

BETÆNKNING
OM
UDLÆG OG UDPANTNING

afgivet af det af
Justitsministeriet den 19. januar 1952
nedsatte udvalg

BETÆNKNING NR. 634
KØBENHAVN 1971

ISBN 87 503 1201 4

S. L. MØLLERS BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

Indholdsfortegnelse

Udvalgets arbejde	5
Udkast til lov om ændring af lov om rettens pleje (udlæg og udpantning)	7
Udkast til lov om ændring af lov om udpantning m. v.	17
Udkast til lov om ændring af lov om inddrivelse af underholdsbidrag	18
Udkast til lov om ændring af lov om fremgangsmåden ved udpantning for skatter og afgifter m. v.	19
Almindelige bemærkninger til udkastet	20
I. Dansk ret	20
II. De andre nordiske lande	23
III. Hovedpunkterne i udvalgets forslag	25
Bemærkninger til de enkelte bestemmelser i udkast til lov om ændring af lov om rettens pleje	29
§ 1.	
Nr. 1 (§ 129, stk. 1)	29
- 2 (§ 178, stk. 3)	29
- 3 (§ 223 a)	30
- 4 (tredie bogs tredje afsnit)	30
- 5 (kapitel 45: Grundlaget for tvangsfuldbyrdelse)	31
- 6 (kapitel 46: Fremgangsmåden ved udlæg og tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav)	45
- 7 (kapitel 47: Udlæggets genstand og retsvirkninger)	68
- 8-10 (kapitel 48: Særregler om tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav)	102
- 11-43	103
- 44-54 (arrest)	104
- 55	105
§ 2 (ikrafttræden)	105
Bemærkninger til udkast til lov om ændring af lov om udpantning m. v.	106
Bemærkninger til udkast til lov om ændring af lov om inddrivelse af underholdsbidrag	107
Bemærkninger til udkast til lov om ændring af lov om fremgangsmåden ved udpantning for skatter og afgifter m. v.	108
Bilag 1: Uddrag af betænkning angående forligsmægling i borgerlige retssager, 1951	110
Bilag 2: Uddrag af betænkning vedrørende underpantsætning af løsøre nr. 172/1957	112
Bilag 3 a: Skrivelse af 29. september 1969 fra udvalget til Justitsministeriet angående inddrivelse af skatter og afgifter til det offentlige	114
Bilag 3 b: Udkast til lov om fremgangsmåden ved udpantning for skatter og afgifter m. v. (bilag til 3 a)	119
Bilag 4: Paragrafnøgle til foreslåede ændringer i retsplejeloven	121

FORKORTELSER

F. T. = Folketingstidende

H = Højesteretsdom eller -kendelse

prop. = proposition (lovforslag)

R. T. = Rigsdagstidende

SOU = Statens offentliga utredningar (Sverige)

U.f.R. = Ugeskrift for Retsvæsen

Kommenteret Retsplejelov = Kommenteret Retsplejelov, 2. udgave ved *Bernhard Gomard, Victor Hansen og Stephan Hurwitz.*

Udvalgets arbejde

Justitsministeriet nedsatte den 19. januar 1952 et udvalg med den opgave at foretage en nærmere undersøgelse af, hvorvidt de **gældende** regler om udlæg og udpantning m.v. vil kunne forenkles, herunder om der kan **indføres** fælles regler herfor, og at fremkomme med en indstilling om ændringer i **lovgivningen** på dette og tilgrænsende områder.

Udvalget bestod af følgende medlemmer:

Professor, dr. jur. *Erwin Munch-Petersen* (formand),

kontorchef i Justitsministeriet *Hans Topsøe-Jensen*,

dommer *Anton Nielsen* (udpeget af Den danske Dommerforening),

byretsdommer *O. Taksøe-Jensen* (udpeget af præsidenten for Københavns Byret),

dommerfuldmægtig *E. Mensen* (udpeget af Foreningen af Dommerfuldmægtige),

ekspeditionssekretær i Skattedepartementet *Arne Kofoed* (udpeget af Skattedepartementet) og

landsretssagfører *Alfred Bjarup* (udpeget af Sagførerrådet).

Efter at dommerfuldmægtig *Mensen* var afgået ved døden, blev dommerfuldmægtig *Svend Aage Nielsen* den 7. maj 1953 beskikket **til** medlem af udvalget. Da der viste sig et særligt presserende behov for ændringer i reglerne om transgbeneficiet efter **retsplejelovens** § 509, udarbejdede udvalget et udkast, som dannede grundlag for lov nr. 130 af 28. april 1955, hvorved begrænsninger i transgbeneficiet ændredes eller ophævedes, jfr. bemærkningerne til § 509 i udkastet i denne betænkning. I øvrigt arbejdede udvalget bl. a. med spørgsmålet om afskaffelse af den særlige udpantningskendelse og om forudsætningerne herfor. Som følge af formanden, professor *Munch-Petersens* sygdom og senere død måtte arbejdet i udvalget stilles i bero.

Ved skrivelse af 8. april 1959 beskikkede Justitsministeriet professor, dr. jur. *Bernhard Gomard* som formand for udvalget. Da landsdommer *Hans Topsøe-Jensen*, landsdommer *O. Taksøe-Jensen*, civildommer *Svend Aage Nielsen* og advokat *Alfred Bjarup* ønskede at udtræde af udvalget, blev som medlemmer af udvalget beskikket byretsdommer *K. E. Kiinzel*, dommerfuldmægtig *F. de Fine Licht* og landsretssagfører *Steen O. Lüders*. Den 30. januar 1961 blev civildommer *P. Hallenberg* beskikket som medlem af udvalget i stedet for dommer *Anton Nielsen*, som havde ønsket at fratræde. Den 29. maj 1962 blev byretsdommer *Jul. Paulsen* beskikket som medlem i stedet for byretsdommer *Kiinzel*, som havde ønsket sig fritaget for hvervet som medlem. Endelig blev landsretssagfører *Kay Lynæs* den 17. juni 1971 beskikket som medlem i stedet for landsretssagfører *Lüders*, som havde anmodet om fritagelse.

Udvalgets sammensætning er herefter følgende:

Professor, dr. jur. *Bernhard Gomard* (formand),

civildommer *P. Hallenberg*,

amtsforvalter *Arne Kofoed*,

dommer *F. de Fine Licht*,

landsretssagfører *Kay Lynæs* og

dommer *Jul. Paulsen*.

Sekretær for udvalget var oprindeligt daværende sekretær i Justitsministeriet *Niels Madsen*, men fra 1959 daværende sekretær i Justitsministeriet *Johannes Jørgensen*. Efter at kontorchef, nu landsdommer *Johannes Jørgensen* på grund af andet arbejde måtte opgive hvervet, har byretsdommer *Mogens Munch* fra 1970 virket som sekretær for udvalget.

I slutningen af 1969 deltog udvalget i arbejdet med udarbejdelsen af lov nr. 9 af 29. januar 1970 om fremgangsmåden ved udpant-

ning for skatter og afgifter m.v., som afløste lov nr. 185 af 23. juni 1932, jfr. lovbekendtgørelse nr. 196 af 31. maj 1968. Det af udvalget udarbejdede udkast med bemærkninger er aftrykt som bilag 3 til denne betænkning.

Efter at det på et møde mellem justitsministerne i Danmark, Norge, Sverige og Finland var blevet vedtaget at udpege en sagkyndig for hvert land til nærmere at overveje, på hvilke områder inden for eksekutionslovgivningen der eventuelt kunne skabes større ensartethed mellem de nordiske lande, anmodede Justitsministeriet den 24. august 1960 udvalgets formand om at repræsentere ministeriet under disse drøftelser. Fra norsk side blev udpeget sorenskriver Ole F. Harbek og fra finsk side landshövding K. G. R. Ahlbäck. I Sverige blev arbejdet med gennemgang af udlægslovgivningen overdraget Lagberedningen med justitierådet Gösta Walin som formand. På flere møder gennemgik de udpegede repræsentanter spørgsmål af fælles interesse, og der fremkom herved mange værdifulde oplysninger om erfaringer og synspunkter i de enkelte lande; men udlægsorganisationen og hele retsplejeordningen frembød dog så store forskelle, at det ikke viste sig muligt at nå frem til ensartede udkast til regulering af disse forhold. Den svenske Lagberedning besluttede i København i december 1971.

de at udarbejde udkast til partielle ændringer af udlægslovgivningen, efterhånden som hvert emne blev behandlet. Lagberedningen har under titlen Utsökningsrätt I-XI afgivet en række betænkninger om tvangsfuldbyrdelse og konkurs, hvoraf især Utsökningsrätt **I-III** (SOU 1961:53, 1963:28 og 1964:57) har været af interesse for det danske udvalgs arbejde. Betænkningerne har ført til ændringer bl. a. i den svenske utsökningslag ved love af 17. maj 1963, 12. maj 1967 og 6. december 1968. I Norge foreligger en kommissionsbetænkning fra 1954 med udkast til ny lov om tvangsfuldbyrdelse, som skulle træde i stedet for den gældende lov af 13. august 1915 nr. 7. I 1965 har sorenskriver Harbek afgivet en indstilling til Justisdepartementet, som på forskellige punkter foreslår ændringer i udkastet fra 1954. Endelig ventes den norske konkurslovskomité i løbet af vinteren 1971-72 at ville afgive en betænkning, som foruden særlige regler om konkurs vil medtage fælles bestemmelser om al retsforfølgning, herunder også individuel retsforfølgning ved udlæg.

Det danske udvalg afslutter nu sit arbejde med i denne betænkning at fremlægge udkast til nye regler om udlæg, der i sig optager de hidtidige bestemmelser i retsplejeloven om fremgangsmåden ved udpantning.

Bernhard Gomard

P. Hallenberg

Arne Kofoed

F. de Fine Licht

Kay Lynæs

Jul. Paulsen

Mogens Munch.

Udkast til lov om ændring af lov om rettens pleje (udlæg og udpantning)

§ i

I lov om rettens pleje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 609 af 19. december 1969, som ændret senest ved lov nr. 153 af 16. april 1971, foretages følgende ændringer:

1. I § 129, stk. 1 indsættes som 2. punktum: »Under fogedforretninger kan advokater lade møde ved enhver uberygtet person, der er fyldt 18 år, medmindre der i mødet skal foregå forhandling om en tvist, eller fogedretten i øvrigt finder sådant møde uhensigtsmæssigt.«

I stk. 2 udgår ordet »myndig« og efter »person« tilføjes: »der er fyldt 18 år«.

2. I § 178 indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. Tager politiet i medfør af stk. 1, nr. 5, et vidne i forvaring, og kan fremstilling for retten til afgivelse af vidneforklaring ikke ske inden for 24 timer efter pågribelsen, giver politiet snarest muligt og senest inden samme frist retten meddelelse om, at vidnet er taget i forvaring.«

3. § 223 a affattes således:

»§ 223 a. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser, hvorefter afgørelser af udenlandske domstole og myndigheder om borgerlige krav og udenlandske offentlige forlig om sådanne krav skal have bindende virkning her i riget, når anerkendelsen ikke vil være åbenbart uforenelig med landets retsorden.«

4. Overskriften til *tredie bogs tredie afsnit* affattes således: »Tvangsfuldbyrdelse«.

5. *Kapitel 45* affattes således:

Kapitel 45

Grundlaget for tvangsfuldbyrdelse

§ 478. Tvangsfuldbyrdelse kan ske på grundlag af

1) domme og kendelser afsagt af domstole eller af andre myndigheder, hvis afgørelser efter lovgivningen kan tvangsfuldbyrdes,

samt beslutninger om sagsomkostninger truffet af de nævnte myndigheder,

2) forlig indgået for de under nr. 1 nævnte myndigheder samt forlig indgået under vilkårsforhandling i henhold til lov om ægteskabs indgåelse og opløsning,

3) bestemmelser om forældremyndighed eller udøvelse af samkvensret, som er truffet af overøvrigheden, og bestemmelser om forældremyndighed, som findes i vilkår for separation eller skilsmisse meddelt ved bevilling,

4) udenretlige skriftlige forlig og gældsbreve, når det udtrykkeligt er bestemt i dokumentet, at det kan tjene som grundlag for fuldbyrdelse,

5) pantebreve, for så vidt angår ejerpantebreve og skadeløsbreve dog kun, når gældens størrelse og forfaldstidens indtræden er erkendt af skyldneren eller klart fremgår af omstændighederne,

6) vekslers og checks, for så vidt angår de i § 443, nr. 2 og 3 nævnte krav.

Stk. 2. Udlæg kan endvidere ske for krav, som i lovgivningen er tillagt udpantningsret.

Stk. 3. Retten til tvangsfuldbyrdelse tilkommer også den, der har håndpant i fordringen. I de i stk. 1, nr. 4-6 nævnte tilfælde kan fuldbyrdelse foretages hos enhver, der ved sin underskrift på dokumentet har forpligtet sig som skyldner, selvskyldnerkautionsist eller pantsætter.

§ 479. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser, hvorefter afgørelser af udenlandske domstole og myndigheder om borgerlige krav og vedtagelser om sådanne krav kan fuldbyrdes her i landet, såfremt de kan fuldbyrdes i den stat, hvor afgørelsen er truffet, eller efter hvis ret vedtagelsen skal bedømmes, og såfremt fuldbyrdelsen ikke vil være åbenbart uforenelig med landets retsorden.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om behandlingen af indsigelser mod de i stk. 1 nævnte afgørelser og vedtagelser.

§ 480. Domme kan fuldbyrdes, når fuldbyrdelsesfristen er udløbet, medmindre dommen forinden er anket. Fristen er 14 dage efter dagen for dommens afsigelse, medmindre andet er bestemt i dommen.

Stk. 2. Det kan i dommen bestemmes, at dommen skal kunne fuldbyrdes, selvom den ankes inden fuldbyrdelsesfristens udløb.

Stk. 3. Den ret, til hvilken dommen ankes efter fuldbyrdelsesfristens udløb, kan tillægge anken opsættende virkning.

Stk. 4. Bestemmelser i dommen om kortere fuldbyrdelsesfrist end 14 dage og bestemmelser i henhold til stk. 2 kan betinges af forudgående sikkerhedsstillelse.

Stk. 5. Reglerne i stk. 1-4 finder tilsvarende anvendelse på afgørelser om sagsomkostninger.

§ 481. Kendelser kan fuldbyrdes straks, medmindre andet er bestemt i kendelsen, jfr. dog § 480, stk. 5.

Stk. 2. De i § 178 nævnte kendelser kan først fuldbyrdes, når fristen til at begære kendelsen omgjort er udløbet, eller sådan begæring er afslået af retten.

§ 482. De i § 478, stk. 1, nr. 2, nævnte forlig kan fuldbyrdes, når kravet er forfaldet, medmindre andet er bestemt i forliget.

§ 483. Bestemmelser om forældremyndighed eller udøvelse af samkvemsret, jfr. § 478, stk. 1, nr. 3, kan fuldbyrdes straks, medmindre fuldbyrdelsesfrist er fastsat af overøvrigheden eller indeholdt i vilkårene.

§ 484. Fristen for fuldbyrdelse på grundlag af de i § 478, stk. 1, nr. 4-6, nævnte dokumenter er 14 dage efter den dag, da ydelsen kunne kræves erlagt, medmindre andet er bestemt i dokumentet. Kortere fuldbyrdelsesfrist end 4 søgnedage kan dog ikke aftales.

§ 485. For krav, som er tillagt udpantningsret, er fuldbyrdelsesfristen 7 dage efter dagen for forkyndelse af meddelelse om udpantningen.

§ 486. Begæring om tvangsfuldbyrdelse kan først indgives efter udløbet af de i §§ 480-484 nævnte frister. Forkyndelse af meddelelse om udpantning kan tidligst ske dagen efter sidste rettidige betalingsdag.

Stk. 2. Fogedretten kan dog bestemme, at et krav skal kunne fuldbyrdes, selv om fristerne

i §§ 480-485 endnu ikke er udløbet, eller selv om forkyndelse af meddelelse om udpantning ikke er sket, såfremt det må antages, at muligheden for at opnå dækning ellers vil blive væsentlig forringet. Fuldbyrdelsen kan i så fald betinges af forudgående sikkerhedsstillelse.«

6. Kapitel 46 affattes således:

Kapitel 46

Fremgangsmåden ved udlæg og tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav

§ 487. Begæring om tvangsfuldbyrdelse kan fremsættes over for fogedretten i en af følgende retskredse:

- 1) hvor skyldneren har hjemting, jfr. §§ 235-238 og lov om aktieselskaber § 84,
- 2) hvorfra skyldneren driver erhvervsmæssig virksomhed,
- 3) hvor der findes pant for den fordring, for hvilken udlæg begæres,
- 4) hvor genstanden for fuldbyrdelse af andre krav end pengekrav findes.

Stk. 2. Kan begæring efter reglerne i stk. 1 ikke indleveres til nogen fogedret, eller er det under en tidligere forretning ikke lykkedes at opnå dækning af hele kravet, kan begæring om fuldbyrdelse fremsættes over for fogedretten i en retskreds, hvor skyldneren opholder sig eller træffes eller har aktiver. Skal der i anledning af begæring om tvangsfuldbyrdelse foretages foranstaltninger ved en anden fogedret end den, til hvem begæring er indgivet, jfr. § 490, stk. 2, fremsættes ny begæring over for vedkommende fogedret.

Stk. 3. Ligger en fast ejendom i flere retskredse, gælder reglen i § 240, stk. 3.

Stk. 4. Begæring kan fremsættes over for andre fogedretter end angivet i stk. 1-3, såfremt muligheden for fuldbyrdelse ellers vil blive væsentlig forringet.

Stk. 5. Den fogedret, hvortil begæring i overensstemmelse med foranstående regler er indgivet, kan henvise begæringen til en anden fogedret, hvis det findes væsentlig mere hensigtsmæssigt, at forretningen foretages ved denne fogedret.

§ 488. Ved indgivelsen af begæring om tvangsfuldbyrdelse gives de oplysninger, som er nødvendige til sagens behandling. Begæringen skal være skriftlig, såfremt fogedretten bestemmer det.

Stk. 2. Ved fremsættelse af begæring i henhold til § 478, stk. 1, nr. 1-3, skal udskrift af

dommen, kendelsen, forliget, bevillingen eller overøvrighedens afgørelse indleveres til fogedretten. Ved fremsættelse af begæring ii henhold til et af de i § 478, stk. 1, nr. 4-6, nævnte dokumenter skal det originale dokument eller genpart heraf indleveres, medmindre fogedretten anser det for ufornødent. Del: originale dokument fremlægges eller forevises; under forretningen.

Stk. 3. Fogedretten kan indrømme en frist til at tilvejebringe de i stk. 1 og 2 nævnte dokumenter og oplysninger.

§ 489. Er fogedretten ikke kompetent efter reglerne i § 487, eller foreligger der ikke tilstrækkeligt grundlag for tvangsfuldbyrdelse, eller mangler de i § 488 nævnte oplysninger og dokumenter, afviser fogedretten begæringen om tvangsfuldbyrdelse og giver meddelelse herom til den, der har fremsat begæringen.

Stk. 2. Fremgår det af det foreliggende, hvilken fogedret der er kompetent, kan der i stedet for afvisning ske henvisning til denne fogedret.

§ 490. Fogedretten fastsætter tid og sted for forretningen og giver meddelelse herom til den, der har fremsat begæringen om fuldbyrdelse. Har den pågældende ikke pligt til at give møde, jfr. § 491, stk. 2, gives sådan meddelelse dog kun, såfremt han har anmodet herom.

Stk. 2. Fogedretten kan foretage forretninger uden for retskredsen, såfremt særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Fogedretten kan lade et vidne overvære forretningen og bistå fogedretten med en eventuel vurdering. Vederlag til vidnet afholdes af statskassen efter regler fastsat af justitsministeren.

§ 491. Udebliver den, der har fremsat begæring om tvangsfuldbyrdelse, fra forretningen, afviser fogedretten forretningen.

Stk. 2. Den, der har fremsat begæring om tvangsfuldbyrdelse af et pengekrav, behøver dog ikke give møde, såfremt kravet, bortset fra renter og sagsomkostninger, ikke overstiger 1.000 kr., eller såfremt kravet er omfattet af § 478, stk. 2. Giver han ikke møde, kan fogedretten efter omstændighederne udsætte forretningen til et senere møde og indkalde ham hertil. Udebliver han fra dette møde, afviser fogedretten forretningen. Indkaldelsen skal indeholde oplysning om virkningerne af udeblivelse.

§ 492. Fogedretten underretter så vidt muligt skyldneren om tid og sted for forretningen. Skal forretningen foretages uden for rettens kontor, angives tid og sted så bestemt som foreneligt med tilrettelæggelsen af rettens arbejde. Underretningen kan ske ved tilsigelse til forretningen, jfr. § 493.

Stk. 2. Underretning kan undlades, hvis fogedretten finder det ubetænkeligt at foretage forretningen uden forudgående meddelelse til skyldneren, eller hvis det må antages, at muligheden for at opnå dækning ellers vil blive væsentlig forringet. Fogedretten kan i sidstnævnte tilfælde gøre fuldbyrdelsen betinget af forudgående sikkerhedsstillelse.

Stk. 3. Begæres fuldbyrdelse på grundlag af udpantningsret, skal meddelelse om forretningen forkyndes for skyldneren, jfr. § 485, medmindre andet er bestemt i lovgivningen. Meddelelsen skal indeholde oplysning om kravets grundlag og størrelse og sidste rettidige betalingsdag. Ved senere forretninger for samme krav gives alene meddelelse efter reglerne i stk. 1 og 2.

§ 493. Fogedretten kan med et af denne fastsat varsel tilsige skyldneren til forretningen, såfremt denne foretages i den retskreds, hvor skyldneren har bopæl eller opholdssted, eller hvorfra han driver erhvervmæssig virksomhed, eller i en tilstødende retskreds. Foretages forretningen ved Københavns byret eller en af retterne i Frederiksberg birk, Gentofte, Lyngby, Gladsaxe, Ballerup, Hvidovre, Rødovre, Glostrup, Brøndbyerne, Tåstrup, Tårnby og Hørsholm, kan skyldneren tilsiges, såfremt han har sådan tilknytning til en af disse retskredse. Det kan i tilsigelsen pålægges skyldneren at møde personligt. Tilsigelsen skal indeholde oplysning om varslet og om virkningerne af udeblivelse.

Stk. 2. Udebliver skyldneren, uanset lovlig tilsigelse er forkyndt for ham, uden anmeldt lovligt forfald, kan fogedretten ved kendelse bestemme, at han skal tages i forvaring af politiet, indtil han kan fremstilles i fogedretten. Det samme gælder, hvor skyldneren ikke giver personligt møde, uagtet dette er pålagt ham. Bestemmelsen i § 178, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Anser fogedretten det for overvejende sandsynligt, at der ikke under forretningen kan opnås hel eller delvis dækning af kravet, bør den i almindelighed ikke træffe bestemmelse om fremstilling ved politiet.

Stk. 4. Er skyldneren en forening, et selskab eller lignende, kan foreningens eller selskabets direktør eller forretningsfører eller i fornødent fald et medlem af bestyrelsen tilsiges efter foranstående regler, såfremt vedkommende har bopæl eller opholdssted i retskredsen eller en tilstødende retskreds, eller såfremt foreningen eller selskabet har hjemting i eller driver erhvervsmæssig virksomhed fra en af disse retskredse. Reglen i stk. 1, 2. punktum finder tilsvarende anvendelse.

§ 494. Forretningen kan foretages, selv om skyldneren ikke giver møde eller træffes. Finder fogedretten det ønskeligt, at skyldneren er til stede under forretningen, kan denne dog udsættes.

Stk. 2. Foretages forretningen, uden at skyldneren giver møde eller træffes, opfordrer fogedretten hans ægtefælle eller andre voksne personer, som er til stede, og som må antages at have kendskab til skyldnerens forhold, til at varetage hans tarv under forretningen.

§ 495. Inden tvangsfuldbyrdelsen gennemføres, opfordrer fogedretten skyldneren eller den, der varetager hans interesser, jfr. § 494, stk. 2, til frivilligt at opfylde kravet.

Stk. 2. Fordringshaveren kan ikke afvise afdrag på fordringen.

§ 496. Skyldneren skal give de oplysninger, som fogedretten finder nødvendige til gennemførelse af tvangsfuldbyrdelsen. Ved fuldbyrdelse af pengekrav skal han således give oplysning om sine og sin husstands økonomiske forhold. Fogedretten skal pålægge skyldneren at tale sandhed og gøre ham bekendt med strafansvaret for afgivelse af urigtig erklæring.

Stk. 2. Undlader skyldneren at give de krævede oplysninger, kan fogedretten ved kendelse bestemme, at skyldneren ved politiets foranstaltning skal tages i forvaring, indtil han indvilliger i at opfylde sin pligt. Skyldneren kan dog ikke holdes i forvaring i samme sag ud over 6 måneder, uafbrudt eller sammenlagt.

§ 497. Fogedretten kan undersøge skyldnerens husrum og gemmer samt hans person, såfremt sådan undersøgelse er nødvendig for gennemførelse af tvangsfuldbyrdelsen.

Stk. 2. Fogedretten kan anvende den for fuldbyrdelsen fornødne magt. Politiet skal på begæring yde fogedretten bistand hertil.

§ 498. Trediemand kan indtræde som part under forretningen, for så vidt angår spørgs-

målet, om forretningens foretagelse vil stride imod hans ret. Indtrædelsen sker ved en erklæring herom til fogedretten.

§ 499. Fogedretten vejleder i fornødent omfang den, der ikke møder med advokat, om hans retsstilling.

§ 500. Fremsættes der indsigelser mod grundlaget for fuldbyrdelsen, og findes det, som sagen herefter foreligger oplyst, betænkeligt at fremme forretningen, nægter fogedretten at efterkomme fordringshaverens begæring.

Stk. 2. Indsigelser mod rigtigheden af domme og kendelser og indsigelser mod indenretlige forlig, som angår rettens virksomhed, jfr. § 270, stk. 2, kan ikke gøres gældende under tvangsfuldbyrdelsen.

Stk. 3. Bevisførelse ved afhøring af parter eller vidner eller ved syn og skøn kan ikke finde sted, medmindre fogedretten undtagelsesvis tillader det.

Stk. 4. Fogedrettens afgørelse træffes efter begæring ved kendelse.

§ 501. Fogedretten kan udsætte forretningen, såfremt den dom, som søges fuldbyrdet, er anket efter fuldbyrdelsesfristens udløb, såfremt et retsforhold, hvis fastsættelse vil få indflydelse på forretningens udfald, er under behandling ved en ret eller en administrativ myndighed, eller såfremt der foreligger andre særlige grunde.

Stk. 2. Findes det af hensyn til fordringshaverens fyldestgørelse betænkeligt at udsætte forretningen, kan fogedretten i stedet betinge udlæg af, at fordringshaveren stiller sikkerhed, eller bestemme, at der ikke skal kunne iværksættes tvangsauktion over udlagte aktiver, før en bestemt afgørelse er truffet, eller en frist er udløbet. Sådant frist kan eventuelt forlænges.

§ 502. Fogedretten træffer bestemmelse om betaling af omkostninger ved gennemførelsen af kravet. Aftaler mellem parterne om omkostninger og disses størrelse er ikke bindende for fogedretten. Omkostninger ved behandlingen af tvister for fogedretten erstattes kun, såfremt dette efter tvistens art og arbejdets omfang findes rimeligt.

Stk. 2. Fogedrettens afgørelser om omkostninger kan særskilt kæres.

§ 503. Fogedretten kan i hvert enkelt tilfælde bestemme, at udlæg for et beløb, der bortset fra renter og sagsomkostninger ikke overstiger 1.000 kr., skal ske ved sognefogeden.

Stk. 2. Skal udlæg ske ved sognefogeden, udfærdiger fogedretten en anmodning til denne, indeholdende en angivelse af det beløb, for hvilket udlæg kan foretages.

Stk. 3. Under forretningen kan indsigelser fremsættes over for sognefogeden, der underretter fogedretten om indsigelserne, men i øvrigt fremmer forretningen. Efter forretningen kan indsigelser fremsættes over for fogedretten inden for et tidsrum af 14 dage fra forretningens foretagelse. Fogedretten træffer afgørelse om indsigelserne efter reglerne i §§ 498-502. Også i øvrigt kan sognefogeden henskyde tvivlsspørgsmål til fogedrettens afgørelse.

Stk. 4. Sognefogeden må ikke uden bemyndigelse fra fogedretten undersøge skyldnerens person eller træffe bestemmelse efter § 492, stk. 2, eller efter § 520, stk. 2.

Stk. 5. Foretager sognefogeden udlæg i rede penge, indbetaler han dem til fogedretten, der drager omsorg for beløbet i overensstemmelse med reglerne i § 521.

Stk. 6. I øvrigt anvendes de for fuldbyrdelse ved fogedretten gældende regler.

§ 504. Forretningen kan genoptages, når parterne er enige derom, eller når fogedretten finder det påkrævet, navnlig fordi

- 1) skyldneren eller trediemand begærer et udlæg ophævet med den begrundelse, at det strider mod trediemands ret,
- 2) udlægshaveren begærer truffet ny bestemmelse om udlevering, opbevaring eller administration af det udlagte, jfr. § 520 og § 523,
- 3) udlægshaveren kræver foretaget en udførlig registrering af de i § 518, stk. 2 og 3, nævnte aktiver eller en vurdering af det udlagte,
- 4) skyldneren ikke har været til stede under forretningen, og han nu begærer adgang til at benytte sine rettigheder efter §§ 509-516, eller
- 5) skyldneren begærer fastslået, at et udlæg er bortfaldet som følge af omstændigheder, der er indtruffet efter udlæggets foretagelse, eller fordi grundlaget for tvangsfuldbyrdelsen ved dom er ophævet eller erklæret ugyldigt.

Stk. 2. En fordringshaver, der ikke har fået tilstrækkeligt udlæg til at dække sin fordring, kan først, når der er forløbet 6 måneder siden sidste forretning, påny begære afholdt forretning ved samme fogedret til foretagelse

af udlæg, medmindre der er rimelig grund til at antage, at skyldneren ejer yderligere aktiver, hvori udlæg kan foretages.

§ 505. Den, som har begæret tvangsfuldbyrdelse af en fordring eller et krav, som viser sig ikke at bestå, skal betale skyldneren erstatning for tab og godtgørelse for tort samt, hvis frihedsberøvelse er sket, for lidelse. Sådant ansvar påhviler ligeledes fordringshaveren, såfremt der i øvrigt ved fogedretten er truffet foranstaltninger til tvangsfuldbyrdelse, uden at betingelserne herfor har været til stede, og dette kan lægges fordringshaveren til last.

Stk. 2. Har fogedretten truffet bestemmelse om fremstilling eller tilbageholdelse af skyldneren, uden at betingelserne herfor har været til stede, eller er forretning ved en fejltagelse foretaget hos en anden end skyldneren, har skyldneren eller den, hos hvem forretningen er foretaget, krav på erstatning og godtgørelse i samme omfang som efter stk. 1. Beløbet udredes af staten og skal godtgøres statskassen af den, som har begæret forretningen, hvis han er ansvarlig efter reglerne i stk. 1.

Stk. 3. Krav efter stk. 1 og 2 må fremsættes over for fogedretten eller de almindelige domstole senest tre måneder efter det tidspunkt, da vedkommende blev i stand til at gøre kravet gældende. Fogedretten kan henskyde kravet til søgsmål ved de almindelige domstole.

Stk. 4. Afgørelser efter stk. 2 kan ankes både af parterne og af justitsministeriet.

§ 506. Anke eller kære sker efter reglerne i kapitel 53.

Stk. 2. Anke eller kære skal ske inden 4 uger, efter at forretningen er foretaget eller stadfæstet. Foretages eller stadfæstes forretningen ikke, skal anke eller kære ske inden 4 uger efter den afgørelse, som ankes eller kæres.

Stk. 3. Justitsministeren kan tillade anke eller kære indtil et år efter de i stk. 2 nævnte tidspunkter, når ganske særlige omstændigheder taler herfor.

Stk. 4. Anke eller kære har ikke opsættende virkning. Fogedretten kan dog undtagesvis bestemme, at anke eller kære iværksat inden en af fogedretten fastsat frist skal have opsættende virkning. Anke eller kære kan endvidere tillægges opsættende virkning af den ret, for hvilken sagen er indbragt.«

7. Kapitel 47 affattes således:

Kapitel 47

Udlæggets genstand og retsvirkninger

§ 507. Pengekrav fuldbyrdes ved udlæg i en så stor del af skyldnerens formue, som efter fogedrettens skøn er nødvendig til dækning af kravet samt af omkostninger ved forretningen og det udiagtes opbevaring indtil auktionen.

Stk. 2. Begæring om fuldbyrdelse kan begrænses til en del af fordringen, medmindre fogedretten finder, at opdeling af fordringen strider mod skyldnerens interesser.

Stk. 3. Fogedretten vurderer det udlagte, såfremt en af parterne begærer det, eller fogedretten finder vurdering påkrævet.

Stk. 4. Kræves til vurderingen særlig sagkyndig bistand, som ikke kan ydes af et vidne, jfr. § 490, stk. 3, bestemmer fogedretten, hvem af parterne der foreløbigt eller endeligt skal betale omkostningerne ved vurderingen. Foretagelse af vurdering kan gøres afhængig af, at der forinden stilles sikkerhed for omkostningerne.

§ 508. Udlæg kan foretages i rede penge samt i fast ejendom, løsøre, fordringer og andre aktiver, hvis identitet kan fastslås, men ikke i fremtidige erhvervelser. Udlæg kan foretages, selvom aktiverne i forvejen er behæftet.

§ 509. Udlæg kan ikke foretages i aktiver, bortset fra fast ejendom, der er nødvendige til opretholdelse af et beskedent hjem og en beskeden levelfod for skyldneren og hans husstand.

Stk. 2. Udlæg kan ikke foretages i aktiver af indtil 3.000 kroners værdi, som er nødvendige til skyldnerens eller hans husstands erhverv eller uddannelse.

Stk. 3. Skyldneren kan tilbagekalde samtykke til udlæg i de i stk. 1 og 2 nævnte aktiver, indtil udlæg er foretaget.

Stk. 4. Lever skyldneren sammen med sin ægtefælle, kræves tillige dennes samtykke til udlæg i de i stk. 1 nævnte aktiver. Til udlæg i de i stk. 2 nævnte aktiver kræves samtykke fra de til husstanden hørende personer, der særlig benytter de pågældende aktiver, og som er fyldt 18 år eller har indgået ægteskab.

§ 510. Særskilt udlæg kan ikke foretages i tilbehør til fast ejendom, skib eller luftfartøj, som omfattes af tinglysningslovens § 37 eller § 38, lov om skibsregistrering § 48 eller lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer § 22. Reglen gælder, uanset om tilbehøret er pantsat.

Stk. 2. En panthaver, som har særskilt pant i tilbehøret, kan dog foretage udlæg i dette, såfremt ingen bedre stillede rettigheder er til hinder herfor. I øvrigt kan særskilt udlæg i tilbehøret kun foretages med samtykke fra skyldneren og andre, som har rettigheder over tilbehøret. Skyldnerens samtykke kan tilbagekaldes, indtil udlæg er foretaget.

§ 511. Udlæg kan først foretages i endnu ikke udbetalt løn eller andet vederlag for personligt arbejde, når der er forløbet mere end 7 dage efter slutningen af den periode, i hvilken lønnen er indtjent, eller efter, at vederlaget er fortjent.

Stk. 2. Særskilt udlæg i krav på leje af fast ejendom kan ikke foretages, før kravet er forfaldet.

Stk. 3. Skyldnerens medkontrahent ifølge en gensidigt bebyrdende kontrakt kan uanset udlæg i skyldnerens ret erlægge til skyldneren og træffe aftale med denne om ændring i kontraktsforholdet, såfremt dette er nødvendigt for at undgå nærliggende fare for tab eller væsentlig ulempe. Medkontrahenten kan i disse tilfælde modsætte sig udlægget helt eller delvis, såfremt han har rimelig interesse deri.

§ 512. Udlæg kan ikke foretages i retten til ydelser, der ikke kan kræves erlagt til andre end den berettigede personlig.

Stk. 2. Udlæg kan ikke foretages i krav på underholdsbidrag i henhold til lov om ægteskabs indgåelse og opløsning eller lov om børn.

Stk. 3. Udlæg kan ikke foretages i krav på pension eller i krav på understøttelse eller anden hjælp fra det offentlige eller fra stiftelser eller andre velgørende institutioner, medmindre der er forløbet tre måneder fra den dag, beløbet kunne fordres udbetalt. Reglerne om fritagelse for retsforfølgning i lov om tilsyn med pensionskasser og i lov om sikringsaftaler berøres ikke heraf.

§ 513. Udlæg kan ikke foretages i erstatning for invaliditet eller tab af forsørger eller i godtgørelse i forbindelse hermed, såfremt beløbet tilkommer skadelidte eller den, som har mistet en forsørger. Er beløbet udbetalt, kan udlæg dog ske, medmindre summen ved indsættelse på særskilt konto i bank eller sparekasse eller på anden måde er holdt klart adskilt fra skyldnerens øvrige formue. Tilsvarende gælder om renter og udbytte af kapitalen.

Stk. 2. I krav på godtgørelse for ikke-økonomisk skade, som ikke falder ind under stk.

1, kan udlæg først foretages, når beløbet er udbetalt.

Stk. 3. Udlæg kan dog foretages i de i stk. 1 og 2 nævnte beløb og krav, efter at kravet og dets størrelse er anerkendt eller fastslået af domstolene, såfremt skyldneren under forretningen giver samtykke hertil, eller såfremt skyldneren har stillet aktivet som pant for vedkommende fordring.

§ 514. Udlæg kan ikke foretages i gaver, såfremt giveren, da gaven blev givet, har bestemt, at udlæg ikke kan foretages. Udlæg kan heller ikke foretages i uhævede renter eller udbytte af en sådan gave indtil 6 måneder efter forfaldsdagen.

Stk. 2. Udlæg kan ikke foretages i aktiver, som skyldneren i øvrigt har erhvervet på vilkår som nævnt i stk. 1, såfremt erhvervelsen og vilkåret er led i en tilsvarende ordning for en flerhed af personer, og hensynet til ordningens formål taler afgørende imod at tillade udlæg.

Stk. 3. Udlæg kan dog foretages i de i stk. 1 og 2 nævnte aktiver, hvis skyldneren har fri rådighed over dem, eller hvis der ikke er truffet rimelige foranstaltninger til at hindre skyldnerens råden.

Stk. 4. Vilkår om, at modtageren af en gave ikke kan råde over denne, antages at omfatte udelukkelse af udlæg, medmindre andet fremgår af omstændighederne.

§ 515. Udlæg kan ikke foretages i genstande, som har en særlig personlig betydning for skyldneren eller medlemmer af hans husstand, medmindre genstandene har en sådan værdi, at det ikke findes rimeligt at holde dem uden for fuldbyrdelsen af fordringshaverens krav.

Stk. 2. Udlæg kan ikke foretages i hjælpemidler, som er nødvendige på grund af legemlige mangler eller sygdom.

§ 516. Udlæg kan ikke foretages i beløb, som forud er udbetalt personer, der udfører offentlige hverv, vidner eller syns- og skønsmand som godtgørelse for udgifter og ulempe ved udførelsen af hvervet.

§ 517. Skyldneren eller den, der varetager hans interesser, jfr. § 494, stk. 2, har ret til at påvise de aktiver, i hvilke udlæg skal foretages.

Stk. 2. Udlæg kan dog altid foretages i rede penge. Udlæg for krav, der er sikret ved pant, kan altid foretages i pantet.

Stk. 3. Skyldneren kan ikke forlange, at ud-

læg skal foretages i fast ejendom, behæftede aktiver, aktiver, hvis værdi er usikker, eller aktiver, hvis opbevaring eller afhændelse er særlig vanskelig, dersom han ejer andre aktiver, hvori udlæg kan ske.

Stk. 4. Fordringshaveren vælger i øvrigt selv, i hvilke aktiver han ønsker udlæg. Fogedretten skal dog påse, at udlægget så vidt muligt sker i de aktiver, skyldneren og hans husstand bedst kan undvære.

§ 518. Fogedretten optegner de aktiver, hvori udlæg er foretaget. Foretages vurdering, angives vurderingssummen.

Stk. 2. Ved udlæg i fast ejendom angives det, om udlægget tillige omfatter det i tinglysningslovens §§ 37 og 38 nævnte tilbehør. Optegnelse af de enkelte tilbehørgenstande er kun nødvendig, hvis fordringshaveren anmoder om det. Omfatter udlægget tilbehøret, indgår også aktiver af denne beskaffenhed, som senere tilføres ejendommen, under udlægget.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 2 finder tilsvarende anvendelse, hvor der i forbindelse med udlæg i et skib eller luftfartøj foretages udlæg i det i § 48 i lov om skibsregistrering eller § 22 i lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer nævnte tilbehør eller i de i sidstnævnte lovs § 24 nævnte reservedele.

§ 519. Skyldneren er uberettiget til at råde over de udlagte aktiver på en måde, som kan være til skade for udlægshaveren.

Stk. 2. Fogedretten gør skyldneren bekendt med udlæggets retsvirkninger, herunder at overtrædelse af bestemmelsen i stk. 1 kan medføre strafansvar. Er skyldneren ikke til stede, kan dette ske enten ved en skriftlig meddelelse eller ved tilkendegivelse til den, der varetager hans tarv, jfr. § 494, stk. 2.

§ 520. Et udlæg i fast ejendom, der tillige omfatter det i tinglysningslovens § 37 nævnte tilbehør til ejendommen, er ikke til hinder for, at skyldneren udskiller de nævnte aktiver ifølge en regelmæssig drift af ejendommen. Er begæring om tvangsauktion indgivet, eller erklærer udlægshaveren at ville indgive sådan begæring inden 14 dage, kan fogedretten dog på udlægshaverens begæring fratage skyldneren denne ret, såfremt det skønnes nødvendigt af hensyn til udlægshaverens fyldestgørelse. Er indkaldelse sket til det i § 561 nævnte møde, kan fogedretten træffe sådan bestemmelse også på begæring af andre udlægshavere eller panthavere.

Stk. 2. Fogedretten kan om fornødent træf-

fe bestemmelse om administration af udlagt fast ejendom, registreret skib eller luftfartøj.

§ 521. Ved udlæg i rede penge overgives beløbet straks til fordringshaveren eller sendes til ham, hvis han ikke er mødt, jfr. § 491, stk. 2. Fogedretten kan dog tage beløbet i forvaring, indtil fristen for anke og kære af udlægget er udløbet, eller udlægget er stadfæstet.

§ 522. Modregning med krav, som kan tvangsfuldbyrdes, eller som anerkendes af den, der har begæret udlægget, eller hvis rigtighed på anden måde må anses godtgjort, kan ske under forretningen, dersom de almindelige betingelser for modregning er opfyldt.

§ 523. Fogedretten kan bestemme, at løsøre, hvori udlæg er foretaget, skal fratages skyldneren, medmindre tredjemands ret er til hinder herfor. Udleveres det udlagte til fordringshaveren til opbevaring, kan fogedretten gøre udleveringen afhængig af, at fordringshaveren stiller sikkerhed.

Stk. 2. Ved udlæg i værdipapirer og i fordringer, for hvilke skriftligt bevis er udstedt, tager fogedretten dokumentet i forvaring.

Stk. 3. Fogedretten kan pålægge skyldneren at udlevere det udlagte. Undlader skyldneren at efterkomme dette pålæg, finder bestemmelsen i § 496, stk. 2, tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Er det aktiv, hvori udlæg er gjort, i tredjemands besiddelse, kan fogedretten give denne meddelelse om, at aktivet ikke må udleveres til skyldneren.

§ 524. Er udlæg foretaget i en fordring, frigøres skyldneren ifølge fordringen ved betaling til den, hos hvem udlæg er gjort, under samme betingelser som ved betaling efter overdragelse af fordringen.

§ 525. Rækkefølgen mellem flere udlæg i samme aktiv afgøres af tidspunktet for indgivelsen af begæring om udlæg. Begæringer, der indkommer samme dag, stilles dog lige. Fortrinsret på grundlag af en ældre begæring fortabes, såfremt fordringshaveren forsømmer at søge forretningen fremmet.

Stk. 2. Udlæggets plads i rækkefølgen regnes dog efter tidspunktet for udlæggets foretagelse, såfremt udlægget er foretaget af en anden myndighed end fogedretten eller sognefogeden efter henvisning fra fogedretten.

Stk. 3. Udlæg viger for senere konkurs eller tvangsakkord, såfremt aktivet på frisdagen, jfr. konkurslovens § 1, stadig var i skyldnerens besiddelse. Har udlægshaveren på grund

af tredjemands ret eller som følge af bestemmelse om opsættende virkning af anke eller kære været hindret i at bringe aktivet ud af skyldnerens besiddelse, bevares beskyttelsen, medmindre aktivet forbliver i skyldnerens besiddelse mere end 8 uger efter hindringens ophør.

Stk. 4. Udlæg bortfalder et år efter foretagelsen, medmindre udlægshaveren forinden har begæret tvangsauktion afholdt eller har været hindret heri ved anke, kære eller tredjemands ret. Udlægget bortfalder i så fald 8 uger efter hindringens ophør.

Stk. 5. Bestemmelserne i stk. 1-4 finder ikke anvendelse ved udlæg i fast ejendom eller i registrerede skibe eller luftfartøjer. Ved udlæg i fordringer finder bestemmelserne i stk. 3 kun anvendelse, hvis der for fordringen er udstedt omsætningsgældsbevis eller andet dokument, hvis særlige beskaffenhed medfører, at skyldneren ifølge fordringen ikke frigøres ved at betale til andre end ihændehaveren.

§ 526. Forældelse af en fordring afbrydes ved indgivelse af begæring om udlæg, såfremt fordringshaveren søger forretningen fremmet uden ugrundet ophold.«

8. Overskriften til *kapitel 48* affattes således:

Kapitel 48

Særregler om tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav

9. I *kapitel 48* indsættes før § 528:

»§ 527. Bestemmelserne om domme i dette kapitel, bortset fra § 534, anvendes også på andre grundlag for tvangsfuldbyrdelse.«

10. §§ 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 499a og 500 ændres til §§ 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535 og 536.

11. I § 528 (tidligere § 493), stk. 2, 2. pkt., stk. 3, stk. 4 og stk. 5, 1. pkt., § 530 (tidligere § 495), stk. 1, 1. pkt., § 531 (tidligere § 496), stk. 1, 1., 2. og 3. pkt., § 535 (tidligere § 499 a), stk. 1, 2. pkt., stk. 2, 1. pkt., og stk. 3, 1. pkt., § 539, stk. 4, § 540, stk. 2, § 542, stk. 1 og stk. 3, § 544, stk. 2, 5. pkt., § 546, stk. 1, 1. pkt., § 547, stk. 1, § 548, stk. 2, § 550, stk. 1 og 2, § 551, stk. 3 og stk. 6, 1. pkt., § 553, 1. og 2. pkt., § 554, stk. 1 og 2, § 555, stk. 1, 1. og 2. pkt., stk. 2, 2. og 3. pkt. og stk. 3, 2. pkt., § 556, § 557, § 558, stk. 1, 1. og 2. pkt., og stk. 2, 2. pkt., § 559, § 560, stk. 1, 1. pkt., og stk. 3, 4. pkt., § 561, stk. 1 og stk. 2, 2. pkt., § 563, stk. 2, 4. pkt., og stk. 3, 2. pkt., § 564, stk. 2, 2. pkt.,

og stk. 3, 3. pkt., § 567, stk. 1, 2. pkt., stk. 2 og stk. 3, 1. og 2. pkt., § 568, § 569, 1. pkt., § 571, stk. 1, stk. 2, 2. pkt., og stk. 3, § 573, stk. 1, 1., 2. og 4. pkt., og stk. 3, § 574, 3. og 5. pkt., § 575, 2. pkt., § 576, stk. 1, 3. pkt., § 578, stk. 1, 2. pkt., § 579, stk. 2, § 580, stk. 1, 1. pkt., § 581, stk. 1, 1. pkt., stk. 3 og stk. 5, § 582, stk. 2 og 3, § 583, stk. 1, 1. og 2. pkt., og stk. 2, 1. pkt., § 585, stk. 3, 1. og 2. pkt., § 593, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2, § 594, stk. 1, 1. og 2. pkt., § 609, stk. 2 og 3, § 610, 1. pkt., § 615, stk. 2, § 617, 2. pkt., § 618, stk. 1, 2. pkt., § 625, stk. 1, 1. pkt., § 627, stk. 2, 1., 2. og 3. pkt., § 628, stk. 2, § 630, § 633, stk. 2, 1. pkt. og stk. 3, 1. og 3. pkt., § 640, stk. 1, 1. pkt. og stk. 2, § 646, stk. 1, § 647, stk. 1, § 648, stk. 1, 2. pkt., § 649 og § 650, stk. 1, 1. pkt. og stk. 2, ændres »fogeden« til »fogedretten«.

12. I § 539, stk. 1 og 3, § 541, § 626 og § 627, stk. 1, ændres »foged« til »fogedret«.

13. I § 539, stk. 2, 2. pkt., § 543, 1. pkt., § 544, stk. 2, 1. pkt., § 547, stk. 1, § 548, stk. 1, § 555, stk. 2, 1. pkt., § 558, stk. 2, 1. pkt., § 561, stk. 2, 1. og 2. pkt., og stk. 3, 1. pkt., § 570, stk. 1, 1. pkt. og stk. 2, 2. pkt., § 573, stk. 2, 1. pkt., § 579, stk. 2, § 581, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, § 593, stk. 1, 1. pkt., § 609, stk. 1, 1. og 2. pkt., § 611, § 618, stk. 1, 1. pkt., § 636, stk. 1, 3. pkt., § 640, stk. 3 og 4, § 642, § 643 og § 645 ændres »fogedens« til »fogedrettens«.

14. I § 528 (tidligere § 493), stk. 5, 2. pkt., § 531 (tidligere § 496), stk. 1, 2. pkt., § 539, stk. 3, § 542, stk. 1, § 555, stk. 2, 2. pkt., § 561, stk. 1, § 567, stk. 1, 3. pkt., og stk. 2, § 569, 2. pkt., § 571, stk. 2, 2. pkt., § 573, stk. 1, 2. pkt., § 581, stk. 3, og § 630 ændres »han« til »fogedretten«.

15. I § 553, 1. pkt., § 568, § 573, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2, 1. pkt., og § 617, 2. pkt. ændres »ham« til »fogedretten«.

16. I § 583, stk. 1, 2. pkt., ændres »ham« til »denne«.

17. I § 555, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2, 3. pkt., § 583, stk. 1, 2. pkt. og § 585, stk. 3, 1. pkt., ændres »hans« til »fogedrettens«.

18. I § 260, stk. 5, ændres »§517, stk. 2« til »§494, stk. 2«.

19. I § 270, stk. 2, ændres »§ 484« til »§ 500, stk. 2.«

20. I § 329 ændres »527« til »502«.

21. I § 528 (tidligere § 493), stk. 1, ændres »§§ 494-96« til »§§ 529-531«.

22. I § 528 (tidligere § 493), stk. 3, ændres

»(§ 480)« til »(§ 490, stk. 3)«, og ordene »efter at have afgivet en forsikring som den i § 480 omtalte« udgår.

23. I § 528 (tidligere § 493), stk. 6, ændres »§ 499« til »§ 534«.

24. I § 530 (tidligere § 495), stk. 1, ændres »§ 493« til »§ 528«, og stk. 2 ophæves.

25. I § 532 (tidligere § 497) ændres »§ 493« til »§ 528« og »§ 499« til »§ 534«.

26. I § 533 (tidligere § 498) ændres »§§ 493-97« til »§§ 528-532«.

28. § 535 (tidligere § 499 a), stk. 4, ophæves.

29. § 538, stk. 4, ophæves.

30. I § 540, stk. 2, ændres »§ 480« til »§ 497«.

31. I § 541 ændres »§ 482« til »§ 488«.

32. I § 542 indsættes efter stk. 3 som nyt stk. 4:

»Stk. 4. Auktion over arvekrav må ikke uden arvingens samtykke foretages, inden arven kan kræves udbetalt.«

33. I § 544, stk. 1, udgår »§ 538, sidste stykke, og«

34. I § 564, stk. 2, ændres »§ 507« til »§ 510«.

35. I § 587 ændres »§§ 522, 523 og 524« til »§§ 498-500«.

36. § 588 ophæves.

37. I § 589 ændres »§ 526« til »§ 501«, og ordene »og standsning« udgår.

38. I § 590 ændres »§ 527« til »§ 500, stk. 4, jfr. § 506, stk. 4.«

39. I § 592, stk. 3, ændres »§ 537, stk. 2« til »§ 506, stk. 3«.

40. Overskriften til fjerde afsnit bortfalder.

41. Kapitel 54 ophæves.

42. I § 609, stk. 1, ændres »§ 499a« til »§ 535«, og i stk. 3 ændres »§ 520, stk. 2«, til »§ 493, stk. 2, jfr. stk. 4«.

43. I § 610, 1. pkt. udgår »han ikke vil gøre ansvar imod fogeden gældende, og« og »kapitel 48« ændres til »kapitel 46«.

44. I § 616, stk. 1, 2. pkt., ændres »reglen i § 528, stk. 3, 1. og 2. pkt.« til »reglerne i § 518, stk. 2, og § 520, stk. 1, 1. pkt.«.

45. I § 616, stk. 2, ændres »§ 531, stk. 2« til »§ 524«.

46. § 625, stk. 1, 2. pkt., affattes således: »Bestemmelserne i § 490, stk. 3, om vidner ved fogedforretninger finder tilsvarende anvendelse«.

47. I § 625, stk. 2, ændres »§ 480, sidste stykke« til »§ 497, stk. 2«.

48. I § 626 ændres »§ 481« til »§ 487, jfr. § 490, stk. 2«.

49. § 627, stk. 3, ophæves.

50. I § 628, stk. 2, ændres »§ 520, stk. 2« til »§ 493«.

52. § 629 affattes således:

»§ 629. Forretningen kan foretages, selv om skyldneren ikke møder eller træffes til stede. Reglerne i § 491, stk. 1, og § 494, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse«.

52. I § 631 udgår »i henhold til den under forretningen foretagne vurdering«.

55. I § 632 ændres »§§ 506 og 507« til »§

517«, og »§§ 519-527« ændres til »§§ 496-500, 502, 506, stk. 4, 1. pkt., 507 og 518«.

54. § 633, stk. 1, ophæves, og i stk. 2 ændres »§ 517« til »§ 494, stk. 2«.

55. § 644 ophæves.

Denne lov træder i kraft den

Stk. 2. Lovens regler finder også anvendelse ved tvangsfuldbyrdelse på grundlag af dokumenter, som er udstedt før lovens ikrafttræden.

Udkast til lov om ændring af lov om udpantning m.v.

§ 1

I § 1 i lov nr. 36 af 29. marts 1873 om udpantning og om udlæg uden grundlag af dom eller forlig som ændret ved § 1 i lov nr. 139 af 28. marts 1951 indføjes efter nr. 10., litra f:

»11) bøder pålagt i henhold til lov om rettens pleje § 178, stk. 1, nr. 4, eller § 535.

12) det beløb, som det i henhold til lov om

rettens pleje § 320, stk. 2, er pålagt en part at betale til statskassen.«

§

Denne lov træder i kraft samtidig med lov om ændring af lov om rettens pleje (udlæg og udpantning).

Udkast til lov om ændring af lov om inddrivelse af underholdsbidrag

§ 1

I § 23, stk. 1, i lov nr. 150 af 24. april 1963 om inddrivelse af underholdsbidrag ændres ordene »retten til at bruge de særlige inddrivelsesmidler« til »retten til at anvende tilbageholdelse i løn m.v. eller afsoning.«

§ 2

Denne lov træder i kraft samtidig med lov om ændring af lov om rettens pleje (udlæg og udpantning),

Udkast til lov om ændring af lov om fremgangsmåden ved udpanthning for skatter og afgifter m.v.

(De af lovens bestemmelser, som ikke foreslås ændret, er medtaget i parentes med mindre sats).

§ 1

I lov nr. 9 af 29. januar 1970 om fremgangsmåden ved udpanthning for skatter og afgifter m.v. foretages følgende ændringer:

(§ 1. Loven gælder for udpanthning for skatter, afgifter, bøder og andre ydelser, der opkræves eller inddrives af amtstuerne (amtsskatteinspektorerne), toldvæsenet eller kommunerne.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser, hvorefter loven også skal gælde for udpanthning af andre ydelser, der opkræves eller inddrives af det offentlige.

§ 2. Udpanthning for ydelser, der opkræves eller inddrives af kommunerne, foretages af pantefogder, der ansættes af kommunen.

Stk. 2. En pantefoged skal efter anmodning foretage udpanthning for ydelser, der opkræves eller inddrives af andre kommuner.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler om forretningernes foretagelse.

Stk. 4. Udgifter i forbindelse med udpanthningsforretninger, der foretages af pantefogder, herunder vederlaget til vidnerne under forretningen, afholdes af den kommune, der har ansat pantefogden.

§ 3. Udpanthning for ydelser, der opkræves eller inddrives af toldvæsenet, kan foretages af personer, der er bemyndiget dertil af toldvæsenet (toldfogder).

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om forretningernes foretagelse.

§ 4. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser, hvorefter pantefogder og toldfogder kan foretage udpanthning for ydelser, der ikke er omfattet af §§ 2 og 3).

1. I § 4 tilføjes som nyt 2. stk.:

»Stk. 2. Udpanthninger, som ikke foretages af pantefoged eller toldfoged, foretages af fogedretten eller sognefogeden.«

2. § 5 affattes således:

»§ 5. Udpanthningen foretages efter reglerne i retsplejelovens kapitler 45-47 bortset fra § 503, stk. 1 og 2, således at bestemmelserne om sognefogeder anvendes også på pantefogeder og toldfogeder.

Stk. 2. Afgørelse om indsigelser, som frem-

sættes over for sognefoged, pantefoged eller toldfoged, træffes af den fogedret, som skulle have foretaget forretningen, dersom denne ikke havde været henlagt til de nævnte fogeder«.

3. § 6 udgår.

4. § 7 affattes således:

§ 7. Meddelelse om udpanthning kan forkyndes på det sted, hvorfra skyldneren driver erhvervsmæssig virksomhed.

Stk. 2. Udpanthning kan uden forkyndelse foretages, når der er forløbet 7 dage efter sidste rettidige betalingsdag, såfremt dette tydeligt er angivet på indbetalingskort eller anden skriftlig meddelelse til skyldneren, hvori beløbs størrelse og sidste rettidige indbetalingsdag er anført. Gives denne meddelelse først efter sidste rettidige betalingsdag, kan udpanthning tidligst ske, når der er forløbet 7 dage efter afsendelsen af meddelelsen.«

5. §§ 8-10 udgår.

(§ 11. Fra den dag, da udpanthning kan foretages, jfr. § 7, kan skyldneren med frigørende virkning betale det skyldige beløb til den, der skal foretage udpanthningen. Vedkommende kommune eller toldvæsenet kan dog bestemme, at betaling til pantefoged eller toldfoged kun kan ske under udpanthningen.

Stk. 2. Ansvaret for de modtagne beløb påhviler for en sognefogeds vedkommende statskassen og for en pantefogeds vedkommende den kommune, der har ansat ham.

§ 12. Loven træder i kraft den 1. februar 1970.

Stk. 2. Loven gælder også for ydelser, der er forfaldet til betaling før lovens ikrafttræden. Der kan dog ikke foretages udpanthning for ydelser, for hvilke udpanthningsfristen efter de hidtidige regler er udløbet før dette tidspunkt.

Stk. 3. Lov om inddrivelse af skatter og afgifter til det offentlige m. m., jfr. lovebekendtgørelse nr. 196 af 31. maj 1968, ophæves.

§ 13. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland).

§2

Denne lov træder i kraft samtidig med lov om ændring af lov om rettens pleje (udlæg og udpanthning).

Almindelige bemærkninger til udkastet

I. Dansk ret

A. Den historiske udvikling

De to forskellige fuldbyrdsformer for pengekrav, som findes i den bestående lovgivning: udlæg og udpantning, rækker langt tilbage i dansk ret. Fuldbyrdelsen af domme skete oprindeligt ved domhaverens egen foranstaltning, men blev efterhånden overtaget af statens myndigheder («kongens foged»). Da herredsfogeden, som i reglen foretog inddrivelsen, også fik tillagt dømmende funktioner, skabtes en sammenhæng mellem inddrivelsen og den judicielle myndighed, som er blevet bevaret. Udlægget var oprindeligt i reglen et udlæg til ejendom, således at fordringshaveren fik direkte fyldestgørelse ved selve udlægget, men efterhånden blev det mere almindeligt, at fordringshaveren først fik fyldestgørelse gennem tvangssalg af det udlagte, og i det 19. århundrede havde udlæg til ejendom i alt væsentligt mistet sin betydning.¹⁾

Udpantning adskilte sig både i henseende til grundlag, iværksættelse og retsvirkninger fra udlæg²⁾. Udpantning forudsatte ligesom i nutiden ingen dom og opstod først som inddrivelsesmiddel for kongelige skatter, hvor ingen retsafgørelse var nødvendig for at fastslå betalingspligten. Senere kom også kommunale afgifter til, og laugenes vedtægter gav ofte mulighed for at inddrive bøder og lign. til laugene ved udpantning. Også i mere private forhold kunne der i særlige tilfælde ske udpantning. Udpantningen foretoges ikke under medvirken af retten. Skatterne blev inddrevet af lensmændene, kommunale afgifter af bymændene eller af folk, som byen udpegede dertil, og bøder til laugene blev inddrevet af laugene selv. Senere blev det nødvendigt at indhente øvrighedens autorisation, før udpantning kunne ske. Den stadig gældende regel om, at udpantningen sker på rekvirentens risiko for, om fordringen består, begrundes i

forordning af 2. juni 1830 § 6 med, at øvrigheden, der gav udpantningsordren, ikke som domstolene kunne foretage en efterprøvelse af, om fordringen bestod. I mellemtiden var selve udpantningens foretagelse som regel gået over til de sædvanlige eksekutive myndigheder (fogeden). Udpantningen skabte oprindeligt en egentlig håndpanteret og gav før andre eksekutionsformer mulighed for salg af det pantede til rekvirentens fyldestgørelse. Reglerne om udpantning blev samlet i lov nr. 36 af 29. marts 1873 om udpantning og om udlæg uden grundlag af dom eller forlig. I lovens § 1 opregnedes de tilfælde, hvori udpantning kan ske; men den ved loven tilsigtede begrænsning af disse tilfælde blev ikke særlig effektiv. Nogle af lovens rubra gengiver i ret almindelige vendinger arter af ydelser, som skal kunne inddrives ved udpantning; men navnlig er der i en lang række senere love givet hjemmel for udpantning.

Ved lov nr. 51 af 25. marts 1872 om konkurs samt om nogle forandringer i de gældende bestemmelser om pant og eksekution bortfaldt gælds-fængslet.³⁾ Ved denne lov indførtes endvidere et meget begrænset transgbeneficium, som senere efterhånden blev udvidet, jfr. bemærkningerne til udkastets § 509. Fra sidste halvdel af forrige århundrede er der i et vist omfang givet mulighed for udlæg på grundlag af pantebreve, jfr. bemærkningerne til udkastets § 478. I øvrigt er der ikke foretaget en gennemgribende revision af reglerne om udlæg, og retsplejeloven af 11. april 1916 var for udlæg

¹⁾ Jfr. *Bang og Larsen*: Den danske Procesmåde Fil, 1841, s. 522 f.

²⁾ Jfr. *Matzen*: Den danske Panterets Historie, 1869, s. 79-117 og *Nellemann*: Execution, 3. udg., 1896, s. 298 ff.

³⁾ En rest af gælds-fængslet er bevaret i reglerne om arrest på person, der dog kun kan anvendes, når en skyldner står i begreb med at forlade landet for bestandig eller for længere ubestemt tid, jfr. retsplejelovens §§ 613 og 618.

i det væsentlige kun en kodifikation af den bestående retstilstand. Udpantningslovens regler, bortset fra § 1 om udpantningshjemmelen, som forblev i 1873-loven, blev optaget i retsplejeloven uden væsentlige ændringer. Af ændringer efter retsplejelovens ikrafttræden kan foruden udvidelserne af grundlaget for tvangsfuldbyrdelse og af transbeneficiet nævnes, at politiets adgang til at foretage udlæg for små fordringer bortfaldt ved ændringslov nr. 209 af 23. juli 1932, som i øvrigt også indførte bestemmelsen i retsplejelovens § 533, stk. 3, der i praksis fortolkes som en regel om udlægsrettens bortfald efter et års forløb.

Betydningen af udpantning er i betydelig grad blevet øget. Ikke blot er der givet adgang til udpantning i flere tilfælde end før, men skatternes vækst har også spillet en rolle. Om fremgangsmåden ved inddrivelse af skatter og afgifter til det offentlige (samt lignende indtægter, som inddrives ved udpantning hos beboerne af et sogn eller en kommune) blev særlige regler givet ved lov nr. 185 af 23. juni 1932. Herved blev der givet hjemmel for inddrivelse af visse skatter m.v. ved den kommunale pantefoged, og fremgangsmåden ved udpantning for disse ydelser søgtes noget forenklet. Ved ændringslov nr. 195 af 31. maj 1968 blev der givet hjemmel til, at toldafgifter kunne inddrives ved hjælp af særlige toldfogeder. Loven af 1932 afløstes af lov nr. 9 af 29. januar 1970, som giver fælles regler for fremgangsmåden ved udpantning for skatter, offentlige afgifter og andre ydelser, som opkræves eller inddrives af amtstuerne (amtskatteinspektorerne), toldvæsenet eller kommunerne. Optrækning af amtsstueskatter m. v. er ved bekendtgørelser nr. 353 af 22. juli 1971 og nr. 364 af 19. juli 1971 fra 1. april 1972 overført fra amtstuerne til kommunerne.

B. Gældende ret

Den sædvanlige form for tvangsmæssig inddrivelse af pengekrav er udlæg, og herom findes regler i retsplejelovens kapitler 45, 47 og 48, jfr. kapitel 53. De fleste regler om udlæg gælder også for udpantning. Særreglerne for udpantning i kapitel 54 omtales nedenfor. Udlægget tjener dels til at udpege de aktiver, som gennem senere tvangsrealisation (tvangsauktion) skal indbringe midler til at dække kravet, dels til at skabe en sikkerhed mod, at den inddrivende kreditors fyldestgørelsesmulighed

tabes ved andre kreditorers udlæg eller ved skyldnerens dispositioner over de udlagte aktiver. For visse krav (skattekrav og krav på underholdsbidrag) er der foruden udpantning også hjemlet andre inddrivelsesmidler: tilbageholdelse i løn og for underholdsbidrag tillige afsøning (en særlig art gældsfangsel), jfr. således kildeskatteloven, lov bekendtgørelse nr. 448 af 30. september 1971, § 73 og lov nr. 150 af 24. april 1963 om inddrivelse af underholdsbidrag §§ 5-18, men disse regler falder uden for udvalgets arbejdsområde. Dette gælder også tvangsauktion, jfr. retsplejelovens kapitler 49-52, inddrivelse af krav, som ikke lyder på penge, jfr. kapitel 46, og de foreløbige retsmidler, arrest og forbud, jfr. kapitlerne 56 og 57, som ikke i sig selv skaffer kreditor fyldestgørelse, men som opretholder en bestående tilstand for at muliggøre en senere tvungen opfyldelse af kravet. Efter den traditionelle opfattelse anses en afbetalingssælgers fyldestgørelse gennem det tagne ejendomsforbehold over det solgte for fyldestgørelse af andet krav end pengekrav, jfr. lov om køb på afbetaling nr. 224 af 11. juni 1954. Der kan ganske vist opstå visse tvivlsspørgsmål om, i hvilket omfang afbetalingssælgeren kan søge dækning gennem udlæg i stedet for ved at kræve det solgte tilbage; men disse spørgsmål må løses i sammenhæng med de øvrige regler om afbetalingskøb. Uden for udvalgets arbejdsområde falder også den fyldestgørelse, som kreditor selv kan gennemtvunge ved overtagelse af håndpantset gods til ejendom, jfr. konkurslovens § 155 og konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 s. 283 og s. 291 ff, eller ved modregning med en skyld til sin debitor samt en underpanthavers overtagelse af fast ejendom til brugeligt pant, jfr. Danske Lov 5-7-8 til 10. I konkurslovsudvalgets nævnte betænkning gives udkast til nye regler om fordringshavernes fælles fyldestgørelse gennem konkurs.

Fogedforretninger, herunder udlæg, hører under underretterne, jfr. retsplejelovens § 14. Den daglige ledelse af disse forretninger varetages sædvanligvis af en dommerfuldmægtig (eller retsassessor) efter dommerens bemyndigelse, jfr. § 17 a. I København er en af byrettens dommere foged. Forretningerne udføres i stedse større omfang af kontorfunktionærer efter en generel bemyndigelse fra vedkommende landsrets præsident, i København og Århus præsidenten for byretten, henholds-

vis by- og herredsretten. Det er dog kun dommeren eller fuldmægtigene, som kan afgøre tvister, jfr. § 17 a, stk. 2. Fogedforretninger for pengefordringer under 200 kr. kan på landet foretages af sognefogeden, jfr. § 480, stk. 1. Heller ikke sognefogeden kan træffe afgørelse om indsigelser, jfr. §§ 526, stk. 4, og 527, stk. 1. Forretninger uden for fogedkontoret skal foretages i overværelse af to eller - hvad i praksis er det almindelige - ét vidne, jfr. § 480, stk. 2.

Grundlaget for en udlægsforretning er sædvanligvis en dom eller et forlig, under visse betingelser et pantebrev, jfr. nærmere nedenfor i bemærkningerne til udkastets § 478. Når fuldbyrdelsesfristen er udløbet, indleverer fordringshaveren eller hyppigere dennes advokat en begæring om udlæg for et nærmere opgjort beløb til dommerkontoret, ledsaget af domsudskrift, forlig eller pantebrev (eller en kopi heraf). Er fordringen på 10.000 kr. eller derunder, kan opgørelsen foretages ved en påtegning på domsudskriften eller andet »fundament«, jfr. § 482. Retsafgift skal straks betales, jfr. retsafgiftslov nr. 206 af 21. maj 1969 §§ 18, stk. 1, og 62, stk. 1. Fogeden påser, at dokumentet opfylder betingelserne for at kunne danne grundlag for udlæg, jfr. § 516. Er dette i orden, indkaldes i de fleste tilfælde skyldneren til møde på fogedrettens kontor. Undlader han at møde, og er indkaldelsen behørigt forkyndt for ham, kan han efter fogedens bestemmelse fremstilles ved politiets hjælp, jfr. § 520, stk. 2. Er skyldneren mødt, er han forpligtet til under strafansvar for forklaringens rigtighed at besvare fogedens spørgsmål om, hvad han ejer, eller om andre forhold af betydning for udlæggets gennemførelse, jfr. § 520, stk. 1, og straffelovens § 162. Udlæg kan som hovedregel gøres i alt, hvad skyldneren ejer, men ikke i »fremtidige erhvervelser«, jfr. § 511. Dog skal bl. a. de vigtigste livsformødenheder undtages, jfr. nærmere ved udkastets §§ 509 ff. Skyldneren har med visse indskrænkninger forsteretten til at bestemme, i hvilke aktiver der skal gøres udlæg, jfr. § 506. Det, som udlægges, skal vurderes med henblik på, om udlægshaveren ved udlægget får tilstrækkelig sikkerhed for sit under forretningen opgjorte krav med renter og omkostninger, men heller ikke mere end nødvendigt hertil, jfr. §§ 480, stk. 2, 502 og 505. Fordringshaveren kan altid forlange, at forretningen foretages som »udgående«, d.v.s.

uden for fogedrettens kontor, jfr. § 516, stk. 2, sædvanligvis på skyldnerens bopæl, men efter omstændighederne også på en fast ejendom, hvor skyldneren ikke har bopæl, for et krav, der er forbundet med pant i ejendommen, jfr. § 516, stk. 3. Skyldneren skal i dette tilfælde ved forkyndelse forud underrettes om forretningen, jfr. § 490, stk. 2. Forretningen kan foretages, selv om skyldneren ikke træffes, jfr. § 517, stk. 2, og fogeden kan om fornødent med magt skaffe sig adgang til skyldnerens værelser og gemmer, jfr. § 519. Der er ingen begrænsning for, hvor hyppigt en fordringshaver kan forlange forretning foretaget for det samme krav, når der ikke har kunnet opnås dækning for kravet ved udlæg.

Skyldneren kan for fogedretten fremsætte indsigelser mod grundlaget for en udlægsforretning (men dog ikke mod en doms rigtighed), mod måden, hvorpå forretningen gennemføres, eller mod udlæg i bestemte aktiver, jfr. § 522. Trediemand kan fremsætte indsigelse om, at udlægget vil stride mod hans ret, jfr. § 523; men han kan også gøre sin ret gældende ved selvstændigt søgsmål. Fogedretten behandler tvister på samme måde, som domstolene ellers behandler retstvister. Dog kan der kun i meget begrænset omfang føres bevis for fogedretten ved vidner, partsforklaring eller syn og skøn, jfr. § 524, stk. 4, og fogedrettens afgørelse tager kun stilling til, om den fremsatte begæring om udlæg kan fremmes eller ikke, men ikke f. eks. til, om kravet består. Sådanne spørgsmål falder uden for fogedrettens kompetence. Fogedrettens afgørelser kan ankes eller kæres til landsretten, men først når forretningen er sluttet, jfr. § 536.

Virkningen af udlægget er i første række, at udlægshaveren, når ankefristen på 4 uger er udløbet, kan stille det udlagte til tvangsauktion. I praksis er det dog kun få udlæg, der ender med tvangsauktion.¹⁾ I langt de fleste tilfælde enten betaler skyldneren, eller han opnår en afdragsordning med kreditor. Ud-

¹⁾ Antallet af begæringer om udlæg var i 1970 for hele landet 252.215 og om udpantning, bortset fra udpantning for skat m. v., 66.952, jfr. Statistiske efterretninger nr. 61 i 1971. Der føres ingen samlet statistik over udpantninger for skat, men alene i Københavns kommune blev der ifølge oplysning fra Københavns skattevæsen i 1970 foretaget 113.133 udpantninger for skat. Antallet af tvangsauktioner over fast ejendom og løsøre var for hele landet 11.326.

lægget har da især virket som en pression mod skyldneren.

Udlægget er beskyttet mod senere udlæg og mod konkurs, hvis udlægshaveren inden 12 uger enten foranstalter tvangsauktion eller fratager skyldneren besiddelsen af det udlagte, hvilket han, hvis trediemands ret ikke er til hinder derfor, kan gøre enten straks ved udlæggets foretagelse eller senere, jfr. § 533, stk. 2. Skyldneren må ikke disponere over det udlagte, og han kan efter omstændighederne straffes, dersom han alligevel gør det, jfr. § 528, stk. 2, og om skyldnersvig straffelovens § 283, stk. 1, nr. 1.

Udpantning var som omtalt under A. oprindelig en fra udlæg helt forskellig fyldestgørelsesmåde. I nutiden er forskellene af mindre betydning. Udpantningskendelsen, hvorved fordringen »autoriseres« til udpantning, er bevaret, selv om den nu afsiges af den samme myndighed, som senere foretager udpantningen eller anmoder sognefogeden derom, jfr. § 598. Der foregår ikke ved kendelsens afsigelse, som i praksis i reglen foregår ved, at fogedfuldmægtigen påfører udpantningsbegæringen et stempel, samme prøvelse som ved en dom, om fordringen virkelig består. Udpantningen foretages på rekvirentens ansvar for kravets rigtighed, jfr. § 608. Bortset fra en særlig regel om underholdsbidrag kræves altid en skriftlig begæring, jfr. § 598 og § 601. For visse fordringers vedkommende fraviges de almindelige grænser for, hvilke forretninger der kan foretages af sognefogeden, jfr. lov om fortrinsret i høsten nr. 50 af 14. februar 1951 § 4, lov om belåning af salgsafgrøder nr. 242 af 8. juni 1966 § 3, stk. 3, og lov om begunstigelser for mergelselskaber, lovbekendtgørelse nr. 151 af 6. april 1940, § 11, stk. 1. Rekvirenten behøver aldrig at give møde ved udpantning, jfr. § 602, stk. 1, medens han ved udlæg kun er fritaget herfor, når fordringen ikke overstiger 200 kr., og der ikke begæres udlæg i fast ejendom, jfr. § 517, stk. 1. Indgivelse af begæring om udpantning afbryder forældelse, jfr. § 597, stk. 2.

Om udpantning for skatter og afgifter, som inddrives ved amtsuernes, toldvæsenets eller kommunernes foranstaltning findes særlige regler i lov nr. 9 af 29. januar 1970, hvis regler efter justitsministerens nærmere bestemmelse også kan anvendes på andre ydelser, som inddrives af det offentlige. Efter denne lov kan udpantning begyndes ikke blot, hvor

skyldneren bor, men også i den retskreds, hvorfra han driver erhvervsmæssig virksomhed. Udpantningskendelse skal ikke afsiges, og forkyndelse for den enkelte skyldner kan erstattes af bekendtgørelse i dagbladene eller efter justitsministerens bestemmelse af en forudgående underretning.

Udpantning kan som ovenfor nævnt ske for en lang række ydelser, fortrinsvis til det offentlige. Således for skatter og de fleste offentlige afgifter, herunder toldafgifter og retsafgifter, bøder, elektricitets-, vand- og gasafgifter, radio- og fjernsynslicens, havneafgifter, betaling for hospitalsbehandling, erstatning for det offentliges udgifter ved at bringe ulovlige indretninger i lovmæssig stand, anlægsbidrag ved vandløbsregulering, bidrag til mergling og til grundforbedring, udgifter vedrørende tilvejebringelse af højesteretsekstrakter. Også visse ydelser til private, som i reglen er fastsat af det offentlige eller under en vis kontrol fra det offentlige, kan inddrives ved udpantning, således underholdsbidrag, præmier for lovpligtig motoransvarsforsikring og til gensidige brandforsikringsselskaber, auktionsbud, fordringer ifølge høstpantebreve. Hjemmel for udpantning findes ikke blot i loven af 29. marts 1873 med senere ændringer, men også i en lang række selvstændige nyere love.

II. De andre nordiske lande

Angående regler om fuldbyrdelsesgrundlag henvises til bemærkningerne til udkastets § 478, angående trangsbeneficiet til § 509 og angående meddelelse til skyldneren til § 492.

A. Norge

Reglerne om udlæg findes i tvangsfuldbyrdesloven af 13. august 1915 nr. 7. Udlæg foretages af namsmannen. På landet er lensmannen, som har en lang række administrative opgaver, bl. a. som politibetjent, namsmann. Udlæg på grundlag af voldgiftskendelse eller et udenlandsk tvangsfuldbyrdesgrundlag eller over for en anden end den umiddelbart forpligtede foretages dog af namsretten, som også i øvrigt kan beslutte at foretage udlæg i stedet for namsmannen. For byerne bestemmes det ved kongelig resolution, hvem der skal være namsmann. I nogle byer varetages hvervet af underfogeden, hvis instrukser

udfærdiges af kommunen¹⁾, i de større byer af namsretten, som er den almindelige underret (i Oslo en af byrettens dommere). Som regel udføres forretningerne som namsmann i så fald ikke af dommeren selv, men af en fuldmægtig, som ikke behøver at være og i reglen ikke er dommerfuldmægtig.²⁾ Inddrivelse af skatter og forskellige andre ydelser er ofte henlagt til særlige embedsmænd. Vidner eller parter har ikke pligt til at afgive forklaring for namsmannen. Påstand om, at løsøre i skyldnerens besiddelse tilhører trediemand, må godtgøres med det samme; men er det sandsynliggjort, at påstanden er rigtig, kan der gives en kort udsættelse. Namsmannen træffer selv afgørelse, om udlæg skal foretages trods indsigelser. Namsmannens afgørelser - bortset fra det sjældne tilfælde, at en dommer selv træffer afgørelse som namsmann - kan påklages til namsretten. Namsretten, som under tvistens behandling kan udsætte fuldbyrdelsen, midlertidigt ophæve udlægget eller betinge fuldbyrdelse eller ophævelse af sikkerhedsstillelse, træffer afgørelse om tvisten ved kendelse efter en mere summarisk behandling, men kan også, når udlæg er foretaget, henvise rekvisitus til inden en vis frist at gøre sine indsigelser gældende ved en retssag, som anlægges i sædvanlige procesformer ved namsretten. Udlagt løsøre skal på rekvisitens begæring fratages rekvisitus, hvis fuldbyrdelsen gør det påkrævet. Fratagelsen kan ske ved, at tingene sættes under namsmannens segl. Udlægget skal, hvis tingene ikke fjernes fra skyldneren, tinglyses for at opnå beskyttelse mod trediemand.³⁾ Udlægsretten bortfalder efter 3 år.

B. Sverige

Reglerne findes navnlig i utsökningslagen af 10. august 1877 med talrige senere ændringer, senest ved love af 14. maj 1971, jfr. også utsökningskungörelse af 7. februar 1969. Udlæg foretages af en administrativ myndighed, nemlig utmätningsmannen, hvis afgørelser kan påklages til överexecutor, som også har instruktionsmyndighed over for utmätningsmannen. Beslutning om inddrivelse på grundlag af voldgiftskendelser træffes af överexecutor. Siden 1965 udføres hvervet som utmätningsman af kronofogderne, som skal have juridisk embedseksamen, men som har medhjælpere uden sådan uddannelse. Överexecutor er som

hidtil länsstyrelsen⁴⁾ (svarende til amtet). Det er tanken eventuelt senere at afskaffe funktionen som överexecutor, men beslutning herom er ikke truffet, jfr. *Olivecrona*: Utsökning, 6. uppl. s. 15. Överexecutors afgørelser kan indbringes for hovrätten⁵⁾ og eventuelt videre til Högsta Domstolen. Skyldneren har ingen oplysningspligt under udlægsforretningen, men hvis udlæg har vist sig forgæves, kan kreditor ved retten (konkursdomaren) forlange, at debitor opretter og beediger en fortegnelse over sine aktiver.⁶⁾ Utmätningssmannen kan opbryde dør og gemmer, men ikke foretage egentlig ransgning. Kropsvisitation er formentlig ikke tilladt, men det antages, at utmätningsmannen må (og skal) tage penge fra skyldneren, som denne har på sig. Gør trediemand gældende, at han ejer aktiver hos skyldneren, hvori udlæg agtes gjort, må han føre fuldt bevis for sin ret. Loven giver mulighed for at foretage udlægget, men sætte bortsalg i bero på, at trediemand inden en måned anlægger retssag til afgørelse af spørgsmålet. Henvielse til domstolene antages af *Olivecrona* anf. v. s. 106 i princippet kun at burde ske, hvis sagens faktiske sammenhæng er uklar, men i praksis opretholdes denne sondring mellem usikkerhed om fakta og retsregler ikke strengt. Udlagt løsøre fratages kun skyldneren, hvis det ikke findes sikkert at kunne efterlades under hans tilsyn. Forbliver det udlagte hos skyldneren, opbevares det under utmätningsmannens segl eller (hyppigere) forsynes med en seddel, jfr. *Olivecrona* anf. v. s. 119, med oplysning om udlægget. Det er utmätningsmannen, som foranstalter salg af udlagt løsøre. Salg skal i almindelighed ske inden 2 måneder efter udlægget, men utmätningsmannen kan dog, hvis særlige grunde foreligger, på skyldnerens begæring bestemme udsæt-

¹⁾ Jfr. lov af 19. marts 1937 nr. 2.

²⁾ Fremkommer der under sådan forretning indsigelser, bør forretningen udsættes, for at namsdommeren selv kan træffe afgørelsen, i alt fald hvis det ikke er åbenbart, at indsigelsen er ugrundet, jfr. Justisdepartementets cirkulære af 11. maj 1927, citeret af *Skeie*: Den norske civilproces, III, 2. utg. s. 149.

³⁾ Jfr. panteloven af 12. oktober 1857 § 7 med senere ændringer i 1935 og 1952 samt *Arnholm*: Panteretten, 3. utg. s. 111f.

⁴⁾ Stockholm stad indgår nu i Stockholms län.

⁵⁾ I enkelte specielle tilfælde træffer Svea Hovrätt afgørelse om, hvorvidt udlæg kan foretages på grundlag af udenlandske afgørelser.

⁶⁾ Jfr. *Olivecrona* anf. v. s. 84.

telse. Udsættelse må kun, hvis vægtige grunde foreligger, gives ud over ialt 6 måneder fra udlæggets foretagelse.

C. Finland

Fogedforretninger er ifølge den finske ut-sökningslag af 3. december 1895 henlagt til administrative myndigheder.¹⁾ Ordningen minder meget om den svenske. I de praktisk vigtigste tilfælde kan udlæg begæres hos utmättningsman, men i mere komplicerede tilfælde hos överexecutor (länsstyrelsen og i byerne magistraten), som da bestemmer, om utmättningsman skal søge at foretage udlæg. I tvivlstilfælde kan utmättningsman selv spørge överexecutor. Utmättningsmans afgørelser kan påklages til överexecutor, hvis afgørelser kan indbringes for hovrätten. Kan trediemand straks bevise sin ret til det gods, hvori udlæg agtes gjort, nægtes udlæg. Kan han under forretningen anføre sandsynlige grunde til sin ret, udsætter utmättningsman gennemførelsen af fuldbyrdelsen (d.v.s. tvangsauktion) på vilkår, at trediemand anlægges sag inden 3 måneder. Beslutning om henvisning til domstolene kan ikke påklages til disse. Vil der ikke blive noget overskud ud over dækning af omkostninger, nægtes udlæg. Udlagt gods skal sættes under utmättningsmans segl eller af ham iøjnefaldende afmærkes. Fjernelse fra skyldneren sker kun, hvis godset ikke med sikkerhed kan efterlades på stedet under skyldnerens tilsyn.

III. Hovedpunkterne i udvalgets forslag

En væsentlig opgave for udvalget har været at søge at forenkle fremgangsmåden ved tvangsinddrivelsen. Herved spares tid og omkostninger ikke alene for fordringshaveren og det offentlige, men også for skyldnerne, som i sidste ende kommer til at bære omkostningerne ved en fremgangsmåde, der er mere tidskrævende og omstændelig end nødvendigt.

Et andet formål med udkastet er at hindre, at retsforfølgningen rammer skyldneren hårdere end nødvendigt og rimeligt. Der bør ikke opstå et misforhold mellem betydningen af den interesse, som varetages ved tvangsfuldbyrdelsen, og de ulemper og økonomiske skader, som påføres skyldneren. Dette gælder også, hvor skyldnere på forskellig måde og i forskellig grad kan siges selv at have skyld i, at retsforfølgning er blevet nødvendig.

Den vigtigste forenkling, som udvalget foreslår, er en væsentlig udvidelse af muligheden for tvangsfuldbyrdelse uden dom. Efter de gældende regler i retsplejelovens § 478 kan udlæg ske på grundlag af domme og kendelser, der er afsagt af myndigheder, som er beføjede til at afsige eksigible kendelser, af retsforlig og under visse betingelser af frivillige forlig samt i visse tilfælde af pantebrev i fast ejendom. Udvalget foreslår, at pantebrev i al almindelighed samt gældsbreve, vekslere og checks skal kunne fuldbyrdes uden dom, jfr. herom nærmere bemærkningerne til udkastets § 478. Samtidig må det sikres, at de retfå skyldnere, som virkelig har berettigede indsigelser mod kravene, får lejlighed til at gøre indsigelserne gældende, og i de sjældne undtagelsestilfælde, som aldrig helt vil kunne undgås, hvor der trods alle sikkerhedsforanstaltninger ved en fejl foretages retsskridt, som savner tilstrækkeligt grundlag, må den, det går ud over, holdes skadesløs.

En anden forenkling sker ved at opgive de historisk betingede forskelle mellem fremgangsmåden ved udlæg og ved udpantning. Udpantningskendelsen, som tidligere var den administrative myndigheds attestation af, at den art fordringer, som kravet angik, kunne inddrives ved udpantning, er allerede bortfaldet for de skatter m. v., som omfattes af lov nr. 9 af 29. januar 1970. Udpantningskendelsen har ingen selvstændig betydning, hvor inddrivelsen foretages af samme myndighed, som skal afsigelse kendelsen. Fogedretten må, selv om kendelsen afskaffes, forinden den foretager udlæg (udpantning) eller anmoder sognefogeden derom, forvisse sig om, at der kan foretages udpantning for krav af denne art; men der er ingen grund til at afsige en formelig kendelse herom. Spørgsmålet kan endvidere altid prøves senere under forretningen, f. eks. hvis skyldneren rejser indsigelser. Reglen om, at udpantning foretages på rekvirentens ansvar for fordringens rigtighed, foreslås udvidet til også at gælde om udlæg, jfr. udkastets § 505, stk. 1. Det samme gælder reglen om udpantningsbegæringens afbrydende virkning for forældelse, jfr. udkastets § 526. De gældende bestemmelser om, at begæring om udlæg skal være skriftlig, når kravet er over en vis størrelse, medens udpantningsbegæring - bortset fra begæring om inddrivelse af un-

¹⁾ Jfr. *Tauno Tirkkonen*: Grunddragen av Finlands processrätt, 1966, s. 300 ff.

derholdsbidrag - altid skal være skriftlige, foreslås afløst af en mere smidig regel i udkastets § 488, stk. 1, hvorefter det overlades til fogedretten at bestemme, om en begæring om udlæg (herunder i kraft af udpantningshjemmel) skal fremsættes skriftligt. Udkastet bevarer derimod den særregel, at den, der har begæret udpantningen, uanset kravets størrelse ikke behøver møde under forretningen, jfr. udkastets § 491, stk. 2. Om tvangsauktion på grundlag af udpantning for underholdsbidrag bestemmes i § 601, at det påhviler fogeden at realisere de udlagte genstande og at indfordre auktionsbeløbet. Udvalget har ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at opretholde denne bestemmelse. Udpantninger for underholdsbidrag er på grund af muligheden for lønindeholdelse forholdsvis sjældne. Efter lov nr. 150 af 24. april 1963 om inddrivelse af underholdsbidrag § 2, jfr. Justitsministeriets cirkulære nr. 126 af 28. juni 1963, skal politiet, i København overpræsidenten, efter begæring foretage inddrivelse af underholdsbidrag. Bliver der undtagelsesvis tale om bortsalg af udpantet fast ejendom, vil den bidragsberettigede sædvanligvis kunne få fri proces med beskikkelse af advokat til at foretage det fornødne. Det er principielt uheldigt, at fogedretten under auktionen tillige optræder som repræsentant for en part, rekvirenten. Tvangsauktion over løsøre sker ved auktionsleder og vil i almindelighed ikke frembyde særlige problemer, jfr. auktionslederlov, lovebekendtgørelse nr. 40 af 4. februar 1970. Udpantning bortfalder herefter som en selvstændig inddrivelsesform, og ordet »udpantning« er kun bevaret som en samlet henvisning til en række lovbestemmelser, der giver adgang til inddrivelse af forskellige krav, fortrinsvis tilkommende det offentlige, uden de særlige fuldbyrdelsesgrundlag, som nævnes i udkastets § 478, stk. 1.

Adgang til udpantning har som allerede nævnt hjemmel dels i loven af 29. marts 1873, dels i en række senere love. Udvalget har overvejet det hensigtsmæssige i at samle disse forskellige bestemmelser enten i retsplejeloven eller i en særlig lov, men er kommet til det resultat, at arbejdet med at gennemgå lovgivningen for at finde alle disse tilfælde og derefter vurdere, om hver enkelt regel skal opretholdes, hvilket nødvendigvis måtte kræve bistand fra sagkyndige på de respektive sagområder, ikke står i rimeligt forhold til den praktiske fordel ved at få reglerne samlet på

ét sted. Derimod bør det, når de pågældende love i øvrigt optages til revision, overvejes, om udpantningshjemmel må opretholdes eller kan udgå. Hovedsynspunktet bør her være, at der kun gives ret til udpantning for krav, hvis opståen og størrelse normalt ikke kan give anledning til tvivl, eller hvor særlige bestemmelser i lovgivningen afskærer skyldneren fra at få prøvet indsigelser under inddrivelsen, jfr. f. eks. statsskatteloven nr. 149 af 10. april 1922 § 38, sidste stykke.¹⁾ Det må i reglen også kræves, at opgørelsen af kravet er foretaget af en offentlig myndighed. Udpantning bør dog vedblivende kunne ske såvel for underholdsbidrag, hvis størrelse er fastsat af overøvrigheden, som for bidrag, der beror på en aftale mellem parterne.

Vurdering af det udlagte skal efter udkastets § 507, stk. 2, i almindelighed kun foretages efter en af parternes begæring. I alle de tilfælde, hvor det er klart, at værdien af de aktiver, hvori udlæg kan gøres, ikke overstiger fordringens beløb, eller hvor omvendt det udlagte aktiv klart er tilstrækkeligt til at dække skylden, er vurdering unødvendig. Da det må påregnes, at det herefter vil blive undtagelsen, at der foretages vurdering, vil det i reglen ikke være nødvendigt, at et fogedvidne er med til udgående fogedforretninger.

Der gives i udkastets § 518, stk. 2, udtrykkelig hjemmel til, at de i tinglysningslovens §§ 37 og 38 nævnte tilbehørsgenstande kan medtages under udlæg i den faste ejendom, uden at de enkelte tilbehørsgenstande behøver at opregnes i fogedbogen.

Udvalget foreslår at afskaffe 12 ugers-reglen i retsplejelovens § 533, stk. 2. Herved overflødiggøres de i dag hyppigt forekommende fornyede udlæg i samme aktiver ved 12 ugers-fristens udløb. Derimod er reglen i den gældende lovs § 533, stk. 3, om tab af enhver sikkerhedsret efter et års forløb opretholdt, og det er præciseret, at udlægsretten helt ophører ved fristens udløb.

¹⁾ Bestemmelsen lyder således: »Ingen kommune eller skatteansat kan ved at klage over skatteansættelsen eller, såfremt der sker udpantning for skatten, ved indsigelse for fogeden unddrage sig fra forpligtelsen til i rette tid at indbetale den alt forfaldne del af skatten, medmindre der forinden foreligger en af kompetent myndighed truffen afgørelse for, enten at en ændring bør finde sted, eller at ansættelsen er sket med urette eller er ugyldig.«

Efter udkastets § 487 skal udlæg foruden i den retskreds, hvor debitor har bopæl, kunne foretages i den retskreds, hvorfra han driver erhvervsvirksomhed. Herved opnås en praktisk lettelse i de tilfælde, hvor skyldneren bedre kan træffes i virksomheden, eller hvor udlæg ønskes foretaget i de aktiver, som findes i virksomheden. Udvalget har derimod ikke ment, at udlæg i almindelighed burde kunne begæres, hvor skyldneren har lønnet arbejde for andre. Dette ville kunne være overordentlig ubehageligt for skyldneren, og han vil sædvanligvis ikke have aktiver, hvori udlæg kan gøres, på dette sted. Udkastet åbner endvidere mulighed for at henvise udlægsbegæringen til fogedretten i den retskreds, hvor den mest hensigtsmæssigt kan behandles. Også hvor begæringen ved en fejltagelse er indgivet til en forkert fogedret, kan der i stedet for afvisning ske henvisning til den rigtige fogedret, jfr. udkastets § 489, stk. 2. Fogedretten kan dernæst, når særlige grunde er dertil, selv foretage forretning i en anden retskreds, jfr. § 490, stk. 2. Herved undgås tidsspilde og besvær ved at indblande en anden fogedret i fuldbyrdelsen.

Det må tilstræbes, at kreditorforfølgningen ikke slår skyldnerens tilværelse helt i stykker. Ved udkastet sker der derfor en vis udvidelse af skyldnerens transgbeneficium (aktiver, han kan holde uden for udlægget). Værdigrænsen for det næringsløse, skyldneren kan udtage, foreslås i udkastets § 509 forhøjet fra 600 til 3.000 kr., og den forskel, som i den gældende lov gøres mellem familieforsørgere og andre, foreslås ophævet. Betegnelsen for det hjem, skyldneren skal være berettiget til at opretholde, ændres fra »tarvelig« til »beskeden«. Der hjemles udtrykkeligt en selvstændig ret for skyldnerens ægtefælle og i visse tilfælde for andre medlemmer af husstanden til at forlange transgbeneficium respekteret. Invaliditets-erstatning og erstatning for tab af forsøger søges i videst muligt omfang unddraget fra kreditorforfølgning, jfr. udkastets § 513. Der gives udtrykkelige regler om hjælpemidler, som er nødvendige på grund af legemlige mangler eller sygdom, og om ting af særlig affektionsværdi, jfr. § 515. Beskyttelsen mod udlæg i løn øges ved § 511. Udvalget har i denne forbindelse overvejet, om der tværtimod burde indføres en adgang til udlæg i endnu ikke indtjent løn som i flere andre lande, men som nærmere omtalt i bemærkningerne til

denne bestemmelse stiller udvalget ikke forslag herom.

Efter udkastet skal skyldneren i almindelighed have underretning forud om en udlægsforretning, hvor ikke afgørende modhensyn taler derimod. Herved får skyldneren en sidste chance for at afværge fogedrettens besøg og de deraf følgende omkostninger ved at betale skylden. Vil eller kan han ikke dette, undgås det dog, at udlægsforretningen kommer som en pinlig overraskelse.

Det alvorligste indgreb over for skyldnere, som benyttes under udlægsforretninger,¹⁾ er anholdelse og fremstilling i fogedretten. Hensættelse i hæfte af skyldnere, som nægter at besvare fogedrettens spørgsmål, anvendes derimod sjældent. Udvalget har som nærmere omtalt nedenfor i bemærkningerne til § 493 ikke ment, at man kan undvære muligheden for tvangsmæssig fremstilling af skyldnere, der trods behørigt forkyndt indkaldelse undlader at møde i fogedretten; men udvalget har søgt at undgå særlig uheldige konsekvenser af dette retsmiddel. I udkastets § 504, stk. 2, bestemmes det, at en fordringshaver, når det har vist sig, at skyldneren ikke havde tilstrækkelige aktiver til, at der kunne blive dækning for fordringen, først når der er gået 6 måneder, kan begære ny udlægsforretning, medmindre der er rimelig grund til at antage, at skyldneren nu har yderligere aktiver. Fordringshaveren kan altså ikke med vilkårlige korte mellemrum lade skyldneren indkalde til møde i fogedretten. Selv om denne fordringshaver ikke tidligere har haft udlægsforretning hos skyldneren, bør fogedretten efter udkastets § 493, stk. 3, nægte at lade en skyldner fremstille af politiet, hvis det er overvejende sandsynligt, at skyldneren slet intet ejer, hvori der kan gøres udlæg for kravet, f. eks. fordi fogedretten for nylig under forretning for en anden kreditors krav selv har beset skyldnerens hjem og konstateret, at alt, hvad skyldneren ejer, er omfattet af transgbeneficium. I øvrigt er det overladt til fogedretten at skønne over, om fremstilling ved politiet bør finde sted eller ikke. Er fremstilling sket, uden at betingelserne herfor var til stede, hvad enten den for-

¹⁾ Gælds fængsel, jfr. retsplejelovens § 618, som kan komme til anvendelse over for skyldnere, som agter at forlade landet for bestandig eller for længere ubestemt tid, er arresteret på person og falder uden for udvalgets kommissorium.

dring, for hvilken udlæg er krævet, viser sig ikke at bestå, eller forkyndelsen af indkaldelsen til fogedretten ikke var behørig, har skyldneren efter udkastets § 505 krav på erstatning for tab og godtgørelse for lidelse og tort.

Udkastet indfører overalt i retsplejeloven den sprogbrug, at betegnelsen »fogeden« erstattes med »fogedretten«. Dette er bedst i samklang med betegnelsen »skifteretten« for by- og herredsretten i en af dennes andre funktioner og betoner, at der er tale om en juridicel opgave på linie med domstolenes andre retsudøvende funktioner.

Ved udkastet ændres retsplejelovens systematik med hensyn til fogedforretninger. I den gældende lov indledes tredje bogs tredje afsnit med kapitel 45 om almindelige betingelser for eksekution, hvorefter følger kapitel 46 om fuldbyrdelse af domme, der ikke lyder på udredelse af penge, kapitel 47 om fuldbyrdelse af domme, der lyder på udredelse af penge, kapitel 48 om eksekutionsforretningens foretagelse og proceduren under samme, kapitel 49-52 om tvangsauktioner og kapitel 53 med fælles regler om anke og kære. Fjerde afsnit indeholder et kapitel om udpantning og et kapitel om indsættelses- og udsættelsesforretninger. Efter udkastet bortfalder det særlige kapitel om udpantning, fordi udpantning med en enkelt undtagelse skal foregå efter ganske samme regler som andet udlæg. Kapitlet om ind- og udsættelsesforretninger samles med kapitlerne i det hidtidige tredje afsnit under den nye titel »tvangsfuldbyrdelse«, som om-

fatter både udlæg, tvangsauktion, fuldbyrdelse af andre krav end pengekrav og ind- og udsættelsesforretninger, som sker til gennemførelse af krav, der ikke har et sådant fuldbyrdelsesgrundlag som de øvrige i afsnittet omtalte krav. Rækkefølgen inden for afsnittet er i udkastet den, at kapitel 45 om grundlaget for tvangsfuldbyrdelse giver en fælles indledning til de følgende tre kapitler, hvoraf kapitel 46 angiver fremgangsmåden ved udlæg og ved tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav, kapitel 47 de særlige regler om de indledende skridt til tvangsfuldbyrdelsen af de i praksis vigtigste krav, pengekrav, nemlig udlægget, nærmere betegnet dettes genstand og retsvirkninger, og kapitel 48 reglerne om tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav. Derefter følger som hidtil kapitlerne om den endelige fyldestgørelse af pengekrav gennem tvangsauktion og kapitel 53 med fælles regler om anke og kære af de i de foregående kapitler omtalte retshandlinger. Hertil føjes så kapitel 55 om indsættelses- og udsættelsesforretninger. Navnlig efter den i udkastet foreslåede udvidelse af tvangsfuldbyrdelsesgrundlaget vil det være misvisende at beholde den gældende lovs kapiteloverskrifter, hvorefter reglerne angår henholdsvis fuldbyrdelse af domme, der ikke lyder på udredelse af penge, og domme, der lyder på udredelse af penge, suppleret med reglen i § 492, hvorefter disse regler finder anvendelse på andre eksekutionsgrundlag, dog med de lempelser, som følger af forholdets natur.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser i udkastet til lov om ændring af lov om rettens pleje

Til ændringslovens § 1

Til nr. 1 (§ 129, stk. 1)

Retsplejelovens § 260, stk. 2, giver - med visse undtagelser for så vidt angår en parts beslægtede eller besvogrede og de hos parten ansatte - advokater eneret til at møde i retten som fuldmægtige for parterne. I følge § 260, stk. 5, omfatter denne eneret ikke møde ved skiftebehandlinger og ved fogedforretninger ikke møde for den, mod hvem retshandlingen er rettet (rekvisitus). Derimod kan kun advokater og de i § 260, stk. 2, nævnte beslægtede m. fl. møde under fogedforretning for den, som har begæret forretningen (rekvirenten).

§§ 128 og 129 giver regler om, hvorvidt en advokat skal møde personlig for retten eller kan give møde ved andre. Under domsforhandling i landsret eller Højesteret kan advokaten kun møde personlig eller ved en for den pågældende domstol mødeberettiget advokat eller under visse betingelser ved sin autoriserede fuldmægtig. Bliver advokaten hindret i at give møde, kan han lade enhver uberygtet person på hans vegne fremsætte begæring om sagens udsættelse, jfr. § 128. Ved alle retsmøder i by- og herredsretter (herunder også i foged- og skifteret) og ved forberedende møder i landsretten kan advokaten altid møde ved sin autoriserede fuldmægtig. § 129, stk. 2, giver endvidere advokaten adgang til at møde i disse tilfælde ved enhver uberygtet myndig person »mod angivelse og på rettens eller modpartens forlangende bevisliggørelse af lovligt forfald«. Har advokaten ikke lovligt forfald, kan han heller ikke under fogedforretninger møde ved andre end sin autoriserede fuldmægtig, jfr. afgørelse i U.f.R. 1964. 448.

I praksis sker det hyppigt, at advokater giver møde under fogedforretninger ved **ikke** juridisk uddannet kontorpersonale eller ved studenter. I langt de fleste **tilfælde** opstår der ikke under forretningen nogen **tvist eller i øvrigt**

noget spørgsmål, der kræver medvirken af en jurist. Det synes derfor lidet hensigtsmæssigt, at møde af andre end advokat og advokatfuldmægtig kun kan finde sted, hvor forfald påberåbes og om fornødent kan dokumenteres. Udvalget foreslår derfor, at advokaten kan møde ved enhver uberygtet person, der er fyldt 18 år, medmindre der skal foregå forhandling (procedure) for fogedretten, eller fogedretten i øvrigt finder det uhensigtsmæssigt, at den pågældende møder. Dette kan f. eks. være tilfældet, hvis forretningen angår arrest eller forbud, eller det på forhånd er sandsynligt, at der vil opstå tvist, eller fordi den for advokaten mødende ikke besidder tilstrækkeligt kendskab til det krav, som søges inddrevet. Den angivne aldersgrænse må anses for at være i overensstemmelse med forståelsen af ordet »myndig« i § 129, stk. 2, **der** henviser til den ældre myndighedslovgivning, hvorefter en person, der var fyldt 18 år, var personlig myndig, jfr. *H. Munch-P eter sen*: Den danske Retspleje, I, 1. udg. s. 103 og 2. udg. s. 116 samt *Hurwitz og Gomard*: Tvistemål, 4. udg. s. 94, note 12. For at afværge misforståelser foreslås formuleringen af stk. 2 ændret i overensstemmelse hermed.

Til nr. 2 (§ 178, stk. 3)

Bestemmelsen er ny. Den falder i og for sig uden for udvalgets arbejdsfelt, men medtages på grund af sammenhængen med reglerne om tilbageholdelse af skyldnere, der er udeblevet efter indkaldelse, jfr. udkastets § 493, stk. 2.

Efter § 178 har retten visse tvangsmidler over for vidner, der udebliver uden lovligt forfald eller uden i tide at have meddelt forfald, eller som uden rettens tilladelse forlader **det** sted, hvor retsmødet holdes, eller uden lovlig grund vægrer sig ved at svare. Det mest indgribende af disse tvangsmidler er, at vidnet tages i forvaring ved rettens foranstaltning. Be-

stemmelse herom træffes ved kendelse af den ret, for hvilken vidnet er indkaldt til at møde. Forvaringen kan ikke vare ud over 6 måneder i samme sag, uafbrudt eller sammenlagt. Det er en forudsætning for anvendelse af tvangsmidler i anledning af vidners udeblivelse, at der er sket behørig indkaldelse af vidnet efter reglerne i kapitel 17.

Der er her tale om et alvorligt indgreb i den personlige frihed, som kun sjældent vil blive benyttet, og kun hvor vidneforklaringen er af ganske særlig betydning og oplysningerne ikke kan tilvejebringes på anden måde. Kan vidnet til enhver tid træffes på bopælen eller andet bekendt sted, bliver der ved udeblivelse ikke brug for forvaring, idet retten da blot kan lade vidnet afhente af politiet, jfr. § 178, stk. 1, nr. 2. Det kan derimod blive nødvendigt at tage vidnet i forvaring, hvis han holder sig skjult eller han blot ikke har noget fast tilholdssted. Det vil da i reglen være umuligt på forhånd at beregne, hvornår det lykkes politiet at pågribe vidnet. Der vil derfor kunne gå nogle dage efter pågribelsen, før parter og i straffesager eventuelt domsmænd eller nævninge kan komme til stede for at påhøre forklaringen.

Reglerne om anholdelse og fængsling finder ikke anvendelse på forvaring af et vidne, da der ikke er tale om strafferetlig forfølgning mod vidnet. Da forvaringen er besluttet af retten, kan heller ikke reglerne i kapitel 43 a om administrativ frihedsberøvelse benyttes. Det forekommer imidlertid bedst stemmende med retssikkerhedssynspunkter, at retten får mulighed for inden 24 timer efter pågribelsen at tage stilling til, om tilbageholdelsen bør opretholdes. Der kan efter kendelsens afsigelse være fremkommet nye oplysninger eller andre omstændigheder, som gør forklaringen mindre nødvendig, en parts bortrejse kan gøre det umuligt at lade forklaringen optage inden for en rimelig tid, eller retten kan ønske at høre vidnets begrundelse for, at han ikke gav møde efter indkaldelsen.

Udkastet bestemmer derfor, at politiet, hvis fremstilling til afgivelse af vidneforklaring ikke finder sted inden 24 timer efter pågribelsen, snarest muligt og senest inden 24 timer skal give retten meddelelse om pågribelsen, for at retten kan tage stilling til, om vidnet skal blive i forvaring, løslades eller eventuelt fremstilles i retten, før der træffes afgørelse om opretholdelse af forvaringen. Såvel

politiets meddelelse som rettens svar kan afgives ganske uformelt, eventuelt telefonisk, jfr. om omgørelse af kendelsen om tilbageholdelse § 178, stk. 2. Det er imidlertid nødvendigt, at retten får mulighed for at tage stilling til spørgsmålet, inden 24 timer er gået; afsendelse af et brev, som først kan påregnes at komme til rettens kundskab efter fristens udløb, er ikke tilstrækkelig. Er dommerkontoret lukket som følge af søn- eller helligdag, må politiet i disse sjældent forekommende tilfælde rette henvendelse til dommeren eller en dommerfuldmægtig på vedkommendes private bopæl. Enhører straffesager under vedkommende ret, vil der af hensyn til pludselige grundlovsforhør altid være mulighed for at komme i forbindelse med enten dommeren eller en af fuldmægtigene, og ved andre retter må politiet udfolde rimelige bestræbelser på at komme i forbindelse med en af de nævnte. Politiets henvendelse skal altid ske til den ret, som har afsagt kendelse om, at vidnet skal tages i forvaring, selv om pågribelsen er sket andetsteds i landet.

Bestemmelsen vil yderst sjældent komme til anvendelse. Udvalget forudsætter, at domstolene som hidtil kun med yderste varsomhed vil anvende en så indgribende forholdsregel som at lade udeblevne vidner tage i forvaring.

Til nr. 3 (§ 223 a)

Der henvises til bemærkningerne til udkastets § 479.

Til nr. 4. Tredie bogs tredie afsnit

Ordet tvangsfuldbyrdelse omfatter både udlæg, tvangsauktion og tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav, jfr. den norske tvangsfuldbyrdelseslov af 13. august 1915 nr. 7. I afsnittets følgende kapitler findes enkelte bestemmelser om tvangsfuldbyrdelse på andet grundlag, jfr. de i § 538, stk. 2 og 3 indeholdte ufuldstændige henvisninger til den øvrige lovgivning og kapitel 55 om indsættelses- og udsættelsesforretninger, der efter omstændighederne kan ske uden særligt tvangsfuldbyrdelsesgrundlag. Konkurslovsudvalget foreslår i sin betænkning II nr. 606/1971 s. 283 og s. 291 ff ændring af formuleringen af § 538 og to nye bestemmelser, § 538 a og 538 b angående salg til fyldestgørelse af en håndpanthaver og salg fra et konkursbo eller et dødsbo, hvori gæld ikke er vedgæet.

Til nr. 5. Kapitel 45: Grundlaget for tvangsfuldbyrdelse

Udkastets kapitel 45 omfatter kun reglerne om grundlaget for fuldbyrdelse og om fuldbyrdelsesfrister, medens de øvrige regler i det nuværende kapitel 45 er overført til de følgende kapitler, navnlig kapitel 46 om fremgangsmåden.

Til §478

Bestemmelsen afløser § 478.

Til stk. 1, nr. 1

Reglerne i den gældende lovs § 478, stk. 1, nr. 1, er bevaret med mindre redaktionelle ændringer. Da afgørelser om sagsomkostninger, hvis en sag hæves, sædvanligvis træffes ved rettens beslutning og ikke ved kendelse, er beslutninger om sagsomkostninger medtaget, jfr. *Tamm* i Juristen 1965 s. 186 og *Spleth* i UfR 1965 B s. 208. Udtrykket »domme« kan efter omstændighederne også omfatte domme i straffesager, jfr. § 997, stk. 2, om borgerlige krav, og § 1013, stk. 3, om sagsomkostninger samt *Tamm* i Juristen 1968 s. 307 f., sml. *Poul Sørensen* smstd. s. 232 f. En nærmere lovregulering af forvaltningsmyndighedernes indgriben for at bringe en ulovlig tilstand til op-hjør falder uden for udvalgets opgave.

Til stk. 1, nr. 2

Bestemmelsen i den gældende lovs § 478, stk. 1, nr. 2, om tvangsfuldbyrdelse af forlig omfatter foruden egentlige retsforlig også forlig indgået for andre myndigheder, om hvilke lovene bestemmer, at de for dem afsluttede forlig skal kunne eksekveres. Som eksempler på sådanne myndigheder, hvis afgørelser i følge den øvrige lovgivning skal kunne tvangsfuldbyrdes, kan foruden de i lovtæksten i den gældende § 478 anførte landvæsensretter nævnes boligretter, jfr. § 71, stk. 8, i lovekendtgørelse nr. 385 af 4. juli 1969, Arbejdsretten, jfr. § 16 i lov nr. 124 af 21. april 1964, lærlingevoldgiftsretter, jfr. § 27, stk. 5, i lov nr. 261 af 2. oktober 1956, husdyrvoldgiftsretter, jfr. § 9 i lov nr. 94 af 15. marts 1939, voldgiftsudvalg og voldgiftsdomstole vedrørende tvistigheder om krydsbefrugtning og sygdoms-smitte på markafgrøder, jfr. § 13 i lov nr. 138 af 23. marts 1948, hegnsynet (omfatter også forlig indført i hegnsynets protokol), jfr.

§ 38, stk. 3 og 4, sammenholdt med § 44, stk. 4, i lov nr. 259 af 27. maj 1950. Derimod er der ikke udtrykkelig hjemmel for, at der kan ske fuldbyrdelse på grundlag af forlig indgået for vurderingsmænd i henhold til § 26, stk. 4, og § 27, stk. 2, i mark- og vejfredslov nr. 107 af 31. marts 1953 eller i henhold til § 10 i lov om beskyttelse af bier, lovekendtgørelse nr. 17 af 22. januar 1960, eller for mægling-rådet i henhold til § 11 i bekendtgørelse om regler for behandlingen af sager, der forelægges mæglingrådet for kommunal lægehjælp til voldgiftsavgørelse, nr. 263 af 14. maj 1918, uanset at også disse vurderingsmænd og mæglingrådet kan afsige eksigible kendelser. Der synes imidlertid ikke at være nogen grund til, at ikke også forlig indgået for disse myndigheder skal kunne fuldbyrdes, og udkastet går derfor ud på, at forlig indgået for sådanne myndigheder, som efter lovgivningen kan afsige eksigible kendelser, skal kunne fuldbyrdes.

Lovgivningen pålægger nu kun overøvrigheden at mægle forlig under vilkårsforhandling i anledning af begæring om bevilling til separation eller skilsmisse, jfr. lov om ægteskabs indgåelse og opløsning nr. 256 af 4. juni 1969 § 44 og Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 560 af 18. december 1969 § 15. Sidste led i nr. 2 indeholder derfor ingen realitetsændring i forhold til den gældende bestemmelse, der nævner »sager, hvor det ved lovgivningen er pålagt dem (nemlig overøvrigheden) at mægle forlig«. Eksigible forlig om separations- eller skilsmissevilkår kan også indgås for politimesteren, hvis denne af overøvrigheden er bemyndiget til at foretage vilkårsforhandling, jfr. bekendtgørelsens § 15 og cirkulære nr. 262 af 18. december 1969 § 3.

Til stk. 1, nr. 3

Bestemmelsen er enslydende med den gældende bestemmelse nr. 5, som er indsat i retsplejeloven ved lov nr. 260 af 4. juni 1969.

Til stk. 1, nr. 4-6

Bestemmelserne indeholder reglerne om umiddelbart udlæg på grundlag af private dokumenter og afløser § 478, stk. 1, nr. 2, andet afsnit, nr. 3 og nr. 4. Adgangen til umiddelbar fuldbyrdelse udvides efter udkastet til også at omfatte gældsbreve, vekslers og checks samt alle pantebreve.

I. Historisk udvikling

A. Før retsplejeloven.

1. Ved plakat af 1. juni 1837 fik Nationalbanken ret til ved udlån mod pant i fast ejendom at indsætte en bestemmelse i pantebrevet om, at banken kunne foretage udlæg i pantet, hvis gælden ikke betaltes til forfaldstid.

2. Ved lov af 20. juni 1850 om oprettelse af kreditforeninger og lånekasser for grundejere bemyndigedes Indenrigsministeriet til at tillade kreditforeninger af ejere af danske grundejendomme at indsætte bestemmelser i deres pantebreve om, at der kunne foretages udlæg i pantet med tilbehør, såfremt pantsætterne ikke opfyldte deres kontraktmæssige forpligtelser.

3. Ved lov af 9. februar 1866 bemyndigedes Indenrigsministeriet til at meddele tilladelse af samme indhold til Kreditforeningen for Landejendomme i Østifterne.

4. Ved lov af 25. marts 1872 bemyndigedes regeringen til at meddele tilladelse af samme indhold til Landmandsbanken.

5. I § 15 i lov nr. 36 af 29. marts 1873 om udpantning og om udlæg uden grundlag af dom eller forlig bestemtes det, at udlæg skulle kunne ske »efter tinglæste pantebreve, hvorved der for en bestemt angiven pengesum gives pant i fast ejendom, for så vidt de indeholder parternes vedtagelse om, at der uden forudgående lovmål og dom skal kunne gøres eksekution i pantet, samt er oprettet eller vedkendt for notarius publicus eller to vitterlighedsvidner, når forfaldstiden er indtrådt enten på grund af opsigelse, eller fordi det tidspunkt, der i pantebrevet er fastsat som betalingstermin, er kommet, eller, for så vidt sådan følge udtrykkelig er betinget i pantebrevet, på grund af udeblivelse med renter. Udlægget kan ske ikke blot for kapitalen eller afdrag på samme, men også særskilt for renter; det kan dog ikke udstrækkes til andet end pantet og kan først finde sted, når der er forløbet en tid af 14 dage fra forfaldstiden, samt efter at skyldneren, for så vidt han bor på den pantsatte ejendom, med tre dages varsel har på den for stævningers forkyndelse foreskrevet måde fået meddelelse om, når forretningen vil blive foretaget«. De ovenfor under 1-4 nævnte specielle bestemmelser forblev i kraft.

Forslaget var udarbejdet på grundlag af et udkast fra proceskommissionen af 1868. Hverken kommissionen eller ministeriet fandt grund til at gå så vidt som f. eks. fransk lovgivning, der indrømmede alle notarielt attesterede dokumenter eksigibilitet, men ved forslaget var der tillagt pantebreve i fast ejendom det nævnte fortrin i erkendelse af, at det for realkreditens skyld var særdeles ønskeligt, at retsforfølgning for panthavere i fast ejendom blev så lidet bekostelig og let tilgængelig som mulig.¹⁾ Ved begrænsningen til de særlig nævnte forfaldsgrunde var det tilsigtet at udelukke de tilfælde, hvor spørgsmålet om fordringens genstand og forfaldstid var knyttet til sådanne omstændigheder, om hvis tilstedeværelse og retlige betydning der kunne antages oftere at ville opstå tvivl.

Bestemmelsen om forkyndelse for pantsætteren

blev indsat under rigsdagsbehandlingen. I bemærkningerne til lovforslaget siges det, at det kan være af afgørende betydning for panthaveren at kunne holde sig til pantet uden forudgående forkyndelse, som det efter omstændighederne kan være særdeles vanskeligt eller endog umuligt at få iværksat. Folketingsudvalget anså det imidlertid for ønskeligt, at skyldneren ordentligvis fik meddelelse om udlægget og derved straks lejlighed til at fremsætte sine indvendinger.²⁾

B. Retsplejeloven og senere ændringer.

1. Det af *proceskommissionen af 1868* udarbejdede udkast til lov om den borgerlige retspleje³⁾ indeholdt i § 435, stk. 1, nr. 3 og § 447 regler, der svarede til udpantningslovens § 15, bortset fra, at der ikke stilledes krav om, at forfaldstiden skulle være indtrådt på en af de i udpantningsloven angivne måder. Dette krav fandt kommissionen ikke grund til at optage i udkastet under hensyn til den almindelige regel i udkastets § 442, jfr. 441 (svarende til retsplejelovens § 485, jfr. § 484) om, at det ved dokumentets eget indhold eller ved andre offentlige dokumenter eller skyldnerens erkendelse skulle være givet, at forfaldstiden var indtrådt.⁴⁾

Udkastet foreslog de særlige regler om banker og kreditforeninger (jfr. ovenfor A, 1-4) ophævet, da formålet med de gældende bestemmelser i det væsentligste måtte anses for fyldestgjort ved den almindelige bestemmelse om udlæg i henhold til pantebreve.

2. Det af *proceskommissionen af 1892* udarbejdede udkast til lov om den borgerlige retspleje⁵⁾ gentog i § 324, stk. 1, nr. 3, og § 336 de af proceskommissionen af 1868 foreslåede bestemmelser, idet udkastet dog opgav kravet om, at pantebrevet skulle indeholde parternes vedtagelse om, at der kan foretages umiddelbart udlæg. Kommissionen fandt, at optagelsen af en sådan klausul efterhånden var blevet en så almindelig bestanddel af et pantebrev, at det mest praktiske ville være at underforstå den som et led i parternes aftale overalt, hvor det modsatte ikke var vedtaget.⁶⁾

3. Under *rigsdagsbehandlingen af proceslovsforslagene* blev kravet om, at forfaldstiden skulle være indtrådt på en af de i udpantningsloven nævnte måder på ny indsat.⁷⁾

Retsplejeloven af 15. april 1916 kom herefter til at indeholde følgende bestemmelser:

§ 478, stk. 1, nr. 3: (»Eksekution kan ske på grundlag af ...)

3. Tinglæste pantebreve, hvorved der for en bestemt angiven pengesum gives pant i fast ejen-

¹⁾ Jfr. R. T. 1872-73, tillæg A, sp. 1085 ff.

²⁾ R. T. 1872-73, tillæg B, sp. 72-73.

³⁾ Udkast til lov om den borgerlige retspleje, udarbejdet af den ved allerhøjeste reskript af 28. februar 1868 nedsatte proceskommission, 1877.

⁴⁾ Bemærkningerne s. 184.

⁵⁾ Udkast til lov om den borgerlige retspleje, udarbejdet af den ifølge allerhøjeste reskript af 11. maj 1882 nedsatte proceskommission, 1899.

⁶⁾ Bemærkningerne sp. 137.

⁷⁾ Jfr. R. T. 1903-04, tillæg B, sp. 6 ff.

dom, når de er oprettet eller vedkendt for notarius publicus eller to vitterlighedsvidner, og forfaldstiden er indtrådt enten på grund af opsigelse, eller fordi det tidspunkt, der i pantebrevet er fastsat som betalingstermin, er kommet, eller for så vidt sådan følge udtrykkelig er betinget i pantebrevet, på grund af udeblivelse med rente. Udlægget, som kan ske ikke blot for kapitalen eller afdrag på samme, men også særskilt for renter, kan dog ikke udstrækkes til andet end pantet.«

§ 490, 2. pkt.: »Ved pantebreve kan panthaveren skride til eksekution, når der er forløbet en tid af 14 dage fra forfaldstiden at regne, og der derhos, for så vidt skyldneren bor på den pantsatte ejendom, med 3 dages varsel er givet ham en i overensstemmelse med reglerne i kapitel 17 forkyndt meddelelse om dagen, på hvilken forretningen vil blive foretaget.«

4. Ved *lov nr. 56 af 31. marts 1927* blev underskrivelse af pantebrevet for en advokat sidestillet med underskrift for notarius publicus eller to vitterlighedsvidner. Formålet var at skabe overensstemmelse med bestemmelserne i tinglysningsloven af 31. marts 1926¹⁾.

5. Ved *lov nr. 209 af 23. juli 1932* indsattes der i § 478, stk. 1, nr. 3, en bestemmelse om, at der kunne ske udlæg i henhold til pantebreve udstedt til en bank eller sparekasse eller til en kreditforening, hvis statutter er stadfæstet af Indenrigsministeriet, såfremt forfaldstiden er indtrådt som følge af væsentlig forringelse af pantsat driftsinventar, driftsmateriel eller besætning og sådan følge er betinget i pantebrevet. Samtidig ændredes § 490, således at der i disse tilfælde straks og uden meddelelse til skyldneren kan skrives til eksekution, men at fogeden dog, om han anser det fornødent, kan kræve stillet sikkerhed af panthaveren for forretningens følger.

Det forslag, der ligger til grund for ændringen, gik ud på i al almindelighed at gøre væsentlig forringelse af pantsat driftsinventar, driftsmateriel eller besætning til en forfaldsgrund, der berettigede til umiddelbart udlæg. Baggrunden for forslaget var en henvendelse fra Kreditforeningernes stående Fællesudvalg om, at de før retsplejeloven gældende beføjelser med hensyn til umiddelbart udlæg (jfr. ovenfor A, 2) på ny måtte blive tillagt foreningerne. I overensstemmelse med Retsplejeudvalgets indstilling imødekom Justitsministeriet delvis ønsket ved den foreslåede ændring.²⁾

Under rigsdagsbehandlingen begrænsedes bestemmelsen til pantebreve udstedt til en bank eller sparekasse eller til en kreditforening, hvis statutter er stadfæstet af Indenrigsministeriet³⁾. Begrænsningen er begrundet i hensynet til pantsætteren, der udsættes for alvorlige ulemper, hvis en fogedfuldmægtig måske med urette skønner, at væsentlig forringelse foreligger. For så vidt angår kreditforeningerne mente folketingsudvalget, at man på den ene side turde vente, at de ikke på hensynsløs måde ville skride ind mod deres debitorer, og på den anden side, at det for realkreditte i al almindelighed var af stor betydning, at kreditforeningernes sikkerhed ikke forringedes, uden at kreditforeningerne fik adgang til hurtigt at skride ind.⁴⁾ I landstingsudvalget var der større betænkelighed ved at medtage banker og sparekasser, men man

beroligede sig med, at der var adgang til i tvivlstilfælde at kræve stillet sikkerhed.⁵⁾

6. Ved samme lov indsattes der endvidere i § 478, stk. 1, nr. 3, en bestemmelse om, at retten til umiddelbart udlæg også tilkommer den, der har pantebrevet i hånden, ligesom der som § 478, stk. 1, nr. 4, indsattes en bestemmelse om umiddelbart udlæg i henhold til skadesløsbreve.⁶⁾

7. Ved *lov nr. 396 af 12. juli 1946* udvidedes den under 5 nævnte bestemmelse til også at gælde pantebreve til hypotekforeninger.

8. Ved *lov nr. 220 af 7. juni 1952* indsattes i § 478, stk. 1, nr. 2, en bestemmelse om, at udenretlige, skriftlige forlig kan tjene som grundlag for eksekution, såfremt det udtrykkelig er vedtaget i forliget, at det skal kunne eksekveres i tilfælde af misligholdelse, og såfremt de omkostninger, skyldneren indgår på at betale bortset fra de med eksekutionen forbundne, er anført i forliget med en bestemt sum. Samtidig indsattes der i § 484, stk. 1, en bestemmelse om, at fogeden kunne henvise rekvirenten til almindelig rettergang, såfremt der fremsattes en indsigelse, som han ikke mente sig i stand til at forkaste på det foreliggende grundlag, og i § 490, stk. 1, en bestemmelse om, at såfremt der ikke i forliget er indrømmet skyldneren mindst 4 løbedage, skal det først kunne fuldbyrdes, når 4 løbedage er forløbet efter forfaldsdagen.

Bestemmelserne bygger på et lovudkast fra det af Justitsministeriet nedsatte udvalg angående forligsmægling i borgerlige retssager.⁷⁾ Efter de indtil loven af 1952 gældende regler kunne udenretlige forlig ratiheres i forligskommissionerne og derved opnå eksekutionskraft. Ved loven af 1952 blev forligskommissionerne ophævet, og der blev derfor behov for bestemmelser om, at udenretlige forlig under visse betingelser kunne tjene som grundlag for udlæg. Bemærkningerne om tvangsfuldbyrdelse af anerkendte fordringer i betænkningen om forligsmægling er optaget i denne betænkning som bilag 1.

C. Nyere reformforslag.

Det af Justitsministeriet nedsatte udvalg vedrørende underpantsætning af løsøre foreslog i sin betænkning, at underpanthaveren i løsøre skulle have samme adgang til at foretage umiddelbart udlæg som underpanthaveren i fast ejendom. Udvalget fandt, at det var til unødigt besvær, at løsørepant-haveren først skulle opnå dom og derefter gøre udlæg. Kostbar tid kunne herved forspildes, og der ville næppe være nogen betænkelighed ved at side-

¹⁾ R.T. 1926–27, tillæg A, sp. 3766.

²⁾ Jfr. R. T. 1927–28, tillæg A, sp. 2312–13.

³⁾ Jfr. R. T. 1927–28, tillæg B, sp. 2427–28 og R.T. 1928–29, tillæg B, sp. 1107–08.

⁴⁾ Jfr. R. T. 1928–29, Folketingets forhandlinger, sp. 2856–57.

⁵⁾ Jfr. R. T. 1928–29, Landstingets forhandlinger, sp. 1073–74.

⁶⁾ Jfr. R. T. 1930–31, tillæg A, sp. 4902–03.

⁷⁾ Betænkning angående forligsmægling i borgerlige retssager, 1951.

stille panthaver i løsøre med panthaver i fast ejendom.¹⁾)

Udvalget foreslog endvidere, at ejerpantebrev, der er uomtalt i § 478, kun under samme betingelser som skadesløsbrev skal gives adgang til umiddelbart udlæg. Det hedder herom i udvalgets betænkning²⁾, jfr. denne betænkning bilag 2.

»Dette er efter udvalgets opfattelse i overensstemmelse med højesteretspraksis, når ejerpantebrev er håndpantet, jfr. således senest U.f.R. 1953 s. 1013. Benyttelsen af ejerpantebrev på denne måde er så langt den overvejende, og udvalget nærer betænkelighed ved, at løsørejerpantebrev overhovedet benyttes som eksekutionsgrundlag efter § 478, nr. 3. Også for fast ejendoms vedkommende vil ændringen imidlertid betyde en ønsket afklaring.«

Forslaget blev ikke søgt gennemført sammen med udvalgets øvrige forslag, fordi retsplejelovens regler om udlæg og upantning var genstand for en almindelig revision i dette udvalg.³⁾)

II. De andre nordiske lande

Norge

I lov om tvangsfuldbyrdelse af 13. august 1915 § 3, nr. 6, jfr. § 13, er det bestemt, at forfaldne gældsbreve uden søgsmål kan indrives hos udstederen, endosserer og selvskyldnerkautionister, såfremt dette er vedtaget i gældsrevet. Særlige regler gives om attestation af underskriften. Rekvirenten skal have ladet påkrav forkynde for skyldneren med underretning om, at gælden vil blive inddrevet uden søgsmål, såfremt den ikke betales inden en frist på mindst 2 uger.

Bestemmelserne lyder således:

»Tvangsgrundlag er:

6. gjeldsbrev som lyder på bestemt pengesum, kan - hvis den ikke betales til forfallstid - uten søgsmål indrives hos utstederen og enhver som ved påtegning på gjeldsbrevet har endossert det eller stilt seg som selvskyldnerkausionist for beløpet, såfremt gjeldsbrevet og i tilfelle påtegningen inneholder vedtakelse av at gjelden kan inndrives uten søgsmål; er gjeldsbrevet ikke utstedt til bank eller annen innretning hvis plan er fastsatt ved lov eller stortingsbeslutning eller er godkjent av Kongen eller det departement han bemyndiger, eller til bank som er under offentlig administrasjon, må underskriften være bekreftet av en norsk notarius, lensmann, autorisert lensmannsfullmektig, namsmann, namsmannsfullmektig godtatt av namnsretten, forliksmann, advokat eller autorisert advokatfullmektig. Vekselobligasjon endossert til bank eller annen innretning som foranført, for lån i samme, anses som gjeldsbrev utstedt til bank;

— — — «

I § 13 bestemmes endvidere:

»Før fuldbyrdelse kan kræves på grundlag av et saadant gjeldsbrev, som § 3 nr. 6 handler om, maa saksøkeren efter forfald la paakrav forkynde for saksøgte med underretning om, at gjælden vil bli inddrevet uten søksmaal, saafremt den ikke betales inden en frist, som ikke maa være kortere end to uker fra forkyndelsen. Dette paakrav kan ikke paa forhaand frafalde.

Hvis saksøkte ikke har kjendt opholdssted i riket, og han heller ikke i gjeldsbrevet har opgit en fullmektig, som er bosat her og bemyndiget til at ta imot paakrav, kan fuldbyrdelsen kræves uten paakrav to uker efter forfald.

En bank eller annen innretning hvis plan er fastsatt ved lov eller stortingsbeslutning eller er godkjent av Kongen, kan selv foreta forkynnelsen gjennom anbefalt brev. Den kan selv innlevere brevet til posten og gi de påtegninger og bevitnelser som er foreskrevet i lov om domstolene § 178.«

For pantebrev i fast ejendom, registreret skib eller luftfartøj gælder efter tvangsfuldbyrdelseslovens §§ 109, 178 og 188 a, at pant-haveren kan skride til tvangsauktion uden forudgående udlæg, når forfaldstiden er indtrådt. Tvangsauktion kan dog ikke kræves, før der ved pantebrev i fast ejendom er gået en måned og ved pantebrev i skibe eller luftfartøjer 2 uger, efter at pantsætter har fået forkyndt varsel om, at auktionsbegæring vil blive fremsat, hvis det skyldige beløb ikke betales.

Under de nordiske forhandlinger om lov-samarbejde på eksekutionsrettens område er det fra norsk side blevet oplyst, at reglerne om udlæg i henhold til gældsbreve ikke i praksis har givet anledning til vanskeligheder eller misbrug.

Et af det norske Justisdepartement nedsat udvalg afgav som tidligere nævnt i 1954 betænkning om revision af reglerne om tvangsfuldbyrdelse.⁴⁾ Reglerne om udlæg i henhold til gældsbreve foreslås opretholdt med visse mindre ændringer, og det samme gælder reglerne om tvangsauktion på grundlag af pantebrev. I sorenskriver Harbeks betænkning fra 1965 foreslås reglerne om attestation af debitors underskrift og om forkyndelse af betalingsopfordring ophævet.

¹⁾ Betænkning angående underpantsetning af løsøre (nr. 172/1957) s. 14-15 og 48-49.

²⁾ S. 49. Jfr. om gældende ret i øvrigt Kommenteret Retsplejelov note 13 til § 478.

³⁾ Jfr. F.T. 1959-60, tillæg A, sp. 1616.

⁴⁾ Utkast til ny lov om tvangsfuldbyrdelse, Oslo, 1954.

Sverige

1. Svensk ret indeholder ikke regler om udlæg på grundlag af pantebreve, gældsbreve, udenretlige forlig eller lignende.¹⁾ Derimod findes der i loven af 20. december 1946 om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag) og lov af 10. juli 1947 om betalningsföreläggande för vissa fordringer på arbetslön m. m. særregler om en simpel og hurtig fremgangsmåde ved inddrivelse af visse fordringer.

Lagsökning anvendes ved forfaldne gældsbreve eller andre skriftlige fordringer, herunder pantebreve i fast ejendom eller skib. Fordringshaveren indgiver andragende i to eksemplarer, hvoraf det ene forkyndes for skyldneren, der pålægges at svare skriftligt inden en vis frist, hvis han vil bestride kravet. Hvis skyldneren ikke svarer, træffes der afgørelse på grundlag af fordringshaverens andragende. Svarer skyldneren derimod, afgør retten, om sagen bør henvises til almindelig rettergang (f. eks. hvis der ikke foreligger tilstrækkelig klart bevis for kravet, eller skyldneren sandsynliggør, at der foreligger tvang eller udnyttelse, eller han fremlægger skriftlige beviser for sin frifindelse påstand), eller om den bør afgøres straks, i hvilket fald skyldneren tilpligtes at betale, ligesom det ved pantebreve fastsættes, at der kan søges fyldestgørelse i den pantsatte ejendom (skib).

Betalningsföreläggande finder anvendelse ved andre fordringer, dog ikke erstatningskrav. Fremgangsmåden ved indgivelse af ansøgning og forkyndelse for skyldneren af en opfordring til at fremsætte sine mulige indsigelser skriftligt er som ved lagsökning. Bestrides kravet ikke, tilpligtes skyldneren at betale, og fordringen tillægges eksekutionskraft. Hvis skyldneren derimod bestrider kravet, skal fordringshaveren inden en måned begære sagen henvist til rettergang, ellers bortfalder sagen. Når kreditor begærer det, og retten finder det hensigtsmæssigt, kan man i stedet for at forkynde en opfordring til skyldneren om at fremsætte eventuelle indsigelser skriftligt tilsige ham til et retsmøde, hvor han må fremsætte sine indvendinger mundtligt. Rettergangen kan da eventuelt ske i umiddelbar forbindelse med den mundtlige forhandling.

2. Lagberedningen har i en i 1963 afgivet betænkning²⁾ fremsat forslag til visse ændringer af reglerne om lagsökning og betalningsföreläggande, bl. a. således, at betalningsföre-

läggande skulle henlægges til inddrivelsesmyndighederne (kronofogederne) og gøres anvendelige også for krav, som støttes på gældsbreve, vekslere og checks. I betænkningen s. 31 ff drøftes de danske og norske regler om umiddelbart udlæg, men de anses for mindre påkrævede i Sverige under hensyn til de svenske regler om lagsökning og betalningsföreläggande.

Finland

De finske regler svarer i hovedsagen til de svenske.

III. Udvalgets overvejelser og forslag

A. I langt det overvejende antal retssager vedrørende krav, som hviler på aftale, har sagsøgte ingen indsigelser mod kravet. Sagsøgte er blot ikke i øjeblikket i stand til at betale sin skyld. Sagen anlægges alene, for at kreditor kan opnå grundlag for tvangsfuldbyrdelse af sit krav. I de fleste tilfælde møder sagsøgte ikke i retten, og der afsiges da efter begæring dom i henhold til sagsøgerens sagsfremstilling, jfr. retsplejelovens § 341, stk. 1. I andre tilfælde giver sagsøgte møde, og sagen slutes da ofte enten ved et retsforlig, hvorved sagsøgte erkender at skyldte det påståvnte beløb, eller ved at sagen optages til dom på grundlag af sagsøgtes anerkendelse af skylden.

I alle disse tilfælde medfører nødvendigheden af sagsanlæg dels en væsentlig udsættelse af kreditors mulighed for fuldbyrdelse, dels omkostninger til advokatbistand og til retsgebyrer, hvis størrelse efter lov nr. 206 af 21. maj 1969 afhænger af sagens genstand, men dog efter de ved loven skete forhøjelser mindst er 50 kr. Når sagsøgte erkender skylden, vil sagens omkostninger ved dommen eller retsforliget sædvanligvis blive pålagt ham. For kreditor volder retssagen således væsentlig forsinkelse og risiko for, at det viser sig umuligt at inddrive omkostningerne hos debitor, og for debitor et betydeligt tillæg til skylden. Dertil kommer, at domstolene bebyrdes med sager, hvor der i virkeligheden ikke er brug for en dommers medvirken, og at det

¹⁾ Dog gælder særlige regler om forpligtelser til at svare underholdsbidrag.

²⁾ SOU 1963: 28.

offentliges udgifter til retsvæsenet herved bliver større end nødvendigt.

Af disse grunde er det meget ønskeligt at kunne undgå retssager, der alene går ud på at tilvejebringe grundlag for tvangsfuldbyrdelse. Retsagen har kun virkelig betydning, hvor den sagsøgte har indsigelser mod kravet. Han får gennem forkyndelsen af stævning kendskab til sagen, således at han kan møde op, fremkomme med sine indsigelser og få disse underkastet en grundig prøvelse gennem bevisførelse og procedure. Reglerne om fogedforretninger bør derfor udformes således, at de giver mulighed for tvangsfuldbyrdelse uden dom, hvor der er en meget stor sandsynlighed for, at der ikke er indvendinger mod kravet. Samtidig må det sikres, at den, mod hvem kravet rettes, i de sjældne tilfælde, hvor han har indsigelser, har adgang til enten at få disse prøvet af fogedretten, der er en judiciel myndighed, eller at få tvisten henskudt til de almindelige domstole.

B. Udvalget er nået til det resultat, at en skriftlig skylderklæring fra debitor under visse forudsætninger bør kunne danne grundlag for tvangsfuldbyrdelse. Der må imidlertid samtidig skabes et værn mod, at skyldneren lider tab i de undtagelsestilfælde, hvor kravet trods erklæringen dog bestrides.

Dette værn yder udkastet ved bestemmelserne om forudgående meddelelse til skyldneren om forretningen, jfr. § 492, om nægtelse af at fremme forretningen, derom indsigelser mod grundlaget gør det betænkeligt, jfr. § 500, stk. 1, om udsættelse, hvis et retsforhold af betydning for forretningen er under behandling andetsteds, jfr. § 501, stk. 1, om genoptagelse af forretningen, hvis fogedretten finder det påkrævet, jfr. § 504, om ubetinget erstatningsansvar for rekvirenten, hvis fordringen viser sig ikke at bestå, jfr. § 505, stk. 1, 1. pkt., om adgang til at fastsætte opsættende virkning af anke eller kære, jfr. § 506, stk. 4, og om beføjelse for fogedretten til at afgøre, om udlagt løssøre skal fratages skyldneren, jfr. § 523, stk. 1.

1. *Veksel- og checkretlige krav* kan efter bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 41 gøres gældende under »hurtig retsforfølgning«, hvor sagsøgte afskæres fra at gøre indsigelser gældende, bortset fra indsigelser om falsk eller umyndighed eller om tilsidesættelse af de særlige vekselretlige regler. Prøvelsen under den hurtige retsforfølgning giver kun ringe sikker-

hed for, at skyldneren ikke har indsigelser mod kravet. Indsigelsen er vel ikke endelig tabt, men kan først gøres gældende under et selvstændigt søgsmål mod sagsøgeren, hvilket undertiden er uheldigt¹⁾

Udvalget foreslår, at vekslen eller checken skal kunne danne grundlag for tvangsfuldbyrdelse af de i kapitel 41 nævnte krav. Når vekselejerer opnår den tidsgevinst at kunne kræve udlæg for sit krav, straks når en uge fra vekslens forfaldsdag (eventuelt protestdagen) er forløbet, er det rimeligt, at vekselkyldneren på sin side kan fremsætte alle indsigelser under fogedforretningen. Kan disse ikke forkastes af fogedretten, f. eks. fordi stillingtagen kræver omfattende bevisførelse, må udlæg nægtes og vekselejerer henvises til søgsmål ved de almindelige domstole, jfr. udkastets § 500, stk. 1. Om arrest se udkastet nr. 49.

Berigelseskrav efter vekselovens § 74 og checklovens § 57 omfattes ikke af den hurtige retsforfølgning og bør heller ikke kunne fuldbyrdes ved umiddelbart udlæg. Kravet og dets størrelse fremgår ikke med tilstrækkelig sikkerhed af dokumenterne og må først fastslås ved dom i en almindelig retssag.

Når indehaveren af veksel- eller checkkrav kan gå direkte til fogedretten, er der næppe behov for anvendelse af den hurtige retsforfølgning efter kapitel 41. Det er i sig selv stødende, at veksel- eller checkstederen skal dømmes til at betale, selv om han har velbegrundede indsigelser vedrørende det forhold, som gav anledning til dokumentets udstedelse.²⁾ Der synes derfor at være grund til at overveje, om ikke reglerne i kapitel 41 om hurtig retsforfølgning kan ophæves, når der gives adgang til tvangsfuldbyrdelse umiddelbart på grundlag af en veksel eller en check. Der er derimod næppe grund til at ændre bestemmelsen om, at disse sager behandles af underretterne, jfr. § 225, nr. 4. Reglerne i Genève-konventionen af 7. juni 1930 om ensartet veksel-lovgivning indeholder ingen forskrifter om en særlig vekselprocesform. I mange lande findes forskellige former for dokumentproces, som skal tjene til hurtigere afgørelse af sa-

¹⁾ Det kan i denne forbindelse nævnes, at den amerikanske Uniform Consumer Credit Code section 2.403, bortset fra landsbrugsforhold, forbyder brug af vekslere i afbetalingskøb. Om udbredelsen af bestemmelserne i denne modellov, se SOU 1970: 35 s. 20.

²⁾ Sml. *Krabbe* i U.f.R. 1920 B. 329-335.

gerne, men de nærmere regler er temmelig forskellige.¹⁾

Da der ikke har vist sig noget særligt behov for at give adgang til fyldestgørelse på grundlag af giroudbetalingskort, for hvilke den hurtige retsforfølgning også gælder, jfr. § 443, nr. 3, er disse ikke medtaget i udkastet. Bestemmelsen i § 443, nr. 1, om gældsbreve oprettet før 1. juli 1938, hvori skyldneren har underkastet sig hurtig retsforfølgning, er nu uden betydning.

2. Efter udkastet skal også *gældsbreve* kunne danne grundlag for tvangsfuldbyrdelse, men dog kun, hvis gælds brevet indeholder en udtrykkelig bestemmelse herom. Herved gøres skyldneren opmærksom på virkningen af hans underskrift. En sådan bestemmelse kræves derimod ikke ved vekslers, checks og pantebreve; efter udvalgets opfattelse må det ventes, at det hurtigt vil blive kendt, at disse dokumenter kan tjene som grundlag for fuldbyrdelse, og det er i overensstemmelse med en allerede almindelig opfattelse, at underskriften på vekslers, checks og pantebreve tillægges særlig betydning.

Et gælds brev er, som ordet bruges i lovgivningen, en ensidig, i hovedsagen ubetinget erklæring om at skyldes pengesum, jfr. *Henry Ussing*: Dansk Obligationsret, almindelig del, 4. udgave ved A. Vinding Kruse s. 239.

I modsætning til en gensidigt bebyrdende kontrakt vil et gælds brev således i almindelighed blive udstedt på et tidspunkt, hvor skyldnerens forpligtelse ikke (mere) er afhængig af modydelse eller andre forudsætninger. Der kan dog forekomme tilfælde, hvor udstederen af gælds brevet senere kommer til den opfattelse, at han ikke skylder det i gælds brevet nævnte beløb. Han kan f. eks. have opdaget, at der var mangler ved en modydelse, eller han kan have betalt gælds brevet uden at have fået dette udleveret. Han må da, på lignende måde som under retssag, gøre sin indsigelse gældende over for fogedretten. Undertiden kan indsigelsen straks forkastes, f. eks. fordi den hviler på en urigtig forståelse af retsreglerne, eller fordi gælds brevs indehaveren bestrider at have modtaget betaling og udstederen må erkende, at han ikke har kvittering eller andet bevis for, at betaling har fundet sted. Kan fogedretten derimod ikke tage stilling til, om beløbet skyldes eller ikke, må den efter udkastets § 500, stk. 1, nægte at foretage udlæg, og gælds brevs indehaveren må da

på sædvanlig måde søge dom over udstederen. Dette må dog antages kun at ville ske i en ganske ringe del af de tilfælde, hvor fuldbyrdelse søges.

Gælds brevet skal selvsagt - ligesom vekslers, forlig og pantebreve — være forfaldet for at kunne tvangsfuldbyrdes. Det er uden betydning, på hvilken måde forfaldstiden er indtrådt. Kan fogedretten ikke afgøre, om fordringen er forfalden, må udlæg nægtes og spørgsmålet eventuelt prøves under sædvanlig retssag.

3. På samme måde som gælds breve behandles efter udkastet *udenretlige, skriftlige forlig*. Sådanne forlig vil som oftest være gælds breve, men som eksempler på forlig, der ikke er gælds breve, kan dog nævnes betingede forlig og forlig, der ikke går ud på betaling af penge.

Efter gældende ret kan udenretlige forlig kun danne grundlag for tvangsfuldbyrdelse, hvis gælden var forfalden ved forligets oprettelse. Formålet med denne betingelse har været at modvirke letsindig kreditgivning og at hindre hårdhændet udnyttelse af skyldnerens svage stilling i låneforholdet, jfr. bilag 1, s. 110. Det synes dog tvivlsomt, om betingelsen var væsentlig indvirkning på kredit- og långivningen, og den udsættelse med betalingen, som debitor opnår ved, at kreditor nødsages til at anlægge retssag for at få fuldbyrdelsesgrundlag, er dyrt betalt gennem sagsomkostningerne. I Norge, hvor betingelsen ikke opstilles, har man efter det for udvalget oplyste ikke ugunstige erfaringer. Skal udlæg kunne ske på grundlag af gælds breve, vil det savne mening at opstille den nævnte betingelse, for så vidt angår forlig.

De omkostninger, der er påløbet til og med forligets oprettelse,²⁾ skal efter den gældende bestemmelse være anført i forliget med et bestemt beløb. Formålet med denne betingelse er efter de som bilag 1 optagne bemærkninger at sikre, at skyldnerne på forhånd bliver bekendt med virkningerne af forliget. Den be-

¹⁾ Jfr. *Munch-P eter sen*: Den danske Retspleje, II, 2. udg. s. 366 med note 1. Angående de svenske regler om lagsökning se ovenfor under II. Også i fransk ret er der ved lov af 4. juli 1957 hjemlet en hurtig retsforfølgning for kontraktsforpligtelser under en vis størrelse og for veksel- og checkforpligtelser uden begrænsning. Ved siden heraf kan notarielt oprettede dokumenter tjene som grundlag for umiddelbar tvangsfuldbyrdelse.

²⁾ Jfr. Kommenteret Retsplejelov, note 10 til § 478.

skyttelse, bestemmelsen giver, er dog næppe af væsentlig betydning. Opgives kravet om, at omkostningerne skal være angivet med et bestemt beløb, bliver det ganske vist vanskeligere for fogedretten at kritisere omkostningsbeløbet efter §§ 502 og 507, stk. I;¹⁾ men fogedretten vil dog altid kunne kræve, at kreditor oplyser størrelsen af et eventuelt omkostningsbeløb.

4. Skal tvangsfuldbyrdelse kunne ske på grundlag af gældsbreve, vil det være urimeligt at opretholde de nugældende begrænsninger i adgangen til tvangsfuldbyrdelse af *pantebreve* uden dom. Pantebreve er som regel gældsbreve, idet de kun undtagelsesvis vil være gjort afhængige af særlige betingelser eller være udstedt uden personlig hæftelse for panteskyllden. Da fogedretten må nægte tvangsfuldbyrdelse, dersom panthaveren ikke kan påvise, at betingelserne for at kunne kræve betaling er opfyldt, og da pantebreve uden personlig hæftelse selvsagt kun kan give adgang til fuldbyrdelse i pantet, vil der ikke være behov for særregler for disse tilfælde.

Begrænsningerne i den gældende lov er formentlig uden større værdi for skyldnerne. Begrænsningerne er følgende:

a. *Forfaldstiden skal være indtrådt som følge af opsigelse eller af den fastsatte betalingstids indtræden eller af udeblivelse med renter.* Andre tilfælde synes at kunne være lige så klare, f. eks. hvor udeblivelse med et afdrag bevirker, at hele kapitalen forfalder. Efter udvalgets opfattelse er det imidlertid ikke nødvendigt på forhånd at søge udsondret de tilfælde, hvor der kan tænkes at opstå tvivl. Afgørelsen af, om et tvivlsspørgsmål er af en sådan karakter, at det bør belyses ved bevisførelse og procedure under en sædvanlig retssag, kan overlades til fogedretten. Hermed bortfalder også begrundelsen for at begrænse adgangen til at foretage udlæg som følge af vanrøgt til banker, sparekasser, kredit- og hypotekforeninger. Trang til hurtigt indskriden kan lige så vel foreligge ved andre pantebreve, og prøvelsen af, om tilstrækkelig alvorlig misligholdelse foreligger klart oplyst, skal ikke ligge hos panthaveren, men hos fogedretten.

b. *Pantebrevet skal være tinglyst, og skyldnerens underskrift skal være bekræftet af notarius publicus, en advokat eller to andre vittighedervidner.* Det vil i praksis uhyre sjældent forekomme, at et pantebrev eller andet dokument med falsk underskrift søges ind-

drevet ved fogedrettens hjælp, og den bedste betryggelse herimod vil være underretning om forretningen til skyldneren, jfr. udkastets § 492. Krav om attestation af underskriften giver kun ringe værn mod falsk, og der er næppe heller grund til at forlange tinglysning, som i øvrigt ikke kan ske ved gældsbreve og forlig.

c. *Pantet skal være fast ejendom.* Udvalget kan tilslutte sig forslaget fra udvalget vedrørende underpantsettning af løsøre om, at løsørepanthaveren skal have samme adgang til udlæg uden dom som den, der har pant i fast ejendom, jfr. ovenfor I, C. I overensstemmelse med sædvanlig sprogbrug omfatter ordet »pantebreve« ikke dokumenter, som måtte blive udstedt i forbindelse med en håndpantsettning.²⁾ Sådanne dokumenter kan kun danne grundlag for tvangsfuldbyrdelse, såfremt de er gældsbreve og indeholder fuldbyrdelsesklausul.

d. *Udlægget kan ikke udstrækkes til andet end pantet.* Det er uhensigtsmæssigt, hvis kreditor, når pantet viser sig utilstrækkeligt, skal anlægge retssag for at opnå grundlag for udlæg i debitors øvrige formue, og gives der adgang til udlæg på grundlag af gældsbreve, kan pantebrevsudlægget ikke begrænses til pantet.

e. *Ved udlæg på grundlag af skadesløsbreve skal gældens størrelse og forfaldstidens indtræden være erkendt af skyldneren,* jfr. § 478, stk. 1, nr. 4. Efter udvalgets opfattelse må hermed kunne ligestilles, at disse omstændigheder klart fremgår af omstændighederne. Skyldneren bør ikke kunne forsinke udlægget gennem en bestridelse uden noget grundlag. Et søgsmål vil i dette tilfælde medføre unødvendig forhaling og udgift. Udvalget er enig i forslaget fra udvalget vedrørende underpantsettning af løsøre om at sidestille ejerpantebreve med skadsløsbreve.

Til stk. 2

Vedrørende spørgsmålet om samarbejdning af bestemmelserne om adgang til udpantning henvises til de almindelige bemærkninger s. 26. Det må anses for uhensigtsmæssigt at optage reglerne i udpantningslovens § 1 og i loven nr. 9 af 29. januar 1970 om fremgangsmåden ved

¹⁾ Smh. Kommenteret Retsplejelov § 502, note 4.

²⁾ Derimod kaldes sådanne dokumenter undertiden håndpantebreve.

udpantning for skatter og offentlige afgifter m. v. i retsplejeloven. Da udpantning som anført i de almindelige bemærkninger i det hele skal foregå efter reglerne om udlæg, er det tilstrækkeligt i § 478 at angive, at udlæg kan ske for krav, som lovgivningen tillægger udpantningsret.

I den gældende lovs § 597, stk. 1, angives det, at udpantningsretten følger fordringen, således at den tilkommer enhver, der er trådt i den oprindelige berettigedes sted. Bestemmelsen har ikke noget klart indhold, idet den intet siger om, under hvilke betingelser der sker indtræden i den berettigedes sted. I konkurslovsudvalgets betænkning nr. 606/1971 foreslås i udkastet til konkurslov § 95 en regel, hvorefter fortrinsret følger med såvel ved overdragelse eller anden overførelse af kravet som ved indfrielse, der medfører regreskrav mod skyldneren. Udlægsudvalget har ikke optaget en lignende regel i sit udkast, fordi besvarelsen af spørgsmålet, om der foreligger en indfrielse, hvorved der er opstået regreskrav mod skyldneren, ikke uden videre vil fremgå af dokumentet. Er der derimod givet transport på fordringen af en hertil berettiget, vil dette sædvanligvis let kunne fastslås af fogedretten; men udpantningsretten vil da følge med, uden at en udtrykkelig bestemmelse herom er nødvendig.

Til stk. 3

Bestemmelsen i 1. punktum svarer til den gældende lovs stk. 1, nr. 3, 1. afsnit, sidste punktum, men har fået en mere almindelig formulering.

Bestemmelsen i 2. punktum er ny. Ved afgørelsen i UfR 1954. 824 er det fastslået, at en påtegnet forpligtelse som selvskyldnerkautionist ikke kan tjene som grundlag for tvangsfuldbyrdelse mod kautionisten. Udvalget foreslår, at der i overensstemmelse med norsk ret indføres hjemmel for fuldbyrdelse mod enhver, der ved sin underskrift på dokumentet har forpligtet sig som skyldner eller selvskyldnerkautionist. Også endossenten af en veksel eller en check har forpligtet sig som skyldner. Pantsætter er særlig nævnt, da fuldbyrdelse efter udkastets første stykke også kan ske hos den, der har udstedt et pantebrev uden personlig hæftelse for gælden. I dette tilfælde kan udlæg selvsagt kun foretages i pantet.

Til § 479

Til stk. 1.1. Udvalget har under sine drøftelser af den gældende bestemmelse i § 479 også inddraget de nærbeslægtede bestemmelser i § 223 a.

Ifølge § 223 a kan det ved overenskomst med fremmed stat under forudsætning af gensidighed vedtages, at afgørelser af udenlandske domstole og myndigheder om borgerlige krav og udenlandske offentlige forlig om sådanne krav skal have bindende virkning her i riget, når anerkendelsen ikke vil være åbenbart uforenelig med landets retsorden. Selv om sådan overenskomst ikke foreligger, kan der ved kgl. anordning træffes tilsvarende bestemmelse om udenlandske afgørelses og forligs bindende virkning her i riget, når afgørelser af danske domstole og myndigheder og danske offentlige forlig har bindende virkning i vedkommende fremmede stat.

Efter § 479, stk. 1, kan det ved overenskomst med fremmed stat under forudsætning af gensidighed vedtages, at afgørelser af udenlandske domstole og myndigheder om borgerlige krav og udenlandske offentlige forlig om sådanne krav kan fuldbyrdes her i riget, såfremt de i henhold til § 223 a har bindende virkning her og kan fuldbyrdes i den stat, hvor afgørelsen er truffet eller forliget indgået.

§ 223 a er indsat i retsplejeloven ved lov nr. 340 af 23. december 1932, og samtidig fik § 479, stk. 1, sin nuværende formulering. Udkastet til den nævnte lov er udarbejdet af samme kommission, som udarbejdede udkast til den nordiske domskonvention, jfr. udkast til konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme, 1931.

Mellem de nordiske lande er indgået konvention af 16. marts 1932 om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme, jfr. bekendtgørelse nr. 177 af 10. maj 1933. Bestemmelser om fuldbyrdelse af domme findes også i de nordiske konventioner om ægteskab, adoption og værgemål, om inddrivelse af underholdsbidrag, om arv og dødsboskifte og om konkurs samt i Haagercivilproceskonventionen, se nærmere Kommenteret Retsplejelov note 2 til § 479. Bestemmelser om fuldbyrdelse af domme angående befordring af gods og af personer og rejsegods på jernbane findes nu i art. 56 i konventionen af 25. februar 1961, jfr. bekendtgørelse nr. 26 af 10. marts 1965 LTC.

Fuldbyrdelse af udenlandske domme hjemles ligeledes ved art. 31, stk. 3 og 4, og art. 39, stk. 3, i konventionen af 19. maj 1956 om fragtaftaler ved international godsbefordring ad landevej, jfr. bekendtgørelse nr. 93 af 21. september 1965, LTC, og art. 2 i konvention af 15. april 1958 om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser vedrørende underholdspligt over for børn, jfr. bekendtgørelse nr. 26 af 1. april 1966, LTC, og *Ole Esper sen* i Juristen 1966 s. 182 ff. Om konventioner angående anerkendelse af udenlandske domme og anordningen angående tyske domme se Kommentareret Retsplejelov note 2 og 8 til § 223 a og *Allan Philip*: Dansk international privat- og procesret s. 118 ff.

På Haager-konferencen for international privatret undertegnedes den 13. april 1966 en konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme i civile og erhvervsretlige anliggender. Konventionens regler finder først anvendelse, efterhånden som de kontraherende stater efter ratifikationen slutter tosidede aftaler om indbyrdes anvendelse af konventionens bestemmelser. Ved disse aftaler kan foretages en række nærmere opregnede begrænsninger og udvidelser af konventionens anvendelsesområde.

Konventionen omfatter retsafgørelser om civile krav. Dog undtages spørgsmål angående personret og familieret, juridiske persons eksistens eller deres organers beføjelser, underholdsforpligtelser, arveret, konkurs, social sikkerhed og ansvar for atomskader (art. 1). De af konventionen omfattede afgørelser skal efter art. 4, jfr. art. 8, anerkendes og kunne fuldbyrdes, hvis vedkommende domstol opfyldte konventionens værnetingsbestemmelser, og den ordinære appellfrist er udløbet (dommen, kendelsen, beslutningen har vundet formel retskraft). Til fuldbyrdelse kræves, at afgørelsen også kan fuldbyrdes i den stat, hvor den er truffet. Stævning i sager, der slutter med udeblivelsesdom, må være behørig forkyndt (art. 6). Anerkendelse og fuldbyrdelse kan dog nægtes i en stat, dersom afgørelsen er åbenbart uforenelig med denne stats retsorden (ordre public), dersom afgørelsen er opnået ved svig under retssagen, eller dersom spørgsmålet allerede er afgjort, eller sag verserer derom i staten selv (eller eventuelt er afgjort i trediestat), jfr. art. 5. Endelig kan anerkendelse eller fuldbyrdelse nægtes, dersom et af de spørgsmål, der falder uden for konventionen, som en forudsætning for dommens afgørelse af hovedspørgsmålet er blevet bedømt efter en anden lovgivning end den, som de internationalprivatretlige regler i den stat, hvor anerkendelse eller fuldbyrdelse søges, ville have henvist til (art. 7).

Værnetingsreglerne er resultatet af et stort arbejde. Værnetinget er knyttet til bopælen, for en

juridisk person dens sæde, oprettelsessted (place of incorporation) eller hovedforretningssted, jfr. art. 10. Der anerkendes forskellige undtagelsesværneting: forretningssted eller filial, såfremt sagen rejser sig af den derfra drevne virksomhed, fast ejendom i sager vedrørende ejendommen eller stedet for en skadegørende handling. Værnetingsvedtagelser og domme i sager, hvor sagsøgte har procederet realiteten uden at bestride domstolens kompetence, eller hvor dommen er gået sagsøgeren imod, anerkendes, medmindre kompetencen på grund af arten af sagsgenstanden er i strid med retsreglerne i det land, hvor anerkendelse eller fuldbyrdelse søges. Regler gives til forebyggelse af samtidige sager om samme spørgsmål i to stater (art. 20).

Ved fuldbyrdelse kan ikke kræves sikkerhedsstillelse på grund af rekvirentens statsborgerforhold eller bopæl (art. 17). Fri proces i domslandet medfører fri proces under tvangsfuldbyrdelsen i et andet land (art. 18).

Danmark har endnu ikke indgået nogen af de i konventionen forudsatte tosidede aftaler.

Mellem Fællesmarkedets stater er den 27. september 1968 indgået en konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme, hvis indhold på de fleste punkter er i overensstemmelse med den nævnte Haager-konvention. Der gives mere udførlige processuelle regler om fuldbyrdelse. Reglerne forudsætter, at lovgivningen i det land, hvor fuldbyrdelse søges, kræver afsagt en fuldbyrdelseskendelse. Skyldneren skal ikke høres inden kendelsens afsigelse; men han kan inden for en måned - eller hvis han ikke bor i fuldbyrdelsesstaten to måneder - appellere kendelsen (art. 34, stk. 1, og 36). Bevisprøvelse kan ikke indbringes for tredje instans (art. 37, stk. 2, og 41). Offentlige dokumenter og retsforlig, som kan fuldbyrdes i hjemlandet, skal kunne fuldbyrdes i de andre stater, hvis de ikke strider mod ordre public (art. 50 og 51). Konventionen, som er omtalt af *Philip* i U.f.R. 1971 B s. 225 ff, er endnu ikke trådt i kraft.

2. Efter den gældende lovs § 479 er det kun afgørelser af udenlandske domstole og myndigheder og offentlige forlig, som kan tillægges fuldbyrdelseskraft her i landet. Udkastet hjemler derimod tillige mulighed for at give adgang til fuldbyrdelse af udenretlige forlig og en række private dokumenter.

Medens der ingen tvivl er om, at de i § 478 nævnte myndigheder, hvis afgørelser efter lovene kan fuldbyrdes, kun er danske myndigheder, omfatter de i bestemmelsen nævnte vedtagelser uden for retten ikke blot vedtagelser her i landet. Da de gældende regler om fuldbyrdelse på grundlag af pantebreve i fast

ejendom kun omfatter eksekution i pantet, kan de kun komme til anvendelse på pantebreve i danske ejendomme. Når udkastets § 478 derimod giver adgang til fyldestgørelse i andet end pantet, vil et pantebrev i skyldnerens ejendom i et fremmed land kunne benyttes til at søge fyldestgørelse i hans aktiver her i landet. Det samme gælder udenretlige frivillige forlig,¹⁾ gældsbreve, vekslers og checks, som er udstedt i udlandet. Medens et dokument også her i landet må betragtes som en veksler eller en check, hvis betingelserne herfor er opfyldt efter det lands lovgivning, hvortil vekselovens §§79-87 eller checklovens §§58-65 henviser, må spørgsmålet, om et dokument kan anses for et gælds brev, afgøres efter danske regler. En udenlandsk afbetalingskontrakt kan ikke danne grundlag for indsættelse i besiddelsen af salgsgenstanden, hvis betingelserne i § 10 i den danske afbetalingslov nr. 224 af 11. juni 1954 med senere ændringer ikke er opfyldt, jfr. Vestre Landsrets endnu utrykte dom af 4. oktober 1971. Fuldbyrdelse vil, hvis ikke andet er hjemlet, kun kunne ske her i landet, hvis betingelserne efter § 478 er opfyldt; efter udkastet skal således et gælds brev indeholde udtrykkelig fuldbyrdesesklausul.

Udstederen og modtageren af et dokument vil i almindelighed kun have reglerne i den lovgivning for øje, hvortil forholdet har sin nærmeste tilknytning, og det kan derfor ikke ventes, at udenlandske dokumenter er indrettet efter de danske bestemmelser om adgang til fuldbyrdelse. Der bør derfor også kunne gives adgang til her i landet at anvende en fremmed lovgivnings fuldbyrdesesgrundlag på private dokumenter, som efter dansk international privatret skal bedømmes efter vedkommende fremmede lands ret. Begrænsningerne i Justitsministeriets beføjelse til at tillægge udenlandske vedtagelser fuldbyrdeseskraft her i landet er efter udkastet dels, at vedtagelsen - hvad enten den er sket i eller uden for retten, i et gensidigt eller et ensidigt dokument - skal kunne danne grundlag for retsforfølgning efter det lands lovgivning, hvorefter vedtagelsen i øvrigt skal bedømmes, dels i klausulen om, at fuldbyrdeselsen ikke må være åbenbart uforenelig med dansk retsorden, ikke må stride mod dansk ordre public.²⁾ Indholdsmæssigt er udkastet i overensstemmelse med reglen i § 1, stk. 2, i lov om inddrivelse af underholdsbidrag nr. 150 af 24. april 1963, hvorefter lovens regler, herunder

adgang til udpantning, løntilbageholdelse og afsoning, finder anvendelse på inddrivelse af bidrag til fyldestgørelse af en underholdsforpligtelse i henhold til udenlandsk lov i det omfang, det fastsættes ved overenskomst med fremmed stat eller bestemmes af justitsministeren.

3. Ofte vil grundlaget for en *anerkendelse* af fremmede dommes retskraft være en traktat, men da dette hverken efter den gældende bestemmelse i § 223 a eller efter udkastet er nogen betingelse, er det overflødig særlig at nævne traktater i lovteksten.

For *fuldbyrdelse* af udenlandske domme er det derimod efter gældende ret nødvendigt, at der foreligger traktat.

Dette krav vil ikke altid kunne opfyldes. I nogle forbundsstater - således i USA - er spørgsmålet om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme overladt til enkeltstaternes lovgivning. I sådanne tilfælde kan indgåelse af en traktat ikke komme på tale.

Det foreslås derfor også i § 479 at opgive kravet om traktat.

4. Såvel efter § 223 a som efter § 479 er det en betingelse, at der foreligger *gensidighed*, det vil sige, at danske afgørelser og forlig har retskraft og eksekutionskraft i vedkommende udenlandske stat.

I praksis kan dette krav give anledning til vanskeligheder. Som følge af den meget forskellige udformning, procesreglerne har i de forskellige landes retssystemer, vil det i mange tilfælde være umuligt at opnå fuldstændig gensidighed. Efter udvalgets opfattelse bør man derfor undlade at opstille kravet om gensidighed i selve loven, og i stedet overlade det til Justitsministeriet at skønne over, om danske afgørelser og forlig har eller vil få rets- og eksekutionskraft i vedkommende udenlandske stat i et sådant omfang, at det er rimeligt at tillægge denne stats afgørelser og forlig rets- og eksekutionskraft her, og da i hvilken udstrækning.

5. § 479 i udkastet opstiller ikke som den gældende lov den betingelse, at afgørelsen skal have bindende virkning her i landet ifølge § 223 a. For private dokumenter bliver der ikke tale om bindende virkning. I almindelighed vil der næppe være grund til at tillægge

¹⁾ Sml. om praksis *Torben Jensen* i *Juristen* 1966 s. 270.

²⁾ Jfr. om dette begreb *Allan Philip* anf. v. s. 62 ff.

afgørelser truffet i en stat, hvis domme ikke har bindende virkning her i landet efter § 223 a, fuldbyrdelseskraft efter § 479, men udkastet overlader det til Justitsministeriet at træffe afgørelse herom. Der er i øvrigt intet til hinder for, at ministeriet kun tillægger visse afgørelser i den fremmede stat eksekutionskraft her i landet. Derimod bør ordre public-klausulen også gælde ved tvangsfuldbyrdelse, men dette opnås mest overskueligt ved at gentage reglen herom i § 479.

6. Udvalget har anset det for overflødigt at gentage henvisningen i den gældende § 479, stk. 2, til særlovgivningens regler om udlæg i fremmede statsskibe og skibsladninger tilhørende fremmede stater. Reglerne herom findes i lov nr. 198 af 16. maj 1950.

Til stk. 2. Ved overenskomster om fuldbyrdelse af retsafgørelser og vedtagelser vil de kontraherende stater ofte lægge særlig vægt på, at fuldbyrdelsen kan ske uden at blive forsinket ved en procesordning, som er forskellig fra deres egen. Bestemmelserne om en særlig exequaturproces i EF-konventionen af 27. september 1968 er omtalt ovenfor under 1. Det kan blive påkrævet at træffe særlige bestemmelser om, hvorledes indsigelser mod et udenlandsk fuldbyrdelsesgrundlag skal behandles, f. eks. om, på hvilket stadium af fuldbyrdelsesprocessen de kan fremsættes. Udkastet giver justitsministeren beføjelse til at træffe bestemmelser herom.

Til § 480

Bestemmelsen afløser §§ 487, 488 og 491.

Til stk. 1. 1. 1. pkt. svarer ganske til den gældende lovs § 487, stk. 1, 1. pkt. Angivelsen af, hvornår dommen kan anses for anket, er dog udeladt, da det følger af § 398, stk. 1, at anke sker ved, at ankestævning indleveres til berømmelse.

Udvalget har anset det for unødvendigt at bibeholde reglerne i § 487, stk. 3 og 4, idet det følger af den almindelige regel i stk. 1, at ansvar efter § 499 for undladelse af at opfylde en dom først ifaldes, når dommen kan fuldbyrdes, og at gennemtvangelse af en ret, der er tillagt ved dommen, først kan ske fra det samme tidspunkt. En regel om, at dommes virkninger i alle sagsforhold først indtræder, når dommen kan fuldbyrdes, kan ikke opstilles. En sådan regel ville føre til det uheldige resultat, at ophør af formuefællesskab og gensidig arveret som følge af dom til se-

paration eller skilsmisse først indtrådte 14 dage efter dommens afsigelse, se om dette spørgsmål *Ernst Andersen*: Familieret, 3. udg. s. 179.

2. Efter 2. *pkt.* er fuldbyrdelsesfristen i almindelighed 14 dage regnet fra dommens afsigelse.

Fristen er således forkortet med 1 dag i forhold til de gældende regler i § 487, stk. 1, 2. pkt. Årsagen hertil er, at det er lettere at regne med en frist, der svarer til et antal uger. Frister på 14 dage findes i andre bestemmelser i retsplejeloven, jfr. f. eks. § 178, stk. 2, 3. pkt., og § 490, stk. 2, og om fuldbyrdelse af straf § 999, stk. 1, sammenholdt med § 947, stk. 1.

Fristen regnes fra dommens afsigelse. Ved udkastets formulering er det gjort klart, at fulde 14 dage skal være forløbet efter dagen for domsafsigelsen. Afsiges dom f. eks. tirsdag den 10. april, kan tvangsfuldbyrdelse tidligst ske onsdag den 25. april. At dagen for domsafsigelsen ikke medregnes, er i overensstemmelse med gældende ret, jfr. Kommenteret Retsplejelov, 2. udg., § 487, note 3.1. Er det ikke ved optagelsen af sagen tilkendegivet, når dommen vil blive afsagt, og er domfældte ikke tilsagt til domsafsigelsen, følger det af § 219, stk. 3, 2. pkt., at fristen først regnes fra dommens forkyndelse.

Udvalget har overvejet spørgsmålet om at fastsætte samme almindelige frist for fuldbyrdelse som for anke.¹⁾

Efter norsk og svensk ret kan domme som hovedregel først fuldbyrdes, når appellfristen er udløbet, uden at anke er sket, medmindre retten bestemmer andet. Domme, der lyder på betaling af penge, kan dog fuldbyrdes straks, medmindre domfældte stiller sikkerhed.²⁾ I Sverige kan domme til udlevering af en ting fuldbyrdes straks mod sikkerhedsstillelse fra domhaveren; hertil kræves i Norge særlig bestemmelse af retten. (Norsk tvistemålslov §§ 146-149, tvangsfuldbyrdelseslovens §§ 4-6; svensk utsökningslag §§ 37-42).

Udvalget mener ikke at kunne anbefale, at fuldbyrdelsesfristen forlænges, således at den får samme længde som den nugældende ankefrist. En forkortelse af ankefristen til 14 dage

¹⁾ Se herom Kommenteret Retsplejelov, 2. udg., § 487, note 2 I.

²⁾ For at undgå tvangsfuldbyrdelse af svenske hovrättsdomme, skal beløbet dog deponeres hos överexekutor.

ville navnlig i landsretssager, hvor ankefristen er 8 uger, jfr. § 397, være en meget væsentlig ændring og ikke praktisk gennemførlig. Spørgsmålet om en ændring af ankefristen falder i øvrigt uden for udvalgets kommissorium. Udkastets § 501, stk. 1, giver fogedretten mulighed for at udsætte tvangsfuldbyrdsen, hvis dommen er anket efter fuldbyrdsfristens udløb.

3. Udkastet giver retten adgang til i dommen at fastsætte en anden — kortere eller længere - fuldbyrdsfrist end 14 dage.

Den gældende bestemmelse i § 488, stk. 1, giver retten en almindelig beføjelse til at *forkorte* fuldbyrdsfristen. Derimod giver bestemmelsen i § 487, stk. 2, alene retten adgang til at *forlænge* fuldbyrdsfristen, hvis talen er om domme, der påbyder en handlingsforetagelse. Udvalget mener imidlertid, at der også ved andre domme end handlingsdomme kan forekomme tilfælde, hvor der er behov for forlængelse af fuldbyrdsfristen.

Om sikkerhedsstillelse, hvor fuldbyrdsfristen forkortes, gives en regel i stk. 4.

Til stk. 2. Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 488, stk. 2.

Udvalget har ikke fundet anledning til at optage en bestemmelse svarende til § 488, stk. 3, om påstandens fremsættelse senest under domsforhandlingen, men har ment, at de almindelige præklusionsregler i § 366 og § 431, hvorefter retten kan tillade fremsættelse af nye påstande også under domsforhandlingen, bør finde anvendelse også i det foreliggende tilfælde. Det følger af § 293, stk. 1, at retten ikke af egen drift kan bestemme, at dommen skal kunne fuldbyrdes, selv om den ankes inden fuldbyrdsfristens udløb.

Til stk. 3. Udkastets bestemmelse svarer til den gældende lovs § 491.

Til stk. 4. Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 488, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2.

Fastsættelsen af sikkerhedens art og størrelse kan overlades til fogedretten.

Til stk. 5. Bestemmelser om sagsomkostninger findes som hovedregel i domme og omfattes da af de almindelige regler om fuldbyrdsfrist for domme. Udvalget har fundet det rimeligt, at denne frist også finder anvendelse ved andre afgørelser om sagsomkostninger. Fastsætter en kendelse både sagsomkostninger og andre eksigible krav, kan omkostningerne først inddrives efter 14 dages forløb, medmindre andet er bestemt i kendelsen.

Til § 481

Bestemmelsens indhold er i overensstemmelse med den gældende lovs § 489.

Bestemmelser i særlovgivningen om, at kendelser, der afsiges af administrative myndigheder, skal tvangsfuldbyrdes efter reglerne om domme, berøres ikke af udkastets bestemmelse.

Til § 482

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 490, stk. 1, 1. pkt., idet der dog er givet udtrykkelig hjemmel til i forliget at aftale en særlig fuldbyrdsfrist.

Til § 483

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 490, stk. 4.

Til § 484

Bestemmelsen afløser reglerne om fuldbyrdsfrist i § 490. Med hensyn til de øvrige regler i den gældende § 490 henvises til udkastets § 492 og bemærkningerne hertil.

Efter de gældende regler i § 490, stk. 1, 2. pkt., kan *udenretlige skriftlige forlig*, såfremt der ikke i forliget er indrømmet skyldneren mindst 4 løbedage, først fuldbyrdes, når 4 løbedage er forløbet efter forfaldsdagen. Ved *pantebreve* kan fuldbyrdelse ifølge § 490, stk. 2, tidligst ske, når der er forløbet 14 dage fra forfaldsdagen. Her gælder dog efter stk. 2, 2. pkt., en undtagelse, når forfaldsgrunden er forringelse af pantet. Det er ikke i loven udtrykkeligt fastsat, om skyldneren kan give afkald på de nævnte frister; det må formentlig antages, at afkald kan gives under fogedforretningen, men ikke på forhånd.

Efter udkastet kræves det ikke, at forlig skal angå forfalden gæld, jfr. udkastets § 478. Der er herefter ingen grund til at opretholde forskellig fuldbyrdsfrist for pantebreve og udenretlige forlig. Det er formentlig også mest praktisk, at der gælder samme regler om fuldbyrdsfrist for de i udkastets § 478, stk. 1, nr. 4-6 nævnte dokumenter. Det foreslås at fastsætte en almindelig fuldbyrdsfrist på 14 dage, men at give parterne adgang til at aftale en kortere eller længere frist. Af hensyn til skyldneren mener udvalget dog ikke, at der bør være adgang til at aftale en kortere frist end 4 søgnedage. Søn- og helligdage bør ikke regnes med i en så kort frist. Dette ville være særlig uheldigt ved jul og

påske. Derimod har udvalget ikke ment at burde undtage lørdage.¹⁾ Hensynet bag den gældende undtagelsesregel vedrørende forringelse af pantet er varetaget ved udkastets § 486, stk. 2.

Fristen løber fra den dag, da ydelsen kunne kræves betalt. Ved gældsbreve og pantebreve, hvor skyldneren har løbedage eller terminsdage, begynder fristen først at løbe, når løbedagene eller terminsdagene er gået. Veksleretlige krav, som efter veksellovens regler, jfr. §§43 ff., forudsætter, at der optages protest, kan først tvangsfuldbyrdes, når der er gået 7 dage efter protesten. For checkretlige krav regnes fristen på tilsvarende måde først fra trassatbankens nægtelse af betaling, jfr. checklovens § 40.

Efter den norske tvangsfuldbyrdeslovs § 13 kan fuldbyrdesfristen for gældsbreve ikke sættes til kortere tid end 14 dage fra forkyndelse af meddelelse om, at gælden vil blive inddrevet. De svenske regler er ret forskellige fra de danske og norske, jfr. ovenfor bemærkningerne til § 478, afsnit II.

Til §485

Efter retsplejelovens § 599 skal begæringen om udpankning og udpankningskendelsen forkyndes for skyldneren mindst 5 dage før forretningens foretagelse. For så vidt angår skatter, afgifter, bøder og andre ydelser, der opkræves eller inddrives af amtsstuerne (amtskatteinspektorerne), toldvæsenet eller kommunerne, eller andre offentlige ydelser, som efter justitsministerens bestemmelse inddrives efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved udpankning for skatter og afgifter m. v. nr. 9 af 29. januar 1970, er fristen dog 7 dage, jfr. nævnte lovs § 7, stk. 3, og udvalgets udkast til ændring af loven.

I udkastet foreslås, at udpankningskendelsen bortfalder, jfr. de almindelige bemærkninger, afsnit III, men i stedet for forkyndelse af udpankningskendelsen træder forkyndelse af meddelelse om, at udpankning vil blive foretaget, jfr. udkastets § 492, stk. 3, og fuldbyrdesfristen må da regnes fra denne forkyndelse. Udvalget foreslår, at fristens længde i lighed med bestemmelserne i loven af 29. januar 1970 fastsættes til 7 dage.

Den nævnte lov om fremgangsmåden ved udpankning for skatter m. m. giver mulighed for tvangsfuldbyrdelse også i tilfælde, hvor

skyldnerne på anden måde end ved forkyndelse er gjort bekendt med udpanningen. Fristen regnes da fra offentlig bekendtgørelse om udpanningen eller fra sidste rettidige betalingsdag, jfr. lovens § 7 og udvalgets udkast til ændring af denne lov.

Til §486

Bestemmelsen er ny.

Til stk. 1. Det er almindelig praksis i hvert fald i Københavns Byrets fogedafdeling, at begæring om udlæg ikke modtages, før fuldbyrdesfristen er udløbet.²⁾ Udvalget foreslår at lovfæste en regel herom. Efter udkastets § 525, stk. 1, afhænger udlægs indbyrdes prioritet af dagen for begæringens indgivelse. Det ville da være uheldigt, om to fogedretter, som begge efter de nye regler i udkastets § 487 var kompetente til at modtage begæring om udlæg hos samme skyldner, fulgte en forskellig fremgangsmåde med hensyn til modtagelse af begæring om udlæg før fuldbyrdesfristens udløb. En anmodning om fravigelse af fuldbyrdesfristen kan selvsagt modtages før fristens udløb, jfr. paragraffens andet stykke, der fraviger også reglen i stk. 1, 1. punktum.

Da fuldbyrdesfristen ved udpankning regnes fra forkyndelse af meddelelse om udpankning, jfr. § 485, må begæring om udpankning indgives, før fristen kan begynde at løbe. Udkastet bestemmer her, at forkyndelsen ikke skal kunne ske før dagen efter sidste rettidige betalingsdag. En tilsvarende regel findes i lov nr. 9 af 29. januar 1970 om fremgangsmåden ved udpankning for skatter og afgifter § 7, stk. 3, jfr. udvalgets udkast til ændring af denne lov.

Til stk. 2. Udkastets § 480, stk. 1 og 2, jfr. den gældende lovs § 488, giver retten adgang til i dommen at fastsætte en kortere fuldbyrdesfrist end 14 (15) dage og at bestemme, at fuldbyrdelse skal kunne ske, selv om dommen ankes inden fuldbyrdesfristens udløb. Får fordringshaveren først efter dommen kendskab til de omstændigheder, der gør en hurtig fuldbyrdelse ønskelig, kan han ikke efter disse regler fremskynde tvangsfuldbyrdelsen. Heller ikke for så vidt angår andre

¹⁾ Se derimod love nr. 408-11 af 30. november 1965 om ændring af gældslovens § 5, stk. 2 og 3, m. fl. love samt lejelovens § 33, stk. 1.

²⁾ Jfr. Kommenteret Retsplejelov § 487, note 3, III.

grundlag for fuldbyrdelse end domme, er der efter den gældende lov adgang til efterfølgende at få truffet bestemmelse om fuldbyrdelse, uanset at fuldbyrdelsesfristen ikke er udløbet. Bestemmelsen i § 490, stk. 2, 2. pkt., jfr. § 478, nr. 3, 2. pkt., giver dog en panthaver adgang til straks at skride til eksekution, hvor forfaldstiden er indtrådt som følge af væsentlig forringelse af pantsat driftsinventar, driftsmateriel eller besætning, men kun hvis pantebrevet er udstedt til en bank, sparekasse, kreditforening eller hypotekforening.

Kommer fordringshaveren efter dommens afsigelse til kundskab om, at skyldneren er ved at skaffe sine aktiver af vejen eller forlade landet, kan han vel inden fuldbyrdelsesfristens udløb, og selv om dommen ankes, foretage arrest; men denne er ikke beskyttet mod retsforfølgning fra skyldnerens andre kreditorer og medfører i hvert tilfælde, da den senere skal afløses af et udlæg, overflødige omkostninger. Tilsvarende kan gælde, hvor fordringen ifølge et dokument, der giver adgang til inddrivelse, vel er forfaldet, men fuldbyrdelsesfristen ikke er udløbet.

Det foreslås derfor, at der skal være adgang til at fuldbyrde et forfaldent krav, såfremt det må antages, at muligheden for at opnå dækning ellers vil blive væsentlig forringet. Betingelsen er af samme indhold som betingelsen for at kunne gøre arrest for uforfaldne krav, jfr. § 612, stk. 1. Det følger af forholdet mellem domstolene, at fogedretten ikke kan tilsidesætte den almindelige rets afgørelse. Har denne afslået at forkorte fuldbyrdelsesfristen, eller har appelretten tillagt en anke efter fuldbyrdelsesfristens udløb opsættende virkning, kan fogedretten ikke på det samme grundlag træffe en anden afgørelse. Forkortelse af fuldbyrdelsesfristen kan gøres afhængig af, at fordringshaveren stiller sikkerhed for et eventuelt erstatningskrav efter udkastets § 505, stk. 1. Bestemmelsen må anvendes på lignende måde som reglerne i § 627 om sikkerhedsstillelse fra rekvirenten af en arrest.

Til nr. 6. Kapitel 46: Fremgangsmåden ved udlæg og tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav

Medens udkastets kapitel 45 alene giver regler om fuldbyrdelsesgrundlaget og om fristerne for fuldbyrdelse, indeholder kapitel 46 de nærmere forskrifter om fremgangsmåden, som

er fælles for udlæg, jfr. kapitel 47, og for tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav, jfr. kapitel 48. Da disse regler knyttet sig nær til bestemmelserne i kapitel 45, har udvalget fundet det mest hensigtsmæssigt at placere dem umiddelbart efter dette kapitel.

Til §487

Bestemmelsen afløser § 516, stk. 3 og 4.

Efter gældende ret sondres mellem stedet for eksekutionsforretningens begyndelse og stedet for dens foretagelse. Udkastets § 487 angiver, ved hvilken fogedret forretningen kan begyndes og afsluttes. Regler om, på hvilket sted inden for eller uden for retskredsen forretningen kan begynde og gennemføres, findes i udkastets § 490. Bestemmelserne i § 487 er fælles for udlægsforretninger og for tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav., herunder også udlevering af børn og gennemførelse af samkvemsret.

Til stk. 1. De i nr. 1-4 nævnte værneting for fogedforretninger er sideordnede, og er flere rubra anvendelige, kan rekvirenten vælge, hvilket værneting han vil benytte, jfr. dog stk. 5.

Reglen i *nr.* i er i overensstemmelse med gældende ret, jfr. forudsætningen i § 516, stk. 2. En personlig skyldner har hjemting, hvor han bor, jfr. § 235. Har han bopæl i to retskredse, har han hjemting i dem begge, jfr. § 236, stk. 1. Har han ikke bopæl nogetsteds, kan han sagsøges, hvor han opholder sig, eventuelt hvor han sidst vides at have boet eller opholdt sig, såfremt senere bopæl eller opholdssted ikke kendes, jfr. § 236, stk. 2. Danske i udlandet, som ikke kan sagsøges i vedkommende fremmede land (navnlig diplomater), og som ikke opretholder bopæl i Danmark, anses at have hjemting i København, jfr. § 237. Fogedforretninger mod aktieselskaber skal begæres, hvor selskabets hovedkontor er, jfr. aktieselskabslovens § 84, medens forretninger mod andre selskaber m. v. skal begæres, hvor hovedforretningslokalet er, eller hvis et sådant ikke kendes, hvor et af bestyrelsens medlemmer bor, jfr. retsplejeloovens § 238. Denne bestemmelse henviser også til firmalovens § 34, hvorefter indehaveren af et firma i et forretningen vedrørende anliggende kan sagsøges på det sted, hvor forretningskontoret i følge den til handelsregisteret afgivne anmeldelse findes. Kun hvis det

ikke af dom, forlig, gældsbrev o.s.v. fremgår, at det er firmaet som sådant, der er dømt eller har forpligtet sig, kan det blive nødvendigt for fogedretten at undersøge det materielle grundlag for forpligtelsen for at fastslå kompetencen.

Nr. 2 giver en ny regel. Efter retsplejelovens § 241 a, som blev indsat ved lov nr. 151 af 10. maj 1967, kan personer, der driver erhvervsmæssig virksomhed, i sager, der vedrører denne, sagsøges ved retten på det sted, hvorfra virksomheden udøves. Efter § 3 i konkurslovsudvalgets udkast i betænkning II nr. 606/1971 skal konkurs begæres hos skifteretten på det sted, hvorfra skyldnerens erhvervsvirksomhed udøves, og kun hvis han ikke driver sådan virksomhed her i landet, bliver hjemtinget afgørende. Reglen i udlægsudvalgets udkast vedrører ligesom § 241 a og konkurslovsudkastet kun personer, der driver selvstændig erhvervsvirksomhed, men denne taget i vid forstand. Af praktiske grunde kan der ikke ved fogedforretninger sondres efter, om gælden eller kravet har forbindelse med erhvervsvirksomheden. Udkastets regel er i modsætning til § 241 a ikke begrænset til personlige skyldnere, og fogedforretning f. eks. mod en erhvervsdrivende forening eller et interessentskab vil derfor kunne begæres på det sted, hvorfra virksomheden drives. Udtrykket »hovedforretningslokale« i § 238 er uklart og benyttes derfor ikke i udkastet. Også andre krav end pengekrav kan søges tvangsfuldbyrdet ved erhvervsstedet. Skulle f. eks. et krav om fogedrettens medvirken til gennemførelse af bestemmelser om forældremyndighed eller samkvemsret blive fremsat ved forretningsstedet, vil fogedretten dog efter stk. 5 henvise begæringen til bopælsstedets fogedret.

Nr. 3. Efter den gældende lovs § 516, stk. 3, kan udlæg i henhold til § 478, stk. 1, nr. 3 og 4 begynde på den pantsatte ejendom. Udkastet udvider reglen til også at omfatte det - efter de ved udkastet foreslåede ændringer i § 478 - ikke meget praktiske tilfælde, at udlæg for pantebrevet foretages på et andet grundlag end pantebrevet, f. eks. en dom. Pantet må dog være stillet for den fordring, der søges fyldestgjort. Det er endvidere uden betydning, hvorledes fordringen er forfaldet, jfr. udkastets § 478, stk. 1, nr. 5. Udkastets regler er også anvendelige, hvor der er stillet pant i løsøre. Udlæg kan også ske i andet end pantet. Søges f. eks. udlæg i en pantsat fast ejendom, hvor

skyldneren ikke har bopæl, og findes der på ejendommen værdifuldt bohav, vil det være praktisk, at der kan foretages udlæg deri.

Bestemmelsen i nr. 4 er i overensstemmelse med den gældende lovs § 516, stk. 3, 1. led. Den må dog efter omstændighederne også kunne anvendes på begæring om tvangsfuldbyrdelse af bestemmelser om udlevering af børn eller om udøvelse af samkvemsret.

Til stk. 2. Begæres der udlæg hos en skyldner, der er udlænding i processuel forstand, vil som oftest ingen dansk fogedret være kompetent efter reglerne i stk. 1. Udlænding i processuel forstand er den, som ikke har bopæl (eller sidst kendte bopæl) her i landet og, hvis han heller ikke har bopæl i udlandet, ikke har ophold (eller sidst kendte opholdssted) her i landet, jfr. § 236. Mod en udlænding kan retssag vedrørende formueretsforhold efter § 248, stk. 2, anlægges i den retskreds, hvor han ved stævningens forkyndelse opholder sig eller har gods. Den gældende lovs § 516, stk. 4, bestemmer, at eksekution, når skyldneren ikke har bopæl i riget, kan begynde, hvor han antræffes, eller hvor ting, som kan tjene til fyldestgørelse, forefindes.

Udkastets regel svarer hertil. For at undgå tvivl om forståelsen af udtrykkene opholdssted og antræffelsessted, jfr. U.f.R. 1966. 245 H, er begge medtaget i lovtæksten. Endvidere kan fogedforretning ligesom efter gældende ret foretages, hvor rekvisitus har aktiver. Dog er udeladt den gældende bestemmelses begrænsning til »ting, som kan tjene til fyldestgørelse«. Undertiden vil det stille sig tvivlsomt, om et aktiv, som hører til skyldnerens formue, er undtaget fra kreditorforfølgning eller ej, og dette spørgsmål må da løses af fogedretten. Værnetingsreglen for domssager i § 248, stk. 2, er ikke begrænset til aktiver, hvori der kan søges fyldestgørelse. Reglen i udkastets stk. 2 er subsidiær i forhold til samtlige regler i stk. 1. Hvor en i udlandet bosiddende skyldner driver erhvervsvirksomhed fra en dansk retskreds eller har stillet et her i landet værende pant for fordringen, er stk. 2 således uanvendelig.

Stk. 2, 1. pkt. giver dernæst en regel også for skyldnere, der er indlændinge i processuel forstand. Er det under en tidligere forretning for samme krav ikke lykkedes at opnå dækning for hele kravet, idet skyldneren ikke har kunnet påvise aktiver eller ikke tilstrækkelige aktiver til dækning for dette, kan ny forretning foretages, hvor han opholder sig eller træffes

eller har aktiver. Der er behov for at lette fordringshaveren adgangen til at få dækning, og der er ikke særlige betænkeligheder herved. Under den første forretning er det blevet afgjort, at der er grundlag for tvangsfuldbyrdelse, idet spørgsmålet om dækning for kravet ellers ikke ville være opstået.

Stk. 2, 2. pkt., bestemmer, at continuation af en fogedforretning kan ske ved en anden fogedret, dersom der ved denne skal foretages foranstaltninger. Hyppigst vil der her være tale om registrering af aktiver, som skyldneren ikke har kunnet angive med tilstrækkelig bestemt-
hed, eller om en af fordringshaveren forlangt vurdering, jfr. udkastets § 507, stk. 3. Den fogedret, til hvilken begæring om udlæg er indgivet, kan dog også, hvis den finder det mest hensigtsmæssigt, tage til den retskreds, hvor aktiverne befinder sig, og selv foretage registrering og vurdering, jfr. udkastets § 490, stk. 2. Continuation ved en anden fogedret forudsætter ikke, at den fogedret, hvor forretning først er foretaget, træffer bestemmelse herom. Fordringshaveren indgiver selv begæringen til den fogedret, hvor fortsættelsen skal ske. Begæringen skal ledsages af de fornødne oplysninger om det ved den første fogedret passerede, jfr. § 488, stk. 1, i reglen i form af en udskrift af fogedbogen. Udlæggets prioritet regnes efter begæringen til den første fogedret, medmindre fordringshaveren har forsømt at indgive og fremme den nye begæring med rimelig hurtighed, jfr. udkastets § 525, stk. 1. Yderligere retsafgift skal kun svares, hvis der er gået mere end 3 måneder efter den første begæring, jfr. retsafgiftslov nr. 206 af 21. maj 1969 § 19.

Til stk. 3. Denne bestemmelse om, til hvilken retskreds en fast ejendom skal henregnes, er i overensstemmelse med den gældende lovs § 481, stk. 4.

Til stk. 4. Bestemmelsen er ny. Navnlig hvis en skyldner står i begreb med at forlade landet eller i øvrigt at udføre handlinger, som vil lægge afgørende hindringer i vejen for fuldbyrdelse, kan det være af stor betydning at undgå den forsinkelse, der vil kunne følge af, at begæring skal indgives til bopælsstedets fogedret. Også ved spørgsmål om udlevering af børn, hvis opholdssted ikke kendes, kan der være behov for en hurtig indgriben fra fogedretten, når den, mod hvem kravet rettes, ikke længere er på sin hidtidige bopæl. Den, der indgiver begæring om fogedforretning, må i

begæringen angive, hvilke ganske særlige omstændigheder der fører til, at begæringen indgives til en anden fogedret end den i de foregående stykker nævnte, jfr. udkastets § 488, stk. 1. Bestemmelsen kan ikke benyttes som grundlag for en udvidelse af fogedretternes internationale kompetence; har en processuel udlænding hverken ophold eller aktiver her, kan udlæg ikke foretages i aktiver, som befinder sig i udlandet, selv om det undtagelsesvis måtte kunne oplyses, at den, som i udlandet sidder inde med skyldnerens aktiv, ville respektere en dansk fogedrets udlæg.

Til stk. 5. § 6 i Konkurslovsudvalgets udkast i betænkning nr. 606/1971 giver præsidenten for vedkommende landsret mulighed for at henvise behandlingen af et konkursbo til en anden skifteret, hvis behandlingen mere hensigtsmæssigt kan ske der, jfr. den nævnte betænkning s. 55 f. Der er formentlig behov for en sådan henvisningsadgang også ved fogedforretninger. Henvisningen har ikke samme indgribende betydning som ved behandlingen af et konkursbo, og det er derfor overladt til den fogedret, til hvilken begæring er indgivet i overensstemmelse med de foranstående regler, at træffe bestemmelse om henvisning. Det er en forudsætning for henvisning, at behandling ved den anden fogedret vil være væsentlig mere hensigtsmæssig. Som eksempler herpå kan nævnes, at skyldneren og de aktiver, hvori udlæg eventuelt kan gøres, befinder sig i en anden retskreds end den, hvor han har bopæl, at kreditor, som har pant i en simpel fordring, begærer udlæg i skyldnerens varelager, som findes i en retskreds, hvor ikke rekvisitus, men derimod skyldneren ifølge den pantsatte fordring bor, eller at begæring om udlevering af børn er indgivet til fogedretten i den retskreds, hvorfra skyldneren driver forretning.

Norsk og svensk ret. Efter norsk tvangsfuldbyrdelseslovs § 78 skal udlæg først søges, hvor skyldneren har sin bopæl. I gods, som findes andetsteds, kan udlæg gøres med samtykke fra skyldneren, eller når der ikke kan fås tilstrækkeligt udlæg på bopælen, eller hvis skyldneren ikke har kendt bopæl i Norge. Endvidere kan der foretages udlæg i genstande, hvori fordringshaveren har pant eller tilbageholdsret for kravet.

Indtil 1964 afhang de svenske tvangsfuldbyrdende myndigheders kompetence af, hvor der fandtes aktiver, hvori udlæg kunne ske, og kun, hvis dette var uoplyst, af skyldnerens bo-

pæl, jfr. *Hassler*: Utsökningsrätt, 2. uppl. s. 44 ff. Nu bestemmer utsökningslagens § 56 som ændret ved lov af 17. maj 1963, at udlæg skal søges, hvor skyldneren har bopæl. Udlæg i aktiver, som findes andetsteds, kan dog også søges, hvor aktivet er.

Til § 488

Bestemmelsen afløser § 482 samt § 598, 1. og 2. pkt., jfr. § 601, 1. pkt.

Til stk. 1. Efter den gældende lovs § 482 skal begæring om udlæg være skriftlig, hvis fordringen, bortset fra de under sagen påløbne sagsomkostninger og renter, overstiger 10.000 kr. Begæring om udpantning skal uden hensyn til fordringens størrelse være skriftlig, jfr. § 598, medmindre sagen angår inddrivelse af underholdsbidrag, jfr. § 601. Det må herved erindres at begæring om udpantning for andre krav end underholdsbidrag sædvanligvis vil hidrøre fra offentlige myndigheder og lignende, og at begæringen, som danner grundlag for udpantningskendelsen, skal angive, ved hvilken lovbestemmelse udpantningsretten anses for hjemlet.

Udvalget foreslår en smidigere regel, hvorefter det er overladt til fogedretten at afgøre, om skriftlig begæring er nødvendig. Dette vil f. eks. være tilfældet, hvis fordringens grundlag eller størrelse eller fogedrettens kompetence ikke klart fremgår umiddelbart af det forelagte materiale. Om skriftlig begæring kræves, har ikke længere nogen afgiftsmæssig betydning, idet begæring om udlæg eller andre fogedforretninger ikke skal stemples, jfr. stempellov nr. 174 af 30. april 1969. Selvsagt kan begæring altid indgives skriftligt og vil ofte blive det, selv om det ikke er påbudt.

Den norske tvangsfuldbyrdslovs § 26, jfr. 1954-udkastet § 7, giver rekvirenten valget mellem skriftlig og mundtlig begæring. Efter svensk utsökningskungörelse nr. 18 af 7. februar 1969 § 9 kan begæring til kronofogeden rettes mundtligt, hvis ikke andet er bestemt.

Til stk. 2. Bestemmelsen er i overensstemmelse med de gældende regler i § 482, stk. 1, med de udvidelser, som følger af ændringerne i § 478 om grundlaget for fuldbyrdelse. Dog er der givet fogedretten beføjelse til at fravige reglen, dersom det anses ufornødent at se dokumentet før under selve forretningen, hvor det under alle omstændigheder må fremlægges eller eventuelt forevises. Om der kan kræves

genpart af et dokument forinden tilbagelevering til rekvirenten, må afhænge af reglerne i § 39, stk. 1, jfr. retsafgørelser i U.f.R. 1945. 1011 og 1966.354.

Udkastet indeholder ikke som den gældende lovs § 486 en forskrift om, at der ved begæring om fuldbyrdelse af udenlandske afgørelser skal forelægges de i § 478 krævede oplysninger. Nærmere bestemmelser herom kan efter udkastets § 479 gives af justitsministeren.

Til stk. 3. Denne regel er ny. En lignende regel foreslås i konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971, udkastets § 9, for begæring om konkurs, tvangsakkord m. v. Efter udkastet til konkurslov skal fristen i almindelighed ikke kunne overstige en uge. Herved må det erindres, at tidspunktet for begæring om konkurs kan have vidtrækkende følger for trediemand i henseende til afkræftelse (omstødelse) eller privilegium. For så vidt angår fogedforretninger, mener udvalget, at det bør overlades til fogedretten at fastsætte fristen, såfremt der overhovedet findes grund til at give udsættelse, f. eks. fordi det findes undskyldeligt, at de fornødne dokumenter eller oplysninger ikke har været til stede. Udsættelsen vil navnlig have den betydning, at udlæggets prioritetsstilling i forhold til andre begæring om udlæg regnes fra indgivelsen af den ufuldkomne begæring, jfr. udkastets § 525, stk. 1. Derimod har det i almindelighed ingen afgiftsmæssig betydning, om der skal indgives ny begæring eller ikke, jfr. lov om retsafgifter nr. 206 af 21. maj 1969 § 18, stk. 1, og § 19, hvorefter ny afgift kun skal svares, hvis ny begæring fremkommer mere end 3 måneder efter den første begæring.

Til § 489

Stk. 1 må antages at være i overensstemmelse med gældende ret.

Stk. 2 er ny. Bestemmelsen, der kan komme til anvendelse, hvis afvisning kunne ske, fordi kompetencen efter udkastets § 487 ligger hos en anden dansk fogedret, svarer til § 5 i udkastet til konkurslov i konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971. Det er dog overladt til fogedretten at afgøre, om det vil være mest praktisk at afvise begæringen, hvorved sagens dokumenter tilbagesendes rekvirenten, eller at henvise den til den rette fogedret, d. v. s. oversende begæringen og sagens øvrige dokumenter til denne. Det har ingen afgiftsmæssige konsekvenser, om den ene eller den anden frem-

gangsmåde benyttes, jfr. bemærkningerne til § 488, stk. 3. Derimod medfører henvisningen, at et udlægs prioritet efter udkastets § 525, stk. 1, må regnes fra begæringens indgivelse til den henvisende fogedret. Vælges henvisning, bør rekvirenten i almindelighed underrettes herom.

Til § 490

Bestemmelsen afløser § 481, stk. 1-3, og § 516, stk. 1, 1. pkt. og stk. 2. Den kommer selvsagt ikke til anvendelse, hvor der sker afvisning eller henvisning efter udkastets § 489.

Til stk. 1. 1. Efter retsplejelovens § 516 skal tiden for eksekutionsforretningens foretagelse så vidt muligt berammes i overensstemmelse med rekvirentens ønske.

Udvalget finder det rigtigst at stille fogedretten frit. Fogedretternes arbejdsbyrde vil ofte gøre det umuligt at fastsætte forretningen til et bestemt, af fordringshaveren ønsket tidspunkt, men ligesom ved berømmelse af retssager vil der sædvanligvis blive fastsat et tidspunkt, hvor rekvirenten eller dennes repræsentant kan give møde. Også særlige ønsker om fremskyndelse af forretningen bør tages i betragtning.

Da det må formodes, at rekvirenten i almindelighed ikke giver møde i de tilfælde, hvor dette efter udkastets § 491, stk. 2, er unødvendigt, skal der i disse tilfælde kun gives rekvirenten meddelelse om tidspunktet og stedet for forretningen, dersom han har anmodet derom.

2. Efter gældende ret sondres mellem *stedet* for forretningens begyndelse, og for, dens foretagelse. § 516 bestemmer, at forretningen, hvis rekvirenten ønsker det, og fogeden ikke under hensyn til domfældtes tarv finder noget derimod at indvende, skal begynde på fogedens kontor. Ellers begyndes forretningen enten på skyldnerens bopæl eller på det sted, som fogeden finder mest hensigtsmæssigt. Af § 481 kan sluttes, at udlæg som hovedregel skal foretages, hvor udlægsobjektet befinder sig.

Udlægsobjektets tilstedeværelse letter dets nøjagtige angivelse i fogedbogen, men er navnlig af betydning for værdiansættelsen. Efter udkastets § 507, stk. 3, skal vurdering imidlertid kun foretages undtagelsesvis, nemlig når en af parterne begærer det eller fogedretten finder det påkrævet. I mange tilfælde kan de til udlæg anviste aktiver tilstrækkelig tydeligt angives, selv om de ikke er til stede. Udkastet opretholder derfor ikke reglen om udlæggets foreta-

gelse på det sted, hvor udlægsobjektet befinder sig. Det er overladt fogedretten at skønne over, om det er påkrævet at se det aktiv, hvori der gøres udlæg. Et ønske fra fordringshaveren om lejlighed til iagttagelse af det, som udlægges, bør i almindelighed imødekommes, og en begæring om vurdering vil i reglen nødvendigvis gøre besigtigelse. Foretages udlæg uden besigtigelse, er det uden betydning, om det udlagte aktiv befinder sig i fogedrettens egen retskreds eller i en anden retskreds. Udkastet berører ikke betydningen i internationale forhold af, hvor udlægsobjektet befinder sig. En dansk fogedrets udlæg i aktiver i udlandet ville ikke kunne gennemføres, da fogedretten ikke kan udføre myndighedsakter på fremmed territorium. Aktiver i udlandet kan kun tages i udlæg af de udenlandske tvangsfuldbyrdende myndigheder, jfr. *Philip*: Dansk international privat- og procesret s. 102 og *Munch* i U.f.R. 1966 B s. 217 med henvisninger.

Udvalget finder, at fogedretten bør bestemme stedet for forretningen, altså navnlig om skyldneren skal tilsiges til fogedkontoret, eventuelt med politifremstilling, hvis han ikke møder frivilligt, eller om forretningen skal foretages på skyldnerens bopæl eller andet sted, f. eks. hans forretningskontor, med deraf følgende større omkostninger, som i første omgang skal bæres af fordringshaveren, men til slut af skyldneren.

Norsk tvangsfuldbyrdeslov § 79 bestemmer, at udlægsforretningen skal holdes, hvor godset er. Dog kan forretningen med parternes samtykke foretages andet steds i retskredsen, hvis der gøres udlæg i fast ejendom eller i tidligere udlagte aktiver, eller når der foreligger en fortegnelse med vurdering. Udlæg i skibe og skibsparter foretages dog altid på rederens bopæl, jfr. § 80.

Svenske tvangsfuldbyrdende myndigheder kan nu foretage udlæg i aktiver uden for vedkommende myndigheds eget distrikt, jfr. *Olivecrona*: Utsökning, 6. uppl., s. 23 f. Efter kundgørelse af 7. februar 1969 kan bopælsstedets myndighed henskyde forretningen til myndigheden på det sted, hvor aktivet findes, hvis dette er hensigtsmæssigt; dette synes dog bortset fra fast ejendom at være en undtagelse. Utmänningsmannen kan selv foretage foranstaltninger i et andet distrikt, hvis det er mere formålstjenligt end at anmode den lokale myndighed derom. Så vidt muligt bør den lokale myndighed underrettes.

Til stk. 2. Skal et aktiv uden for retskredsen besigtiges inden udlæg, eller skal børn eller ting i en anden retskreds fratages den, mod hvem fogedforretningen rettes, opstår spørgsmålet, om den fogedret, som har modtaget begæringen, skal tage til det sted uden for retskredsen, hvor objektet er, eller om forretningen skal foretages af stedets fogedret.

Den gældende lovs § 481 giver kun fogeden mulighed for at handle uden for sin egen retskreds, hvis forretningen blot er en fortsættelse af en i egen retskreds begyndt eksekution, og der kan kun foretages udlæg i løsøre. Fogeden er ikke pligtig at rejse længere end 15 km ud over grænserne for sin egen retskreds.

Landets inddeling i retskredse er en rent praktisk foranstaltning, og den lokale fordeling af opgaverne mellem sideordnede retter bør kunne fraviges, hvor særlige hensyn taler derfor. I følge § 10 i lov nr. 9 af 29. januar 1970 om fremgangsmåden ved udpantning for skatter og afgifter m. v. kan pante- og toldfogeder foretage en udpantningsforretning uden for vedkommende kommune eller tolddistrikt. Konkurslovsudvalget foreslår i § 106, stk. 2, i sit udkast til konkurslov en regel, hvorefter skifteretten skal kunne iværksætte registrering af boets aktiver også uden for sin egen kreds.

Udlægsudvalget finder, at det vil være mest hensigtsmæssigt, at fogedretten som hovedregel kun foretager forretninger inden for sin egen kreds. Der bør være en særlig grund til, at retten skal forlægge sit virke til en anden retskreds. Fravigelse af værnetingsreglerne i § 487 kan kun ske i medfør af denne bestemmelses 4. og 5. stk. og ikke efter § 490. Forretningen bør endvidere i almindelighed kun begynde i en fremmed retskreds, hvis dette ikke kan antages at ville være mere byrdefuldt for skyldneren. Foretagelse af forretning i fremmed retskreds vil dog som regel være en fortsættelse af en inden for retskredsen begyndt forretning. Særlig grund til fortsættelse vil der navnlig kunne være, hvis der er påviselig fare for, at skyldneren vil skjule eller afhænde aktiver eller fjerne et barn, eller hvis fogedrettens kendskab til skyldnerens forhold kan formodes at ville få betydning for forretningens gennemførelse. Det er efter udkastet overladt til fogedretten at afgøre, om den vil tage til en anden retskreds, og 15 km.-grænsen er ikke afgørende. Fortsættelse af forretningen ved en anden fogedret kan ske uden hensyn til, om der i den første fogedret er sket en udsættelse eller slut-

ning af forretningen, jfr. udkastets § 487, stk. 2, 2. pkt. og bemærkningerne dertil.

Bestemmelsen i den gældende lov om meddelelse om forretning i fremmed retskreds til stedets fogedret er udeladt. En sådan underretning har næppe særlig værdi. En tilsvarende bestemmelse i udpantningsloven udgik ved lov om fremgangsmåden ved udpantning for skatter og afgifter m. v. nr. 9 af 29. januar 1970 § 9, jfr. F.T. 1969-70, tillæg A, sp. 1421 f.

Til stk. 3. Efter den gældende lovs § 480, stk. 2, skal fogeden (sognefogeden) sørge for, at to gode mænd er til stede ved eksekutionsforretningen som vidner. Anser fogeden (sognefogeden) det for forsvarligt, kan forretningen, hvis ingen af parterne protesterer, foretages i overværelse af kun ét vidne (indføjjet ved lov nr. 300 af 30. juni 1922). Foretages forretningen på fogedkontoret, er tilkaldelse af vidner ikke fornøden, medmindre der undtagelsesvis bliver spørgsmål om at foretage vurderinger eller skøn (indføjjet ved lov nr. 218 af 11. juni 1959). Der tilkommer vidnerne vederlag af statskassen efter regler fastsat af justitsministeren (indføjjet ved lov nr. 207 af 21. maj 1969), jfr. bekendtgørelse nr. 201 af 4. maj 1971.

Efter udkastets § 507 skal der som hovedregel ikke foretages vurderinger under udlægsforretninger, og det kan herefter i almindelighed næppe anses for nødvendigt, at der er et vidne til stede under fogedforretningen. Fogedretten kan dog efter udkastet bestemme, at et vidne skal overvære forretningen, hvis den finder det påkrævet, enten fordi vidnets bistand ønskes til bedømmelse af udlagte aktivers værdi, eller af andre særlige grunde.

Til § 491

Bestemmelsen afløser § 517, stk. 1, § 520, stk. 1, 3. pkt., § 526, stk. 3, og § 602, stk. 1, 3. pkt.

Udkastet er i det væsentlige i overensstemmelse med de gældende regler. Beløbsgrænsen i § 517, stk. 1, der sidst blev forhøjet ved lov nr. 209 af 23. juli 1932, foreslås dog nu forhøjet fra 200 til 1.000 kr., jfr. udkastets stk. 2. Udvalget har ikke anset det for nødvendigt at forlange fordringshaverens tilstedeværelse, fordi der bliver tale om udlæg i fast ejendom. Finder fogedretten det påkrævet, at fordringshaveren giver møde, kan den efter stk. 2, 2. pkt., udsætte forretningen og indkalde ham til et senere møde.

Reglen i udkastets stk. 2, 3. pkt. om virkningen af fordringshaverens udeblivelse efter særlig indkaldelse er ikke udtrykkelig udtalt i den gældende lov, men fremgår forudsætningsvis af § 526, stk. 3. Virkningen bør angives i indkaldelsen.

Efter norsk ret er det kun nødvendigt, at den, der har begæret forretningen, møder, hvis kravet drejer sig om andet end penge, jfr. tvangsfuldbyrdslovens §§ 81 og 241, stk. 1. Heller ikke efter svensk ret kræves det, at der gives møde for den fordringshaver, som begærer udlæg, jfr. *Hassler*: Utsökningsrätt, 2. uppl. s. 105.

Til § 492

Bestemmelsen afløser §§ 490, stk. 2 og 3, 599 og 601, 2. pkt.

Til stk. 1. Retsplejeloven indeholder ingen almindelig forskrift om meddelelse til skyldneren om tidspunktet for fogedforretningen. En berømmelse af forretningen til begyndelse på fogedrettens kontor, jfr. § 516, stk. 2, må i praksis sædvanligvis medføre indkaldelse til skyldneren. Efter § 490, stk. 2, skal der forinden udlæg i henhold til pantebrev i fast ejendom med tre dages varsel forkyndes en meddelelse for skyldneren om dagen for forretningens foretagelse. Dette gælder dog kun, hvis skyldneren bor på den pantsatte ejendom, herunder også, hvis skyldneren er et aktieselskab, som har domicil på ejendommen, jfr. U.f.R. 1965.336. Er pantebrevet forfaldet på grund af forringelse af pantet, kræves der ikke meddelelse til skyldneren; men fogeden kan da, når han anser det fornødent, forlange sikkerhedsstillelse af panthaveren. Ved skadesløsbreve skal efter stk. 3 meddelelse altid gives, også når skyldneren ikke har bopæl på ejendommen, men har opgivet et sted her i landet, hvor forkyndelse kan ske.

Efter udkastet er det hovedreglen, at skyldneren skal have underretning om tid og sted for forretningen. Det har vist sig, at sådan underretning i et stort antal tilfælde medfører, at skyldneren betaler sin gæld inden forretningen, således at denne bortfalder.¹⁾ Herved opnås forenkling og besparelser. Den udvidelse af tvangsfuldbyrdsgrundlaget til også at omfatte en række private dokumenter, som foreslås ved udkastets § 478, må som rimelig kontrolforanstaltning forudsætte, at skyldneren på forhånd får meddelelse om forretningen. Meddelelsen vil muliggøre det for skyldneren enten

selv at være hjemme, når fogedretten kommer, eller at sørge for, at der er andre til stede, som har fornødent kendskab til forholdene. Endelig vil det ubehagelige ved, at fogedretten og fordringshaverens repræsentant forlanger adgang til skyldnerens hus, lejlighed eller værelse, formidskes noget, når skyldneren er forberedt derpå. Er det ikke muligt at underrette skyldneren, fordi det ikke vides, hvor han opholder sig, og han heller ikke har angivet en repræsentant, som kan modtage meddelelser på hans vegne, kan forretningen foretages uden underretning.

Tilsiges skyldneren til møde på fogedrettens kontor, vil tilsigelsen lyde på et bestemt klokkeslet, men foretages forretningen uden for kontoret, vil fogedretten i reglen på samme tur foretage forretninger adskillige steder, og det vil da være umuligt med samme præcision at angive klokkeslettet, men f. eks. angivelse af en bestemt dags eftermiddag vil være tilstrækkelig. Der kan også i meddelelsen gives udtryk for, at det kun er en mulighed, at forretningen foretages den angivne dag, eller der kan opgives et alternativt tidspunkt for det tilfælde, at forretningen ikke nås den første angivne dag. Stedet for forretningen vil i reglen kunne opgives med bestemthed; men der kan måske undtagelsesvis forekomme tilfælde, hvor det kan være nødvendigt at søge skyldneren eller et bestemt objekt flere steder.

Det bør tilstræbes, at meddelelsen gives skyldneren i så god tid, at han kan nå at afregne over for fordringshaveren før forretningen eller bede sig fri fra arbejde. Der er ikke foreskrevet nogen bestemt form for meddelelsen, og den kan således gives også ved almindeligt brev, jfr. § 165. Meddelelsen kan have form af en tilsigelse efter udkastets § 493. Er denne tilsigelse behørigt forkyndt, kan der anvendes de i § 493, stk. 2, nævnte tvangsmidler. nu 494, 1
stk. 2

Dommer Licht bemærker, at han finder det uforholdsmæssigt at give underretning i så vidt omfang som foreslået i udkastet, bortset fra udlæg på grundlag af de i udkastets § 478, stk. 1, nr. 4-6 nævnte dokumenter.

Til stk. 2. Fogedretten kan undlade underretning, hvis den finder det ubetænkeligt at foretage forretningen uden forudgående underretning, f. eks. hvis der er givet skyldneren meddelelse om en forretning på hans bopæl og der

¹⁾ Jfr. utrykt skrivelse af 14. november 1966 fra Den danske Dommerforening til Justitsministeriet.

derefter fremkommer begæring om endnu et udlæg hos samme skyldner for et krav, som ikke kan give anledning til tvivl.

Underretning kan endvidere undlades, hvis det må antages, at muligheden for at opnå dækning ellers vil blive væsentlig forringet. Dette kan enten skyldes, at det er nødvendigt at handle omgående for at skaffe dækning, således at der ikke er tid til at give underretning, f. eks. hvis skyldneren står i begreb med at forlade landet eller afhænde sine aktiver, eller at der er påviselige grunde til at antage, at netop en underretning vil få skyldneren til at skaffe aktiver af vejen. Navnlig hvis skyldneren ikke træffes under forretningen, og det ikke vides, om han har indsigelser mod denne, kan der være grund til at kræve sikkerhedsstillelse af rekvirenten.

Til stk. 3. Efter den gældende lovs § 599 skal begæring om udpantning og udpantningskendelsen forkyndes for skyldneren. § 601 bestemmer, at når overøvrighedens resolution om underholdsbidrag en gang er forkyndt, kan forkyndelse af udpantningskendelser for de enkelte forfaldne bidrag ske ved sognefogeden eller en politibetjent, uden at det er nødvendigt til rekvisitus at afgive genpart af udpantningskendelsen. Forkyndelse for skyldneren kan for skatter og andre afgifter, som inddrives af amtstuer, toldvæsen eller kommuner, erstattes af andre former for meddelelser, jfr. lov nr. 9 af 29. januar 1970 § 7.

For krav, som ikke omfattes af sidstnævnte lov, mener udvalget, at forkyndelse for skyldneren bør bevares. Kravene er ikke fastslået ved dom, og adgangen til udpantning er ej heller betinget af, at kravet er anerkendt af skyldneren. Kravene er langt mere forskelligartede end de af loven af 29. januar 1970 omfattede krav, og der er ikke i alle tilfælde ganske samme sikkerhed for kravets beståen og dets rigtige opgørelse. Det må derfor på lignende måde som med hensyn til stævninger i retssager sikres, at der forinden tvangsfuldbyrdelsen er givet skyldneren underretning. Da udpantningskendelsen efter udkastet bortfalder, jfr. ovenfor i de almindelige bemærkninger, er det meddelelsen om udlægsforretningen, der skal forkyndes. Foruden oplysning om tid og sted for forretningen, jfr. stk. 1, skal meddelelsen angive kravets grundlag - f. eks. en resolution fra overøvrigheden eller en lovbestemmelse, der hjemler kravet og udpantningsretten, og, hvis dette er fornødent

til tilstrækkelig orientering for skyldneren, nærmere angivelse af, på hvilke kendsgerninger kravet støttes - samt endvidere kravets størrelse og sidste rettidige betalingsdag. Der er intet i vejen for at forkynde selve udpantningsbegæringen, hvis denne indeholder de krævede oplysninger, men fogedretten kan også, hvis dette skønnes mere praktisk, udfylde en formular. Forkyndelsen må efter udkastets § 486, stk. 1, tidligst ske dagen efter sidste rettidige betalingsdag, og udpantningen kan efter § 485 først foretages, når der er gået 7 dage efter forkyndelsen, medmindre der gøres undtagelse efter § 486, stk. 2.

Udvalget har ikke fundet grundlag for at opretholde særreglen om underholdsbidrag. Skyldneren bør i alle tilfælde have en genpart af meddelelsen for ikke at glemme tid og sted for forretningen, og dette volder med nutidens kopieringsteknik intet særligt besvær.

Angående udvalgets forslag til ændringer i loven af 29. januar 1970 henvises til bemærkningerne til udkastet herom.

For en sikkerheds skyld er det udtrykkeligt angivet i stk. 3, 3. pkt., at skal der senere foretages forretning for samme krav, f. eks. fordi den første forretning er sluttet som forgæves og skyldneren senere antages at være kommet i besiddelse af aktiver, skal der kun gives meddelelse på samme måde som ved andre fogedforretninger.

Efter *norsk* tvangsfuldbyrdslov § 32, stk. 2, bør skyldneren så vidt muligt underrettes om forretningens berømmelse senest dagen før forretningen, hvis han opholder sig eller har sin familie eller kendt fuldmægtig i retskredsen.¹⁾ Underretning kan undlades, når den ville medføre skadelig forhaling, eller når rekvirenten forlanger det af grunde, som findes antagelige. Derimod siges det i udkastet fra 1954 § 10, stk. 2, at skyldneren skal underrettes, når den tvangsfuldbyrdende myndighed finder grund til det. Der synes dog ikke herved tilsigtet nogen realitetsændring, jfr. udkastet s. 39. Den *svenske* utsökningslag § 59 bestemmer, at der skal gives underretning til skyldneren om begæringen om udlæg, medmindre der er fare for bortskaffelse eller ødelæggelse af aktiver, eller sagen i øvrigt haster, eller skyldneren ikke har kendt bopæl eller opholdssted. Efter *utsökningskungörelsen* § 42

¹⁾ Undtagelse gælder ved udpantning, jfr. § 105, stk. 2.

bør meddelelse om tid og sted for forretningen, hvis dette ikke har kunnet ske i den førstnævnte underretning, senere gives skyldneren på passende måde, jfr. *Olivecrona*: Utsokning, 6. uppl., s. 116 f og Justitieombudsmännens ämbetsberättelse 1969 s. 338 f.

Til § 493

Bestemmelsen afløser § 520, stk. 1, 2. og 3. pkt., og stk. 2.

Til stk. 1. Efter den gældende lovs § 520, stk. 1, 2. pkt., kan rekvirenten, når skyldneren ikke er til stede, begære forretningen udsat og med et af fogeden bestemt varsel lade ham tilsiige til møde. Tilsigelsen må forkynnes for skyldneren efter reglerne i retsplejelovens kapitel 17 på samme måde som vidneindkaldelse, stævning i domssager m. v.

Efter udkastet er det fogedretten, som afgør, om skyldneren skal tilsiges. Tilsigelsen vil i reglen ske til møde på rettens kontor, men skyldneren kan også tilsiges til at møde andre steder, f. eks. på sin bopæl. Udvalget har ikke ment, at en skyldner bør kunne tilsiges til at møde i andre retskredse end den, hvor han bor eller opholder sig, eller hvorfra han driver erhvervsmæssig virksomhed, og de umiddelbart tilstødende retskredse. De stor-københavnske retskredse behandles i denne henseende på samme måde som naboretskredse. Afgørende er ikke, hvilken fogedret der foretager forretningen, men hvor denne sker. Varslet fastsættes af fogedretten. Udkastet angiver udtrykkeligt, at indkaldelsen, som det formentlig også er sædvanligt i praksis, skal indeholde oplysning om de mulige virkninger af udeblivelse. Endvidere skal varslet være angivet, således at skyldneren kan se, om det er overholdt.

Mødepligten er opfyldt, dersom der gives møde for skyldneren, jfr. retsplejelovens § 260, stk. 5, og den mødende har fuldmagt, jfr. nærmere § 265. Da det ofte vil være af betydning at få skyldnerens personlige forklaring f. eks. om, hvad han ejer, kan det i tilsigelsen pålægges skyldneren at møde personlig. Hvis der da møder en anden, og skyldneren ikke har lovligt forfald, kan fogedretten gå frem efter reglerne i stk. 2.

Til stk. 2. Fremstillingen af skyldneren i fogedretten med politiets bistand er undertiden blevet kritiseret, og det må erkendes, at der er tale om et kraftigt indgreb i den person-

lige frihed. Udvalget finder imidlertid, at det er nødvendigt at have et middel til fremtvungelse af møde, når en skyldner undlader at efterkomme en tilsigelse. I modsat fald ville en skyldner i visse tilfælde kunne hindre fogedforretningens gennemførelse. Udvalget stiller derfor ikke forslag om ophævelse af adgangen til at fremtvinge skyldnerens møde, men foreslår nogle regler, der skal hindre unødvendig eller overdreven brug af politifremstilling.

I anledning af, at Justitsministeriet havde anmodet Den danske Dommerforening om en udtalelse angående forskellige spørgsmål vedrørende politifremstillinger af skyldnere i fogedretten, har foreningen vedrørende spørgsmålet om fremstilling ved politiet først burde kunne begæres, efter at udgående fogedforretning er forsøgt, udtalt sig herimod. En sådan ordning ville i mange tilfælde medføre en urimelig fordyrelse af sagerne, ikke mindst i sager, der kun angår mindre beløb. Udgående fogedforretning før politifremstilling vil i et stort antal tilfælde vise sig at være forgæves. Det må bero på fogedens skøn i det enkelte tilfælde, om fremstillingskendelse bør nægtes, før udgående forretning har været forsøgt.¹⁾ Udvalget kan slutte sig hertil.

Medens den gældende lovs § 520, stk. 2, indeholder en fælles regel om tvangsmidler, når skyldneren udebliver trods tilsigelse, og når han vægrer sig ved at fremkomme med oplysninger, adskiller udkastet bestemmelserne herom, i to regler, nemlig i § 493, stk. 2, om udeblivelse og i § 496, stk. 2, om undladelse af at give oplysninger. Som følge heraf bliver det unødvendigt i § 493, stk. 2, at fastsætte, hvor langt et tidsrum skyldneren kan holdes i forvaring, idet der i almindelighed kun vil gå kort tid, inden han kan fremstilles i fogedretten. Når fremstillingen er sket, opfører forvaringen efter denne bestemmelse.

Det er en betingelse for, at skyldneren kan fremstilles, at tilsigelsen er lovlig forkyndt. Tilsigelsen skal enten være forkyndt ved en stævningsmand eller gennem postvæsenet efter reglerne i §§ 163 a-163 d, og det af fogedretten fastsatte varsel skal være overholdt. Er det oplyst, at skyldneren har haft lovligt forfald, f. eks. pludselig sygdom, kan han ikke tages i forvaring. Er der mødt en befuldmægtiget for skyldneren, kan skyldneren kun tages

¹⁾ Domméforeningens årsberetning 1970-71 s. 14.

i forvaring, hvis han har været tilsagt til personligt møde. Da fogedretten, forinden der træffes bestemmelse om fremstilling, må undersøge, om betingelserne herfor er i orden, herunder især om behørig forkyndelse er sket, foreskriver udkastet, at bestemmelsen skal træffes i form af en kendelse. Dette er en ændring i forhold til den gældende regel, hvorefter kun forvaringstagelse fordrer kendelse.

Kan skyldneren undtagelsesvis ikke inden 24 timer fremstilles for den fogedret, som har bestemt forvaring, f. eks. fordi han er pågrebet af politiet i en anden del af landet, eller pågribelsen er sket lige før en helligdag, skal politiet efter udkastet snarest muligt og senest inden 24 timer underrette fogedretten, for at denne kan tage stilling til, om forvaringen skal opretholdes, jfr. bemærkningerne til udkastets § 178, stk. 3.

Til stk. 3. Som nævnt foreslår udvalget nogle regler, som skal hindre unødvendig brug af politifremstillinger. Efter stk. 2 er det altid overladt til fogedretten at afgøre, om en begæring om politifremstilling skal efterkommes. Fremstilling bør i almindelighed ikke ske, hvor der er en særlig grund til at foretage en fornyet indkaldelse af skyldneren, f. eks. fordi denne på en eller anden måde har reageret på den første indkaldelse ved at fremsende et afdrag på skylden eller ved i et brev at fremføre indsigelser mod kravet. Ligeledes må det som fremhævet af Dommerforeningen overlades til fogedrettens skøn, om der bør foretages en udgående forretning forinden eventuel fremstilling af skyldneren. De sædvanligt benyttede blanketter til indkaldelse angiver da også kun, at udeblivelse kan medføre fremstilling ved politiet. I udkastets § 504, stk. 2, er det bestemt, at hvor en udlægshaver ikke har kunnet få fuld dækning, kan han inden for de følgende 6 måneder kun få afholdt ny udlægsforretning for kravet ved samme fogedret, såfremt der er rimelig grund til at antage, at skyldneren ejer yderligere aktiver, hvori udlæg kan foretages. Skyldneren kan altså ikke med korte mellemrum fremstilles i anledning af samme krav. Sker fremstilling for et krav, som viser sig ikke at bestå, eller uden at de formelle betingelser er opfyldt, sikrer udkastets § 505 ret til erstatning og forenkler behandlingen af erstatningskravet.

Formålet med at fremtvinge skyldnerens møde i fogedretten er at undersøge, om der er mulighed for tvangsfuldbyrdelse af kravet.

Der forekommer imidlertid tilfælde, hvor fordringshaveren eller dennes advokat begærer skyldneren fremstillet i fogedretten ikke så meget for at kunne få udlæg, hvilket anses for håbløst, som for at udøve en pression på skyldneren i den hensigt at påvirke ham til at betale for at undgå ubehaget, tidsspildet og tabet af arbejdsløn ved møde i fogedretten. Efter udvalgets opfattelse bør fremstilling ikke kunne benyttes på denne måde, og udvalget foreslår derfor - for nogle medlemmers vedkommende under nogen tvivl - en bestemmelse, som nærmere uddyber reglen i stk. 2 ved at angive, at fogedretten i almindelighed ikke bør bestemme fremstilling ved politiet, dersom det må anses for overvejende sandsynligt, at der ikke under forretningen kan opnås hel eller delvis dækning af kravet. En sådan antagelse kan bygge på skyldnerens udsagn og fogedrettens iagttagelser under tidligere fogedforretninger for andre krav. Også andre omstændigheder kan gøre det usandsynligt, at skyldneren ud over, hvad der omfattes af transgbeneficiet, ejer noget, hvori udlæg kan gøres. Efter udkastets § 511, stk. 1, vil udlæg i reglen ikke kunne foretages i ikke-udbetalt løn. Et indgreb i skyldnerens personlige frihed bør kun ske, hvor fordringshaveren har en rimelig og betydelig interesse i at høre skyldnerens forklaring.

Til stk. 4. Er skyldneren ikke en fysisk person, men et aktieselskab, en forening eller lignende, f. eks. en selvejende institution, kan bestemmelserne om tilsigelse eller fremstilling af skyldneren ikke direkte anvendes. Der kan imidlertid være samme trang til at skaffe oplysninger om selskabets eller foreningens økonomiske forhold. Udkastet udvider derfor reglerne om personlige skyldnere til at omfatte også sammenslutninger af forskellig art. Den, som indkaldes, er selskabets direktør eller foreningens forretningsfører eller den, som udfører lignende funktioner. Findes en sådan leder ikke, kan indkaldelsen rettes til ethvert medlem af bestyrelsen. Ved ansvarlige interessentskaber er der sædvanligvis ikke brug for reglen, fordi interessenterne er personligt ansvarlige for interessentskabets gæld.

Til §494

Bestemmelsen afløser § 509, stk. 4, 1. pkt., 2. led, og § 517, stk. 2, jfr. også § 520, stk. 1, 2. pkt.

Til stk. 1.1. pkt. er i overensstemmelse med retsplejelovens § 517, stk. 2, 1. pkt. Hovedreglen er herefter, at forretningen foretages, selv om rekvisitus ikke er til stede eller træffes. Efter § 520, stk. 1, 2. pkt., kan rekvirenten begære forretningen udsat, når skyldneren ikke er til stede. Udkastet overlader det til fogedretten at træffe bestemmelse om udsættelse. Det kan som i det i den gældende lov nævnte tilfælde være rekvirenten, som ønsker udsættelse for at kunne høre skyldneren om, hvilke aktiver han ejer. Om sådan tilsigelse gives regler i udkastets § 493. Efter udkastet kan fogedretten imidlertid også af egen drift udsætte forretningen. Der kan efter omstændighederne være behov herfor, hvis grundlaget for tvangsfuldbyrdelse er et privat dokument, jfr. udkastets § 478, stk. 1, nr. 4-6, og fogedretten ønsker at høre, om skyldneren har indsigelser mod dokumentet. Der kan også opstå tvivl om, hvorvidt skyldneren stadig bor på den opgivne adresse. Fogedretten kan undertiden ønske at høre skyldnerens forklaring til belysning af ejerforholdet til tilstedeværende aktiver eller af udtagelsesrettens omfang.

Stk. 2 er i overensstemmelse med reglerne i den gældende lovs § 517, stk. 2, 2. og 3. pkt., jfr. § 509, stk. 4, 1. pkt., 2. led. Opregningen i § 517 af de personer, som skal opfordres til at møde for skyldneren, er dog udeladt.

De erklæringer, som disse personer afgiver under fogedforretningen, er ikke uden videre bindende for skyldneren, medmindre denne har givet fuldmagt. Således kan skyldneren efter udkastets § 504, stk. 1, nr. 4, begære forretningen genoptaget for at gøre brug af sin udtagelsesret efter §§509-516.

Også efter norsk og svensk ret kan der som hovedregel foretages udlæg, selv om skyldneren ikke er til stede.

Til §495

Bestemmelsen afløser §§ 518 og 596, stk. 4. 1. stk. er en lidt forkortet gengivelse af § 518, stk. 1. Stk. 2 vedrører delvis betaling. Det er en almindelig opfattelse i den obligationsretlige teori, at en fordringshaver som hovedregel ikke er pligtig at modtage betaling af et afdrag på sin fordring, når denne efter sit indhold skal betales fuldt ud, men at der, som det synes forudsat i §§ 503, stk. 3, og 518, stk. 2, gælder undtagelse herfra, når der tilbydes betaling under udlægsforretning,

jfr. *Henry Ussing*: Obligationsret, almindelig del, 4. udgave ved A. Vinding Kruse s. 26 og *Jul. Lassen*: Håndbog i obligationsret, almindelig del, 3. udgave s. 429. En fordringshaver, som har gjort skridt til tvangsmæssig fyldestgørelse af sit krav, kan ikke have nogen rimelig interesse i at afvise betaling af et afdrag, og udkastet giver derfor en udtrykkelig regel herom. Reglen må også anvendes, hvor kravet angår udlevering af flere bestemte genstande, og kun nogle af disse er til stede.

Det følger af udkastets § 521, at betaling af et afdrag, når rekvirenten ikke er til stede under forretningen, jfr. § 491, stk. 2, ligesom efter den gældende lovs § 518, stk. 2, sker til fogedretten, som videresender beløbet til rekvirenten.

Til § 496

Bestemmelsen afløser § 520, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2, og medfører ingen realitetsændring.

Det angives udtrykkeligt, at skyldneren ved udlæg ikke blot er pligtig at oplyse om sine egne, men også om sin husstands økonomiske forhold. Dette må også antages at falde ind under de i den gældende bestemmelse nævnte, til fyldestgørelse af fordringen fornødne oplysninger. Husstandens indtægter eller formue kan have betydning for fastsættelsen af transbeneficiet, for bedømmelsen af, om aktiver i hjemmet kan antages at tilhøre andre end skyldneren, og i øvrigt for vurderingen af hans evne til at opfylde sine forpligtelser. Afgivelse af bevidst urigtige oplysninger straffes efter straffelovens § 162 eller efter omstændighederne, hvis skyldneren afgiver egentlig partsforklaring, efter § 158. Såfremt tredemand sidder inde med oplysninger om skyldnerens økonomiske forhold, som er af afgørende betydning for forretningens gennemførelse, vil der efter omstændighederne kunne blive tale om vidneførsel efter udkastets § 500, stk. 3. En særlig regel om bistand ved udlevering af udlagte aktiver findes i udkastets § 523, stk. 3.

Regler om fremtvingelse af skyldnerens møde for fogedretten findes i udkastets § 493. Da forvaringstagelse efter reglen i § 496, stk. 2, må formodes at ville ske umiddelbart efter fogedrettens kendelse herom og at skulle vedvare, til skyldneren indvilliger i at give de krævede oplysninger, har udvalget anset det for unødvendigt som i § 493 at tilføje en hen-

visning til § 178, stk. 3, om meddelelse til fogedretten om pågribelse.

Norsk ret pålægger vel skyldneren oplysningspligt under fogedforretningen, tvangsfuldbyrdeslovens § 37, stk. 1, men giver ikke adgang til egentlige tvangsmidler. Har skyldneren ved falske eller åbenbart intetsigende påstande eller påskud søgt at hindre sagens rette oplysning eller at forsinke eller lægge hindringer i vejen for fuldbyrdelsen, kan han efter § 204 i den norske lov om domstolene af 13. august 1915 nr. 5 straffes med bøde. *Svensk ret* hjemler ikke nogen almindelig oplysningspligt, jfr. *Olivecrona: Utsökning*, 6. uppl. s. 84.

Udvalget har overvejet at pålægge skyldneren en almindelig pligt til at yde bistand til fuldbyrdelsen. I sagen i U.f.R. 1964.224 H antog Højesteret, at en skyldner ikke kunne hensættes i hæfte som pressio til at fremtvinge udstedelse af fuldmagt til skattemyndighederne til at hæve skyldnerens amerikanske pension. Anvendelsen af et så kraftigt pressionsmiddel til fremkaldelse af en disposition fra skyldnerens side vil i nogle tilfælde kunne vække betænkelighed og vil, for så vidt angår fuldbyrdelse af andre krav end pengekrav, ikke være vel forenelig med de i kapitel 46 (efter udkastet kapitel 48) indeholdte regler. En eventuel revision af disse regler falder uden for udvalgets opgave. Det kan næppe heller udelukkes, at f. eks. en transport på aktiver i udlandet, der var afgivet som følge af tvang af den her nævnte karakter, kunne blive anset for uforbindende i vedkommende fremmede stat. Udvalget stiller herefter ikke forslag om en sådan bestemmelse, men alene om en mere begrænset regel, hvorefter fogedretten kan pålægge skyldneren at udlevere det udlagte, jfr. udkastets § 523, stk. 3. Udlæg i skyldnerens aktiver her i landet vil i reglen kunne gennemføres ved hjælp af skyldnerens oplysningspligt og fogedrettens adgang til om fornødent at sætte sig i besiddelse af f. eks. nøgler eller andre ting i skyldnerens besiddelse eller i øvrigt at tage de til fuldbyrdelsen fornødne skridt, jfr. f. eks. U.f.R. 1948.1154.

Til § 497

Bestemmelsen afløser § 480, stk. 3, og § 519.

Efter § 519 er skyldneren pligtig til at åbne sine værelser og gemmer, for at det kan ses,

om der heri indeholdes genstande, som egner sig til udlæg. I vægningstilfælde, såvel som når ingen træffes til stede, der er i stand til at efterkomme forlangendet, kan fogeden anvende den fornødne magt. I fornødent fald er fogedretten ligeledes beføjet til at undersøge skyldnerens person, hvis der er grund til at antage, at han har skjult værdigenstande på sig.

Den kortere formulering i udkastet medfører ingen realitetsændring heri. At fogedretten kun kan bryde døre og skuffer op, hvis skyldneren ikke er til stede eller nægter selv at åbne, følger af, at sådanne skridt kun kan foretages, når det er nødvendigt. Selvsagt må der gives skyldneren lejlighed til selv at åbne sine døre og gemmer. Tilsvarende gælder om undersøgelse af skyldnerens person. I fogedbogen bør tilføjes en bemærkning om undersøgelse af skyldnerens person; men udvalget har ikke fundet det påkrævet, at der som i den gældende bestemmelse i lovtæksten gives et udtrykkeligt påbud herom. Fogedretten kan anvende magt over for trediemand, hvis denne søger at hindre fogedretten i at undersøge skyldnerens rum og gemmer eller skyldnerens person eller i øvrigt yder fysisk modstand mod fogedforrettningens gennemførelse.

Bestemmelsen om politiets pligt til at yde bistand er i overensstemmelse med den gældende lovs § 480, stk. 3. Udvalget har ikke anset det for nødvendigt at nævne i lovtæksten, at fogedretten også kan indgå aftale om bistand fra private, f. eks. fra en låsesmed.

Til § 498

Bestemmelsen afløser § 523 og indeholder ingen realitetsændring.

Trediemanden kan kun rejse indsigelse mod forretningen, hvis han mener, dens foretagelse vil stride mod hans ret, f. eks. fordi han hævder at være ejer af den ting, hvori udlæg ønskes gjort. Trediemand kan derimod ikke modsætte sig forretningen under henvisning til, at processuelle regler ikke er overholdt, jfr. U.f.R. 1941.876 angående en indsigelse mod fogedens stedlige kompetence, eller til, at fuldbyrdelsen strider mod skyldnerens egne rettigheder. Denne begrænsning må dog ikke forstås alt for snævert. Således vil det forvaltningsinstitut, der i henhold til testamente eller gavebrev bestyrer båndlagte midler, kunne gøre indsigelse mod udlæg i disse, selv om

skyldneren ikke selv ønsker at rejse indsigelse eller måske ligefrem anviser midlerne som genstand for udlæg. Skyldnerens ægtefælle kan rejse indsigelse mod et udlæg i hjemmets bohave, selv om skyldneren personlig har givet afkald på trangbeneficiet, jfr. udkastets § 509, stk. 4. Trediemand anses som part, selv om hans påstand falder sammen med skyldnerens, når han dog støtter den på, at forretningens foretagelse vil stride imod hans egen ret.

Om trediemands mulighed for at begære fogsforretningen genoptaget, se udkastets § 504, stk. 1, nr. 1, og bemærkningerne dertil. Bestemmelsen gør ingen ændring i den adgang, som trediemand har, til at gøre sin ret gældende ved søgsmål i første instans.

Til § 499

Bestemmelsen afløser § 509, stk. 4, 2. pkt., 1. led, og § 524, stk. 5.

I underretssager skal dommeren, hvis parterne ikke møder ved advokater, vejlede dem med hensyn til, hvad de bør foretage til oplysning af sagen og i øvrigt til varetagelse af deres tarv under denne, jfr. § 429, stk. 2. Sådan vejledningspligt gælder derimod ikke i landsretssager. § 524, stk. 5, fastsætter, at hvis hovedsagen hører under underret, skal fogeden yde parterne vejledning i overensstemmelse med grundsætningerne i § 429. Bestemmelsen må formentlig forstås således, at hvis fuldbyrdelsen sker på grundlag af dom, er der kun vejledningspligt, hvis sagen har været behandlet for underret, og hvis fuldbyrdelsen sker på grundlag af frivilligt forlig eller pantebrev, kun hvis retssag om kravet ville have henhørt under underret, jfr. *Erwin Munch-Petersen: Tvangsfuldbyrdelse* s. 133 f. For så vidt angår udtagelsesretten efter § 509, skal fogeden dog gøre skyldneren opmærksom på hans ret efter bestemmelsen, uanset om det er en dom i en landsretssag, der søges fuldbyrdet.

Udvalget finder ikke denne sondring efter fuldbyrdelsesgrundlaget velbegrunnet. Det er ikke almindeligt, at en skyldner under en fogsforretning repræsenteres af advokat, selv om en sådan har varetaget skyldnerens interesser under en forudgående retssag. Det er de færreste tilfælde, hvor skyldneren har behov for juridisk bistand under forretningen, selv om denne angår et beløb af betydelig

størrelse. I de ofte uforudsete tilfælde, hvor der opstår juridiske problemer under forretningen, vil disse hyppigst være af ret overskuelig karakter. Frem for at udsætte forretningen, for at skyldneren kan søge advokatbistand, vil det være langt enklere, billigere og hurtigere, at fogedretten yder fornøden vejledning. Da der i denne henseende bør være lige ret for alle parter under forretningen, omfatter udkastet ligesom den gældende regel i § 524, stk. 5, også rekvirenten og en eventuel trediemand, som gør sig til part under forretningen, jfr. udkastets § 498, for så vidt de ikke møder med advokat. Vejledningen bør være af objektivt indhold og omfatter naturligvis kun de retsregler, som under de foreliggende forhold kan komme i betragtning.

Norsk tvangsfuldbyrdselseslov § 24 pålægger de fuldbyrdende myndigheder at give parterne og andre interesserede den vejledning, som er nødvendig for at forebygge eller rette fejl og forsømmelser. En tilsvarende regel gælder imidlertid for domstolssager i almindelighed, jfr. lov om rettergangsmåten for tvistemål § 87.

Til § 500

Bestemmelsen afløser §§ 483, 484, stk. 1, 485, 522, 524, stk. 1-4, 527, stk. 1, 1. pkt. og 603.

Til stk. 1. Er det fornødne grundlag for tvangsfuldbyrdelse ikke til stede, afvises forretningen, jfr. udkastets § 489, stk. 1. § 500, stk. 1, angår den situation, at der foreligger et formelt tilstrækkeligt fuldbyrdelsesgrundlag, men at skyldneren - eller trediemand - under forretningen fremkommer med sådanne indsigelser, at fogedretten finder det betænkeligt at fremme forretningen på det foreliggende grundlag. Er indsigelsens rigtighed bevist, må forretningen selvsagt afvises; nogen »frifindelse« af skyldneren, som denne kan gøre gældende under en senere retssag, kan fogedretten ikke foretage. Det er begrænset, hvilken bevisførelse der kan ske ved fogedretten, jfr. udkastets stk. 3 og den gældende lovs § 524, stk. 4, *Gomard: Fogedret*, 2. udgave s. 27 f, men som nærmere omtalt nedenfor noget afvigende *Torben Jensen* i *Juristen* 1966 s. 268. Kan den, mod hvem forretningen er rettet, anføre omstændigheder, der taler for en indsigelsens rigtighed, uden at tvivlen dog kan fjernes under fogsagen, bør fogedretten kunne afvise forretningen, således at spørgsmålet

henskydes til afgørelse under en retssag, hvor navnlig en mere omfattende bevisførelse kan finde sted. Også efter den gældende lovs § 484, stk. 1, 2. pkt., jfr. § 485, kan fogeden ved fuldbyrdelse på grundlag af udenretlige forlig, pantebreve eller bestemmelser om forældremyndighed eller samkvemsret henvise rekvirenten til almindelig rettergang, såfremt fogeden ikke mener sig i stand til at forkaste en indsigelse på det foreliggende grundlag.

Selvsagt kan ikke enhver indsigelse begrunde en afvisning af forretningen. Er den tvivl, som indsigelsen kunne rejse, så lidt bestyrket, at den kan lades ude af betragtning, må forretningen fremmes. Indsigelsen må have en sådan vægt og være således bestyrket, at fogedretten finder det betænkeligt at fremme forretningen. Udvidelsen af grundlaget for tvangsfuldbyrdelse, jfr. udkastets § 478, øger betydningen af fogedrettens afvisningsbeføjelse. Er der grund til tvivl om, hvorvidt f. eks. et gælds brev svarer til et virkeligt skyldforhold, bør afvisning i almindelighed ske. Da afvisningen kun angår en fremme af forretningen på det foreliggende grundlag, kan ny begæring indgives, når grundlaget har ændret sig ved en dom, der forkaster indsigelsens rigtighed, eller på anden måde.

Til stk. 2. Når dom eller kendelse begæres fuldbyrdet, skal fogeden efter retsplejelovens § 483 alene prøve, om dommen eller kendelsen er udgået fra en lovlig bestående domstol eller nogen til at afsige eksigible dekretter beføjet myndighed, om dommen eller kendelsen i følge sit indhold kan fuldbyrdes, og om den er udfærdiget i lovmæssig form. Indsigelser mod retsforlig kan kun påkendes, såfremt fogedens kendelse ikke ville indeholde en bedømmelse af rettens handlinger, jfr. § 484, stk. 1.

Udkastets kortere form ændrer ikke retstilstanden. Mod udenretlige forlig, mod gælds breve og pantebreve kan alle indsigelser fremsættes. Også mod vekslers og checks finder udvalget, at alle indsigelser bør kunne fremsættes og ikke blot de, der kan gøres gældende under hurtig retsforfølgning efter reglerne i kapitel 41. Det er som anført ovenfor i bemærkningerne til § 478 under III, B, 1, en betænkelig sag at afskære indsigelser, som ikke har været undergivet retlig prøvelse. Når vekselejerer opnår den væsentlige tidsgevinst straks at kunne gå til udlæg, må han til gengæld tåle, at fogedretten tager stilling til, om

en indsigelse vækker sådan tvivl, at sagen bør henskydes til sædvanligt søgsmål, eller om inddrivelsen kan fortsættes. Mod retsforlig kan som hidtil fremsættes enhver indsigelse, der ikke angår rettens virksomhed, jfr. § 270, stk. 2, hvorefter indsigelser mod retsforlig, der støttes på fejl ved rettens handlinger, må gøres gældende ved kære (under retssagen). Derimod kan fogedretten ikke prøve rigtigheden af andre retters eller myndigheders afgørelser, som i følge lovgivningen kan tvangsfuldbyrdes. »Rigtigheden« angår dommens eller kendelsens materielle rigtighed, både den faktiske og retlige bedømmelse af tvisten. Derimod tager udkastet ikke stilling til, om fogedretten kan prøve, om de formelle forskrifter, der skal sikre afgørelsens materielle rigtighed, har været overholdt. Fogedretten kan og må påse, at de elementære krav, som nævnes i den gældende bestemmelse, er opfyldt. Fogedretten kan også nægte at fuldbyrde en dom, hvor den, der angives som domfældt, er en anden end sagsøgte, jfr. herved U.f.R. 1935.1124. I øvrigt følger det af det indbyrdes forhold mellem retterne, at fogedretten ikke kan prøve f. eks., om retsplejelovens regler om sagsbehandling har været overholdt. Sådanne indsigelser må gøres gældende ved anke eller kære under retssagen. Derimod må det som hidtil overlades til afgørelse i praksis, i hvilket omfang ellers eksigible afgørelser, der træffes af andre myndigheder end domstole, kan tilsidesættes af fogedretten, dersom grundlæggende processuelle regler har været tilsidesat. En almindelig regel kan ikke opstilles, fordi der er store forskelle i sådanne myndigheders sammensætning, i reglerne om sagsbehandlingen og i adgangen til indbringelse af selve afgørelsen for højere myndigheder og for domstolene.

Til stk. 3. Bestemmelsen svarer ganske til den gældende lovs § 524, stk. 4. Udvalget har dog ikke anset det for nødvendigt at bevare henvisningen i § 524, stk. 4, 2. pkt., til de for underretssager gældende regler, da det synes en selvfølge, og reglerne om bevisførelse i øvrigt i hovedsagen er de samme ved underret og landsret.

Torben Jetisen har i *Juristen* 1966 s. 268 anført, at der ved Københavns Byrets fogedafdeling i anledning af indsigelser, som ikke skønnes blot temerære, sker bevisførelse i lignende omfang som i almindelige underretssager. Man kunne vel overveje at opstille en lovregel, hvorefter bevisførelse kunne finde

sted efter de almindelige regler i domstols-sager, medmindre fogedretten finder, at bevisførelse må nægtes, men da en sådan regel ikke ville give synderlig vejledning, er udvalget blevet stående ved opretholdelsen af den gældende regel.

Til stk. 4. Det er i overensstemmelse med den gældende lovs § 527, stk. 1, 1. pkt., at fogedrettens afgørelse af tvister sker ved kendelse, ikke ved dom. I udkastet siges, at tvisten afgøres ved kendelse efter begæring. I langt de fleste tilfælde ønsker parterne kun at høre fogedrettens stilling til spørgsmålet, og det vil da være unødvendigt at træffe en afgørelse i form af kendelse. Ønske om kendelse vil navnlig forekomme, hvis parterne eller en af disse eventuelt vil søge afgørelsen prøvet ved højere ret. I så fald må der udfærdiges en kendelse, for at der kan være grundlag for overvejelse om appel og for ankens eller kærrens behandling i landsretten.

Udvalget har anset det for unødvendigt at opretholde den udtrykkelige forskrift i § 527 om, at kendelsen skal afsiges snarest muligt, da dette må anses for en selvfølge.

Til §501

Bestemmelsen afløser § 526, stk. 1-3, og § 603, stk. 2.

§ 287 giver i domssager retten adgang til at bestemme, at en sag skal udsættes, indtil der er faldet dom i en anden sag om et retsforhold, hvis fastsættelse vil få indflydelse på udfaldet af den første sag, eller indtil der er truffet afgørelse i et sådant retsforhold ved en administrativ myndighed. Det er i retspraksis imidlertid antaget, at bestemmelsen ikke kan anvendes på fuldbyrdelse af domme, jfr. om retsforlig U.f.R. 1971.840.

Efter udkastets § 480, stk. 3, kan den ret, til hvilken en dom ankes efter fuldbyrdelsesfri-stens udløb, tillægge anken opsættende virkning. Udvalget mener imidlertid, at også fogedretten bør kunne udsætte tvangsfuldbyrdelsen. Den ankende part har måske regnet med, at modparten ville vente med at søge tvangsfuldbyrdelse, til endelig dom forelå, og har derfor ikke søgt anken tillagt suspensiv virkning. Ved fogedrettens afvejelse af, om udsættelse bør gives, kan blandt andet tages hensyn til, hvor lang tid der må påregnes at gå, inden dommen i ankeinstansen foreligger, om dommen vedrører et tvivlsomt spørgsmål, og om gennemfø-

relse af fogedforretningen vil medføre uheldige konsekvenser, hvis dommen senere ændres. Angår dommen et spørgsmål om forældremyndighed, vil det kunne være til skade for barnet, om det først skal fjernes fra den ene af forældrene på grundlag af dommen i første instans og senere på grundlag af en ændret afgørelse i ankeinstansen føres tilbage. Efter omstændighederne kan fogedretten også udsætte forretningen på en afgørelse fra appelinstansen af en begæring om, at anken tillægges opsættende virkning; sml. om gældende ret *Spleth* i U.f.R. 1965 B s. 210 med henvisninger og U.f.R. 1971.363. Ansøgning om tredieinstansbevilling udelukker ikke i sig selv tvangsfuldbyrdelse af en landsretsdom f. eks. om forældremyndighed, jfr. U.f.R. 1965.805, men vil efter udkastet undertiden give fogedretten grund til at udsætte tvangsfuldbyrdelsen.

Begæres fogedforretningen på grundlag af et privat dokument, og verserer der en retssag, hvis udfald vil blive afgørende for eksistensen af det krav, der søges fuldbyrdet, vil der ofte være grund til at give udsættelse. Tilsvarende kan gælde i tilfælde af behandling ved en administrativ myndighed, f. eks. af en ansøgning om ophævelse af samkvemsret. Er flere ligeartede krav rejst for fogedretten, og er dennes afgørelse vedrørende et af kravene indbragt for landsretten, vil efter omstændighederne behandlingen af de andre krav kunne udsættes. I visse tilfælde vil måske også en retssag angående et modkrav, som skyldneren påstår at have, kunne begrunde udsættelse.

Er begge parter enige om at ønske udsættelse, jfr. den gældende lovs § 526, stk. 1, vil udsættelse som regel blive givet. I sager om fuldbyrdelse af domme, der pålægger skyldneren at udføre noget, vil der ikke sjældent blive tale om udsættelse. Af andre grunde kan f. eks. nævnes skyldnerens sygdom eller fravær eller ønske om at indhente en lægeerklæring om, hvorvidt udlevering af et barn vil være til alvorlig fare for dets sjælelige eller legemlige sundhed, jfr. § 499 a, stk. 1, 3. pkt. (efter udkastet § 535). Denne bestemmelses 2. stk., 2. pkt., giver i øvrigt fogedretten adgang til efter omstændighederne at give en kortere udsættelse af tidspunktet for barnets udlevering eller samkvemsrettens udøvelse.

Udsættelse efter fogedrettens bestemmelse har for en fordringshaver den fordel frem for opsættende virkning af anke eller for afvisning, at udlæggets prioritet i forhold til andre

udlæg stadig regnes fra begæringens indgivelse, jfr. udkastets § 525, stk. 1. Han har imidlertid ingen beskyttelse mod, at skyldneren selv forbruger sine midler. Findes det af hensyn til fordringshaveren betænkeligt blot at udsætte forretningen, kan fogedretten efter *stk. 2* beslutte at fremme denne enten mod sikkerhedsstillelse eller med den klausul, at der ikke, før en bestemt afgørelse er truffet - ved domstol eller administrativ myndighed - eller en frist er udløbet, kan foretages tvangsauktion over udlagte aktiver, hvormed må ligestilles bortsalg af værdipapirer efter § 557.

Efter *norsk* tvangsfuldbyrdslovs § 52, stk. 2, kan fogedretten (namsretten) bestemme, at fuldbyrdelse ikke kan fortsættes eller kun fortsættes mod sikkerhed, så længe en afgørelse, hvorved en indvending mod fuldbyrdelse er blevet forkastet, ikke er blevet retskraftig. Også den ret, hvortil afgørelsen appelleres, kan efter *stk. 3*, jfr. *stk. 1*, udsætte fuldbyrdelsen mod eller uden sikkerhed fra skyldnerens side, eller bestemme, at fuldbyrdelse kun kan ske, hvis den, der har begæret forretningen, stiller sikkerhed. Det kan også bestemmes, at foretagne tvangsforanstaltninger skal ophæves mod sikkerhedsstillelse.

Til § 502

Bestemmelsen afløser § 502, stk. 2, og § 527, stk. 4.

Til stk. 1. Efter retsplejelovens § 502 omfatter udlægget dækning af de omkostninger, som efter domhaverens påstand og fogedens skøn om dennes rigtighed vil medgå til retsafgifter eller andre nødvendige udgifter, såsom ved det udiagtes flytning, opbevaring, indtil auktionen er afholdt m.v. Honoraret til rekvisitens juridiske konsulent fastsættes i følge *stk. 2*, såfremt det begæres indrevet, af fogeden under hensyn til sagens beskaffenhed og ulejligheden med inddrivelsen. Aftale om honoraret mellem skyldneren og fordringshaveren er ikke bindende. Bestemmelsen forstås i praksis ofte således, at fogeden, hvor fuldbyrdesgrundlaget intet indeholder om incassosalær, ikke har hjemmel til at tillægge incassosalær, men kun mødesalær, jfr. *Torben Jensen i Juristen 1966 s. 269.*

Udkastets regel omfatter både advokatsalær og andre omkostninger og bestemmer, at de fastsættes af fogedretten, som ikke er bundet af en eventuel aftale mellem parterne. I prak-

sis vil salæret som regel blive fastsat efter sædvanligt brugte takster, og udkastet medtager ikke den gældende lovs angivelse af de omstændigheder, der herved skal tages i betragtning, men dette udelukker ikke, at der tages hensyn hertil.

Efter udkastet kan fogedretten også træffe bestemmelse om incassosalær. Sker udlæg på grundlag af en dom, vil de ved dommen tillagte sagsomkostninger sædvanligvis også omfatte incassosalær, og fogedretten vil da kun under ganske særlige omstændigheder kunne tillægge yderligere incassosalær. Tvangsfuldbyrdes bestemmelser i et privat dokument, og er incassoomkostninger fastsat i dette, kan bestemmelsen herom tilsidesættes af fogedretten, jfr. U.f.R. 1925.268. Fogedretten bør nedsætte et vedtaget salær, som ikke stemmer med det sædvanlige og rimelige, hvilket i almindelighed vil sige de af Advokatrådet udarbejdede og af Monopoltilsynet godkendte salærtakster. Er der ikke truffet sådan bestemmelse i dokumentet, kan incassosalær efter udkastet fastsættes af fogedretten. Om den lettelse i inddrivelsen, som udkastets regler muliggør, vil få indflydelse på incassosalærets størrelse, må afgøres på samme måde som andre salærspørgsmål. Selv om skyldneren inden forretningen har betalt hovedstol og renter, kan udlæg foretages alene for krav på omkostninger.

Nægtes fogedforretningen fremme, har skyldneren i almindelighed krav på dækning af de omkostninger, som forretningen har påført ham, jfr. om domssager § 312, stk. 1, og § 313. Unødvendige udgifter erstattes ikke, jfr. retsplejelovens § 312, stk. 2, 1. pkt. Har skyldneren f. eks. ved forsømmelse af underretning om bopælsforandring fremkaldt en fogedforretning ved urigtigt værneting, kan fogedretten efter omstændighederne undlade at give erstatning for omkostninger, jfr. også grundsætningen i § 319. Det vil i reglen være skyldneren, der kan forlange dækning for omkostninger, når sagen nægtes fremmet; men der vil også kunne gives trediemand omkostninger, når han har gjort sig til part under fogedforretningen for at afværge udlæg i en ting, hvorover han har en dermed uforenelig ret.

Bestemmelsen i 3. punktum gør en begrænsning i reglen i 1. punktum; men denne begrænsning er langt mindre vidtgående end efter den gældende lovs § 527, stk. 4, hvorefter

fogeden kun kan pålægge en part sagsomkostninger, når han skønnes uden tilstrækkelig grund at have givet anledning til eller unødigt at have vidtløftiggjort proceduren for fogedretten. Bestemmelsen i § 527 har nærmest et pønalt sigte; men der kan også i andre tilfælde være trang til at kunne fastsætte egentlige sagsomkostninger for fogedretten, herunder navnlig proceduresalær til modpartens advokat. Retspraksis har da også antaget, at salærkrav kan gøres gældende ud over den snævre regel i § 527, stk. 4, men at dette må ske ved almindelig domssag, jfr. U.f.R. 1938. 977. Dette resultat er meget upraktisk. Fastsættelsen af omkostninger ved sagsbehandling for fogedretten bør i alle tilfælde ske ved fogedretten, jfr. *Torben Jensen* i *Juristen* 1966 s. 269. Det bør dog efter udvalgets mening være hovedreglen, at der kun betales det almindelige mødesalær, som falder ind under 1. pkt. Kun hvor proceduren og forarbejdet til denne har været af lignende karakter og omfang som almindeligt ved behandlingen af en domssag, bør der blive tale om egentlige sagsomkostninger. Konkurslovsudvalget har for konkursboers vedkommende foreslået en lignende regel i § 201, stk. 2, i udkastet til konkurslov i betænkning nr. 606/1971.

Fogedrettens afgørelser af salærspørgsmål berører i almindelighed ikke advokatens krav mod den, som har antaget ham. Er der meddelt fordringshaveren fri proces, kan den for ham beskikkede advokat dog ikke kræve andet salær for møde under fogedforretningen end det, som fogedretten fastsætter, jfr. betænkning nr. 404/1966 om fri proces m. m. s. 40 og § 366 c, stk. 5.

Til stk. 2. Bestemmelsen er i overensstemmelse med gældende ret.

Til § 503

Bestemmelsen afløser § 480, stk. 1, 1. pkt., 2. led, og 2. pkt., § 503, stk. 3, 2. pkt., § 516, stk. 1, 2.-4. pkt., § 519, 4. pkt., § 524, stk. 6, § 526, stk. 4, og § 527, stk. 1, 2.-4. pkt.

Til stk. 1. Efter den gældende lovs § 480, stk. 1, 1. pkt., kan udlæg på landet ske ved sognefogeden, når dommen eller forliget lyder på betaling af en pengesum, der bortset fra de efter sagens begyndelse påløbne renter og sagsomkostninger ikke overstiger 200 kr., og genstanden for udlægget ikke er fast ejendom. Beløbsgrænsen på 200 kr. blev fastsat

ved lov nr. 209 af 23. juli 1932 og var indtil da 100 kr. Det antages, at udlæg kan foretages ved sognefogeden, selv om dommen eller forliget lød på mere end 200 kr., når skylden ved afdrag er nedbragt til mindre end 200 kr., eller når fordringshaveren giver afkald på det overskydende beløb.

Udvalget finder det rimeligt, at beløbsgrænsen nu forhøjes til 1.000 kr. Efter udkastet er det uden betydning for sognefogedens mulighed for at foretage udlægget, om skylden er nedbragt til 1.000 kr., eller om fordringshaveren blot vælger at begrænse sit udlæg til dette beløb. I begge tilfælde må sognefogeden være lige vel i stand til at foretage udlægget. Af praktiske grunde begrænses de renter, som lades ude af betragtning, ikke til efter sagens begyndelse påløbne renter; afgørende bliver efter udkastet, om renterne er selvstændigt anført i dommen, forliget, gældsrevet o.s.v. eller lagt til hovedstolen.

Udvalget har ikke fundet grund til at udelukke udlæg i fast ejendom fra sognefogedens virksomhed. Sognefogeden behøver ikke tage stilling til tvivlsomme spørgsmål om udlæggets stilling i prioritetsrækken eller om, hvilke eventuelle tilbehørsgenstande udlægget omfatter, jfr. udkastet § 518, stk. 2, og en vurdering af ejendommen kommer efter udkastets § 507 i almindelighed ikke på tale. Ved udlæggets tinglysning foretager tinglysningsdommeren en prøvelse af, om skyldneren er den ifølge tingbogen berettigede, og om der i øvrigt efter tingbogen er noget til hinder for udlægget. Udvalget forventer i øvrigt, at Justitsministeriets overvejelser angående pantebrevsformularerne vil føre til, at bestemmelserne i formular I, punkt 8 om udlægs virkning for forfald af pantefordringer ændres, således at der heller ikke af hensyn til sådan virkning kunne være betænkeligheder ved at lade sognefogeden foretage udlæg i fast ejendom.

Udkastets formulering fremhæver, at det er fogedretten, som i hvert enkelt tilfælde afgør, om udlægget skal overlades sognefogeden. Fogedretten kan således tage hensyn til, om fuldbyrdsgrundlaget eller andre omstændigheder kan være egnet til at fremkalde indsigelser eller tvivl.

Til stk. 2. Bestemmelsen er i overensstemmelse med den gældende lovs § 516, stk. 1, 2. pkt. Af formuleringen følger, at også renter og omkostninger ligesom efter den udtrykkelige bestemmelse i § 516 må tages i be-

tragtning. Medens det i § 516, stk. 1, 3. pkt. er angivet, at afsendelsen til sognefogeden foretages af fordringshaveren, overlader udkastet det til fogedretten at afgøre, om denne selv vil videresende begæringen eller give den tilbage til rekvirenten. Efter at sognefogedernes vederlag for udlægsforretninger er bortfaldet ved lov nr. 207 af 21. maj 1969, er spørgsmålet uden større praktisk betydning.

Til stk. 3. Bestemmelsen medfører ingen realitetsændringer fra den gældende lovs § 524, stk. 6, og § 526, stk. 4. Det siges ikke som i den gældende lov, at forhandling eller bevisførelse ikke kan finde sted for sognefogeden, da dette allerede følger af, at behandlingen af indsigelserne er overladt til fogedretten. Det er en selvfølge, at indsigelserne må nedskrives af sognefogeden og af ham sendes til fogedretten; men under hensyn til bestemmelsen i retsplejelovens § 33, stk. 1, hvorefter almindelige forskrifter om, hvilke retsbøger der skal føres ved de forskellige retter, såvel som om deres indretning og førelse, kan gives ved kongelig anordning, har udvalget fundet det unødvendigt at tynde lovteksten med forskrifter om de af fogedretten og af sognefogeden førte bøger. Da udkastet overlader til fogedretten at træffe en række afgørelser af mere eller mindre skønmæssig karakter, jfr. f. eks. udkastets § 501 om udsættelse, § 504 om genoptagelse, § 520, stk. 1, om fratagelse af retten til udskillelse af tilbehør til fast ejendom, § 523, stk. 1, om fratagelse af udlagt løsøre og stk. 4 om udleveringsforbud til trediemand, har udvalget fundet det nødvendigt at give en regel om, at sognefogeden kan henskyde spørgsmål, som han i og for sig har mulighed for at afgøre, til fogedretten, når han anser afgørelsen for særlig tvivlsom eller vidtrækkende.

Udvalget har ikke fundet det nødvendigt at bevare den i retsplejelovens § 527, stk. 1, 2. pkt., fastsatte frist af 14 dage for fogedens beslutning om indsigelser.

Til stk. 4. I overensstemmelse med den gældende lovs § 519, 4. pkt., bestemmes det, at sognefogeden ikke på egen hånd kan foretage undersøgelse af skyldnerens person. Udvalget har derimod anset det for unødvendigt at forlange, at fogedrettens afgørelse herom skal træffes ved kendelse. Fogedretten kan naturligvis ikke give sognefogeden en generel bemyndigelse til undersøgelser af denne art.

Selv om sognefogeden efter udkastet i mod-

sætning til gældende ret skal kunne foretage udlæg i fast ejendom, mener udvalget dog ikke, at han uden fogedrettens bemyndigelse skal kunne indsætte særlig administration af udlagt fast ejendom, skib eller luftfartøj. De beløb, for hvilke sognefogeden kan foretage udlæg, vil sjældent kunne berettige en så vidtgående bestemmelse. Sognefogeden bør heller ikke kunne fravige forskriften om meddelelse til skyldneren om forestående udlæg.

At sognefogeden ikke kan bestemme, at skyldneren skal fremstilles eller sættes i forvaring, følger af, at bestemmelse herom skal træffes ved kendelse, jfr. udkastets § 493, stk. 2, og § 496, stk. 2. Af udkastets § 503, stk. 1, følger, at også bestemmelserne efter § 487, stk. 5, § 488, § 489, og § 500, stk. 1, må træffes af fogedretten. Bevisførelse, jfr. § 500, stk. 3, og fastsættelse af sagsomkostninger, jfr. § 502, stk. 1, og § 503, stk. 2, kan kun ske ved fogedretten.

Til stk. 5. Reglen indeholder kun sproglige ændringer fra retsplejelovens § 503, stk. 3, 2. pkt.

Til stk. 6. Bestemmelsen afløser den gældende lovs § 516, stk. 1, sidste pkt. Bemærkningen om, at det modsatte kan være sagt eller følge af sagens natur, er udeladt som overflødig.

Til § 504

Bestemmelsen afløser §§ 534 og 535.

Udkastet indeholder ingen udtrykkelig regel om, hvornår fogedretten kan omgøre sine afgørelser, idet dette spørgsmål næppe egner sig til løsning ved en generel regel.

Udkastet giver en almindelig adgang til genoptagelse, når parterne er enige derom. Er begge parter enige om forretningens genoptagelse, vil der i almindelighed ikke være betænkeligheder herved, jfr. den gældende lovs § 535, hvorefter forretningen kan genoptages, når alle vedkommende samtykker deri. Har trediemand gjort sig til part under forretningen, kræves også hans tiltrædelse, dersom genoptagelsen kan komme til at berøre hans stilling. I øvrigt er det overladt til fogedretten at bedømme, om genoptagelse er påkrævet, men der nævnes i stk. 1 under nr. 1-5 nogle eksempler, hvor der typisk vil være behov for genoptagelse, og endnu et eksempel fremgår af stk. 2. En udtømmende opregning af tilfælde, hvor genoptagelse kan være påkrævet, er ikke mulig. F. eks. vil der være behov for

genoptagelse, hvis skyldneren efter udlæg har erfaret, at en medskyldner før udlægget havde betalt gælden. I sagen i U.f.R. 1969.182 blev en fogedforretning, hvor der i skyldnerens fravær var blevet gjort udlæg for hans ved dom fastslåede skyld i følge en afbetalingskontrakt, genoptaget, da skyldneren ville henvise fordringshaveren til at skaffe sig dækning ved tilbagetagelse af det solgte efter afbetalingslovens regler.

Genoptagelse medfører, at der skal svares ny retsafgift, hvis begæringen om genoptagelse fremsættes mere end tre måneder efter den første begæring om foretagelse af fogedforretningen, jfr. retsafgiftslovens § 19. Dette gælder dog ikke, hvis fuldbyrdelsesgrundlaget er udpantningsret.

Til stk. 1, nr. 1. Efter den gældende lovs § 535 kan udlægsforretningen kun genoptages af hensyn til trediemands ret, når alle vedkommende samtykker deri, jfr. en afgørelse i Vestre Landsrets Tidende 1933.207. Det er yderst upraktisk, at trediemand skal være henvist til appel til landsretten eller søgsmål i 1. instans for at få fastslået, at udlægget er uberettiget, f. eks. fordi han ejer den ting, i hvilken der er gjort udlæg. Trediemand har sædvanligvis ikke fået nogen underretning på forhånd om fogedforretningen og vil derfor ikke have haft mulighed for at fremsætte sin indsigelse under forretningen. Også et medlem af skyldnerens husstand, som efter udkastets § 509, stk. 4, kunne have modsat sig udlæg i bohøve, bøger eller arbejdsredskaber, kan efter udkastet begære genoptagelse. Har trediemand under forretningen gjort sin indsigelse gældende, og er den blevet prøvet af fogedretten, kan trediemand naturligvis ikke på samme grundlag begære forretningen genoptaget. Derimod kan den omstændighed, at skyldneren under forretningen har henvist til trediemands ret, ikke i sig selv afskære trediemand, der ikke har været til stede, fra senere at kræve genoptagelse; afgørelsen har ingen retskraft i forhold til trediemand, der måske er i besiddelse af oplysninger, beviser eller argumenter, som skyldneren ikke har haft til sin rådighed.

Efter udkastet kan også skyldneren begære genoptagelse af hensyn til trediemands ret. Skyldneren kan være interesseret i at afværge udlæg på grund af erstatningsansvar over for trediemand. Skyldneren har måske ikke selv været til stede under forretningen eller er

først senere blevet klar over den nærmere karakter af trediemands ret eller bevislighederne for denne. Det ville ofte være en urimelig formalisme at forlange, at kravet om genoptagelse skulle komme fra trediemand, f. eks. hvis denne er et nært, måske umyndigt familiemedlem. Har skyldneren været til stede under fogedforretningen uden at ytre sig om trediemands ret, vil det efter omstændighederne kunne være rimeligt, at fogedretten før beslutning om genoptagelse anmoder skyldneren om en forklaring på, hvorfor indsigelsen først kommer så sent.

Til stk. 1, nr. 2. Efter udkastets § 520, stk. 1, kan en skyldner fratages retten til at udskille frembringelser ifølge regelmæssig drift af en udlagt fast ejendom, og efter stk. 2 kan fogedretten om fornødent træffe bestemmelse om administration af udlagt fast ejendom, skib eller luftfartøj. § 523 giver mulighed for at fratage skyldneren besiddelsen af udlagt løsøre.

Den gældende lovs § 534, stk. 2, giver i visse tilfælde fogedretten mulighed for på udlægshaverens begæring at genoptage forretningen for at træffe ny bestemmelse om bevaringen og administrationen af det udlagte. Dette kan ske, når auktionen udskydes ved anke eller kære, når skyldnerens forhold giver anledning dertil, eller når bekosteligheden ved det udiagtes bevaring eller lignende grunde opfordrer dertil.

Udvalget anser det for unødvendigt at opretholde disse begrænsninger. Når det er overladt til fogedretten at afgøre, om genoptagelse er påkrævet, behøves yderligere begrænsninger ikke. Udkastet hensynder til fogedretten at afgøre, om fratagelse af udlagt løsøre skal ske eller ikke. Frygter fordringshaveren, at skyldneren skal blive erklæret konkurs, må han i almindelighed have rimeligt krav på at få forretningen genoptaget så betids, at udlagte effekter kan være frataget skyldneren på det tidspunkt, da det efter konkurslovsudkastet vil kunne få betydning over for efterfølgende konkurs, nemlig når 3 måneder er forløbet efter udlæggets foretagelse, jfr. konkurslovsudkastets § 70, stk. 1, og nærværende udkasts § 525, stk. 3.

Til stk. 1, nr. 3. I udkastets § 518, stk. 2, er det bestemt, at udlæg i fast ejendom kan omfatte de i tinglysningslovens §§ 37 og 38 nævnte tilbehørsgenstande, uden at de enkelte ting behøver nævnes i fogedbogen. Skal ejendommen stilles til auktion, må der imidlertid tilveje-

bringes en nøjagtig fortegnelse over, hvilke genstande der bortsælges sammen med ejendommen. Udlægshaveren kan også på et tidligere tidspunkt få interesse i tilvejebringelsen af en liste over det udlagte tilbehør, navnlig hvis han frygter, at skyldneren uberettiget disponerer over tilbehørsgenstandene.

Efter udkastets § 507, stk. 3, skal der i almindelighed kun foretages vurdering af det udlagte, hvis en af parterne begærer det. Da vurdering i reglen vil være nødvendig, hvis der senere skal foretages udlæg til yderligere sikkerhed, bør forretningen på fordringshaverens begæring kunne genoptages, for at vurdering kan ske. Vurdering bør kunne iværksættes, selv om fordringshaveren endnu ikke kan påvise et yderligere aktiv, hvori udlæg kan foretages, jfr. stk. 2.

Til stk. 1, ur. 4. Har skyldneren selv været til stede under fogedforretningen, er han af fogedretten blevet oplyst om udtagelsesretten efter udkastets §§509-516, jfr. §499, og han kan da i almindelighed ikke senere begære genoptagelse for at benytte udtagelsesret. Har skyldneren derimod ikke været til stede, jfr. § 494, har han ikke haft mulighed for at gøre brug af udtagelsesretten. Undertiden vil fogedretten af egen drift have undladt at gøre udlæg i aktiver, som måtte antages at være omfattet af udtagelsesret, men ofte vil retten ikke være i stand til at skønne herover uden at høre skyldnerens oplysninger. Udkastet giver derfor skyldneren adgang til at begære genoptagelse uden hensyn til, om fogedretten ved udlæggets foretagelse har taget forbehold med hensyn til udtagelsesretten.

Skyldneren må anses for at have været til stede under forretningen, hvis han enten personlig har givet møde, eller hvis han har været repræsenteret af en person med behørig fuldmagt. Han kan derimod benytte sig af den her omtalte bestemmelse, selv om en af de i udkastets § 494, stk. 2, nævnte personer er truffet til stede og efter fogedrettens opfordring har varetaget skyldnerens tarv.

Til stk. 1, nr. 5. Denne regel svarer til § 534, stk. 1, 2. pkt. Formuleringen er ændret, idet

genoptagelse kun kan være påkrævet, hvis der er tvivl om, at den fordring, for hvilken der er gjort udlæg, er ophørt. I de talrige tilfælde, hvor skyldneren efter udlægget betaler sin skyld, sker der ingen henvendelse til fogedretten. Udlægget må ligesom en panteret antages at ophøre allerede ved betalingen. Udvalget har fundet det rigtigst at medtage eksemplet, også fordi der måske ellers kunne rejses tvivl om, hvorvidt tilfældet faldt ind under fogedrettens kompetence.

Til stk. 2. Efter den gældende lovs § 534, stk. 1, 1. pkt., kan en udlægshaver, der ikke har fået tilstrækkeligt udlæg til at dække sin fordring, forlange forretningen genoptaget, hvis han senere kan påvise gods, hvori der kan gøres udlæg. Således som bestemmelsen forstås i praksis, kan fordringshaveren forlange skyldneren indkaldt til møde i fogedretten, selv om fordringshaveren ikke på forhånd kan angive yderligere aktiver, hvori udlæg kan gøres. Udvalget finder det uheldigt, at en fordringshaver med korte mellemrum kan tvinge skyldneren til at møde, selv om dennes økonomiske situation er uforandret, og han stadig ikke kan påvise flere aktiver som genstand for udlæg. Hvert møde bevirker, at de omkostninger, som pålægges skyldneren, forøges, og han vil ofte miste arbejdsfortjeneste ved at skulle møde i fogedretten.

Udvalget foreslår derfor, at ny forretning for samme krav som hovedregel ikke kan begæres ved samme fogedret, før der er forløbet 6 måneder. Dette skønnes at være et passende tidsrum at afvente, om skyldneren har erhvervet nye aktiver, hvori udlæg kan gøres. Kan fordringshaveren inden udløbet af dette tidsrum antagelig gøre, at sådanne aktiver er erhvervet - idet skyldneren f. eks. er blevet indregistreret som ejer af et motorkøretøj eller har påbegyndt selvstændig forretning - eller at skyldneren under den første forretning har holdt aktiver skjult, kan der begæres afholdt en ny forretning. Derimod kan fordringshaveren, hvis han mener, at skyldneren har aktiver i en anden retskreds, straks begære fogedforretning afholdt der.

Til §505

Bestemmelsen er ny.

Til stk. 1. Regler om erstatning for fogedforretninger, hvis grundlag viser sig at svigte, findes i den gældende lov, for så vidt angår udpantning (§ 598 og § 608) samt arrest og forbud (§§ 641 og 652). Arrest kan kun foretages, når der ikke foreligger sædvanligt fuldbyrdelsesgrundlag. Det vil ofte ikke være muligt for fogedretten at fastslå, om arrestrekvirenten har det påståede krav, og arresten foretages på rekvirentens ansvar, for så vidt fordringens rigtighed angår. Viser det sig under justifikationssagen, at fordringen ikke eksisterede, er rekvirenten efter § 641, stk. 1, ubetinget ansvarlig for tab, tort og kreditspilde, selv om det ikke kan bebrejdes rekvirenten, at han troede, at fordringen bestod. Lider arresten i øvrigt af mangler, er rekvirenten kun ansvarlig, hvis han ikke har udvist fornøden agtpågivenhed, altså hvis han har handlet culpøst. Tilsvarende regler foreslås af konkurslovsudvalget indført ved konkurs, jfr. § 29 i udkastet i betænkning II nr. 606/1971.

Udlægsudvalget foreslår en lignende regel ved tvangsfuldbyrdelse. Når indehaveren af et gældsbrief, et pantebrief, en veksler eller en check opnår adgang til tvangsfuldbyrdelse uden forudgående retssag, jfr. § 478, er det naturligt hertil at føje et ansvar for modpartens tab uden hensyn til skyld, hvis det viser sig, at grundlaget for fuldbyrdelse ikke var til stede, hvad enten skylddokumentet ikke dajkkede over en virkelig fordring, eller fordringen inden fogedforretningen var ophørt ved betaling eller på anden måde. Den, som begærer fogedforretningen, er nærmest til at sikre sig, at det krav, han søger inddrevet, også består. Udvalget finder det imidlertid også rimeligt, at den, som søger en dom tvangsfuldbyrdet, inden ankefristen er udløbet, bærer risikoen for, at dommen ændres i højere instans, og må dække tab, som modparten har lidt ved et i henhold til underinstansens dom foretaget udlæg, som nu bortfalder. Opsdages det, inden udlæg foretages, at kravet ikke består, vil der blandt andet kunne blive tale om godtgørelse for tort, jfr. nedenfor. Reglen i udkastet gælder også ved fuldbyrdelse af andre krav end pengekrav. Tvangsfuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed eller samkvemsret vil sjældent medføre økonomiske tab, som kan kræves erstattet. En ny afgørelse om disse spørgs-

mål, der ikke træffes under appel, vil i almindelighed ikke falde ind under udkastets regel, da det er en efterfølgende omstændighed, der bringer kravet til ophør. Krav f. eks. på udøvelse af samkvemsret bringes først til ophør ved den nye afgørelse, der ophæver samkvemsretten.

Består fordringen eller kravet, men svigter andre betingelser for fogedforretningen, er rekvirenten efter udkastet kun ansvarlig, hvis fogedretten på grundlag af begæringen har truffet en eller anden foranstaltning, f. eks. indkaldt skyldneren, ladet ham fremstille ved politiet, opbrudt hans dør, foretaget udlæg eller fjernet det udlagte, og kun hvis der er noget at bebrejde rekvirenten. Rekvirenten kan f. eks. have givet urigtige eller ufuldstændige oplysninger til bedømmelse af, om en fordring var forfalden, eller han kan ved en fejl have opgivet fogedretten en urigtig adresse med den følge, at forretningen går ud over en forkert person.

Har den, mod hvem forretningen rettes, selv udvist uagtsomhed, kan der blive tale om bortfald eller nedsættelse af ansvaret efter almindelige regler om egen skyld.

Kravet mod den ansvarlige omfatter foruden erstatning for økonomisk skade, som må bevises eller antageliggøres efter sædvanlige erstatningsretlige synspunkter, godtgørelse for tort, jfr. § 641, og hvis fremstilling ved politiet eller tilbageholdelse er sket, godtgørelse for lidelse, sml. om erstatning for uberettiget anholdelse og varetægtsfængsling inden for strafferetten § 1018 a. Bl. a. af hensyn til reglen i udkastets § 513, stk. 2, bør erstatning og godtgørelse fastsættes hver for sig. Når udkastet i modsætning til § 641 ikke nævner kreditspilde, skyldes det, at kreditspilde er en økonomisk skade, og at det beløb, den ansættes til, omfattes af ordet tab.

Uden for udkastets regel falder krav fra trediemand på, at fordringshaveren skal lægge den berigelse fra sig, han har vundet ved i god tro at søge fyldestgørelse i ting, hvorover trediemand havde en ret. Sådanne krav må gøres gældende ved sædvanlig retssag.

Norsk ret indeholder ikke som dansk ret forskellige frister for appel og eksigibilitet. Tilledes en dom, der går ud på andet end betaling af penge, fuldbyrdet før ankefristens udløb, må domhaveren svare erstatning på objektivi grundlag, hvis dommen senere ændres, jfr. tvangsfuldbyrdelseslovens § 7. I øvrigt antages

den, der begærer en fogedforretning (bortset fra arrest), kun at være ansvarlig efter en culpa-regel, jfr. *Skeie*: Den norske civilproces, III, 2. udgave, s. 452 ff.

Til stk. 2. Fra tid til anden er der sket beklagelige fejltagelser, hvorved skyldnere er blevet fremstillet af politiet, uden at betingelserne herfor har været til stede, eller hvorved fogeden har forskaffet sig adgang til en forkert persons rum. I sådanne tilfælde bør der efter udvalgets mening ydes den pågældende erstatning og godtgørelse, så snart fejlen opdages, og uden hensyn til, om fejltagelsen har været undskyldelig. Fremstilling kan f. eks. være sket for en fordring, som i virkeligheden var betalt, eller stævningsmandens påtegning på en tilsigelse kan have været unøjagtig, således at fogeden med urette har anset forkyndelsen for behørig. Fogedretten kan have skaffet sig adgang til en lejlighed eller et hus, hvor ingen var til stede, i den urigtige antagelse, at det var skyldnerens hjem. Erstatning skal da betales for tab, og godtgørelse skal ydes for tort og i tilfælde af frihedsberøvelse for lidelse, stk. 2, 1. pkt., jfr. stk. 1, 1. pkt.

Bærer fordringshaveren efter reglerne i stk. 1 ansvaret for fejltagelsen, bør erstatningen endeligt betales af ham; men for at den skadelidte ikke skal vente på, at det udredes, om en fejl skyldes fogedretten eller fordringshaveren, kan han efter udkastet, når betingelserne efter stk. 2 er opfyldt, kræve beløbet af statskassen, der så eventuelt kan gøre regres gældende mod fordringshaveren.

Det er ikke muligt at angive, hvor stort et beløb staten vil komme til at betale i erstatning og godtgørelse; men beløbet vil i hvert fald ikke være af væsentlig finansiel betydning.

Til stk. 3. Erstatningskrav i anledning af arrest kan enten gøres gældende under arrestjustifikationssagen eller ved en selvstændig retssag, som skal anlægges inden 12 uger efter dommen i justifikationssagen eller fogedens kendelse om ophævelse af arresten, jfr. § 642. Efter *norsk* tvangsfuldbyrdslov § 62, jfr. lov om rettergangsmåten for tvistemål § 177, skal rekvisiti krav på erstatning for udgifter forvoldt ved modpartens retsstridige adfærd under sagen og visse (andre) sagsomkostninger gøres gældende over for fogedretten inden tre måneder, efter at fuldbyrdelsen er tilendebragt eller indstillet. Det er vanskeligt at fastslå udgangspunktet for en frist vedrørende erstatningskrav i anledning af fogedforretning.

Beror kravet på, at den fordring som søgtes inddrevet, ikke bestod, må dette ofte være fastslået ved endelig dom, før erstatningskrav kan rejses. Har fogeden foretaget en forretning hos en anden end skyldneren, må den forurettede være kommet til kundskab om forretningen, hvilket, hvis der f. eks. om vinteren er gjort udlæg i genstande i et forkert sommerhus, kan tage lang tid. På den anden side vil bedømmelsen af eventuelle fejl og bevis for deraf følgende skade blive vanskeligere, jo længere tid der hængår. Efter udkastet skal kravet fremsættes over for fogedretten eller de almindelige domstole senest tre måneder efter det tidspunkt, da den skaderamte blev i stand til at gøre kravet gældende.

Det vil sædvanligvis være det letteste for den, som søger erstatning, at rejse kravet over for fogedretten. Det spørgsmål kunne vel rejses, om ikke den, som beklæder fogedretten, er inhabil, hvis der rejses krav efter stk. 2, og om sagen derfor altid burde anlægges ved de almindelige domstole. Dette ville dog ikke hjælpe meget, hvis kravet, som det sædvanligvis vil være tilfældet, er under landsretsgrænsen, og sagen derfor i reglen måtte anlægges ved den samme domstol, der som fogedret tidligere havde handlet i sagen. Er den, som har beklædt fogedretten, hyppigst en fuldmægtig, inhabil, må fogedretten under behandlingen af erstatningskravet beklædes af dommeren selv eller af en sættdommer. Krav på erstatning for anholdelse og varetægtsfængsel i tilfælde, hvor sådant ikke burde have været anvendt, skal i øvrigt efter § 1018 g påkendes af den ret, som har behandlet sagen, og som i reglen også har truffet bestemmelserne om anholdelse eller fængsling.

Skal spørgsmålet, om betingelserne er til stede, afgøres under en sag ved den almindelige ret, f. eks. angående berettigelse af det krav, for hvilket udlæg er gjort, vil det imidlertid ofte være mest hensigtsmæssigt, at et erstatningskrav i anledning af udlægget behandles i forbindelse med retssagen. Udkastet giver den, der gør erstatningskravet gældende, valget mellem at henvende sig til fogedretten eller den almindelige ret, men giver fogedretten adgang til at henskyde spørgsmålet til de almindelige domstole. Behov herfor vil der navnlig være, hvis det ikke uden omfattende bevisførelse kan fastslås, om betingelserne for erstatning er til stede, eller hvor det må anses hensigtsmæssigt, at staten indtræder som part under erstatningssagen.

Til stk. 4. Appelformen ved afgørelser om erstatning bør være anke. Efter udkastet kan afgørelsen, hvad enten den er truffet af fogedretten eller den almindelige ret, ankes af parterne, d.v.s. skyldneren eller den trediemand, som rejser kravet, og rekvirenten, hvis kravet rejses over for ham, eller afgørelsen angår regres efter stk. 2, 2. punktum. Er afgørelse om et krav efter stk. 2 truffet ved fogedretten, vil der sædvanligvis ikke være mødt nogen partsrepræsentant for staten. Der må imidlertid være adgang til anke også for administrationen, og udvalget foreslår at give ankebeføjelsen til Justitsministeriet. Det forudsættes, at fogedretterne på lignende måde som ved kendelser om tilsidesættelser af båndlæggelse af tvangsarv efter arvelovens § 60 indsender udkrifter af afgørelserne til ministeriet, jfr. Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 10. marts 1964.

Til § 506

Bestemmelsen afløser § 502, stk. 2, 2. pkt., § 527, stk. 3, § 536 og § 537.

Til stk. 1. Henvisningen til de fælles regler om anke og kære af fogedforretningen i kapitel 53 er i overensstemmelse med den gældende lovs § 536, stk. 1. § 536 bestemmer imidlertid, at anke eller kære først kan ske, når forretningen er sluttet. Dette er i visse tilfælde uheldigt. Særlig efter de ved udkastets § 478 foreslåede udvidelser af fuldbyrdelsesgrundlaget, vil der undertiden kunne opstå tvivl om, hvorvidt grundlaget er i orden, og det vil da ofte være hensigtsmæssigt, at fogedrettens kendelse om, at grundlaget er til stede, straks kan appelleres. Nogen særlig betænkelighed herved er der næppe, da anke og kære som hovedregel ikke hindrer forretningens fortsættelse, jfr. stk. 4 i udkastet og § 527, stk. 3, i den gældende lov. Det er efter udkastet overladt til fogedretten eller appelininstansen at afgøre, om der er grund til at tillægge anken eller kæren opsættende virkning. Har fogedretten under en fogedforretning til gennemførelse af bestemmelse om forældremyndighed eller samkvemsret antaget, at en udlevering af barnet ikke vil udsætte dettes sundhed for fare, jfr. § 499 a (udkastets § 535), kan det være særdeles uheldigt, hvis appel ikke kunne ske, før barnet var fjernet.

Til stk. 2. Fristen er den samme som efter den gældende lovs § 537, stk. 1. Angivelsen af udgangspunktet for fristberegningen som for-

retningens foretagelse må antages kun at være en præcisering af meningen med den gældende lovs udtryk, at forretningen er endelig sluttet, jfr. *Gomard*: Fogedret, 2. udgave s. 234, *Splelh* i U.f.R. 1965 B s. 210 samt norsk tvangsfuldbyrdselseslov § 88, stk. 1. Nægtes forretningen fremmet, må nægtelsen anses for forretningens slutning. Reglen i udkastets 2. punktum vil derfor i almindelighed også føre til samme resultat som gældende ret, men giver et klarere kriterium.

Til stk. 3. Bestemmelsen er i overensstemmelse med den gældende lovs § 537, stk. 2, bortset fra den ændring i begyndelsestidspunktet for fristberegningen, som følger af udkastets stk. 2.

Til stk. 4. Retsplejelovens § 527, stk. 3, bestemmer, at fuldbyrdelse af fogedens kendelser ikke kan hindres ved anke eller kære. En almindelig regel om, at appel hindrede gennemførelse af fogedforretningen, ville i alt for høj grad opmuntre til urimelig anke eller kære og lægge fuldbyrdelsen for store hindringer i vejen. Retspraksis har imidlertid ud fra ordene i § 527, stk. 3, antaget, at hverken fogedretten eller den ret, hvortil appel sker, kan tillægge appellen opsættende virkning. Dette har navnlig vist sig uheldigt ved umiddelbare fogedforretninger, hvor domstolene har anset sig afskåret fra at tillægge en lejers anke af fogedens kendelse om udsættelse af lejligheden opsættende virkning, jfr. U.f.R. 1950. 294 H. Også ved udlæg kan det være uheldigt, at der ikke er mulighed for at tillægge anke og kære opsættende virkning. Ganske vist er bortsalg ved tvangsauktion i almindelighed udelukket, når rettidig anke eller kære er sket, jfr. § 542, stk. 2, 2. pkt., men fogedretten kan fjerne udlagt løsøre og træffe bestemmelse om administration af faste ejendomme, skibe og luftfartøjer. Ikke mindst en urigtig eller uheldig bestemmelse om administration af skib eller luftfartøj vil i løbet af kort tid kunne medføre betydelige tab. Ved udlevering af børn eller udøvelse af samkvemsret kan fogeden efter § 499 a (udkastets § 535), stk. 2, 2. pkt., give en kortere udsættelse, men tilsvarende beføjelse er ikke tillagt appelininstansen. Ved udlevering af ting er der ikke mulighed for udsættelse ved appel af fogedforretningen.

Udvalget foreslår dels en regel, hvorefter fogedretten undtagelsesvis kan bestemme, at anke eller kære inden en vis frist skal have opsættende virkning, dels en adgang for appel-

instansen til at træffe sådan afgørelse, når appel er sket. Ved afgørelsen må der både tages hensyn til sandsynligheden for ændring af den appellerede afgørelse og især til de mulige konsekvenser såvel af forretningens gennemførelse som af dens udsættelse. Fogedrettens beslutning om opsættende virkning kan træffes såvel samtidig med den afgørelse, om hvis anke eller kære der er tale, som senere.

Nr. 7. Kapitel 47: Udlæggets genstand og retsvirkninger

Udkastets kapitel 47 indeholder de bestemmelser, som er særlige for udlæg, nemlig regler om udlæggets genstand og om retsvirkningerne af udlæg.

Af udkastets § 507 fremgår den selvfølgeligelige sætning, at udlæg kun kan gøres i skyldnerens formue. Udvalget har overvejet, om der i lovtæksten burde opstilles særlige formodningsregler til afgørelse af, hvad der skal anses for at tilhøre skyldneren, hvor ikke andet bevises, jfr. den norske tvangsfuldbyrdslov § 65 ¹⁾. Udvalget mener imidlertid, at sådanne regler, hvis de ikke i nogle situationer skulle føre til urigtige resultater, måtte gøres så ubestemte, at de ingen virkelig vejledning ville give. Alt for detaljerede regler kan også føre til modsætningsslutninger, hvis berettigelse er tvivlsom, jfr. konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 s. 102 f, der fremhæver, at kravene til adskillelsen af penge, som skyldneren har modtaget for trediemands regning, fra skyldnerens egne penge må afhænge af de nærmere omstændigheder og af, hvad der i forskellige forhold er praktisk muligt. Har skyldneren i længere tid uden særlig grund og uden klar regnskabsmæssig adskillelse beholdt penge, som han har oppebåret for trediemand, vil dennes ret lettere gå tabt i forhold til skyldnerens kreditorer, end hvis f. eks. en tjener er i besiddelse af penge, som han samme aften skal afregne over for værten, jfr. *Gomard*: Fogedret, 2. udgave, s. 57 f. og afgørelser i U.f.R. 1949.709, 1959.688 og 1969.459. En regel om, at aktiver i en gift skyldners hjem ved udlægsforretning skulle formodes at tilhøre skyldneren og ikke dennes ægtefælle, ville gribe ind i den ægteskabelige formueordning, som for tiden behandles af Justitsministeriets ægteskabsudvalg af 1969, som ikke agter at foreslå en sådan regel, jfr. også U.f.R. 1971.335.

Med hensyn til virkningen af ejendomsfor-

behold kan udvalget slutte sig til konkurslovsudvalgets standpunkt i betænkning II nr. 606/1971 s. 126 ff, hvorefter der ikke kan være tale om i almindelighed at nægte ejendomsforbehold gyldighed over for køberens kreditorer, og den nærmere præcisering af betingelserne for anerkendelse af ejendomsforbehold bør overlades til retspraksis.

Fra reglen om, at der kan foretages udlæg i skyldnerens formue, gøres en række undtagelser i udkastets §§ 509-516, dels ud fra sociale og humanitære hensyn, dels ud fra hensyn til trediemand, hvis interesser bliver berørt af udlægget, og endelig i enkelte tilfælde af hensyn til særlige offentlige interesser. Adskillige undtagelsesregler i den gældende lov, som i nutiden har mistet deres betydning, er derimod udeladt. Dette gælder således § 504, jfr. § 508, om udlæg i brugsrettigheder, som ikke benyttes i praksis, jfr. *Gomard*: Fogedret s. 79. § 510 om udlæg i militæres uniformer, våben eller andre til deres tjenstmæssige udrustning og forsyning nødvendige genstande og i civile embeds- og bestillingsmænds embedsdragter m. v. må ligeledes anses for værende uden betydning, idet sådanne genstande nu sædvanligvis vil tilhøre det offentlige og af den grund er unddraget forfølgning fra tjenstemænds kreditorer. I den udstrækning, de måtte tilhøre tjenstemanden selv, vil udlæg efter omstændighederne være afskåret ved reglerne i udkastets § 509, stk. 2. Tilsvarende gælder om »skipperens og skibsmandskabets ombord i skibet værende ejendele, som udkræves til tjenesten ombord«, jfr. lovens § 514, nr. 6. Hvad der er nødvendigt til tjenesten ombord, tilvejebringes af skibets ejer. Angående reglen i § 514, nr. 5, om midler og penge, der udenrigs fra indsættes i Nationalbanken, har Danmarks Nationalbank i skrivelse af 14. juli 1964 til udvalget oplyst, at bestemmelsen aldrig synes at være blevet påberåbt og efter Nationalbankens opfattelse ikke mere har nogen praktisk betydning. § 514, nr. 5 undtager endvidere fra udlæg klasselotterigevinster. Efter sagens natur må det antages, at beskyttelsen kun varer til gevinstens udbetaling. Udvalget finder det ikke rimeligt at opretholde denne regel og foreslår den ophævet.

De talrige regler i særlovgivningen om aktiver, hvori udlæg afskæres, er et led i den

¹⁾ Om svensk ret, se *Olivecrona*: Utsökning, 6. oppl. s. 100 ff.

almindelige regulering af de pågældende retsområder og motiveret af denne regulerings formål. Sådanne regler berøres ikke af udkastet. En oversigt over disse særregler gives i konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971, s. 101 f, jfr. også Kommenteret Retsplejelov note 3 til § 501, note 1, II, til § 512 og note 2 til § 515.

Den vigtigste af udlæggets retsvirkninger er adgangen til at stille det udlagte til tvangsauktion. Reglerne herom findes i kapitlerne 49-52, som falder uden for udvalgets arbejdsområde. Derimod omfatter udkastet udlæggets beskyttelse mod skyldnerens dispositioner og mod retsforfølgning fra andre fordringshavere samt udlæggets afbrydende virkning for forældelse af fordringshaverens krav.

Til § 507

Bestemmelsen afløser §§480, stk. 2, 501, 502, stk. 1, 505 og 596, stk. 3.

Til stk. 1. Bestemmelsen indeholder ingen realitetsændring i forhold til de gældende regler i § 501, stk. 1, og § 502, stk. 1.

Til stk. 2. Den gældende lovs § 596, stk. 3, giver rekvirenten adgang til, når fogeden finder, at omstændighederne taler derfor, at benytte udpantning for en del af fordringen og at indtale resten ved sædvanlig rettergang. Begrundelsen for bestemmelsen, som stammer fra udpantningsloven af 1873, var, at det antoges at være i begge parter interesse, når en del af fordringen er klar, medens en anden del er tvivlsom, at den første gøres til genstand for udpantning, den sidste for sædvanlig rettergang. Herved antog folketingsudvalget, at man tilnærmelsesvis kunne nå dertil, at kun klare fordringer gjordes til genstand for udpantning ¹⁾). Lignende synspunkter kan anlægges på udlæg for en fordring, der støttes på et privat dokument. Erkender udstederen af et gældsbevis eller en vekselskyld at skyldte en del af beløbet, vil det ofte være hensigtsmæssigt, at kun denne del søges inddrevet ved umiddelbart udlæg, medens den omtvistede del af fordringen gøres til genstand for en domsavgift, eventuelt først efter at fordringshaveren ved udlæg for den ubestridte del har konstatet, om der er mulighed for at opnå dækning hos skyldneren. Også hvor det på forhånd synes usandsynligt, at et betydeligt krav fuldt ud vil kunne dækkes af skyldneren, vil ønsket om at undgå at betale større retsafgifter, som

måske ikke kan fås dækket hos skyldneren, kunne motivere kreditor til kun at søge en mindre del af fordringen inddrevet, uden at han dog ønsker at give endeligt afkald på restfordringen. Er en opdeling af kravet i strid med skyldnerens interesser, f. eks. fordi kravets størrelse er af betydning for, om skyldneren vil søge at godtgøre, at kravet ikke er tilstrækkelig begrundet, kan fogedretten efter udkastet nægte kreditor adgang til at inddrive alene en del af fordringen.

Til stk. 3. Ved udlæg i andet end fordringer og rettigheder skal der efter de gældende regler altid ske en formelig vurdering foretaget af en, eventuelt flere vurderingsmænd. Dette er unødvendigt i langt de fleste tilfælde, nemlig hvor skyldneren alligevel ikke ejer andet, hvori udlæg kan gøres, eller hvor det omvendt er klart, at det udiagtes værdi overstiger rekvirentens fordring med tillæg af omkostninger. I visse tilfælde kan der være behov for en værdifastsættelse, nemlig især hvis rekvirenten ikke mener, at de udlagte genstande vil kunne give fuld dækning, og der enten er andre aktiver, hvori udlæg eventuelt kan gøres, eller han forudser muligheden for genoptagelse af forretningen til foretagelse af udlæg i yderligere aktiver, eventuelt i en anden retskreds. Det sidste må altid forudsætte, at de allerede udlagte genstande er vurderet eller realiseret. Skyldneren på sin side kan ønske vurdering, hvis han mener, der kan opnås tilstrækkelig dækning ved udlæg i færre genstande, end fogedretten skønner nødvendigt. Udkastet går derfor ud på, at vurdering i almindelighed kun skal foretages, hvis en af parterne begærer det. Dog skal fogedretten, hvis det findes påkrævet, også af egen drift kunne bestemme vurdering, hvilket navnlig kan få betydning, hvis den ene eller begge parter ikke er mødt, jfr. udkastets §§ 491, stk. 2, og 494. Hvis der ikke er sket vurdering, men der f. eks. senere viser sig mulighed for udlæg i en anden retskreds, vil forretningen kunne genoptages til foretagelse af vurdering, jfr. udkastets § 504, stk. 1, nr. 3.

Efter den gældende lovs § 480, stk. 2, foretages vurderinger af fogedvidnet. Tidligere gjaldt lignende regler også om vurderinger ved tilbagetagelse af ting, der er solgt på afbetaling med ejendomsforbehold; men dette ændredes ved lov om køb på afbetaling nr. 224 af 11.

¹⁾ Jfr. R.T. 1872-73, tillæg B, sp. 66 f.

juni 1954 § 12, stk. 2, hvorefter tingens værdi ansættes af fogeden, i fornødent fald med tilkaldelse af sagkyndig bistand. I praksis er det sædvanligt, at fogeden får bistand af fogedvidnet. I den udvalgsbetænkning fra 1951, som lå til grund for afbetalingsloven, s. 48 siges det da også, at fogeden, hvis han er i tvivl om vurderingen, sikkert vil søge råd hos det erfarne fogedvidne.

Som det nævnes i den citerede betænkning om afbetalingskøb, er vurdering ved fogedvidnet en rest af den ældre retsplejeordning, hvorefter retten i almindelighed ikke foretog værdiansættelser. Udvalget anser det for rimeligt, at vurdering under udlægsforretninger i de tilfælde, hvor en sådan bliver nødvendig efter udkastet, henlægges til fogedretten ligesom andre afgørelser af betydning for sagens gang. Afgørelsen kan da indbringes for landsretten efter de almindelige regler om appel af fogedrettens afgørelser. Da vurderingen under en udlægsforretning kun får betydning for, hvor meget der skal inddrages under udlæg, men ikke afgør materielle retsspørgsmål, har udvalget ikke fundet det nødvendigt som i afbetalingslovens § 12, stk. 3, at give udtrykkelige regler om fornyet prøvelse af fogedretten efter optagelse af skøn. Om vurdering med bistand af særlig sagkyndige vurderingsmænd gives regler i stk. 4.

Efter udkastets § 490, stk. 3, kan fogedretten, når den skal foretage en vurdering, søge bistand hos et eventuelt fogedvidne. Skal almindelige indboeffekter og lignende vurderes, afhænger det af fogedretten, om denne finder det fornødent at søge bistand. Da krav om vurdering sædvanligvis vil blive fremsat under forretninger, der foretages uden for rettens kontor, vil det i reglen være mest praktisk, om fogedretten vil kunne foretage sådanne vurderinger uden bistand.

Til stk. 4. Efter den gældende lovs § 480, stk. 2, kan fogeden tilkalde særlig sagkyndige vurderingsmænd, hvilket måske især kan tænkes ved vurdering af kostbare malerier, faste ejendomme eller større maskiner, men som dog i praksis sjældent sker ved foretagelse af udlæg. Derimod foretages en sådan sagkyndig vurdering undertiden ved tilbagetagelse af ting, solgt på afbetaling, hvor værdien har betydning for opgørelsen af parternes mellemværende. Det følger af sagens natur, at honorar til særlig sagkyndige vurderingsmænd, f. eks. kunstekspertes, ikke kan udmåles efter

generelle retningslinier, men må fastsættes af fogedretten i det enkelte tilfælde. Efter udkastets stk. 4 fastsætter fogedretten, hvem af parterne der skal afholde udgifterne til vurderingen. Har rekvirenten forlangt en vurdering, som ikke har været rimeligt begrundet, kan der være grund til at pålægge ham at betale udgifterne derved. Har fogedretten før vurderingen måttet fastsætte, hvem der foreløbig skulle afholde udgifterne, kan en senere endelig afgørelse blive nødvendig, når vurderingens resultat foreligger. Fogedretten kan om fornødent bestemme, at den, som foreløbig skal afholde udgifterne, skal stille sikkerhed herfor. Om vederlag til fogedvidnet henvises til udkastets § 490, stk. 3.

Til § 508

Bestemmelsen afløser §§ 503, stk. 1 og 2, og 511, stk. 1 og stk. 2, 1. pkt.

Bestemmelsen fastslår i overensstemmelse med de gældende regler i § 503, stk. 1 og 2, at udlæg kan foretages i rede penge samt i fast ejendom, løsøre og andre aktiver, og at udlæg kan foretages, selvom aktiverne i forvejen er behæftet. Med hensyn til udlæg i penge henvises i øvrigt til udkastets § 521.

I retsplejelovens § 511, stk. 1, hedder det, at udlæg kun kan gøres i rettigheder, som på den tid, forretningen foretages, alt er erhvervede, derimod ikke i fremtidige erhvervelser, såsom ventendes arv. På den anden side bestemmes det i § 511, stk. 2, 1. pkt., at udlæg kan gøres i skyldnerens fordringer på andre, selvom de er betingede eller endnu ikke forfaldne, når de dog kan angives og betegnes med tilstrækkelig bestemthed.

Denne formulering hviler på den opfattelse, at det skulle være muligt at drage en skarp grænse mellem på den ene side fremtidige erhvervelser og på den anden side fordringer, som er stiftede, men blot er betingede eller uforfaldne. I virkeligheden er der tale om en gradvis overgang. Afgørelsen af, om udlæg kan gøres i tilfælde, hvor enhver aktuel udøvelse af en rettighed ligger ude i fremtiden, må træffes ud fra de regler, der gælder om vedkommende rettighed, og med hensyntagen til, hvilken løsning lovgivning og praksis har valgt for beslægtede rettigheder, jfr. *Gomard: Fogedret*, 2. udgave, s. 75 ff. I udkastet siges derfor alene, at udlæg kan foretages i aktiver,

hvis identitet kan fastslås, men ikke i fremtidige erhvervelser.

Særlig for så vidt angår bemærkningen i § 511, stk. 1, om udlæg i ventendes arv bemærkes, at arvelovens § 30, 2. pkt., nu udtrykkelig udelukker en arvings kreditorer fra at søge fyldestgørelse i den arv, han har i vente.

Til §509

Bestemmelsen afløser den gældende lovs §509.

1. Den historiske udvikling

Indtil konkursloven af 1872 var kun skyldnerens og hans families fornødne klædningsstykker undtaget fra udlæg, jfr. om konkurs fallitloven af 30. december 1858 § 9.

I § 160, stk. 1, i konkursloven nr. 51 af 25. marts 1872 bestemtes det, at udlæg ikke kunne foretages i de for skyldneren og hans med ham samlevende hustru og børn fornødne senge og sengeklæder samt nødvendigeste linned og gangklæder. Efter stk. 2 kunne skyldneren endvidere udtage genstande, som hørte til de vigtigste livsformødenheder eller var nødvendige til hans næringsvejs udøvelse inden for et vurderingsbeløb af 10 rigsdaler eller, hvis han var familieforsørger, 30 rigsdaler. Retten efter stk. 2 gjaldt ikke ved udlæg for skatter og andre offentlige afgifter eller ved en panthavers udlæg i det pantsatte.

Reglen i stk. 1 gik uændret igen i retsplejeloven af 11. april 1916 § 509, stk. 1. I stk. 2 ændredes satserne for værdien af de ting, som kunne udtages, til 25 kr., henholdsvis 75 kr. Allerede ved lov nr. 325 af 3. juni 1919 ændredes værdigrænsen - væsentligst som følge af faldet i pengeværdien - til 100 kr., henholdsvis 300 kr. En af ordførerne omtalte ændringen således: »Efter erfaringer fra fattige hjem her i København, som er genstand for eksekution, vil vi ved beløbet 300 kr. i det hele og store fritage den slags små familier, som befinder sig på livets skyggeside og ikke har gammel velstand, men kun har, hvad de har erhvervet sig ved deres hænderes gerning, fra at se deres hjem blive slæbt på gaden.«¹⁾ Under folketingsbehandlingen udgik undtagelsen vedrørende panthavers udlæg; skyldneren kan herefter, når underpanthaveren søger fyldestgørelse, udtage også de pantsatte effekter. Samtidig tilføjedes en forskrift om, at fogeden skal gøre skyldneren opmærksom på udtagelsesretten.

Ved lov nr. 59 af 18. marts 1925 udvidedes skyldnerens beskyttelse, hans »beneficium competentiae«. Ubetinget undtaget fra udlæg var herefter - foruden senge, sengeklæder, linned og gangklæder - andet indbo, for så vidt det var nødvendigt til opretholdelse af et tarveligt hjem for skyldneren og hans husstand, inden for et vurderingsbeløb af 150 kr. for enlige og 500 kr. for familieforsørgere. Stk. 2 og 3 blev ikke ændret. Efter nogle års usikkerhed antoges det i praksis, at bohave kunne udtages både efter reglen i stk. 1 og - som »vigtigste livsformødenheder« - efter stk. 2.

Efter kritik fra juristers side af de ikke ganske konsekvent affattede regler og klager fra handelsforeninger og kommunale foreninger over inddrivelsens manglende effektivitet blev reglerne atter ændret ved lov nr. 209 af 23. juli 1932 § 1. »De vigtigste livsformødenheder« blev sat i gruppe sammen med indbogenstande, der er nødvendige til opretholdelse af et tarveligt hjem, og der sattes en fælles værdigrænse på 125 kr. for enlige og 400 kr. for familieforsørgere, ved udlæg for skatter og offentlige afgifter dog kun 75, henholdsvis 200 kr. Værdigrænsen for næringsløssøre sattes til 75 kr. for enlige, 200 kr. for familieforsørgere; næringsløssøre kunne stadig ikke undtages ved udlæg (udpantning) for skatter og afgifter.

Ved lov nr. 130 af 28. april 1955 fik bestemmelsen den nugældende formulering. Efter stk. 1 er udlæg stadig udelukket i de for skyldneren og hans husstand fornødne gangklæder, linned, senge og sengeklæder. Stk. 2 afskærer nu uden værdigrænse udlæg i indbo, som efter forholdene er nødvendigt til opretholdelse af et tarveligt hjem, og i genstande, som i øvrigt hører til de vigtigste livsformødenheder. Næringsløssøret kan efter stk. 3 udtages indtil en værdi af 300 kr. for enlige og 600 kr. for familieforsørgere. Der gøres nu ingen forskel på udlæg for skatter og for andre fordringer.²⁾

II. Svensk og norsk ret

Efter den svenske udsøkningslag § 65 som ændret ved lov nr. 623 af 6. december 1968 er følgende aktiver undtaget fra udlæg:

1. klæder og andre genstande, som udelukkende tjener til skyldnerens personlige brug, til rimelig værdi (skåligt värde),
2. møbler, husgeråd og andre hjælpemidler i det omfang, det er nødvendigt for et hjem og dets pasning,
3. arbejdsredskaber og andre hjælpemidler, som kræves til skyldnerens erhvervsvirksomhed eller uddannelse (yrkesutbildning), samt dyr, foder og hvad der i øvrigt behøves til hans forsørgelse, alt til rimelig værdi,

5. lejeret til lejlighed, som tjener skyldneren til varig bopæl eller kræves til hans erhvervsvirksomhed, selvom lejeretten på grund af udlejerens samtykke eller af anden årsag kan overdrages,

6. (indføjet ved lov af 14. maj 1971 med ikrafttræden 1. juli 1972) bostadsrätt (nærmest ret til andelslejlighed) til den lejlighed, hvor skyldneren bor, medmindre skyldneren ved erhvervelsen har tilsidesat tilbørligt hensyn til sine kreditorer, eller det under hensyn til skyldnerens behov og rettens

¹⁾ R.T. 1918-19, Folketingets forhandlinger, sp. 2903.

²⁾ Om praksis ved Københavns Byrets fogedafdeling med hensyn til udlæg i løn se *Torben Jensen* i *Juristen* 1966 s. 272.

værdi findes urimeligt, at retten undtages fra udlæg.

7. penge, banktilgodehavende, anden fordring og fornødenheder i den udstrækning, andet ikke er bestemt, og aktivet med rimelighed kræves til skyldnerens underhold, indtil indkomst, som dækker behovet, kan ventes, dog ikke uden vægtige grunde (synnerlige skål) for længere tid end en måned.

Har skyldneren familie, bestemmes undtagelserne med rimelig hensyntagen også til, hvad familien har brug for eller behøver. Lider skyldneren eller nogen, som hører til hans familie, af legemlig mangel eller alvorlig sygdom, skal der også tages hensyn hertil. Undtagelse efter nr. 7 fastsættes med rimeligt hensyn også til den underholdsbyrde, som påhviler skyldneren.

I paragraffens 3. stykke gives en regel om dødsboer.

De gældende *norske* regler i tvangsfuldbyrdeslovens § 70 er senest ændret ved lov af 22. juni 1928 nr. 21.

Udlæg kan ikke foretages i:

1. gangklæder, ur, senge, sengeklæder, køkkentøj, symaskine eller andet indbo eller i ovne og komfurer, som ikke er tilbehør til fast ejendom, alt for så vidt tingene efter forholdene er nødvendige for skyldneren og hans husstand,

2.a) levnedsmidler, brændsel og belysningsmidler, som er nødvendige til brug for skyldneren og hans husstand i de nærmeste 8 uger, eventuelt et beløb i rede penge til indkøb heraf,

b) penge til husleje i de nærmeste 8 uger,

3. 3 køer eller visse andre, nærmere opregnede dyr,

4. trækdyr, motorvogn, cykel, både, redskaber, materialer, varer, bøger og andre hjælpemidler, som skønnes at være nødvendige til skyldneren og hans husstands erhverv til en værdi af indtil 1200 norske kroner,

6. bøger til brug for skyldneren og hans husstand i kirke, ved husandagt, i skole eller ved anden undervisning,

I indstillingen fra 1954 foreslås værdigrænsen i nr. 4 forhøjet til 2000 kr.

I sorenskriver Harbeks indstilling fra 1965 foreslås regiene betydeligt forkortet. Fra udlæg skal undtages:

1. Klæder og andre ting til personlig brug for skyldneren eller hans husstand, og indbo, udstyr og lignende løsøre, som skyldneren behøver i sit hjem, alt for så vidt værdien af tingene ikke er større, end at det efter forholdene er rimeligt, at de undtages.

2. Redskaber, dyr og transportmidler og andre hjælpemidler, som skyldneren behøver for at udøve sit erhverv eller til sin uddannelse, dog - bortset fra særlige tilfælde - ikke ud over en samlet værdi af 5000 kr.

4. Penge, bankindestående og andre fordringer eller forråd af varer i den udstrækning, de er nødvendige til skyldnerens livsførelse, indtil løn eller anden indtægt næste gang forfalder, dog ikke ud over de nærmeste to måneder.

Der skal tages rimeligt hensyn til sygdom og invaliditet.

Endvidere foreslås - ligesom i indstillingen fra 1954 - udtrykkelige regler om, at der foruden til skyldnerens egne aktiver skal tages hensyn til ægtefælles og i visse tilfælde børns ejendele, såfremt disse kan bruges af skyldneren og hans husstand. Er en ting for værdifuld til at kunne udtages, skal skyldneren af provenuet have udbetalt et passende beløb til at købe en anden (billigere) ting.

Den norske konkurslovskomiteés foreløbige udkast til lov om fordringsavernes dekningsrett er i det væsentlige overensstemmende med sorenskriver Harbeks udkast. Dog skal undtagelsen vedrørende penge gælde det, som er nødvendigt til underhold af skyldneren og hans husstand under hensyntagen til hans sandsynlige fremtidige indtægter. Efter konkurslovskomiteens udkast skal samtlige begrænsninger i retten til at tage udlæg i skyldnerens ejendele kunne fraviges i den udstrækning, det findes rimeligt, når udlæg søges enten for krav på erstatning for forsætlig skadeforvoldelse eller for krav, som grunder sig på lovbestemt forsørgelsespligt.

Endvidere foreslås en regel, hvorefter fogedretten kan bestemme, at tvangssalg af skyldnerens faste ejendom eller lejeret til fyldestgørelse af andre krav end lejekrav og panteret kun kan ske, hvis der skaffes skyldneren anden bolig, som tilfredsstiller rimelige krav.

En oversigt over tysk, østrigsk, schweizisk, fransk, engelsk og amerikansk ret findes i den svenske betænkning Utsökningsrätt III (SOU 1964: 57), s. 348-57.

///. Udkastets regel

Regler om tvangsfuldbyrdelse af retskrav, som ikke frivilligt opfyldes, er en nødvendighed. Det ville medføre en alvorlig svækkelse af kreditten, hvis kreditorerne stod uden midler til at gennemtvinge opfyldelse, når debitor ikke selv var villig hertil. Desuden virker det faste system for tvangsfuldbyrdelsen med til at skabe den almindelige opfattelse, at lovlige forpligtelser skal opfyldes. En konkret bedømmelse af, om det offentlige efter den enkelte gældsforpligtelses grundlag og skyldnerens hele økonomiske stilling bør yde sin medvirken til forpligtelsens tvangsmæssige gennemførelse, ville dels friste økonomisk svagt stillede personer til at indgå på aftaler uden tanke på at opfylde disse, dels stille retsvæsenet over for en vældig opgave, som det næppe kunne løse på en forsvarlig måde.¹⁾

¹⁾ Afbetalingslovens § 10, stk. 3, om fogedens adgang til at udsætte sælgerens tilbagetagelse af det solgte under hensyn til køberens uforskyldte økonomiske vanskeligheder har kun fået ringe anvendelse i praksis. I 1963 fik kronofogeden i Sverige mulighed for at udsætte tvangsrealisation af udlagte aktiver.

Udkastet opretholder hovedprincippet i den gældende bestemmelse, nemlig dels en regel om udtagelse uden bestemt værdigrænse af aktiver, som kræves til opretholdelse af et beskedent hjem og en beskedent levested for skyldneren og hans husstand, dels en regel om næringsløsøre m. m. inden for et bestemt beløb. Ved ophævelsen af værdigrænsen ved bohaven m. v. er behovet for en sondring mellem de i den gældende lov stk. 1 omtalte senge, klæder m. v. og de i stk. 2 nævnte indboenstande m. v. bortfaldet.

Til stk. 1. Betegnelsen »beskedent« er valgt, fordi den gældende lovs ord om et »tarveligt hjem« ikke er vel forenelige med nutidens sprogbrug og opfattelse, men vil også muliggøre en noget lempeligere anvendelse af bestemmelsen. Således må efter udvalgets opfattelse f. eks. støvsuger og køleskab kunne være omfattet af udtagelsesretten.

Da kun aktiver, der er nødvendige til opretholdelse af et beskedent hjem, kan undtages fra udlæg, vil ligesom hidtil skyldnerens mulighed for at nyde godt af ægtefællens aktiver kunne medføre, at han intet kan udtage. Tilhører en del af bohavet en mand eller kvinde, der lever sammen med skyldneren, kan fogedretten komme ud for den noget vanskelige opgave at skulle tage stilling til, hvorvidt forholdet har en så fast karakter, at skyldneren også i fremtiden kan regne med disse aktiver. Også et tilbud fra kreditor om at stille en mindre værdifuld genstand til skyldnerens disposition kan efter omstændighederne bevirke, at hans egen mere værdifulde ting ikke er nødvendig for ham og derfor kan gøres til genstand for udlæg.

Det er hidtil antaget, at fast ejendom falder uden for transgbeneficiet, jfr. retsrådsudtalelse i U.f.R. 1923 B. 294, og udvalget foreslår denne fortolkning udtrykkeligt fastslået i lovtæksten. Medens besiddelse af sædvanligt indbo og andet lignende løsøre i reglen ikke har nogen betydning for kreditgivningen, jfr. allerede motiverne til konkursloven, R.T. 1871-72, tillæg A, sp. 1953, er forholdet anderledes med hensyn til fast ejendom. Også for skyldnerens personlige kredit vil besiddelse af fast ejendom få virkning, og der er her i almindelighed tale om forholdsvis betydelige værdier. De regler om udlægsfritagelse for visse faste ejendomme (homestead exemptions), som findes i adskillige af enkeltstaterne i USA, hviler på særlige historiske forudsætninger,

jfr. SOU 1964:57, s. 356 f, og har trods lejligheidsvis sympati i Tyskland og andre steder ikke fundet udbredelse i Europa.

Særreglen om fast ejendom omfatter også ejerlejligheder, jfr. lov nr. 199 af 8. juni 1966. Derimod kan lejerettigheder, herunder efter omstændighederne ret til andelslejlighed, falde ind under udkastets regel om udtagelse af aktiver, som er nødvendige til opretholdelse af et beskedent hjem. Navnlig gælder dette, når lejlighedsmarkedet ikke er frit. I almindelighed vil der dog ikke blive brug for reglen. Lejeren af en beboelseslejlighed har ikke adgang til at overdrage sit lejemål, og et udlæg i selve lejeretten udelukkes da ved udkastets § 512, stk. 1. Undtagelsesvis kan der dog, i praksis måske især hvor lejeren har afholdt betydelige udgifter på lejligheden, være til sagt ham adgang til at overdrage lejemålet. Udlejerens ret til at modsætte sig overdragelse af et lejemål kan endvidere næppe være til hinder for udlæg i lejerens ret til at opsiges lejemålet. Herved kunne eventuelt indskud eller forudbetalt leje komme til udbetaling. I sådanne tilfælde kan der blive behov for anvendelse af reglen i § 509, stk. 1.

Udvalget har herefter ikke fundet grund til at foreslå en regel som bestemmelsen i den svenske lovs § 65, stk. 1, nr. 5, hvorefter udlæg ikke kan foretages i retten til lejlighed, som tjener skyldneren til fast bopæl.

Kan det fastslås, at skyldneren kan skaffe sig anden bolig, der kan danne rammen om et beskedent hjem, kan udlæg efter udkastet ikke ubetinget være udelukket, især hvis et større beløb vil komme til udbetaling. Gennemføres konkurslovsudvalgets udkast til ny konkurslov (betænkning nr. 606/1971), vil kreditor kunne prøve den udvej at søge debitor erklæret konkurs og derpå efter § 35 i det nævnte udkast opfordre skifteretten til at bestemme, at boet skal kunne opsiges lejemålet. Også ved denne afgørelse, som skifteretten under konkurs har bedre forudsætninger for at træffe end fogedretten under udlæg, vil der kunne tages hensyn til skyldnerens mulighed for at skaffe sig anden bolig, og der er næppe grund til at tro, at denne ret begrænsede forskel i reglerne om udlæg og om konkurs vil opmuntre til indgivelse af konkursbegæringer, som ellers ikke ville være kommet frem.

I stedet for »de vigtigste livsfornødenheder« i den gældende lovs § 509, stk. 2, undtager udkastet fra udlæg de aktiver, der er nødven-

dige til opretholdelse af en beskeden levefod. I praksis bliver der ligesom efter den gældende bestemmelse især tale om kontante penge, som skyldneren skal bruge til sit og eventuelt familiens underhold indtil næste lønningdag eller, hvis han ikke er fastlønnet, indtil han på anden måde har fået nye indtægter. Også skyldnerens eventuelle forpligtelser til at svare underholdsbidrag må kunne tages i betragtning. Den svenske utsøkningslag § 65, stk. 1, nr. 7, bestemmer som nævnt, at penge m. v. til underhold kun, hvis vægtige grunde (synnerliga skäl) foreligger, kan undtages for en længere periode end en måned. Som eksempler på vægtige grunde nævnes i motiverne (SOU 1964:57, s. 237) arbejdsløshed eller honorarudbetaling til en forfatter med større tidsmellemlum, og det tilføjes, at der næppe kan blive tale om underhold for en længere periode end tre måneder. Det danske udvalg har ikke ment, at der burde opstilles nogen bestemt periode i loven. Forholdene må bedømmes i hvert enkelt tilfælde.

En skyldner, der iøvrigt administrerer sine indtægter forsigtigt og fornuftigt, bør som hovedregel ikke ved udlæg tvinges til at søge offentlig hjælp.

I fagedretternes praksis er som vigtigste livsfornødenheder også blevet udtaget grise og andre produkter af en landbrugsbedrift, for så vidt provenuet ved salg skulle tjene til familiens underhold. Disse aktiver vil efter udkastet ofte være omfattet af reglerne i § 510. Fordringer på andre skyldnere eller et mindre varelager kan ud fra den samme betragtning efter omstændighederne være nødvendige til opretholdelse af en beskeden levefod. Selve benyttelsen af en genstand kan imidlertid også begrunde, at den undtages fra udlæg. Således vil cykler i almindelighed kunne undtages, men næppe motorkøretøjer, medmindre det undtagelsesvis kan ske efter stk. 2 eller efter § 515, stk. 2. I særlige tilfælde, hvor der er langt til offentlige trafikmidler, vil måske også »knallerter« kunne undtages, selvom de ikke kræves til opretholdelse af skyldnerens erhverv, jfr. stk. 2. Gangklæder, der hidtil har været særskilt nævnt, falder også ind under reglen.

Efter formuleringen af den gældende regel i § 507, stk. 3, kan skyldneren ikke benytte udtagelsesretten efter § 509 med hensyn til det i § 507 nævnte korn m. v., når udlæg foretages i den faste ejendom. Udkastets § 510 går væ-

sentlig videre end den gældende lovs § 507, stk. 3, og allerede af den grund har udvalget ikke ment, at skyldneren skulle være udelukket fra at undtage det i § 510 nævnte tilbehør fra udlæg i fast ejendom, dersom det er nødvendigt, for at han kan skaffe sig og sin husstand en beskeden levefod.

Til stk. 2. Udkastets stk. 2 indeholder også flere ændringer i forhold til retsplejelovens § 509, stk. 3.

Foruden aktiver, som er nødvendige til skyldnerens erhverv eller, som den gældende regel udtrykker det, til »hans næringsvejs udøvelse« undtages i lighed med den svenske lovs § 65, stk. 1, nr. 3, aktiver, som er nødvendige til uddannelse, f. eks. faglitteratur, jfr. også den norske lovs § 70, nr. 6. Udkastet anvender ordet »uddannelse«, medens den svenske lov bruger udtrykket »yrkesutbildning«; men heri ligger der næppe nogen væsentlig forskel. I reglen vil kun de lærebøger, som kræves benyttet ved studiet, og de for dette uundværlige håndbøger kunne siges at være »nødvendige« f. eks. ved et universitetsstudium, medens udlæg kan foretages i andre værker, selvom de er af interesse for fagets studerende.

Genstande, som benyttes af andre husstandsmedlemmer end skyldneren, vil oftest tilhøre disse og allerede af den grund være undtagne fra udlæg for skyldnerens gæld. Udvalget har dog anset det for rimeligt at give en udtrykkelig beskyttelse også mod udlæg i genstande, som skyldneren ejer - idet de, hvis han er gift, hører til hans bodel eller særeje -, men som benyttes af hans ægtefælle, børn eller medlemmer af husstanden til brugerens erhverv eller uddannelse.

Efter udvalgets mening bør der ikke gælde en forskellig værdigrænse, eftersom skyldneren er familieforsørger eller ikke. Betegnelsen familieforsørger hører som lovteknisk begreb fortiden til, og anvendelsen af kriteriet byder i praksis på vanskeligheder. Værdien af de aktiver, som er nødvendige til udøvelsen af et erhverv, har ingen forbindelse med, om udøver er familieforsørger eller ikke. Ved lov nr. 123 af 29. marts 1969 nr. 40 blev kildeskatte-lovens § 73, stk. 3 ændret, således at der ved lønindeholdelse for skatterestancer gælder samme maksimale procentsats for gifte og ugifte.

Værdigrænsen blev som nævnt i 1955 for familieforsørgere fastsat til 600 kr. En forhøjelse i overensstemmelse med stigningen i detailprisindekset ville nu give et beløb af ca. 1.200 kr.

Udvalget er imidlertid tilbøjelig til at mene, at denne grænse er for lav, hvis reglen skal have nogen praktisk betydning. I den svenske lagberednings udkast i betænkningen SOU 1964: 57 var foreslået en værdigrænse for arbejdsredskaber m. v. på 3.000 svenske kroner med adgang til undtagelse ved sygdom m. v. I det fremsatte lovforslag og den vedtagne lov blev dette ændret til det ubestemte begreb »en rimelig (skålig) værdi«. Den gældende norske lov anvender en grænse på 1.200 kr.; men soren skriver Harbeks udkast fra juni 1965 foreslår en grænse på 5.000 kr., der ligesom den svenske regel også skal gælde for dyr; disse vil efter det danske udkast som oftest kunne udtages efter § 510. Efter udvalgets udkast sættes værdigrænsen til 3.000 kr. Da det imidlertid må antages, at prisudviklingen vil gøre enhver grænse forældet, vil det være ønskeligt, at Justitsministeriet i forbindelse med de hyppige ændringer af retsplejeloven er opmærksom på, at denne grænse fra tid til anden bør reguleres i overensstemmelse med bevægelser i prisniveauet.

Til stk. 3. Efter formuleringen af de gældende bestemmelser i § 509 skal fogeden af egen drift påse, at udlæg ikke foretages i de af undtagelserne i stk. 1 og 2, jfr. udkastets stk. 1, nævnte effekter, medens det er skyldneren selv, som skal påberåbe sig udtagelsesretten efter stk. 3, jfr. udkastets stk. 2. Dog skal fogeden vejlede skyldneren om udtagelsesretten. En virkelig forskel kommer derfor i praksis kun frem, hvor forretningen foretages, uden at skyldneren eller en repræsentant for skyldneren er til stede. For at undgå uheldige konsekvenser heraf foretages udlæg i disse tilfælde sædvanligvis med forbehold af skyldnerens udtagelsesret.

Udkastet opretholder ikke denne forskel. Foretages forretningen i skyldnerens fravær, vil det undertiden være klart for fogedretten, hvilket erhverv skyldneren driver, og hvilke effekter der er nødvendige hertil, og fogedretten må da selv uden påstand herom nægte udlæg i nødvendigt erhvervsløse inden for værdigrænsen. I mange tilfælde kan det dog først efter nærmere oplysninger fra skyldneren afgøres, hvorvidt eller med hensyn til hvilke genstande udlæg bør nægtes efter reglen i udkastets § 509, stk. 2; men det samme kan også gælde spørgsmålet om, hvad der kræves, for at skyldneren kan opretholde en beskedent levestandard, jfr. stk. 1. Fogedretten kan da enten udsætte forretningen

eller, hvad der ofte vil være mere praktisk, foretage udlægget. Forretningen kan i så fald om fornødent genoptages efter reglerne i udkastets § 504, stk. 1, nr. 4. Adgangen til genoptagelse overflødiggør i og for sig en udtrykkelig bemærkning til fogedbogen om, at udlægget foretages med forbehold af udtagelsesretten; men det vil dog være praktisk, om parterne på denne eller anden måde gøres bekendt med muligheden for senere gennemførelse af udtagelsesret.

Efter den gældende lovs § 509, stk. 4, kan skyldneren uden hensyn til muligt afkald benytte udtagelsesretten indtil udlægsforretningens slutning. Heri ligger, at han kan give afkald på udtagelsesretten, men at dette afkald kan tilbagekaldes. Dette er søgt udtrykt noget tydeligere i udkastet. Forhåndsafkald er uforbindende, da skyldneren ikke altid kan overse rækkevidden af afkaldet.¹⁾ Adgangen til at tilbagekalde samtykket ophører, når udlæg er foretaget.

Til stk. 4. Det er i retspraksis antaget, at skyldnerens ægtefælle i alt fald i visse tilfælde må give sit samtykke til afkald på udtagelsesretten, da denne er givet til beskyttelse ikke blot af skyldneren selv, men også af hans husstand. Dette er særlig klart med hensyn til indbo, der hører til formuefællesskabet, og som skyldneren i følge lov om ægteskabets retsvirkninger nr. 56 af 18. marts 1925 § 19 i almindelighed ikke kan afhænde uden ægtefællessamtykke. Selvom skyldneren kan disponere på egen hånd over et aktiv, vil han ofte under udlægsforretningen føle sig under et hårdt pres og vil derfor være fristet til at give afkald på et for ham og familien vigtigt aktiv, som han aldrig ville have indladt sig på at afhænde frivilligt. Der kan derfor være behov for en videre beskyttelse end mod salg. Udvalget har overvejet, om beskyttelsen også burde gælde for den, der uden ægteskab lever sammen med skyldneren, men har ment, at de praktiske vanskeligheder ved i det enkelte tilfælde at afgøre, om samlivsforholdet kunne sidestilles med et ægteskab, ville være for store.

Er der tale om hjælpemidler til erhverv eller uddannelse, bør der foruden samtykke fra skyldneren kræves samtykke fra dem, der udøver erhvervet eller søger uddannelsen. Udvalget finder det rimeligt at fordre hustruens

¹⁾ Jfr. ordførerens bemærkninger i R.T. 1918-19, Folketingets forhandling, sp. 4429.

samtykke, selvom hun ikke er fyldt 18 år. Således er det også bestemt i de noget lignende regler i lov om ægteskabets retsvirkninger § 19 angående samtykke til salg af visse løsoegenstande, myndighedslovens § 35 angående indgåelse af arbejdsaftaler og retsplejelovens § 448 b angående ægteskabssager.

Til § 510

Bestemmelsen afløser § 507, stk. 3.

1. Gældende ret.

Efter § 507, stk. 3, må gødning såvel som strå og hø samt føde- og sædekorn, foderroer, foderkartofler og sukkerroeffald, for så vidt til ejendommens drift findes fornødent, ikke ved udlæg skilles fra ejendommen, men bliver at betragte som et tilbehør til den; ej heller må sæd på marken omhugges eller anden afgrøde indhøstes, førend den er moden hertil. Bestemmelsen antages at finde anvendelse, også hvor de nævnte aktiver ikke tilhører ejeren af den faste ejendom, men en bruger (forpagter).

Efter § 3 i lov nr. 50 af 14. februar 1951 om fortrinsret i høsten gælder § 507, stk. 3, ikke, når en høstpanthaver foretager retsforfølgning. Bestemmelsen kan heller ikke gælde, hvor en panthaver efter konkurslovens § 152, stk. 2, har pant i gødning, afgrøder og andre frembringelser.

Efter tinglysningslovens § 37, stk. 1, omfatter tinglyst pantebrev i en fast ejendom, der er indrettet med en særlig erhvervsvirksomhed for øje, når intet andet er aftalt, også det »der-til hørende driftsinventar og driftsmateriel - derunder maskiner og tekniske anlæg af enhver art - og ved landbrugsejendomme tillige den til ejendommen hørende besætning, gødning, afgrøder og andre frembringelser, for så vidt de ikke udskilles ifølge en regelmæssig drift af ejendommen.«

Tinglysningslovens § 37 omfatter både flere ejendomme end retsplejelovens § 507, stk. 3 og for de ejendomme, som omfattes af begge bestemmelser, en langt større gruppe aktiver. Bestemmelsen i § 507, stk. 3, får derfor kun praktisk betydning, hvor tinglysningslovens § 37 ikke finder anvendelse, det vil sige:

- a) hvor ejendommen ikke er pantsat,
- b) hvor udlæg foretages af den eneste panthaver i ejendommen,

- c) hvor tilbehør og frugter er undtaget i pantebrevene eller panthaverne samtykker i udlægget, - eller
- d) hvor tilbehøret ejes af en bruger.

Det er i den juridiske litteratur omtvistet, om den bedst prioriterede af flere panthavere i en ejendom kan foretage særskilt udlæg i tilbehørsgenstande, der omfattes af panteretten.

Om forholdet mellem § 507, stk. 3, og tinglysningslovens § 37 henvises i øvrigt til *Fr. Vinding Kruse*, *Ejendomsret III*, 3. udg. s. 1511 ff, navnlig s. 1518, v. *Eyben*, *Panterettigheder*, 3. udg. s. 197 ff og *Illum*: *Fast ejendom, bestanddele og tilbehør*, 1948, s. 104 ff, særlig s. 116.

Tinglysningslovens § 38 bestemmer, at når en bygning er opført helt eller delvis, og når maskiner, kedler, ovne eller lignende er blevet indlagt i en ejendom på ejerens bekostning til brug for ejendommen eller en der værende erhvervsvirksomhed, kan særskilt ret over bygningens materialer og over det nævnte tilbehør ikke forbeholdes, være sig som ejendomsret eller på anden måde. Tinglyst pantebrev i ejendommen omfatter uden særlig vedtagelse også dette tilbehør.

Det ville selv uden denne bestemmelse være klart, at særskilt udlæg ikke kan foretages i en færdig opført bygnings materialer eller i tilbehør, der er indgået som en bestanddel af bygningen, jfr. også *Illum*: *Dansk tingsret*, 2. udgave, s. 72. Tvivl kan derimod opstå, om maskiner, der må siges at være indlagt i ejendommen¹⁾ uden dog at være fast forbundet med denne, kan gøres til genstand for særskilt udlæg. Er maskinen anskaffet af en bruger, er den ikke beskyttet mod udlæg for brugerens gæld. Udlæg kan derimod i hvert fald ikke gøres i de tilfælde, hvor panterettigheder er til hinder for udlæg, jfr. ovenfor om § 37. Det er i den juridiske litteratur blevet gjort gældende, at § 38 trods sin ordlyd kun finder anvendelse på forholdet til panthavere og andre rettighedshavere i ejendommen, jfr. *Illum*: *Fast ejendom* s. 147 ff.

Skibsregistreringsloven nr. 93 af 29. marts 1957 § 48 bestemmer i stk. 1, at en registreret ret over et skib, altså f. eks. en panteret, når intet andet er aftalt, tillige omfatter maskiner, kedler, motorer, radioudstyr, ekkolod, fiskeredskaber, instrumenter og andet tilbehør, der

¹⁾ Jfr. om fortolkningen af dette udtryk, v. *Eyben*: *anf. v. s. 201 ff og Trolle i U.f.R. 1970 B s. 226.*

er anskaffet på ejerens bekostning og bestemt til anbringelse i skibet, selvom det midlertidigt er adskilt fra skibet. Endvidere omfatter en registreret ret over et skib under bygning efter stk. 2 de til skibet anskaffede materialer, der er individualiseret på byggepladsen og afmærket som tilhørende skibet. Stk. 3 fastslår, at særlige rettigheder ikke kan stiftes eller forbeholdes over et skibs bestanddele eller det nævnte tilbehør, bortset fra fiskeredskaber.

Lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer nr. 135 af 31. marts 1960 fastsætter i § 22, jfr. §§ 2 og 5, at ejendomsrettigheder, lejerettigheder og panterrettigheder tillige omfatter det i luftfartøjet anbragte tilbehør, herunder motorer, propeller, radioudstyr, instrumenter samt tilbehør af den nævnte art, der midlertidigt er adskilt fra luftfartøjet. Med hensyn til sådant tilbehør m. v. kan særlige rettigheder ikke stiftes eller forbeholdes.

På grund af forskelligheder mellem tinglysningsreglerne og realkreditens organisering i de nordiske lande refereres de norske og svenske regler ikke her.

//. Udvalgets forslag

Til stk. 1. Efter udvalgets opfattelse bør særskilt udlæg i tilbehør og frugter udelukkes i samme omfang, hvad enten ejendommen er pantsat - således at tinglysningslovens § 37 gælder - eller ej.

Tinglysningslovens § 37 hviler på den betragtning, at tilbehør og frugter indgår som nødvendige led i produktionen og derigennem er en forudsætning for dennes fortsatte beståen. Fjernes tilbehør og frugter fra ejendommen, er skyldnerens økonomiske sammenbrud en nærliggende mulighed.

Bestemmelsen tilgodeser i første række hensynet til panthaverne. Der er imidlertid også et stærkt hensyn til skyldneren selv, der udsættes for økonomisk ødelæggelse, hvis tilbehør og frugter fjernes fra ejendommen. Hertil kommer, at skyldneren ofte vil lide et tab, hvis tilbehør og frugter sælges særskilt, idet de i så fald i mange tilfælde vil indbringe mindre, end hvis de sælges sammen med ejendommen. Samfundsmæssige hensyn taler for at bevare tilknytningen mellem ejendom og tilbehør, uanset om ejendommen er pantsat eller ikke.

I den tidligere landbrugslovgivning fandtes bestemmelser om, at landbrugsejendomme skal være forsynet med inventar og avl, eventuelt

besætning, i det omfang, som er nødvendigt for at opretholde ejendommens selvstændige drift. Disse bestemmelser er udgået ved loven om landbrugsejendomme nr. 114 af 4. april 1967, jfr. lovens § 8. Dette betyder imidlertid ikke, at samfundets interesse i jordens landbrugsmæssige udnyttelse er svækket. Af lovens forarbejder fremgår, at den tilsigter at sikre, at de dyrkbare jorder til en ejendom drives jordbrugsmæssigt, men at nødvendigheden af særskilte driftsbygninger m. v. helt afhænger af den driftsform, som den enkelte landmand vælger; han bør som hidtil have fri dispositionsret med hensyn til driftsformen, jfr. betænkning afgivet af landbokommissionen af 1960, III, nr. 403/1966 s. 77.

For at udelukke særskilt udlæg i tilbehør og frugter i samme omfang som efter tinglysningslovens § 37 taler endelig, at man undgår den i praksis meget vanskelige afgørelse af, om de pågældende aktiver er fornødne til ejendommens drift, jfr. § 507, stk. 3. Tinglysningslovens § 37 er en gennemsnitsregel, som omfatter de aktiver, der som oftest indgår som nødvendige led i produktionen.

Det foreslås derfor, at hvor en fast ejendom varigt er indrettet med en særlig erhvervsvirksomhed for øjne, skal særskilt udlæg ikke kunne foretages i de i tinglysningslovens § 37 nævnte aktiver, selvom panterrettigheder i ejendommen ikke er til hinder for udlæg.

Da også det i tinglysningslovens § 38 nævnte tilbehør efter gældende ret i et vist omfang kan gøres til genstand for særskilt udlæg, og da dette må anses for uheldigt, medtages disse aktiver i bestemmelsen.

Tabet ved adskillelse af ejendom og produktionsmidler må i almindelighed antages at være størst ved landbrugsejendomme. Efter udkastet skal tilbehør m. v. til landbrugsejendomme være beskyttet mod udlæg, uanset om aktivet tilhører en ejer eller en bruger (forpagter). Det er altså heller ikke en betingelse, at de i § 38 nævnte maskiner m. v. er anskaffet af landbrugsejendommens ejer. Udvalget foreslår derimod ikke en tilsvarende regel for brugeren af andre faste ejendomme. Udkastet udelukker f. eks. ikke en fabrikkants kreditorer fra udlæg i debtors maskiner, fordi han har lejet fabrikslokaler i en ejendom, der varigt er indrettet med fabrikkens virksomhed for øje. Endnu mindre rimeligt ville det være, om lejer af en kontorbygning kunne nægte sine kreditorer udlæg i skrivemaskiner og andet kontorinventar. Kre-

ditorene har jo ikke som ved udlæg hos ejendommens ejer den udvej at gøre udlæg i selve den faste ejendom.

Begrebet landbrugsejendom i lovteksten må forstås i overensstemmelse med tinglysningslovens § 37, jfr. *Illum*: Fast ejendom, bestanddele og tilbehør, s. 71 f.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 507, stk. 4, er udeladt, idet det følger af brandlovgivningens bestemmelser, at lovbefalede brandredskaber ikke må fjernes fra ejendommen.

Udvalget foreslår at medtage tilbehør til registrerede skibe og luftfartøjer under beskyttelsen. Efter formuleringen af skibsregistreringslovens § 48 vil dette kunne få betydning for fiskeredskaaber og for tilbehør, der er anskaffet af en bruger, f. eks. befragteren i et time-charter. Det er derimod mere usikkert, om reglen vil kunne få nogen selvstændig betydning for luftfartøjer, idet § 22, stk. 2, i loven om registrering af rettigheder over luftfartøjer er ganske kategorisk formuleret. Også for at udelukke uønskede modsætnings slutninger har man dog medtaget luftfartøjer. Derimod er ikke medtaget det i den sidstnævnte lovs § 24 omhandlede reservedelslager, der er pansat sammen med et eller flere luftfartøjer, jfr. bemærkningerne i betænkning angående en lovgivning om registrering af rettigheder over luftfartøjer nr. 180/1957 s. 21.

Også for skibe og luftfartøjer gælder reglen, uanset om skibet eller luftfartøjet er pansat eller ikke.

Til stk. 2. Stk. 2 angiver mulighederne for at fravige hovedreglen i stk. 1.

1. punktum bestemmer, at den, som har særskilt pant i tilbehøret, kan foretage udlæg i dette, såfremt ingen bedre stillede rettigheder er til hinder herfor. Adgang til at give selvstændigt pant i tilbehørs genstande, jfr. herom betænkning om underpant i løvsøre nr. 172/1959 s. 16 ff, vil kun have nogen værdi, hvis pant-haveren får rimelig mulighed for at søge fyldestgørelse. Praktisk betydning vil reglen i almindelighed kun få, hvis tilbehøret ikke omfattes af pant i ejendommen, skibet eller luftfartøjet. Dette kan for tilbehør til fast ejendom i praksis navnlig forekomme, hvis tilbehøret ejes af en bruger, eller hvis panthaverne i en fabriks ejendom har givet lån alene mod sikkerhed i ejendommen. En panthaver kan have særskilt pant i tilbehøret, selv om han også har pant i ejendommen, når dette står på en ringere plads i prioritetsrækken. Har flere pant i

tilbehøret, afhænger det af almindelige regler om forholdet mellem flere panthavere i løvsøre, om den enkelte panthaver kan gøre udlæg og fortsætte fuldbyrdelsen til tvangsauktion. Det er i retspraksis antaget, at kun forpanthaveren kan gennemføre tvangsfuldbyrdelse, jfr. f. eks. U.f.R. 1951.357; men rigtigheden af denne praksis er fra flere sider blevet bestridt, jfr. v. *Eyben*: Panterrettigheder, 3. udgave, s. 365 f med henvisninger. Særreglen i lov om belåning af salgsafgrøder nr. 242 af 8. juni 1966 § 3, stk. 2, berøres ikke af udkastet.

2. punktum omfatter dels udlæg, som begæres af en fordringshaver, som har pant både i hovedtingen og i tilbehøret, dels udlæg for personlig gæld uden sikkerhed i tilbehøret. Også hvor udlæg foretages af en af ejendommens panthavere, vil det kunne være uheldigt at skille tilbehøret fra ejendommen. Disse panthavere er ikke som den, der alene har pant i tilbehøret, henvist til at holde sig til dette, men kan gøre udlæg i ejendommen med tilbehør på den plads i prioritetsrækken, som deres pantedet har. Det er almindeligt anerkendt, at efterstående panthavere ikke kan søge fyldestgørelse i tilbehøret alene uden samtykke af forpanthaverne, medens der ikke er enighed om, hvorvidt forpanthaveren har en sådan ret. Efter udvalgets opfattelse må forpanthaveren være forberedt på, at der næsten altid vil være sekundære panterrettigheder i ejendommen, og at det vil kunne være i strid med disses rimelige interesser, dersom forpanthaveren kan svække ejendommens indtjeningsmuligheder ved særskilt udlæg i tilbehøret. Efter det for udvalget oplyste må det antages, at de sædvanlige 1. prioritetsinstitutter, kreditforeningerne, ikke foretager eller søger at foretage særskilt udlæg i tilbehøret, og en regel, der afskærer denne mulighed, vil derfor næppe komme i strid med andre berettigede interesser. Panthavere, der ikke har 1. prioritetspanteret, regner ikke med at kunne foretage særskilt udlæg i tilbehøret. Nægtelse af adgang til at foretage særskilt udlæg i tilbehøret uden samtykke fra såvel skyldneren som andre rettighedshavere vil herefter ikke vanskeliggøre optagelsen af lån.

Udlæg i tilbehøret alene bør imidlertid kunne ske, når skyldneren og eventuelle andre rettighedshavere samtykker deri. Undertiden vil det være en fordel for skyldneren og forbundet med færre omkostninger, at kreditor søger fyldestgørelse i en maskine, som ikke er inddraget under panterrettighederne i ejendommen,

fremfor at der påbegyndes retsforfølgning i ejendommen, måske med den virkning, at pantefordringer forfalder. Skyldneren bør imidlertid ligesom efter § 509 kunne tilbagekalde et samtykke, indtil udlæg er foretaget. Først under udlægsforretningen vil skyldneren kunne bedømme virkningerne af samtykket, og han vil under optagelse af et lån ofte anse det for nødvendigt at gå med til, hvad långiveren forlanger. Andre panthavere vil derimod ikke være i en sådan situation, og de vil efter udkastet kunne give et bindende forhåndssamtykke til udlægget. Det ville også være lidet praktisk, om et sådant samtykke kunne tilbagekaldes.

I konkurslovsudvalgets betænkning II nr. 606/1971 nævnes s. 103, at dersom der gennemføres en bestemmelse om fritagelse for udlæg i tilbehør m. v., bør denne bestemmelse ikke udelukke, at tilbehør, som ejes af en forpagter, inddrages under forpagterens konkurs. Udlægsudvalget er enig heri og kan tiltræde, at der i konkurslovsudvalgets udkast føjes til § 34 som nyt stk. 2: »Bestemmelserne i retsplejelovens § 510 er ikke til hinder for inddragelse under konkursboet.«

Er skyldneren ejer af den faste ejendom, skibet eller luftfartøjet, vil § 510 ikke være nogen hindring for inddragelse i konkursboet, da der ikke herved sker nogen adskillelse mellem hovedtingen og tilbehøret.

Til § 511

Bestemmelsen afløser §§ 511, stk. 2, 2. pkt., 513 og 514, nr. 1.

Til stk. 1. 1. Efter retsplejelovens § 511, stk. 3, 2. pkt., kan udlæg ikke gøres i ikke forfalden medhjælper- eller arbejds løn. I retspraksis er det antaget, at det afgørende ikke er, om lønnen er forfaldet i den Torstand, at den kan fordres udbetalt, (men) om lønnen er indtjent, d. v. s. om den arbejdsperiode, som lønnen er vederlag for, er udløbet, jfr. de i Kommenteret Retsplejelov i note 7 til § 511 citerede domme. Således er udlæg foretaget om torsdagen i løn, som var indtjent i arbejdsugen fra onsdag til tirsdag, selv om lønnen først kunne fordres udbetalt efter arbejdstids ophør om torsdagen. Omvendt er udlæg nægtet den 31. juli i løn for august måned, selv om lønnen skulle udbetales den 31. juli. Der kan heller ikke, hvis den ansatte aflønnes månedsvis bagud, den 15. gøres udlæg i halvdelen af en måneds løn.

§ 513 om embeds- og bestillings løn giver

derimod beskyttelse mod udlæg, til lønnen er udbetalt. Af forarbejderne til retsplejeloven synes at fremgå, at man ikke ved reglernes udarbejdelse har været opmærksom på denne forskel ¹⁾. Da tjenestemandslønninger betales forud, jfr. lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd nr. 154 af 7. juni 1958 § 31, stk. 1, sammenholdt med bekendtgørelse nr. 399 af 25. august 1971, ville anvendelse af lønreglen i § 511 dog i praksis sædvanligvis føre til samme resultat. Tjenestemandsløven nr. 291 af 18. juni 1969 § 57, stk. 2, bestemmer i lighed med tidligere love, at tjenestemanden bortset fra transporter til særlig godkendte låneinstitutter ikke kan overdrage, pantsætte eller på anden måde råde over løn, der ikke er udbetalt. Denne bestemmelse kan næppe anvendes på udlæg, da adgangen her til er særlig reguleret i retsplejeloven. Vente penge må sidestilles med løn. § 514, nr. 1, jfr. lov af 21. marts 1874, undtager underofficers og mandskabs løn m. v. fra udlæg.

Adgangen til udlæg i forfalden eller indtjent løn taber i øvrigt i betydning, efterhånden som det bliver mere og mere almindeligt, at arbejdsgiveren anviser lønnen til den ansattes lønkonto i bank eller sparekasse. Af praktiske grunde sker anvisningen i reglen, før den fastsatte forfaldsdag er kommet, og før lønningeperioden er udløbet.

Ved inddrivelse af underholdsbidrag er det hyppigst anvendte og mest effektive middel pålæg til arbejdsgiveren om tilbageholdelse i lønnen, jfr. lov om inddrivelse af underholdsbidrag nr. 150 af 24. april 1963 §§ 5-9. Også for skattekrav kan der ske tilbageholdelse for løn, jfr. kildeskattelovens § 73; dette har dog efter kildeskattens indførelse ikke så stor betydning som før. Pålægget, som for underholdsbidrags vedkommende udstedes af politimesteren, påbyder arbejdsgiveren at tilbageholde en vis del af den fremtidige løn og afregne beløbet over for myndighederne.

2. Tilsvarende ordninger findes i Norge og Sverige (løntrekk, inførsel).

Ved lov nr. 623 af 6. december 1968 er der i den *svenske* udsøkningslag indført bestemmelser om udlæg i fremtidigt forfaldende løn m. m., jfr. §§ 67 a-67 e. Udlæg for almindelige gældsfordringer kan kun gøres i løn, som åbenbart overstiger, hvad der kræves til skyldnerens og hans families underhold samt til

¹⁾ Jfr. R.T. 1902-03, tillæg A, sp. 2229.

fyldestgørelse af underholdsforpligtelse, som i øvrigt påhviler ham. Af motiverne fremgår, at udlæg i lønnen mod skyldnerens vilje ikke kommer på tale med hensyn til den store gruppe af lavtlønnede, bortset fra unge, som ikke har nogen forsørgerpligter og heller ikke i øvrigt har større faste udgifter, jfr. prop. 1968: 130 s. 107; men en nærmere grænse-dragning er ikke søgt foretaget. Udlæg må i almindelighed ikke ske, hvis det med grund må antages, at skyldneren har gjort, hvad han formåede for at betale skylden. Udlæg må ikke i løbet af et år ske i længere tid end 3 eller, hvis fordringens art giver særlig anledning hertil, f. eks. erstatning for skade, forvoldt ved en forbrydelse, i 6 måneder. Såvidt muligt bør udlæg ikke foretages i løn under eller i umiddelbar tilknytning til ferie. Udlæg kan også foretages i pension og livrente. Udlæg i løn står tilbage for løntilbageholdelse for underholdsbidrag, skat m. v.

I 1970 indhentede det svenske executionsväsändets organisationsnämnd fra kronofogederne (den fuldbyrdende myndighed i 1. instans) oplysning om, hvorledes man i praksis beregnede skyldnerens beneficium. Næsten alle fradrag husleje med det faktisk afholdte beløb, og flertallet fradrog for skyldnere, der boede i eget hus, rente, amortisation, opvarmning og evt. andre driftsomkostninger. Udgifter til føde fradrages med stærkt varierende beløb, men dog i almindelighed med 200-700 sv. kr. for enlige og 400-800 sv. kr. for par med et tillæg af sjældent over 200 sv. kr. pr. barn. Rejseomkostninger, afbetaling på møbler eller bil, underholdsbidrag og evt. andet fradrages som oftest også.

Som eksempel på resultatet af sådanne beregninger kan nævnes en afgørelse af hovrätten över Skåne och Blekinge af 20. marts 1970, hvorved lensstyrelsens afgørelse blev stadfæstet. En gift, men barnløs mands månedsløn var 3500 sv. kr., hvoraf forskudsskatten var 1293 sv. kr. Af resten forbeholdtes 1707 sv. kr., nemlig 700 kr. til husleje, 100 kr. til afdrag på gæld, 500 kr. til føde, 25 kr. til fagforeningskontingent, 60 kr. til forsikring, radio- og TV-licens, telefon og aviser samt 322 kr. til øvrige udgifter. Tilbage blev 500 sv. kr. (730 d. kr.) til udlæg af en løn på 3500 sv. kr. (5100 d. kr.).

Af en anden undersøgelse fremgår, at kronofogedmyndigheden i Stockholm i tiden 1. juli 1969-31. juli 1970 har foretaget eksekution i løn i 504 tilfælde og nægtet sådant udlæg i 333 tilfælde. Hyppigheden af udlæg i løn

er stærkt varierende på de forskellige steder i landet. Det er endvidere oplyst, at mange skyldnere frivilligt samtykker i udlæg i lønnen.

Adgangen til udlæg i ufortjent løn blev i *Finland* først udviklet i praksis. Lovregler blev givet i 1941 og senere ændret i 1955 og 1966. Efter utsökningslagen 4:6 kan udlæg gøres i fremtidig eller allerede udbetalt løn. I begge tilfælde skal skyldneren beholde 2/3 af lønnen for tiden indtil næste lønningssdag efter fradrag af forskudsskat. Ved bekendtgørelse fastsættes et (hidtil temmelig lavt) minimumsbeløb for, hvad skyldneren må beholde, under hensyn til hans forsørgerpligter. Udlæg i løn er den hyppigste eksekutionsform i Finland.

Tysk rets regler om adgang til udlæg i fremtidig løn findes i Zivilprozessordnung §§ 850-850 i ¹⁾). Udlæg kan inden for visse rammer gøres i den fremtidige løn. Løn under en lav minimumsgrænse ²⁾, hvis højde afhænger af, om skyldneren har forsørgerpligter, forbeholdes ham. Af nettolønnen ud over denne grænse forbeholdes skyldneren fra 3/10 til 9/10, alt efter hvor mange personer han forsørger. Retten kan dog på en kreditors begæring bestemme, at der skal kunne gøres udlæg i en større brøkdel af den del af lønnen, som overstiger en vis grænse (for månedsløn 1000 DM). Omvendt kan retten også om nødvendigt forhøje den udlægssfri part, hvis overvejende hensyn til kreditor ikke taler derimod. Særlige regler skal sikre mod omgåelse ved ansættelse uden løn m. v. Ved engangshonorarer, f. eks. forfatterhonorar, bestemmer retten, hvor stor en del af honoraret der skal kunne undtages fra udlæg.

Efter de gældende *norske* regler kan udlæg ikke gøres i uforfalden løn. Om beskyttelse af forfalden løn, der kræves til skyldnerens og hans families underhold, se bemærkningerne til § 509, II.

I sorenskriver Harbeks indstilling om revision af den norske lov om tvangsfuldbyrdelse foreslås en regel, hvorefter udlæg kan ske i endnu ikke indtjent løn i den udstrækning, lønnen overstiger det, som med rimelighed kræves til underhold af skyldneren og hans

¹⁾ Jfr. *Schönke-Baur: Zwangs-, Vollstreckungs-, Konkurs- und Vergleichsrecht*, 8. Aufl., s. 90-99.

²⁾ Af en månedsløn 221 DM samt hvis skyldneren er forsørger, yderligere 52 DM og for hver yderligere person, han forsørger, 39 DM.

familie, når det er åbenbart, at skyldneren undlader efter evne at betale gælden eller utilbørligt begunstiger andre fordringshavere. Udlæg i fremtidig løn skal dog ikke kunne gøres for længere tid end 2 år efter udlægsforretningen. Nærmere regler kan kunne fastsættes af regeringen. Konkurslovskomiteens foreløbige udkast er i overensstemmelse hermed.

3. Det er lidet hensigtsmæssigt, at adgangen til at foretage udlæg skal afhænge af, om arbejdsgiveren anviser lønnen til skyldnerens bankkonto, i hvilket tilfælde udlæg inden udbetaling som oftest bliver umulig, eller om lønnen udbetales direkte til arbejdstageren, hvor fogeden for at kunne foretage udlæg må møde hos arbejdsgiveren på det klokkeslæt, hvor udbetalingerne påbegyndes. Valget må efter udvalgets opfattelse stå mellem at nægte udlæg i endnu ikke udbetalt løn (med en begrænsning for, hvor længe arbejdstageren kan lade lønnen blive stående) og at indføre en adgang til udlæg i endnu ufortjent og uforfalden løn.

En almindelig adgang til at foretage udlæg i fremtidige lønindtægter ville i betydelig grad øge mulighederne for tvangsinddrivelse, jfr. nærmere Per Olof Ekelöf i Forhandlingerne på det 21. nordiske juristmøde 1957, bilag 7 s. 6 ff. De fleste skyldnere ejer, når bortses fra det nødvendige bohav, som bør fritages for udlæg, intet, hvori udlæg kan gøres, og selv om der findes enkelte aktiver, som falder uden for transgbeneficet, vil de i nutiden kun indbringe lidt ved tvangssalg. Erfaringerne fra løntilbageholdelse for underholdsbidrag og skat viser også, at dette er et meget effektivt inddrivelsesmiddel.

For skyldneren vil inddrivelse gennem udlæg i og tvangssalg af løsøre i reglen være en meget uheldig form for fyldestgørelse; salgssummerne vil som nævnt langtfra svare til brugsværdien. Ved udlæg i løn vil det, som skyldneren mister, derimod krone for krone svare til nedbringelsen af gælden.

Jo mere effektive inddrivelsesmidlerne bliver, des større muligheder skulle navnlig den mindre bemidlede del af befolkningen få for at opnå kredit. Det er dog ganske usikkert, i hvilket omfang en begrænset adgang til udlæg i løn vil få virkning på dette punkt, og i øvrigt ville en for vidtdreven kreditgivning også kunne være uheldig.

Imod at give adgang til udlæg i løn kan anføres, at man herved angriber det økono-

miske grundlag for skyldnerens og hans families tilværelse. Ganske vist er arbejds lønningerne med årene blevet øget i forhold til det nødvendige eksistensminimum; men man vil dog stadig komme til at stå over for valget mellem at gøre alvorlige indgreb i skyldnerens daglige liv, hvor mange udgifter er faste, og hvor en formindskelse af indtægten bl. a. kan medføre tab, f. eks. ved misligholdelse af afbetalingskontrakter, eller at stille sådanne betingelser for lønudlæg, at dettes praktiske betydning bliver ringe. En konkret afvejelse mellem kreditors interesse i fyldestgørelse og debitors interesse i at kunne opretholde sin hidtidige tilværelse ville stille fogedretten over for en meget vanskelig opgave. Måske måtte man fastsætte sådanne grænser for de lønbeløb, hvori udlæg kunne gøres, at adgangen til udlæg i løn i det væsentlige ville miste sin praktiske betydning. Endelig løber man en risiko for, at arbejdsgivere for at undgå besværet med tilbageholdelse af løn til dækning af udlægget afskediger den pågældende til skade for ham selv og hans kreditorer ¹⁾. Nogle lønmodtagere vil på deres side være fristet til hurtigt at skifte arbejdsplads for at undgå udlæg i lønnen.

4. Da der således kan anføres vægtige grunde for og imod at indføre adgang til udlæg i fremtidig løn, og da der ikke har vist sig et stærkt ønske om en sådan adgang, går udvalgets udkast ud på som hovedregel at nægte udlæg i ikke udbetalt løn. Man har ikke anset det for praktisk muligt at gøre forskel efter lønnens størrelse eller arbejdsforholdets art, og reglen omfatter derfor også lønmodtagere, der indtager en ledende stilling.

Skyldneren bør dog ikke kunne lade lønnen henstå i længere tid under beskyttelse mod kreditorforfølgning, og det foreslås derfor, at beskyttelsen skal ophøre en uge efter udløbet af den periode, i hvilken lønnen er indtjent. I ikke udbetalt løn for september måned kan udlæg altså først gøres efter den 7. oktober. Er lønnen udbetalt, kan udlæg straks gøres hos lønmodtageren.

Udkastet sidestiller med løn andet vederlag for personligt arbejde, herunder også f. eks.

¹⁾ I USA, hvor der er adgang til udlæg i fremtidig løn, har man set sig nødsaget til fra den 1. juli 1970 at fastsætte bøde- og fængselsstraf for arbejdsgivere, der foretager afskedigelse som følge af udlæg i lønnen, jfr. *Detlef König: Konsumentenkredit*, Stuttgart 1971, s. 77.

tantieme. Skal skyldneren udføre et arbejde og modtage et samlet vederlag herfor, skal udlæg ikke kunne gøres, så længe arbejdet endnu ikke er udført. Dette må antages at være i overensstemmelse med gældende ret. Ligesom ved løn for en periode gives der også her en frist på en uge, inden for hvilken udlæg ikke kan gøres. Skal der ske a conto-udbetaling, når en vis del af arbejdet er udført, kan der gøres udlæg i a conto-beløbet, når der er gået mere end en uge, efter at den pågældende del af arbejdet er tilendebragt. Reglen kan ikke anvendes på aftaler om salg af et arbejdsresultat, f.eks. en forlagskontrakt, på en entreprisekontrakt eller på bestilling af en ting, selv om denne tilvirkes af bestillingsmodtageren personlig. Her kan der, så længe tingen eller arbejdet ikke er færdiggjort, blive tale om anvendelse af reglen i stk. 3. Det følger af udkastets § 512, stk. 1, at udlæg ikke kan foretages i vederlag, som ydes i form af kost og ophold.

Reglerne om tilbageholdelse i løn for visse særlige krav berøres ikke af udkastet.

Om pensioner findes en regel i udkastets § 512, stk. 3.

Til stk. 2. En panthaver i fast ejendom, hvis fordring er misligholdt, kan efter Danske Lov 5-7-8 tage pantet til brugelighed og oppebærer da ejendommens indtægter. Enhver kreditor kan gøre udlæg i ejendommen og dennes indtægter, hvis han begærer ejendommen stillet til tvangsauktion.

En kreditor, som ønsker at gøre udlæg i ejendommens indtægter alene, bliver ikke derved i stand til at opfylde udlejerens forpligtelser over for lejereren, herunder at sørge for vedligeholdelse, opvarmning m. m. Da lejen sædvanligvis betales forud, skulle det egentlig følge af ordene i retsplejelovens § 511, stk. 3, hvorefter udlæg ikke kan gøres i skyldnerens ret ifølge en gensidigt bebyrdende kontrakt, når udlægshaveren ikke er eller ved udlægget bliver i stand til at erlægge modydelsen, at udlæg i lejeindtægter i almindelighed var udelukket. Denne konsekvens har retspraksis dog ikke draget. Det må antages, at udlæg som hovedregel ikke kan foretages i uforfaldne lejeindtægter. En højesteretsafgørelse i U.f.R. 1934.97 har dog stadfæstet en udpantning i lejeindtægter, dagen før disse forfaldt. I højesteretsdommen nævnes, at der ikke var fremkommet indsigelse fra lejerne.

Det forekommer ønskeligt, at der opstilles

en klar og skarp regel. Lejernes interesse i, at udlejereren opfylder sine pligter med hensyn til istandsættelse og opvarmning taler for, at udlejerens interesse heri ikke svækkes ved udlæg i lejeindtægterne for måske langt ud i fremtiden. Et sådant udlæg vil også kunne være i strid med panthavernes interesser, idet disses ret i tilfælde af misligholdelse i reglen også omfatter indtægter af pantet, jfr. v. *Eyben*: Panterrettigheder, 3. udg. s. 83 ff. Da det synes vanskeligt at fastsætte nogen anden skæringsdag end forfaldsdagen for lejen, foreslår udvalget, at kun forfaldne lejeindtægter skal kunne gøres til genstand for udlæg.

Efter bestemmelsens formulering gælder forbudet kun særskilt udlæg i lejen. Den adgang, som en udlægshaver antages at have til samtidig med udlæg i en fast ejendom at gøre udlæg i indtægterne af ejendommen og oppebære disse indtil tvangsauktionen, jfr. *Gomard*: Fogedret, 2. udg. s. 85, berøres ikke af udkastet, der heller ikke begrænser panthavernes adgang til at tage ejendommen til brugeligt pant efter Danske Lov 5-7-8.

Udkastets regel omfatter ikke blot leje af en samlet fast ejendom, men ethvert lejemål om hus eller husrum, jfr. lejelovens § 1.

Om udlæg i lejerens ret gøres nogle bemærkninger ved udkastets § 509, stk. 1, og § 512, stk. 1.

Til stk. 3. Som berørt i bemærkningerne til stk. 2 udelukker den gældende lovs § 511, stk. 3, udlæg i det, som skyldneren måtte kunne erhverve ifølge en gensidigt bebyrdende kontrakt, der ikke endnu er fuldstændig opfyldt fra hans side, når det, der af ham skal ydes, er personligt arbejde eller tjeneste eller andet, som udlægshaveren ikke er eller ved udlægshaverens forretning sættes i stand til at give eller udføre. Om nogle af de vigtigste tilfælde, der kan falde ind under denne bestemmelse, foreslås særskilte regler ovenfor i stk. 1 og 2. Som andre tilfælde kan nævnes entreprenørarbejder, fremstilling af ting, som kun kontraktmæssigt kan præsteres af skyldneren, f. eks. fordi hans ansattes særlige fagkundskab er af betydning, eller levering af en individuelt bestemt ting, som er undergivet skyldnerens råden.

Baggrunden for reglen i § 511, stk. 3, er, at skyldnerens interesse i at præstere rigtig opfyldelse og undertiden også hans mulighed herfor kan blive svækket, når vederlaget ikke går til ham selv, men til hans kreditor. Med-

kontrahentens interesser kan derfor blive truet. Heroverfor kan anføres, at på den ene side vil skyldneren i mange tilfælde opfylde sine forpligtelser, selv om der gøres udlæg i vederlaget, og på den anden side vil medkontrahenten ikke være bedre stillet, hvis udlægshaveren, selv om han i og for sig var i stand til at præstere rigtig ydelse, f. eks. af nogle artsbestemte varer, dog ikke er indstillet herpå, jfr. *Gomard*: Fogedret, 2. udg. s. 80 ff.

Udvalget foreslår, at reglen i § 511, stk. 3, 1. punktum, bortfalder, og at skyldnerens medkontrahent stilles på samme måde som ved en overdragelse af fordringen. Herom opstiller *Henry Ussing*: Dansk Obligationsret, almindelig del, 4. udgave ved A. Vinding Kruse s. 232 ff i delvis tilslutning til *Jul. Lassen*: Haandbog i Obligationsretten, almindelig del, 3. udgave s. 579 ff, en regel, som svarer til udkastets stk. 3, 1. pkt. Medkontrahenten kunne måske regne med, at skyldneren var rede til at ophæve kontrakten eller ændre dennes bestemmelser, medens udlægshaveren ikke er interesseret heri. Det kan være nødvendigt for medkontrahenten at erlægge det vederlag, der er gjort udlæg i, til skyldneren, f. eks. for at denne kan købe materialer til udførelse af arbejdet. I den udstrækning, udlægget udsætter medkontrahenten for væsentlig fare eller ulempe, kan han tilsidesætte det; men han må nærmere kunne påvise, hvilke omstændigheder der medfører denne fare eller ulempe. Er udlægshaveren parat til at erlægge den ydelse, som medkontrahenten har krav på, vil medkontrahenten ret sjældent kunne tilsidesætte udlægget, men det kan dog f. eks. tænkes, at han kan påvise, at han har givet skyldneren et for denne særlig gunstigt tilbud for at kunne opnå en fastere forretningsforbindelse, som ikke bliver til noget, dersom udlægget opretholdes.

Erlægger medkontrahenten til skyldneren, eller ophæver han efter aftale med denne kontrakten, og bliver det senere fastslået, at han ikke var berettiget hertil, kan han eventuelt ifalde erstatningsansvar over for udlægshaveren. For at give ham mulighed for at undgå denne risiko og straks få fastslået retsstillingen, giver udkastet medkontrahenten ret til at afværge udlægget eller få det ophævet, når han har rimelig interesse deri, altså navnlig når han har besluttet sig til og er berettiget til at erlægge til skyldneren eller med denne er enig om kontraktens ophævelse. Medkontrahenten

kan da indtræde som part i forretningen. Er medkontrahenten ikke i forvejen bekendt med udlægget, vil udlægshaveren i reglen i egen interesse underrette ham derom, jfr. udkastets § 524, og medkontrahenten kan da begære forretningen genoptaget for at protestere mod udlægget, jfr. § 504, stk. 1, nr. 1. Skyldneren kan ikke modsætte sig udlægget under henvisning til medkontrahentens ret, medmindre han optræder som befuldmægtiget for ham. Medkontrahenten kan også vælge at holde sig væk fra forretningen og handle ud fra sin opfattelse af egen retsstilling. Udlægshaveren må da anlægge retssag mod medkontrahenten for at få spørgsmålet afgjort eller søge skyldneren straffet, hvis denne har modtaget og forbrugt det udlagte beløb.

Til §512

Til stk. 1. En forpligtelse til at betale en pengesum berøres i almindelighed ikke af, om beløbet skal erlægges til den ene eller den anden. Ved visse ydelser kan det derimod være af betydning for yderen, hvem han skal erlægge til. Dette gælder især aftaler om brug af en ting eller en fast ejendom eller om personlig tjeneste. For leje af hus eller husrum bestemmer lejeloven, lovbekendtgørelse nr. 385 af 4. juli 1969, § 53, stk. 2, at lejeren ikke uden udlejerens samtykke må overlade brugen af det lejede eller nogen del deraf til andre end medlemmer af sin husstand. Heller ikke brugeren af løsøre vil i almindelighed være berettiget til at overlade brugen til andre. En arbejdsgiver kan, bortset fra visse tilfælde af overdragelse af en virksomhed, hvor indehaverens person ikke spiller større rolle for de ansatte, ikke pålægge en funktionær at træde i en anden arbejdsgivers tjeneste. Da det må anses for gældende ret, at en kreditor heller ikke kan gøre udlæg i rettigheder, der er således afhængige af den berettigedes person, at de kun kan fordres erlagt til ham, foreslår udvalget at give en udtrykkelig bestemmelse herom. I tilfælde af arbejdsgiverens konkurs kan de fleste af de her omhandlede kontrakter derimod fortsættes med konkursboet som part, jfr. f. eks. den gældende konkurslovs § 17 og konkurslovsudvalgets udkast §§ 51-61. Er det bestemt f. eks. i en lejekontrakt, at lejeren uden begrænsninger kan overdrage lejeretten, vil dette oftest betyde, at lejeren person ingen rolle spiller for udlejerens, og udlæg vil derfor kunne foretages i lejeret-

ten, medmindre reglerne i udkastets § 509 er til hinder derfor.

§ 512, stk. 1, omfatter både gensidigt bebyrde kontrakter og gaveløfter. Er en ydelse tilsagt som gave, men endnu ikke præsteret, vil udlæg i gavemodtagerens ret til at forlange ydelsen erlagt som hovedregel ikke kunne foretages.

Til stk. 2. Bestemmelsen har samme indhold som retsplejelovens § 514, nr. 3. Underholdsbidrag til børn tilkommer i øvrigt barnet og vil allerede af denne grund ikke kunne angribes af moderens kreditorer.

Efter norsk og svensk ret må udlæg antages at kunne ske i forfaldne krav på underholdsbidrag.

Til stk. 3. Efter den gældende bestemmelse i § 513 kan udlæg ikke gives i ikke udbetalte pensioner og hermed i klasse stående understøttelser, som udredes af statskassen, kommunekasser eller andre offentlige kasser. Efter § 514, nr. 4 kan udlæg ikke gøres i understøttelse og hjælp til trængende, som gives af det offentlige, stiftelser eller andre veldædige indretninger. Selv om disse bestemmelser ikke udtrykkelig siger, at beskyttelsen kun vedvarer, indtil beløbet er udbetalt, er der dog ingen tvivl om, at dette er meningen.

Den foreslåede bestemmelse indeholder kun den ændring i den gældende retstilstand, at ikke blot pensioner fra det offentlige, men også pensioner fra private arbejdsgivere medtages under beskyttelsen. Sådanne pensioner vil i langt de fleste tilfælde være omfattet enten af reglerne i lov om tilsyn med pensionskasser, jfr. lovbekendtgørelse nr. 163 af 26. maj 1959, hvis § 18 giver beskyttelse mod udlæg, eller, dersom pensionen er tilvejebragt ved tegning af forsikring, af reglerne i forsikringsaftaleloven nr. 129 af 15. april 1930, hvis § 116, stk. 1, hjemler en tilsvarende beskyttelse. Disse regler foreslås ikke ændret. I nogle tilfælde forekommer der individuelle pensionsordninger, jfr. *Gomard*: Privat pension og social forsikring s. 109. Pensionistens krav i henhold til en sådan ordning vil falde ind under udkastets bestemmelse.

Henstår pensionen eller understøttelsen i længere tid uden at blive hævet, kan de grunde, der fører til udlægsforbudet, ikke mere anses for at være til stede. Udkastet har anset det for rimeligt at give pensionisten eller den understøttede en noget længere frist end lønmodtagere, jfr. udkastets § 511, stk. 1, og det

foreslås derfor, at udlæg først kan foretages, når der er gået tre måneder fra forfaldsdagen. En tilsvarende regel foreslås ikke for underholdsbidrag, jfr. stk. 2, idet der her i reglen vil skyldes den bidragsskyldiges manglende evne eller vilje til at betale, at den forfaldne ydelse ikke er blevet betalt.

Efter *svensk* ret behandles pension på samme måde som løn, jfr. lovens § 67 d. I § 66, stk. 2, bestemmes, at midler, som til særskilt angivet formål anvises skyldneren af det offentlige eller af en stiftelse med almennyttigt formål er indsamlet hos almenheden, ikke kan gøres til genstand for udlæg, hvis det strider mod det angivne formål.

Den *norske* lovs § 72, nr. 2, beskytter kun uforfalden fordring på pension af en offentlig kasse eller indretning, men kan muligt anvendes analogt på private pensioner, jfr. *Brækhus*: Materiel konkurs- og eksekutionsrett, 4. utg. s. 141. Udkastet fra 1954 foreslår at udvide reglen til også at gælde pensioner i private arbejdsforhold. Konkurslovskomiteens udkast udstrækker beskyttelsen indtil udbetalingen, og udlæg skal heller ikke kunne gøres i umiddelbar forbindelse med udbetalingen; men den foreslåede regel om udlæg i fremtidig løn skal også være anvendelig på pensioner. Stipendier og lignende fordringer på understøttelse er derimod sikret selv efter udbetaling, jfr. § 71.

Til §513

Bestemmelsen er ny.

1. Efter lov om erstatningsansvar for skade ved jernbanedrift nr. 117 af 11. marts 1921 § 4, stk. 5, kan erstatningskrav i henhold til loven ikke overdrages eller gøres til genstand for kreditorforfølgning. Krav på godtgørelse for ikke-økonomisk skade, f. eks. for svie og smerte eller for tort, som er forvoldt ved krænkelse af en andens legeme eller frihed eller ved strafbar krænkelse af hans person i øvrigt, kan ikke overdrages, før kravet er anerkendt eller fastslået ved dom, jfr. lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov, lovbekendtgørelse nr. 277 af 30. juni 1965, § 15, stk. 3; det samme må antages at gælde med hensyn til kreditorforfølgning.

Krav i henhold til ulykkesforsikringsloven kan ikke gøres til genstand for retsforfølgning, jfr. lovbekendtgørelse nr. 137 af 26. april 1968 § 6. Beregnes renten efter en invaliditets-

grad på under 50%, skal - og i andre tilfælde kan - renten omsættes til et kapitalbeløb; men dette kan båndlægges af det sociale udvalg efter nærmere af Ulykkesforsikringsdirektoratet fastsatte retningslinier, § 38, stk. 3, jfr. § 36.

2. Efter *norsk* lov om tvangsfuldbyrdelse § 72, nr. 7, er krav på erstatning for skade på legeme eller helbred eller for tab af forsøger beskyttet mod udlæg, så længe kravet ikke er forfaldet. Den norske konkurslovskomité foreslår dels en udvidelse af beskyttelsen på samme måde som for løn og pension, dels en regel, hvorefter vedkommende overformynderi på den berettigedes begæring kan bestemme, at erstatningsbeløbet m. v. skal underkastes en form for båndlæggelse, hvorved også udlæg afskæres. Begæringen skal fremsættes inden en måned efter udbetalingen. *Svensk* lov § 66, stk. 3, giver kun beskyttelse til udbetalingen.

3.1 udkastet til lov om gældsordning, som blev udarbejdet af den i 1930 nedsatte kommission, foresloges en tilføjelse til retsplejeloven, hvorefter erstatning for legemlig skade skulle undtages fra eksekution, for så vidt erstatningsbeløbet var holdt afsondret fra skyldnerens øvrige formue, såsom ved indsættelse på særskilt konto eller til særskilt forvaltning, jfr. den nævnte betænkning s. 104 og 281. *Henry Ussing*: Dansk Obligationsret, almindelig del, 4. udgave ved A. Vinding Kruse s. 226, udtaler tilslutning til tanken.

4. Erstatning for invaliditet skal kompensere for fremtidigt indtægtstab, og dette formål vil ikke kunne opnås, hvis erstatningen inddrages under udlæg. Både sociale hensyn og etiske betragtninger taler afgørende for en så vid beskyttelse, som det er praktisk muligt at give. Derimod mener udvalget ikke, at de samme hensyn gør sig gældende ved erstatning for tab af arbejdsfortjeneste. Arbejdsfortjeneste er, når der er forløbet en uge efter udløbet af den periode, hvori den er indtjent, ikke beskyttet mod udlæg, jfr. udkastets § 511, stk. 1, og erstatningen må da vistnok stilles på samme måde. Det er formentlig også rimeligt, at den gæld, som skyldneren har måttet stifte, fordi han var uden indtægt, om fornødent kan dækkes i erstatningen for tab af indtægt.

Godtgørelse for svie og smerte eller vansir bør, hvis den kommer til udbetaling i anledning af en skade, som også har medført krav på invaliditetserstatning, formentlig behandles på samme måde som denne. Kan godtgørelsen

ikke sammenlægges med en invaliditetserstatning, vil den som oftest andrage et så forholdsvis ringe beløb, at praktiske grunde taler mod at give beskyttelse mod udlæg, når beløbet først er udbetalt.

Beskyttelsen gives efter udkastet kun til den umiddelbart skaderamte og til den, som selv har lidt tab ved at miste en forsørger. Der er ikke grund til nogen særlig beskyttelse af den, som har et såkaldt afledet krav, f. eks. en arbejdsgiver, som har måttet udrede sygeløn. Efter udkastet falder beskyttelsen endvidere bort ved den skadelidtes død (eller når den, som har mistet en forsørger, selv dør). I dødsboet kan afdødes kreditorer søge fyldestgørelse på sædvanlig måde. Har skyldneren overdraget kravet, hvilket som nævnt kan ske, når kravet og dets størrelse er anerkendt eller fastslået ved dom, kan erhververens kreditorer frit gøre udlæg i kravet.

Så længe beløbet ikke er udbetalt til den erstatningssøgende eller nogen på hans vegne, er beskyttelsen absolut. Erstatninger udbetales i Danmark i praksis altid som et kapitalbeløb, og hvis dette sammenblandes med den erstatningsberettigedes øvrige formue, vil det være umuligt at give nogen beskyttelse. Er udbetaling sket, kan beskyttelsen kun blive bestående, hvis beløbet er holdt klart adskilt fra skyldnerens øvrige formue.

Som eksempel herpå nævnes indsættelse på særskilt konto i bank eller sparekasse. At kontoen skal være særskilt, betyder, at der ikke må indsættes andre midler på kontoen. Er et beløb engang hævet, kan skyldneren ikke senere indsætte et tilsvarende beløb på kontoen. Dette må heller ikke ske på den indirekte måde, at skyldneren hos banken låner penge mod sikkerhed i kontoen og senere tilbagebetaler lånet. Er skyldneren ved erstatningens udbetaling umyndig, skal erstatningen indbetales til Overformynderiet. Bestyres der andre midler for den umyndige under Overformynderiet, bør det af posteringerne klart fremgå, om senere udbetalinger henfører sig til erstatningen eller til den øvrige kapital. Efter omstændighederne vil kapitalen også på tilstrækkelig klar måde kunne anbringes i fast ejendom, enten i form af tinglyst pantebrev, der angiver, hvorfra midlerne stammer, eller, hvis skyldneren ikke har anbragt andre midler i ejendommen, ved en tinglyst deklaration på denne. Ved tinglysningen må erstatningen dokumenteres.

Beskyttelsen gælder mod enhver form for retsforfølgning, også for de i arvelovens § 62, stk. 4 nævnte erstatningskrav. Bærer den erstatningspligtige kun en del af skylden for skaden, og har han ved den erstatningspådragende hændelse selv lidt en skade, hindrer bestemmelsen ikke, at han, før han udbetaler erstatningsbeløbet, fradrager det beløb, han kan kræve af skadelidte.

Efter arvelovens § 62, stk. 2, er uhævede renter af båndlagt tvangsarv kun beskyttet mod udlæg i 6 måneder efter forfaldsdagen. Dette står i forbindelse med, at kreditorbeskyttelsen kun haves, når arvingen også selv er afskåret fra at disponere, og at han har fri dispositionsret over renten, jfr. § 62, stk. 1. Udvalget har ikke fundet grund til at gøre en tilsvarende begrænsning med hensyn til renter af erstatningsbeløb, hvor urådighed ikke er en betingelse for kreditorbeskyttelse.

Stk. 2 handler om godtgørelse for ikke-økonomisk skade, der ikke falder ind under stk. 1, altså f. eks. godtgørelse for svie og smerte eller vansk, som ikke står i forbindelse med en skade, som har medført invaliditet, eller for tort ved en æresfornærmelse.

Ikrafttrædelseslovens § 15, stk. 3, bestemmer, at krav på godtgørelse i anledning af en skade, som er forvoldt ved krænkelse af en andens legeme eller frihed eller ved strafbar krænkelse af en andens person i øvrigt, hans fred eller ære, ikke kan overdrages, før kravet er anerkendt eller fastslået ved dom. Bestemmelsen kan muligvis anvendes analogt på andre godtgørelseskrav, f. eks. krav på oprejsning i anledning af strafforfølgning, jfr. retsplejelovens kapitel 93 a, og på erstatning for tort ved uberettiget arrest, jfr. § 641. Udvalget finder imidlertid, at udlæg under hensyn til disse kravs grundlag og formål ikke bør kunne foretages, så længe beløbet ikke er udbetalt, jfr. også Straffelovrådets betænkning om privatlivets fred nr. 601/1971 s. 71.

Til stk. 3. Når de i stk. 1 og 2 nævnte krav er blevet således konkretiseret, at skyldneren kan overdrage dem, må skyldneren også under udlægsforretningen kunne anvise dem som genstand for udlæg. Har skyldneren stillet et aktiv, som er erhvervet for en invaliditetserstatning og holdt adskilt fra hans øvrige formue, som underpant for en fordring, må pant-haveren kunne gøre udlæg i tingen for pantefordringen; ellers ville pantsætningen være umulig. Er det en fordring, der er pantsat, vil

pant-haveren kunne søge fyldestgørelse i fordringen uden at skulle foretage udlæg.

Til § 514

Til stk. 1. Ved retsplejelovens § 512 afskæres udlæg, når det ved retshandler med tredie-mand eller ved dennes bestemmelser retsgyldigt er fastsat, at kreditorer ikke kan søge fyldestgørelse i godset.

I almindelighed kan skyldnerens medkontra-hent ifølge en gensidigt bebyrdende kontrakt ikke med retsvirkning bestemme, at skyldnerens kreditorer ikke kan foretage udlæg i det, som skyldneren erhverver ved kontrakten. Medkontra-henten har i almindelighed ingen interesse i et sådant vilkår, men vil meget muligt, hvis skyldneren ønsker at opnå beskyttelse mod sine kreditorers forfølgning, for at få kontrakten til at gå i orden samtykke i en sådan bestemmelse. Der ville da i virkeligheden foreligge en selvbåndlæggelse, som ikke bør opretholdes. Har skyldneren derimod ikke ydet vederlag for ydelsen, og er denne alene bestemt af yderens ønske om at give skyldneren en økonomisk fordel, er forholdet anderledes. Da skyldneren ikke har krav på ydelsen, må han modtage den med de begrænsninger i hans rådighed, som yderen ønsker at pålægge, og da der intet går fra hans kreditorer, er det ikke uforeneligt med hensynet til dem, at de i et vist omfang må respektere, at ydelsen undrages deres forfølgning.

Arvelovens §§ 58-65 indeholder nu udtrykkelige bestemmelser, hvorefter en arvelader ved testamente kan bestemme, at den indsatte arving ikke skal kunne råde over arven i levende live, og at hans kreditorer da heller ikke kan søge fyldestgørelse deri. Dette gælder, selv om arven er tvangsarv; men skifte-retten kan da på begæring tilsidesætte bestemmelsen om båndlæggelse, hvis arvingen godtgør, at han er i stand til på forsvarlig måde at råde over arven på egen hånd. Sådan tilsidesættelse kan derimod ikke ske, hvis arveladeren frit kan råde over arven ved testamente. Arveladeren kan i dette tilfælde begrænse indskrænkningerne i rådighedsadgan-gen; men det må dog antages, at det er en forudsætning for båndlæggelsens gyldighed over for arvingens kreditorer, at hans rådighed er indskrænket tilsvarende, jfr. betænkning nr. 291/1961 om arvelovgivningen s. 121.

Det må utvivlsomt antages, at en giver kan

træffe bestemmelse om båndlæggelse af gaven i samme omfang, som en arvelader kan med hensyn til fri arv. En blandet retshandel, der indeholder et væsentligt gavemoment, f. eks. overdragelse af en fast ejendom mod overtagelse af pantegælden, der er væsentlig mindre end ejendommens værdi, må i denne henseende opfattes som en gave. Udkastets § 514, stk. 1, er således i overensstemmelse med gældende ret. Reglen i 2. pkt. svarer til arvelovens § 62, stk. 2, 2. pkt. Da der intet kan være i vejen for, at en giver bestemmer en mindre vidtgående udlægsfritagelse end den, der følger af lovens regler, kan han også ligesom ved fri arv bestemme, at renten kun skal kunne værnes mod udlæg i kortere tid end 6 måneder; men dette vil næppe forekomme i praksis. Derimod kan det snarere tænkes bestemt, at renten skal lægges til kapitalen eller skal være båndlagt en kortere eller længere tid. Det kan ikke med retsvirkning bestemmes, at renten skal være beskyttet mod kreditorfølgning i længere tid end seks måneder, hvis skyldneren alligevel skal kunne hæve renten, når han ønsker det. Reglen om renten er en undtagelse fra hovedreglen om, at kreditorfølgning i et aktiv kun kan afskæres, hvis modtageren ikke selv frit kan råde over aktivet, jfr. stk. 3, og undtagelsesreglen kan ikke udstrækkes ud over de 6 måneder, som den omfatter; anderledes måske vedrørende fri arv *Svend Danielsen, Poul Gaarden og Finn å Rogvi: Arveloven s. 244.*

Til stk. 2. Har en skyldner indskudt kapital i en forening eller et interessentskab, vil hans personlige kreditorer i almindelighed ikke kunne foretage udlæg i foreningens eller interessentskabets formue, men derimod i skyldnerens rettigheder mod foreningen eller interessentskabet, navnlig i krav på andel i udbyttet og ved opløsning i overskud samt eventuelt i retten til at kræve opløsning. Udvalget har ikke anset det for nødvendigt eller hensigtsmæssigt at foreslå lovregler herom.

Der kan imidlertid undertiden - også bortset fra arv og gave - foreligge sådanne særlige hensyn, at heller ikke skyldnerens ret bør kunne gøres til genstand for udlæg. I sagen i U.f.R. 1941.833 ønskede en kreditor at gøre udlæg i sin debitors ret til at få skøde fra en byggeförening på en ejendom. Foreningens formål var at søge opført gode og sunde arbejderboliger, således at hvert medlem kunne få overdraget et hus til eje. Udlæg skulle ikke

kunne foretages i det enkelte medlems andel i foreningens formue for en foreningen uvedkommende gæld. Retten til at få skøde kunne kun overdrages med generalforsamlingens og panthavernes samtykke. Skyldneren havde endnu ikke opfyldt sine forpligtelser over for foreningen og kunne således endnu ikke få skøde. Foreningen protesterede mod foretagelse af udlæg og fik medhold hos landsretten.

Efter udvalgets mening kan ikke ethvert forbud, f. eks. i en forenings vedtægter, mod udlæg i et medlems ret have virkning over for trediemand, men det må være en betingelse, at hele formålet med ordningen på afgørende måde taler for at opretholde forbudet. Det er ikke nødvendigt for anvendelsen af den foreslåede bestemmelse, at der foreligger en forening; ikke organisationsformen, men fællesskabet er det væsentlige. Er der f. eks. i en byggeförening givet et medlem skøde på en ejendom, ville en bestemmelse om udelukkelse af kreditorfølgning i ejendommen i almindelighed ikke have nogen virkning, jfr. om et sameje U.f.R. 1968.832 og *Peter Blok: Ejerlejligheder s. 231.* Det kan imidlertid næppe udelukkes, at der kan forekomme tilfælde, hvor der, selv efter at en rettighed i øvrigt er endeligt erhvervet, dog består et så omfattende, retligt bindende fællesskab mellem de personer, der har erhvervet tilsvarende rettigheder på samme måde, at der bør være mulighed for at hindre ejerskifte som resultat af kreditorfølgning.

Sondringen mellem § 512, stk. 1, og § 514, stk. 2, går navnlig på, om der er tale om et krav på en ydelse eller om en aktuel rettighed af mere eller mindre omsætningsbeskyttet karakter.

Indtægter af de af stk. 2 omfattede rettigheder er kun beskyttet mod udlæg, hvis dette undtagelsesvis med nødvendighed følger af ordningens formål.

Til stk. 3. Som ovenfor nævnt må det anses for en betingelse for udelukkelse af kreditorfølgning i testamentsarv, at også arvingens egen fri rådighed over midlerne er afskåret. Dette betyder dog ikke, at enhver disposition over de båndlagte midler skal være udelukket. Justitsministeriet (overøvrigheden) kan altid tillade, at der sker frigivelse af båndlagt arv, når det er en velfærdssag for arvingen, jfr. arvelovens § 63 og Justitsministeriets cirkulære nr. 61 af 7. april 1964. For så vidt angår arv, der ikke er tvangsarv, må testator også

f. eks. kunne træffe bestemmelse om en ordning i lighed med det engelske trustinstitut, således at forvalteren (trustee) eventuelt efter nærmere i testamentet angivne retningslinier kan træffe bestemmelse om frigivelse af dele af kapitalen; men afgørelsen heraf må hverken formelt eller reelt ligge hos arvingen selv.

Det har i den retsvidenskabelige teori været omtvistet, hvorvidt samme betingelse må stilles for gaver, og nogen endelig afgørelse af spørgsmålet foreligger ikke i retspraksis, jfr. *O. A. Borum, Stig luul og Otto Schlegel: Båndlæggelsesinstituttet i dansk ret s. 165 ff* med henvisninger samt *Gomard: Fogedret, 2. udgave s. 95*. Det må dog anses for den herskende opfattelse, at forbud mod udlæg ikke har nogen virkning, hvis gavemodtageren har fri rådighed over gaven. Der er efter udvalgets opfattelse i almindelighed kun grund til at anerkende forbud mod kreditorforfølgning, hvis dette er et led i bestræbelser for at sikre gavens forbliven hos gavemodtageren, og hertil er også indskrænkning i hans egen rådighed både med hensyn til salg og til pantsætning nødvendig. Fri rådighed vil hos dem, der yder gavemodtageren kredit, kunne vække en beføjet forventning om, at der også vil kunne søges fyldestgørelse i gavemidlerne.

Også for gavemidler vil der ligesom for fri arv kunne være truffet bestemmelse om frigivelse af gaven eller en del af denne under visse betingelser eller efter en trediemands afgørelse. Justitsministeriets adgang til at frigive båndlagte midler, når det er en velfærdssag for ejeren, gælder efter en praksis, som det ikke har været hensigten at fravige ved arveloven, også for gaver.

Et udlægsforbud som led i en af de i stk. 2 omhandlede ordninger kan kun opretholdes, hvis det tilsigter at hindre en overgang af retten, som vil være i strid med ordningens formål. Der må derfor også være fastsat begrænsninger i skyldnerens rådighed, f. eks. således at han kun kan overdrage retten med en foreningsbestyrelses samtykke. Begrænsningerne må stå i et passende forhold til det tilstræbte formål.

Efter udkastet er det endvidere en betingelse for udlægsforbudets gyldighed, at der er truffet rimelige foranstaltninger til at hindre skyldnerens frie råden. Hvad der kræves hertil, må afhænge såvel af begrænsningerne i skyldnerens råden som af aktivernes art. Ved fast ejendom må således kræves tinglysning, me-

dens kreditforeningsobligationer og andre negotiable papirer må undrages skyldnerens besiddelse, og om båndlæggelse af bank- eller sparekassekonto må der ske notering i bankens eller sparekassens bøger. Egnede sikringsakter findes ikke med hensyn til løsrøreeffekter, som skyldneren skal benytte, og bevis for rådighedsforbudet må derfor i reglen her være tilstrækkeligt.

Af udkastets formulering følger dog, at det ikke er udelukket at tage et vist hensyn til de konkrete omstændigheder i forbindelse med gaven. Er denne givet med den klausul, at den skal anvendes til et bestemt formål, f. eks. tilvejebringelse af en akkord med modtagerens kreditorer, må der endvidere antages kun at ville gå et kort tidsrum, før anvendelse er sket, og får spørgsmålet om beskyttelse mod kreditorforfølgning kun betydning i forhold til kreditorer, hvis krav allerede var opstået, da gaven blev givet, vil det ofte være ganske upraktisk og heller ikke nødvendigt at stille strenge krav til den faktiske rådighedsberøvelse.

Til stk. 4. En bestemmelse om, at skyldneren ikke skal råde over et aktiv, vil i almindelighed ikke kunne nå sit formål, hvis hans kreditorer kan gøre udlæg i aktivet og sætte det på tvangsauktion. I stk. 4 opstilles derfor en formodning for, at sådan bestemmelse også tilsigter at udelukke kreditorforfølgning, jfr. således også for gældende ret *Henry Ussing: Dansk Obligationsret, almindelig del, 4. udg. ved A. Vinding Kruse s. 225*.

Efter den *svenske* udsøkningslag § 66, stk. 1, som ændret ved lov nr. 623 af 6. december 1968, kan ejendom, som på grund af forskrift ved gave eller i testamente eller af anden mod enhver gældende grund ikke kan overdrages, heller ikke gøres til genstand for udlæg, medmindre andet følger af lovgivningen.

Selv om adgang til udlægsforbud ved gaver kan anses forudsat i den *norske* tvangsfuldbyrdslovs § 64, stk. 2, foreligger der ikke i Norge en så udbredt og fast tradition for, at båndlæggelse af arv og gave kan finde sted, som i Danmark og til dels i Sverige. Beskyttelse mod kreditorforfølgning anerkendes i et vist omfang, men der er usikkert, hvilke betingelser der må være opfyldt. Det er således antaget, at gaveren af en fast ejendom ikke kan udelukke kreditorforfølgning, ej heller fra tidligere kreditorer, når modtageren skal overtage pantegælden og kun berøves adgan-

gen til at pantsætte, men ikke til at sælge ejendommen, jfr. Norsk Rettstidende 1936. 124. (»Heringstaddommen«). Det er imidlertid efter voteringen i sagen usikkert, hvilket af disse to momenter der skal tillægges den afgørende vægt. Det norske udkast fra 1954 § 35 betinger udlægsfrihed både af, at der ikke skal ydes delvist vederlag i form af overtagelse af pantegæld eller lignende, og af at såvel salg som pantsætning og lignende afskæres, men dette krav kritiseres af *Brækhus*: Materiell konkurs- og eksekusjonsret, 4. utg. s. 154, som for vidtgående.

Den norske konkurslovskomites foreløbige udkast anerkender testators og givers adgang til at bestemme udlægsfritagelse. Denne skal kun have virkning i forhold til fremtidig stiftet gæld, hvis skyldneren ikke skal kunne råde over godet. Ydes der delvist vederlag, bliver udlægsfritagelsen virksom for den overskydende del, medmindre denne udgør mindre end halvdelen af godets værdi. Der gives nærmere regel om udpegning af tillidsmand (forvalter), frigivelse m. v.

Til §515

Bestemmelsen er ny.

Til stk. 1. Den svenske lovs § 65, stk. 1, nr. 4, afskærer udlæg i genstande, som har en sådan overvejende personlig værdi for skyldneren, at det ville være åbenbart ubilligt, om udlæg kunne ske.

Den norske lovs § 70, nr. 7, undtager fra udlæg bl. a. familiepapirer, forlovelsesringe, ærestegn og æresgaver. Undtagelsen gælder i princippet uden hensyn til tingens pengeværdi, jfr. *Brækhus*: Materiell konkurs- og eksekusjonsrett, 4. utg. s. 138 f. Den norske konkurslovskomites udkast undtager ting, som har en særlig personlig værdi for skyldneren eller nogen af hans husstand, såfremt værdien ikke er større, end at det ville være åbenbart urimeligt, om tingene blev tvangssolgt.

Retsplejeloven indeholder ingen regel af denne karakter. I en anden forbindelse tillægges en tings særlige personlige værdi betydning i skiftelovens § 47 som affattet ved lov nr. 412 af 18. december 1963. Hvis flere arvinger forlanger udlagt en ting, der har særlig erindringsværdi for familien, skal den arving, fra hvis slægt eller slægtsgren tingen stammer, ifølge § 47 være fortrinsberettiget til at få den udlagt.

I praksis vil man i reglen undgå at gøre

udlæg i rent personlige ting af begrænset salgsværdi; men udvalget finder det rimeligt at give en udtrykkelig bestemmelse herom.

Under bestemmelsen går f. eks. familieportrætter, forlovelsesringe, vielsesringe og hæderstegn, jfr. den gældende norske lovregel. En hædersgave falder derimod udenfor, hvis den ikke består af en ting, som i sig selv giver udtryk for udmærkelsen. En sportspræmie, der består i en sølvpokal med inskription, kan være omfattet af bestemmelsen, men derimod ikke en præmie, som består af en almindelig brugsgenstand, jfr. *Brækhus* anf. st. og Statens offentlige utredningar (svensk) 1964:57 s. 235. En personlig skrivelse til skyldneren fra en berømt kunstner eller politiker vil være undtaget fra udlæg, selv om brevet på grund af sit indhold eller underskriften har salgsværdi, medens et brev, som er erhvervet til en autografsamling, kan gøres til genstand for udlæg. Erindringsgaver fra nærstående eller selskabsdyr kan være omfattet af reglen.

Efter udkastet kan ting af betydelig værdi i almindelighed ikke undtages. Familieportrætter, malet af en berømt kunstner, som hver for sig ville kunne indbringe et stort beløb på en auktion, kan således efter omstændighederne gøres til genstand for udlæg. Nogen fast værdigrænse opstilles ikke. I nogen grad må det også bero på affektionsinteressens styrke, hvor grænsen skal sættes. En vielsesring vil i almindelighed ikke kunne fratages skyldneren. Udkastets formulering udelukker ikke, at man i særlige tilfælde også vil kunne tage hensyn til grundlaget for den fordring, som søges inddrevet, således at man måske i et overgangstilfælde kan nå til, at der kan gøres udlæg for et erstatningskrav i anledning af en forbrydelse eller for et krav på underholdsbidrag, men ikke for en almindelig forretningsgæld.

Til stk. 2. Det må anses for gældende ret, at udlæg ikke kan foretages f. eks. i briller, høreapparat, kørestol, nødvendig medicin etc. Udvalget har anset det for naturligt at give en udtrykkelig regel herom. Denne er udformet i overensstemmelse med den norske lovs § 70, nr. 8, hvorefter udlæg ikke kan gøres i hjælpemidler, som er nødvendige på grund af legemsmangler eller sygdom og bestemt til brug for skyldneren eller nogen af hans husstand. Dog er der i udkastet udeladt angivelse af, at hjælpemidlerne skal være nødvendige af hensyn til skyldneren eller hans husstand, idet

udlæg heller ikke bør kunne gøres for ejerens gæld i sådanne hjælpemidler, der er udlånt eller udlejet til en syg eller invalid person. Derimod kan udlæg f. eks. for et sygeplejefirmas gæld naturligvis foretages i firmaets varelager; de enkelte genstande er ikke »nødvendige« på grund af nogen enkelt persons legemsmangel eller sygdom. Også værdifulde genstande som et invalidemotorkøretøj vil kunne være beskyttet mod udlæg. Afgørende er hjælpemidlets nødvendighed.

Til § 516

Bestemmelsen, der afløser § 514, nr. 2 og 3, tilsigter ingen realitetsændringer. Efter den gældende bestemmelses formål må forbudet mod udlæg i dagpenge eller lignende udredelser til embedsmænd eller andre, der udfører offentlige hverv, jfr. om forskudsvis udbetaling af vidnegodtgørelse § 188, også gælde efter beløbets udbetaling. Dette er præciseret i udvalgets udkast. Om udmåling af godtgørelse til lægdommere og vidner er nye regler givet i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 154 af 19. april 1971. Beskyttelsen ophører, når det hverv, beløbet vedrører, er udført, selv om der måtte være ubetalte regninger vedrørende hvervet. Får den pågældende derfor først udbetalt beløbet, efter at hvervet er udført, kan der straks gøres udlæg i det.

Til § 517

Bestemmelsen afløser §§ 503, stk. 3, 506 og 507.

Til stk. 1. Bestemmelsen er i overensstemmelse med § 506, stk. 1. Er de påviste genstande ikke tilstrækkelige til at give dækning for det skyldige beløb med tillæg af omkostninger, følger det af udkastets § 507, stk. 1, at der må gøres udlæg i yderligere eller andre formuegenstande. Forbeholdet i den gældende lovs § 506, stk. 1, om, at de påviste genstande skal afgive tilstrækkelig sikkerhed, er derfor udeladt som overflødig.

Til stk. 2. Efter den gældende lovs § 503, stk. 3, bliver rede penge, hvis sådanne forefindes, af fogeden at udbetale fordringshaveren til dækning af eller afdrag på fordringen. Efter bestemmelsens formulering foretages der således ikke udlæg i rede penge. Retsvirkningerne af, at rede penge udleveres til rekvirenten, svarer imidlertid ganske til, at der fore-

tages udlæg i dem, jfr. f. eks. om afkræftelse i tilfælde af konkurs *Gomard*: Skifteret, 2. udgave, s. 221. Udvalget finder det derfor mest hensigtsmæssigt at betegne forholdet som et udlæg, således at reglerne om udlæg uden videre også gælder for udlæg i penge, hvor der ikke som i udkastets § 521 udtrykkeligt er givet særlige regler.

Skyldneren kan ikke ved hjælp af påvisningsretten efter stk. 1 modsætte sig udlæg i rede penge. Derimod er der intet til hinder for, at han udtager kontante penge i medfør af transg-beneficet i § 509, der ligesom efter gældende ret også går forud for reglen om pant i § 517, stk. 2, 2. pkt.

Efter bestemmelsen i 2. punktum kan skyldneren ikke gennem påvisningsretten tvinge en panthaver til at foretage udlæg i andre genstande end pantet. Dette må anses for at være i overensstemmelse med gældende ret, jfr. *Gomard*: Fogedret, 2. udgave s. 37. Tilbyder skyldneren kontant betaling af hele fordringen eller en del af den, må beløbet modtages, jfr. udkastets § 495, stk. 2.

Til stk. 3. Udkastets regel svarer ganske til den gældende bestemmelse i § 506, stk. 2, som af usikre aktiver dog kun nævner omtvistede eller usikre fordringer.

Til stk. 4. Bestemmelsen afløser den gældende lovs § 507, stk. 1 og 2, hvis indhold dog er noget forkortet.

Det er den herskende opfattelse, at også en panthaver kan vælge de ting, hvori han vil gøre udlæg, og ikke er bundet til at gøre udlæg i pantet, medmindre skyldneren i kraft af påvisningsretten tvinger ham dertil, jfr. *Fr. Vinding Kruse*: Ejendomsretten III, 3. udgave, s. 1372 f, *Gomard*: Fogedret, 2. udgave s. 38, *Illum* i U.f.R. 1959 B s. 125 og *Krag Jespersen* i U.f.R. 1963 B s. 119 f, hvorimod v. *Eyben*: Panterettigheder, 3. udgave, s. 24 ff, vil gøre begrænsninger i panthaverens valgret. Selv om panthaverens adgang til at foretage udlæg i andet end pantet udvides væsentligt ved udkastets § 478, hvorefter udlæg på grundlag af pantebrevet kan foretages også i andet end pantet, har spørgsmålet næppe stor praktisk betydning, jfr. også reglen i stk. 4, 2. pkt., som svarer til den gældende lovs § 507, stk. 2. Denne regel får især praktisk betydning, hvis skyldneren ikke er til stede under udlægsforretningen. Fogedretten kan dog også anvende bestemmelsen, hvis skyldneren under forretningen forholder sig passiv.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 507, stk. 3, afløses af udkastets § 510.

Til §518

Til stk. 1. I retsplejelovens § 528, stk. 1, bestemmes det, at optegnelse af de udlagte aktiver skal ske i fogedbogen (eller i den af søgefogeden førte bog). I § 525 angives nærmere, hvad fogedbogen i øvrigt skal indeholde. Da almindelige forskrifter om, hvilke retsbøger der skal føres ved de forskellige retter, såvel som om deres indretning og førelse, kan gives ved kongelig anordning, jfr. § 33, stk. 1, og anordning nr. 187 af 26. maj 1937, har udvalget ikke anset det for nødvendigt i lovtæksten at optage nærmere bestemmelser om fogedbogen og om dennes førelse. I de tilfælde, hvor fogedretten efter udkastets § 507, stk. 3, foretager en vurdering af det udlagte, må dennes resultat indføres.

Til stk. 2. Som nævnt ved § 510 omfatter tinglyst pantebrev i en fast ejendom, som varigt er indrettet med en særlig erhvervsvirksomhed for øje, når intet andet er aftalt, også det dertil hørende driftsinventar og driftsmateriel og ved landejendomme tillige den til ejendommen hørende besætning, gødning, afgrøder og andre frembringelser, for så vidt de ikke udskilles i følge en regelmæssig drift af den pågældende ejendom, jfr. tinglysningslovens § 37. Tilsvarende gælder efter § 38 om maskiner, kedler, ovne eller lignende, som på ejerens bekostning er indlagt i en helt eller delvis opført ejendom til brug for ejendommen eller en der værende erhvervsvirksomhed. Om det i § 38 nævnte tilbehør bestemmes yderligere, at særskilt ret derover ikke kan forbeholdes f. eks. af afbetalingssælgere.

Disse regler kan ikke anvendes på udlæg. Udlæg omfatter kun det nævnte tilbehør, hvis det udtrykkeligt er tilkendegivet.

Det er tvivlsomt, hvorvidt der kræves en registrering af hver enkelt tilbehørsgenstand, jfr. retsplejelovens § 528, stk. 1, hvorefter alle de enkelte genstande, hvori udlæg gøres, nøjagtigt skal optegnes. Ved adskillige retter er det ikke sædvanligt, at der ved udlægget foretages en opregning af de enkelte tilbehørsgenstande, jfr. om praksis ved Københavns Byrets fogedafdeling *Torben Jensen* i Juristen 1966 s. 273. I præmisserne til afgørelsen i U.f.R. 1948.513 forudsættes det imidlertid, at der må ske en nøjagtig optegnelse i fogedbogen af de enkelte

tilbehørsgenstande, og i samme retning udtaler flere forfattere sig.¹⁾ Af praktiske grunde er dette imidlertid uheldigt, da det medfører et omfattende arbejde, som kun vil kunne få betydning i de forholdsvis få tilfælde, hvor udlægget fører til tvangsauktion, og selv da vil være af begrænset værdi, fordi der efter udlægget kan være sket ændringer i det tilstedeværende tilbehør.²⁾

Udvalget foreslår herefter, at der ved udlæg i fast ejendom altid skal tages stilling til, om udlægget omfatter det i tinglysningslovens §§ 37 og 38 omtalte tilbehør. Der er intet til hinder for alene at udstrække udlæg i ejendommen til en del af tilbehøret, men de af udlægget omfattede tilbehørsgenstande må da opregnes. De i § 38 også nævnte egentlige bestanddele af ejendommen som f. eks. døre og vinduer vil altid være omfattet af udlæg i ejendommen. Det samme gælder efter grundsætningen i forsikringsaftalelovens § 54 forsikringssummen for det udlagte, hvis dette går til grunde på en måde, der omfattes af forsikringen. Efter udkastet skal der ved udlæg, der omfatter alt det i §§ 37 og 38 nævnte tilbehør, kun ske en optegnelse af de enkelte tilbehørsgenstande, hvis fordringshaveren ønsker det, f. eks. for at sikre sig mod, at skyldneren fjerner en del af tilbehøret, eller som oplysning for eventuelle købere på en senere tvangsauktion. En opregning af de enkelte genstande vil også kunne ske under en genoptagelse af udlægsforretningen, jfr. udkastets § 504, stk. 1, nr. 3.

Udlæg i tilbehøret hindrer ikke, at skyldneren forbruger eller afhænder enkelte dele deraf, dersom det sker i følge en regelmæssig drift af ejendommen, jfr. lovens § 528, stk. 3, 1. pkt., og udkastets § 520, stk. 1. På samme måde vil omvendt tilbehørsgenstande, der erhverves af skyldneren i tiden mellem udlæggets foretagelse og tvangsauktionen, gå ind under udlægget, jfr. den gældende lovs § 528, stk. 3, 2. punktum.

Til stk. 3. Lignende regler som tinglysningslovens §§ 37 og 38 gælder om tilbehør til skibe og luftfartøjer efter lov om skibsregistre-

¹⁾ *Fr. Vinding Kruse*: Ejendomsretten III, 3. udgave s. 1406, *E. Munch-Petersen*: Tvangsfuldbyrdelse s. 127 og *Frost*: Fogedforretninger, 2. udgave s. 141.

²⁾ Jfr. *Frøbert* i Juristen 1956 s. 441 ff, *Illum*: Fast ejendom, bestanddele og tilbehør, s. 160, *Gomard*: Fogedret, 2. udgave s. 102 f, og v. *Eyben*: Panterrettigheder, 3. udgave s. 218 f.

ring nr. 93 af 29. marts 1957 § 48 og lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer nr. 135 af 31. marts 1960 § 22, der er refereret i bemærkningerne til udkastets § 510.

Ved udlæg i et reservedelslager må dette nærmere karakteriseres som angivet i rettig-hedslovens § 24, men der kræves dog ikke op-regning af de enkelte genstande. Reservedels-lageret omfattes ikke som egentlige tilbehørs-genstande uden videre af pant i luftfartøjet. Der er ikke den samme tilknytning mellem luftfartøjet og reservedelslageret som mellem en fast ejendom og dennes tilbehør, idet der ikke behøver være nogen fysisk forbindelse mellem lager og luftfartøj, og de oplagrede re-servedele kan anvendes også til andre luftfar-tøjer. Er der sammen med pant i luftfartøjet - eller hyppigere en flåde af luftfartøjer - givet pant i tilbehørslageret, omfatter panteretten ligesom tilbehørspantet de til enhver tid tilste-deværende reservedele på lageret. Særskilt ud-læg i de enkelte tilbehørs-genstande kan, når lageret er pantsat efter § 24, kun ske med pant-haverens samtykke.

En udlægshaver har samme interesse som en panthaver i at kunne inddrage reservedelslage-ret under sin ret. Sikkerheden i luftfartøjet vil kunne forringes betydeligt, hvis de fornødne re-servedele ikke er til stede. Udlæg i de enkelte dele af lageret vil støde på praktiske vanske-ligheder, fordi et sådant lager er udsat for hyp-pige ændringer.

Udkastets regel går herefter ud på, at der skal gælde samme regel om skibs- og luftfar-tøj stilbehør samt om det nævnte reservedels-lager som om tilbehøret efter tinglysningslo-vens §§ 37 og 38.

Til § 519

Bestemmelsen afløser § 528, stk. 2, jfr. dog også udkastets § 523, stk. 4.

Stk. 1 fastslår, at skyldneren ved udlægget bliver uberettiget til at råde over de udlagte aktiver på en måde, der kan være til skade for fordringshaveren. Der sker ikke herved nogen ændring i den bestående retstilstand. Af formuleringen »kan være til skade« følger, at også dispositioner, der udsætter udlægshaveren for en betydelig risiko for tab af dækningsadgan-gen, er forbudt.

Ikke enhver råden i videre forstand er ude-lukket. Udlæg i indbo eller maskiner hindrer ikke, at skyldneren vedblivende benytter det

udlagte som hidtil, men han må ikke ødelægge det, behandle det uforsvarligt eller sælge det. Pantsætning kan kun ske, hvis panthaveren skal respektere udlægget og pantsætningen ikke medfører en ændring i opbevaringsforholdene. Forbrug af det udlagte er heller ikke tilladt med den undtagelse, som følger af § 520, stk. 1.

Til stk. 2. Ofte foretages udlæg på skyldne-rens bopæl, uden at skyldneren træffes på bo-pælen. Er ingen til stede, må meddelelsen om udlæggets retsvirkninger gives skriftligt, enten ved, at fogedretten efterlader en skriftlig med-delelse til skyldneren, eller ved et brev gen-nem postvæsenet. Træffes nogen, som vareta-ger skyldnerens tarv under fogedforretningen, f. eks. hans ægtefælle, jfr. § 494, stk. 2, kan meddelelsen ske ved en mundtlig tilkendegi-velse til den pågældende. Føler fogedretten sig ikke sikker på, at tilkendegivelsen vil blive rig-tigt gengivet over for skyldneren, kan retten også i dette tilfælde vælge at give en skriftlig meddelelse, enten direkte til skyldneren eller til den tilstedeværende til videregivelse til skyld-neren. Også hvis der, uden at skyldneren er til stede, foretages udlæg i et ham tilhørende ak-tiv, som er i trediemands besiddelse, bør der gives skyldneren meddelelse.

Den straffebestemmelse, som kan komme i anvendelse, hvis skyldneren uberettiget til egen eller andres fordel disponerer over det udlag-te, vil sædvanligvis være straffelovens § 283, stk. 1, nr. 1, om skyldnersvig. Tilintetgørelse af de udlagte aktiver vil kunne straffes efter § 292. Kravet om en tilkendegivelse er imidler-tid opfyldt, blot fogedretten angiver, at over-trædelse kan straffes.

Til § 520

Bestemmelsen afløser § 528, stk. 3, 1. og 3. pkt., samt § 529, stk. 1.

Til stk. 1. 1. punktum svarer til den gæl-dende lovs § 528, stk. 3, 1. punktum, men for-muleringen er nærmet til reglen i tinglysnings-lovens § 37. De to bestemmelser må forstås på samme måde.

Efter § 528, stk. 3, 3. pkt., ophører adgan-gen til udskillelse, når indkaldelse er udsendt til det forberedende auktionsmøde, og den ind-træder ikke, dersom rekvirenten under udlægs-forretningen erklærer, at han agter at skride til tvangsauktion, og indkaldelse til mødet sker inden to uger. Efter udvalgets opfattelse bør det være overladt til fogedretten at afgøre, om

en begæring fra udlægshaveren om at fratage skyldneren retten til udskillelse skal imødekommes. I de fleste tilfælde vil det være mest hensigtsmæssigt, at ejendommens drift fortsætter som hidtil indtil auktionssalget eller, hvad der i praksis sker hyppigere, udlægget falder bort. Er udlægshaverens udsigt til fyldestgørelse alvorligt truet, navnlig hvor skyldneren kan befrygtes at ville misbruge sin udskillelsesret til at forringe ejendommens værdi, bør denne ret dog fratages skyldneren. Dette vil i reglen ske sammen med en ordning af ejendommens administration efter reglen i stk. 2. Er indkaldelse udsendt til det forberedende auktionsmøde kan andre pant- eller udlægshavere ikke begære ejendommen stillet til auktion, jfr. § 560, stk. 2, og omkostninger ved et efter dette tidspunkt foretaget udlæg kan ikke ventes dækket gennem tvangssalget. Retsforfølgningen sker derfor til en vis grad på alle rettigshaveres vegne, og efter udkastet skal alle pant- eller udlægshavere, når indkaldelsen til det nævnte møde er udstedt, kunne anmode fogedretten om at fratage skyldneren udskillelsesretten.

Det er en selvfølge, at hvis fogedretten har frataget skyldneren ret til udskillelse på grundlag af en erklæring fra udlægshaveren om, at han inden 14 dage vil begære indkaldt til forberedende auktionsmøde, og dette ikke sker, må retten til udskillelse tilbagegives skyldneren. Udlægshaveren kan ikke benytte udlægget til for længere tid at skaffe sig en stilling, der i større eller mindre grad svarer til en brugspanthavers efter Dansk Lov 5-7-8 til 10.

Til stk. 2. § 529, stk. 1, bestemmer, at udlagt fast ejendom forbliver i skyldnerens besiddelse til tvangsauktionen, medmindre skyldneren findes at ødelægge eller forringe ejendommen, i hvilket tilfælde den kan sættes under bestyrelse af en af fogeden valgt mand. Bestemmelsen forudsætter efter sin formulering, at hvis der tillige er givet udlæg i indtægterne af ejendommen, forbliver denne ikke i skyldnerens besiddelse. I praksis er det sædvanligt, at skyldneren fortsat bestyrer ejendommen efter udlæg.

Efter udkastet kan fogedretten »om fornødent« træffe bestemmelse om ejendommens administration, f. eks. udpege en advokat til at bestyre en udlejningsejendom eller en landbrugskyndig person til at bestyre en landbrugs-ejendom. Grund hertil kan der naturligvis navnlig være, hvis skyldneren som nævnt i den

gældende bestemmelse ødelægger eller forringer ejendommen, men også en ren passivitet fra skyldnerens side kan gøre et indgreb fornødent.

Udgifterne ved administrationen må i første omgang afholdes af udlægshaveren med adgang til refusion ved auktionssalget eller om muligt straks gennem ejendommens indtægter. Har skyldneren bopæl på ejendommen, kan han i almindelighed ikke fjernes fra denne før salget. Udkastet gør ingen ændring i reglerne om brugspant, jfr. Danske Lov 5-7-8 til 10, og bestemmelsen i udkastets § 520, stk. 2, vil derfor ikke have større betydning for udlægshavere, der har sædvanligt pant i ejendommen.

Efter gældende ret antages en fordringshaver, som gør udlæg i et skib, at kunne fordrø dette udleveret efter reglerne om udlæg i løsøre, jfr. U.f.R. 1963.674. Dette er, navnlig hvor der er tale om større skibe, uhensigtsmæssigt. En uklog administration kan hurtigt medføre meget store tab. Udkastet ligestiller registrerede skibe og luftfartøjer med fast ejendom, således at fogedretten også her kan fastsætte en administrationsordning, f. eks. at et skib bestyres af en skibsmægler eller et rederi mod passende honorar.

Til § 521

Bestemmelsen afløser § 503, stk. 3, 1. pkt.

Udkastets 1. pkt. svarer til den gældende bestemmelse. Angivelsen af, at udbetalingen sker til hel eller delvis dækning af fordringshaverens krav er dog udeladt som overflødig. Det bestemmes udtrykkeligt, at fogedretten, dersom fordringshaveren ikke er til stede, jfr. udkastets § 491, stk. 2, sender beløbet til ham.

Tvangsauktion over udlagt fast ejendom eller løsøre må i almindelighed ikke foretages, før fristen for anke af udlægget er udløbet, og iværksættes anke, stilles auktionen i bero, jfr. § 542, stk. 2. Ophæver appelretten udlægget, vil det udlagte således være i behold, jfr. også § 531, stk. 1, og udkastets § 523, stk. 2, hvorefter udlagte værdipapirer og fordringsdokumenter ikke overgives udlægshaveren, men derimod fogeden. Når kontante penge af praktiske grunde straks udbetales til udlægshaveren, består der imidlertid en risiko for, at udlægshaveren, hvis udlægget ophæves under appel, viser sig ude af stand til at betale beløbet tilbage. Det er derfor i teorien gjort gældende,

at udlagte penge, hvis rekvisitus ønsker at appellere udlægget, må tages i forvaring af fogeden, jfr. *Gomard*: Fogedret, 2. udgave s. 96, *K. Bruun Andersen* og *Knud Jarner* i U.f.R. 1941 B s. 13-15. Fra anden side er det anført, at dette kun bør ske, hvor der er praktisk trang til at foretage særlige foranstaltninger for at sikre rekvisitus, at han eventuelt kan få pengene tilbage, og hvor ingen anden betryggende sikkerhed kan fås, jfr. *Spleth* i *Juristen* 1965 s. 109 ff.

Udkastets 2. punktum stiller fogedretten frit. Der kan lægges vægt på, om der består en praktisk mulighed for ændring under appellen, eller om en bebudet anke må antages kun at sigte på at forhale kreditors fyldestgørelse. Er der på anden måde fornøden sikkerhed for tilbagebetaling i tilfælde af udlæggets ophævelse, vil der sædvanligvis ikke være grund til at tage pengene i fogedrettens forvaring. På den anden side kræver udkastet ikke, at skyldneren har tilkendegivet, at han agter at appellere. Foretages forretningen uden skyldnerens tilstedeværelse, kan fogedretten f. eks. skønne, at fuldbyrdeelsesgrundlaget eller forefundne penges tilhørsforhold vel ikke frembyder så megen tvivl, at retten vil udsætte forretningen, men at der dog er en sådan uvished til stede, at der er anledning til at sikre pengenes tilstedeværelse hos fogedretten, indtil skyldneren har truffet afgørelse om appel.

Til § 522

Bestemmelsen afløser § 503, stk. 3, 3. pkt.

Efter denne regel kan domhaveren ikke vægre sig ved at modtage betaling i forfaldne fordringer på ham selv, når disses rigtighed anerkendes. Hermed må i hvert fald sidestilles, at modfordringen er fastslået ved endelig dom. Udvalget mener imidlertid ikke, at man kan blive stående herved. Nægtes modregning, og fastslås modfordringens rigtighed først senere ved dom i en af rekvisitus mod rekvirenten anlagt sag, vil rekvisitus lide tab, dersom rekvirenten viser sig nu ikke at kunne betale modfordringen. I en del tilfælde vil en skyldners påstand om at have et modkrav dog blot være et forsøg på at forhale kreditors fyldestgørelse, og adgangen til tvangsfuldbyrdelse ville lide for stort afbræk, om skyldneren kunne få fogedforretningen standset eller udsat ved enhver ubestyrket angivelse af at have modkrav. Har modkravet sådant grundlag, at det selv

kan tvangsfuldbyrdes, eller kan det i øvrigt ved dokumentbevis eller uden særlig bevisførelse anses for tilstrækkelig godtgjort, at modkravet består, bør modregning efter udvalgets mening kunne ske for fogedretten. Kan modkravets rigtighed først fastslås gennem en omfattende bevisførelse, kan denne i almindelighed ikke ske for fogedretten, jfr. udkastets § 500, stk. 3, *Gomard*: Fogedret, 2. udgave, s. 97 med henvisninger og U.f.R. 1968.334. Udlæg må derfor foretages, medmindre fogedretten finder skyldnerens angivelse således bestyrket, at forretningen afvises i medfør af udkastets § 500, stk. 1. Er modkravet bestyrket, og vil den nødvendige bevisførelse til klarlæggelse af forholdet være af mindre omfang, kan fogedretten vælge at lade bevisførelsen ske ved fogedretten. Verserer der retssag om modkravet, vil der eventuelt kunne blive tale om en udsættelse af fogedforretningen, jfr. udkastets § 501, stk. 1. Er modkravet fastslået ved endelig dom, er det naturligvis godtgjort, således at modregning kan ske, selv om dommens fuldbyrdelsesfrist endnu ikke er udløbet.

Ved afgørelsen af, om de øvrige betingelser for modregning er opfyldt, må som udgangspunkt anvendes de regler, som gælder om modregning uden for fogedforretninger, jfr. herom *Henry Ussing*: Dansk Obligationsret, almindelig del, 4. udgave ved A. Vinding Kruse s. 317 ff og *Knud Illum*: Modregning i konkurs. § 503 nævner en af de vigtigste betingelser, at modfordringen skal være forfalden; men de modstående fordringer må også være udjævnelige (komputable), og hvis hovedfordringen er af en sådan karakter, at den ikke kan afgøres ved modregning, f. eks. i almindelighed krav på underholdsbidrag, kan modregning heller ikke ske i fogedretten. Når § 503 alene nævner fordringer på rekvirenten (domhaveren), er dette som altovervejende hovedregel i overensstemmelse med, hvad almindelige regler om modregning fører til; men hvis rekvirenten har erhvervet sin fordring ved overdragelse fra en tidligere fordringshaver, som har en skyld til rekvisitus, der enten var forfalden ved overdragelsen eller forfaldt senest samtidig med den overdragne fordring, kan rekvisitus efter gældsbrevslovens § 28 eller dens analogi benytte sin fordring mod den tidligere fordringshaver til modregning i sin skyld til rekvirenten. Videregående adgang til modregning kan følge af reglerne om konnekse fordringer, d. v. s. fordringer, der udspringer af samme retsforhold.

En modregning under en fagedforretning vil i almindelighed medføre, at de to krav ophører at bestå i den udstrækning, de dækker hinanden. Virkningerne vil dog ikke i alle henseender være den samme som ved modregning uden for retsforfølgning. Således behøver modregning under fagedforretning ikke at indebære en anerkendelse fra rekvisitus af, at rekvirentens fordring består. Et udtrykkeligt forbehold om adgang til senere bestridelse vil efter omstændighederne ikke være nødvendigt.

Efter *norsk* ret kan modregning kun ske under udlægsforretningen, hvis modkravet er erkendt eller retskraftigt og betingelserne for modregning i øvrigt er til stede, jfr. lovens § 16 og 1954-udkastets § 16, stk. 2. I *svensk* ret findes ingen udtrykkelige lovregler om spørgsmålet. Modregning antages kun at kunne ske, hvis modkravet er fastslået ved endelig eller eksigibel dom, jfr. *Olivecrona: Utsökning*, 6. uppl., s. 87 f., *Hassler: Utsökningsrätt*, 2. uppl. s. 209 ff. Skyldneren kan dog, hvis han ikke har bedre aktiver, anvise et modkrav, der ikke er fastslået ved dom, som genstand for udlæg, *Hassler: anf. v. s. 211 f.*

Til § 523

Bestemmelsen afløser §§ 530, 531, stk. 1, og 532.

Til stk. 1. Efter § 530, stk. 1, kan en **udlægs**-haver forlange, at udlagt løsøre udleveres til ham. Agter udlægshaveren at lade det udlagte sælge ved auktion snarest muligt, d. v. s. efter ankefristens udløb, jfr. § 542, stk. 2, spares besvær og omkostninger ved senere at skulle genoptage fagedforretningen for at hente tingene. Forbliver disse hos skyldneren, kan der være risiko for, at han råder uberettiget over dem. Der kan imidlertid også rettes kritik mod udlægshaverens ubetingede krav på, at det udlagte løsøre fratages skyldneren. Kun et procentvis ganske ringe antal udlægsforretninger ender med tvangsauktion.¹⁾ I langt de fleste tilfælde betaler skyldneren, eller der træffes en ordning. En fjernelse af det udlagte vil derfor ofte blot være et middel til at lægge et stærkere pres på skyldneren og vil i stedet for at spare besvær ved senere afhentning medføre, at skyldneren efter betaling af hele skylden eller et afdrag skal bringe det udlagte hjem igen. Selv om det er udlægshaverens hensigt at stille det udlagte på tvangsauktion, vil der navnlig uden

for København ofte kunne gå temmelig lang tid, før der afholdes auktion. I almindelighed vil straffetruslen og i øvrigt også skyldnerens naturlige utilbøjelighed til at sælge sit indbo eller andre aktiver for en sædvanligvis ringe betaling give tilstrækkeligt værn mod uberettigede dispositioner. Er forretningen foretaget uden skyldnerens tilstedeværelse, haves i almindelighed ingen sikkerhed for, at udlagt indbo tilhører skyldneren og ikke f. eks. er købt på afbetaling med ejendomsforbehold, tilhører skyldnerens ægtefælle eller er et lån fra trediemand. Selv hvor en afbetalings sælger gør sin ejendomsret til det solgte gældende, har fagedretten efter lov om køb på afbetaling nr. 224 af 11. juni 1954 § 10, stk. 3, en mulighed for at udsætte fratagelsen af tingen i tilfælde af forbigående uforskyldte økonomiske vanskeligheder for køberen. Udkastet overlader det her efter til fagedretten at træffe afgørelse om, hvorvidt udlægshaverens begæring om fratagelse skal imødekommes.

Som følge heraf er det ikke nødvendigt som i den gældende lov at bestemme, at skyldneren kan undgå fratagelse ved at stille antagelig sikkerhed for det udiagtes tilstedeværelse i uforringet stand. En sådan sikkerhed vil på den anden side ikke altid være tilstrækkelig til at undgå fjernelse. Efter gældende ret kan det udlagtes forbliven hos skyldneren medføre, at den af udlægget følgende sikkerhedsret efter 12 ugers forløb fortrænges af senere udlæg eller konkurs, jfr. § 533, stk. 2. Denne regel foreslås ganske vist ændret, jfr. bemærkningerne til udkastets § 525, stk. 3. Udlæg i løsøre vil dog også efter den nævnte bestemmelse i udkastet falde ved senere konkurs, dersom det udlagte ikke er frataget skyldneren. Hos lønmodtagere, der kun ejer beskedent bohav, vil risikoen for konkurs imidlertid ofte være uden praktisk betydning. I andre tilfælde vil det måske kunne være rimeligt at kræve, at sikkerheden, der sædvanligvis vil blive stillet af trediemand, for at afværge en ellers velmotiveret fjernelse fra skyldneren tillige skal dække udlægshaveren i tilfælde af skyldnerens konkurs. Også dette spørgsmål overlades til fagedrettens skøn.

Udlevering kan ikke ske, dersom trediemands ret er til hinder derfor. Udlæg i skyldnerens rettigheder i følge en afbetalingskontrakt giver efter den almindelige opfattelse

¹⁾ Jfr. ovenfor s. 22, note 1.

ikke rekvirenten adgang til at få den på afbetaling købte ting udleveret, når sælgeren har taget gyldigt ejendomsforbehold. Foretages sekundært udlæg i en håndpantset ting med respekt af håndpanteretten, skal håndpanthaveren ikke udlevere den, før han får betaling, ligeså lidt som den, der har tilbageholdsret over tingen f. eks. i anledning af en reparation.

Er udlægshaveren til stede under fogedforretningen, vil der i almindelighed kun være grund til at optage spørgsmålet om fratagelse til overvejelse, hvis udlægshaveren fremsætter begæring derom. Har udlægshaveren derimod ikke givet møde, jfr. udkastets § 491, stk. 2, kan fogedretten af egen drift fratage skyldneren besiddelsen af det udlagte.

Udkastet overlader det også til fogedretten at afgøre, om ting, der fratages skyldneren, skal udleveres til udlægshaveren eller anbringes i forvaring et andet sted. Udgifterne ved forvaring må behandles som andre omkostninger ved udlæggets foretagelse, d. v. s. i almindelighed i første omgang betales af udlægshaveren med krav på dækning hos skyldneren.

Udlevering til fordringshaveren kan betinges af sikkerhedstillelse. Hertil kan der f. eks. være grund, hvis værdien af det udlagte i betydelig grad overstiger fordringshaverens krav, jfr. den gældende lovs § 530, stk. 1, hvis der består en praktisk mulighed for omstødelse af udlægget, uden at fogedretten dog har fundet grundlag for at udsætte forretningen eller gøre selve udlægget afhængigt af sikkerhedstillelse, jfr. udkastets § 501, stk. 1 og 2, eller hvis fogedretten i øvrigt ikke kender nærmere til fordringshaverens forhold. Sikkerheden dækker skyldnerens (eller eventuelt trediemands) tab ved tingens undergang eller forringelse, hvad enten udlægshaveren efter almindelige erstatningsregler bærer ansvaret herfor eller ikke. Skyldes tingens undergang bevisligt dens egne egenskaber, og har tabet således intet med udleveringen at gøre, dækker sikkerheden ikke tabet.

Til stk. 2. Bestemmelsen er i overensstemmelse med den gældende lovs § 531, stk. 1. Når forvaringstagelsen ikke i lovteksten således som i den gældende lovbestemmelse er knyttet til udlægshaverens forlangende, skyldes det, at udlæg i visse tilfælde foretages uden fordringshaverens tilstedeværelse, jfr. udkastets § 491, stk. 2, og at der næppe kan være rimelig grund til at lade skyldneren beholde dokumentet. Er alle parter enige om at lade skyldneren be-

holde dokumentet, kan dette naturligvis ske. Besidder trediemand dokumentet f. eks. i kraft af en panteret, må fogedretten indskrænke sig til at give trediemand meddelelse om udlægget, jfr. stk. 4.

Blandt værdipapirer, som ikke er fordringsbeviser, kan navnlig nævnes aktier.

Til stk. 3. Bestemmelsen er ny. Den gældende lovs § 519, jfr. udkastets § 497, tager navnlig sigte på en undersøgelse med henblik på at finde aktiver, som kan gøres til genstand for udlæg. Det er et naturligt supplement hertil at fastsætte en pligt for skyldneren til på fogedrettens forlangende at udlevere det udlagte. Dette har navnlig betydning, hvis udlevering skal ske på et senere tidspunkt. Bestemmelsen vil også kunne benyttes, hvor der er foretaget udlæg i en motorvogn, til at pålægge skyldneren at udlevere vognens nøgler. Herfor har der i praksis vist sig et vist behov.

Til stk. 4. Den gældende lovs § 532 bestemmer, at hvor det udlagte ikke kan udleveres til udlægshaveren eller den, som efter fogedens bestemmelse skal tage det i bevaring, på grund af trediemands ret, bliver det efter omstændighederne af fogeden at tilkendegive vedkommende trediemand, at skyldneren ikke er beføjet til at modtage tingen, når trediemands ret til dens besiddelse ophører.

Udkastets regel kan også anvendes i tilfælde, hvor trediemand ikke har nogen selvstændig ret til at besidde tingen, men blot har den som lån eller til opbevaring, og der ikke findes grund til at bringe denne besiddelse til ophør. Det kan ikke pålægges trediemand at beholde tingen længere, end han ellers er pligtig til, og hvis han ønsker at komme af med den, må han have krav på at få at vide, hvem han kan aflevere den til.

Ville tingen være blevet frataget skyldneren, hvis han havde haft den i sin besiddelse, bør meddelelse efter stk. 4 på udlægshaverens begæring altid gives til den trediemand, som besidder tingen. Var tingen ikke blevet frataget skyldneren, hvis han havde haft den i sin besiddelse og brugt den, må det afhænge af omstændighederne, om trediemand bør hindres i at udlevere den til skyldneren.

Udleverer trediemand tingen til skyldneren trods meddelelse efter stk. 4, er han over for udlægshaveren ansvarlig for det tab, som denne måtte lide som følge af udleveringen. Dette bør efter omstændighederne meddeles trediemand i forbindelse med udleveringsforbudet.

Til § 524

Bestemmelsen afløser § 531, stk. 2. og er ganske i overensstemmelse med denne. Udkastet nævner ikke som den gældende regel den betingelse for frigørelse, at skyldneren i følge den udlagte fordring ikke har fået underretning om udlægget. Det følger imidlertid af henvisningen til reglerne om overdragelse, at en skyldner, som ved, at udlæg er sket, eller ikke har udvist den agtpågivenhed, som forholdene kræver, jfr. gældsbrovslovens §§ 19 og 29, ikke bliver frigjort ved betaling til den, hos hvem udlæg har fundet sted.

Til § 525

Bestemmelsen afløser § 533.

På den tredje nordiske arbejdsretskonference i Oslo den 5.-6. oktober 1961 opstilledes som et princip for fællesnordisk lovgivning, at lønfordringer burde have fortrinsret ved retsforfølgning. Ved skrivelse af 8. februar 1962 anmodede Justitsministeriet udvalget om at inddrage dette spørgsmål under udvalgets overvejelser. Nogle andre af konferencen opstillede punkter blev samtidig taget op til behandling af konkurslovsudvalget, jfr. dettes betænkning I nr. 423/1966 s. 20 og betænkning II nr. 606/1971 s. 174 f.

Udlæg for lønkrav forekommer ikke hyppigt i Danmark, og der er således langt mindre behov for at give lønkrav fortrinsstilling ved individualforfølgning end ved konkurs.¹⁾ En prioritering af udlæg efter kravets grundlag vil støde på praktiske vanskeligheder. Reglerne om tvangsfuldbyrdelse er ikke som reglerne om konkurs indrettet på at tilfredsstille en flæthed af kreditorer. Udvalget stiller derfor ikke forslag om særlig fortrinsstilling for udlæg, der er foretaget for lønkrav.

Til stk. 1. Reglen i 1. punktum findes ikke udtalt i den gældende retsplejelov, men er fastslået i retspraksis, jfr. de i Kommenteret Retsplejelov i note 4 til § 533 anførte afgørelser. Kan det ikke afgøres, hvilken begæring der er indgivet først, stilles de lige, jfr. U.f.R. 1965. 775. Praktiske grunde taler for, at begæringer, der indkommer samme dag, stilles lige, jfr. *Frost* i U.f.R. 1937 B s. 280 og *Knud Gormsen* i *Juristen* 1935 s. 69. En tilsvarende regel gælder i øvrigt om dokumenter, der anmeldes til tinglysning samme dag, jfr. tinglysningslovens § 25, sidste punktum. Kan der med rime-

lighed foretages udlæg i forskellige aktiver for de to fordringer, vil dette ofte være det mest praktiske, men gøres udlæg i samme aktiv, må provenuet ved auktionssalg fordeles forholdsmæssigt efter kravenes størrelse. Overstiger et krav provenuet, kan der dog kun tages hensyn til den del af kravet, som ville være blevet dækket, såfremt det ikke havde skullet konkurrere med andre krav.

Bestemmelsen i udkastets 3. punktum er i overensstemmelse med gældende ret, jfr. U.f.R. 1950.902. Af udkastets formulering følger, at hvis der intet er at bebrejde fordringshaveren, men det f. eks. skyldes fogedretten, at der er gået længere tid, således at et andet, senere begæret udlæg bliver foretaget først, bevares fortrinsretten for det først begærede udlæg. Kun hvis fordringshaveren ikke har gjort, hvad der med rimelighed kan forlanges for at søge forretningen fremmet, går fortrinsretten tabt. Er udlæg først foretaget, går dette udlægs fortrinsret kun tabt efter reglerne i stk. 3 og 4.

Kan udlæg efter den først indkomne begæring først foretages efter behandling af indsigelse mod grundlaget, bør en senere begæring ikke af den grund stilles i bero, jfr. norsk tvangsfuldbyrdslovs § 77. Bliver begge begæringer fremmet, og viser det sig nødvendigt at give begge fordringshavere udlæg i samme aktiv, må da det først foretagne udlæg om nødvendigt vige for det senere foretagne, men først begærede udlæg.

I følge den svenske utsökningslag § 67c, stk. 1 og § 77, stk. 1, jfr. handelsbalkens kap. 17 § 8, skal ved udlæg i løn det indkomne fordeles på fordringerne efter deres størrelse.

Til stk. 2. Foretages udlæg af en pantefoged eller toldfoged, foreligger der ikke en udefra kommende begæring om udlæg. Man kan næppe tillægge den kontormæssige ekspedition, hvorved der træffes bestemmelse om inddrivelse, samme virkning. Udkastet knytter derfor prioritetsvirkningen til selve udlæggets foretagelse.²⁾ Foretager pantefogeden udlæg for flere rater af samme skattekrav, kan de først forfaldne dækkes først. Er der derimod tale om krav med forskelligt grundlag, må der, hvis ikke andet bestemmes, ske en forholdsmæssig fordeling efter princippet i stk. 1, 2. pkt.

¹⁾ Behovet reduceres yderligere ved det af arbejdsministeren den 4. november 1971 fremsatte forslag til lov om Lønmodtagernes Garantifond.

²⁾ Jfr. om retsafgift bekendtgørelse nr. 463 af 18. september 1969 § 1.

Til stk. 3. Efter retsplejelovens § 533, stk. 2, taber udlægshaver i løvsøre, som er forblevet i skyldnerens besiddelse, sin af udlægget flydende sikkerhedsret over for skyldnerens kreditorer i tilfælde af konkurs eller senere udlæg, når han ikke drager omsorg for inden 12 uger efter udlægsforretningens slutning at få tvangsauktion afholdt eller det udlagte bragt ud af skyldnerens besiddelse. Dette gælder dog ikke, hvis han ved anke eller kære eller trediemands ret har været hindret i at fremme tvangssalget, eller trediemands ret er til hinder for at betage skyldneren besiddelsen.

Reglen stammer fra konkursloven nr. 51 af 25. marts 1872 § 158. I regeringsforslaget til loven foresloges adgangen til at give underpant i løvsøre ophævet og samtidig indført den refererede begrænsning i udlægshaverens beskyttelse. Det sidste begrundedes med faren for omgåelse ved, at en kreditor efter aftale med skyldneren tager udlæg i hans løvsøre og derefter intet foretager til realisation af det udlagte, hvorved kreditor ville opnå den samme eller efter datidens regler bedre sikkerhed end ved underpant, medens faren for kreditten var endnu større end ved underpant, fordi der ikke kræves tinglysning (tinglæsning), jfr. R.T. 1871-72, tillæg A, sp. 1946 f. Udlægshaveren burde have en rimelig frist til at iværksætte realisationen eller tage det udlagte i sin varetægt; men når han uden gyldig grund lader fristen udløbe, og det udlagte forbliver i skyldnerens væрге, måtte han finde sig i at tabe sin af udlægget flydende ret over for senere kreditorfølgning. Under rigsdagsbehandlingen udgik forslaget om afskaffelse af underpant i løvsøre; men 12 ugers-reglen bevarede.

Håbet om, at 12 ugers-fristen ville medføre en hurtigere realisation, er næppe gået i opfyldelse. I praksis sker det meget hyppigt, at udlægshaveren for at bevare sin beskyttelse mod senere retsfølgning frafalder sit udlæg, når fristen nærmer sig sit udløb eller er udløbet, og straks foretager nyt udlæg, hvorved en ny 12 ugers-frist begynder at løbe. Er der i mellemtiden af en anden fordringshaver foretaget sekundært udlæg i samme aktiv, får det nye udlæg imidlertid stilling efter det oprindeligt sekundære udlæg. Begæringer om fornyelse af udlæg belaster både fordringshaveren og fogedretten og medfører yderligere omkostninger, som til sidst skal bæres af skyldneren. Stærke praktiske hensyn taler derfor for i videst muligt omfang at undgå disse fornyelser

af udlæg. Der er ikke rimelig grund til, at det i løbet af 12-ugers-perioden foretagne sekundære udlæg skal rykke op foran det først foretagne udlæg. Udvalget mener ikke, at fristen i noget væsentligt omfang fører til hurtigere gennemførelse af retsfølgningen. Det må også anses for usandsynligt, at kreditorer og debitorer i nogen større udstrækning vil foretrække at lade foretage udlæg for kravet frem for at tinglyse underpant. Udvalget foreslår derfor at ophæve 12 ugers-fristen i forhold til senere retsfølgning, således at udlægget først bortfalder efter et års-reglen i stk. 4.

Særlige hensyn gør sig dog gældende ved konkurs. Konkursen tilsigter en ligelig fordeling af en insolvent skyldners aktivmasse på hans kreditorer. Dette hovedsynspunkt fraviges i et vist omfang ved reglerne om pant af hensyn til skyldnerens mulighed for at skaffe sig kredit. Det er derfor sædvanligvis en betingelse, at der er iagttaget særlige sikringsakter, som enten berører skyldneren rådigheden over vedkommende aktiver eller går ud på en offentlig registrering, som giver kreditorerne oplysning om det passerede og derigennem mulighed for at tage fornødne skridt til varetægelse af deres interesser, eventuelt gennem konkurs og følgende omstødelse af panteretten. Selv om kendskabet til udlæg i et vist omfang spredes gennem kreditoplysningsbureauer, kan udlæg dog ikke siges i sig selv at opfylde disse betingelser.

Efter § 70 i konkurslovsudvalgets udkast i betænkning nr. 606/1971 bortfalder ved konkurs og tvangsakkord udlæg, som er foretaget inden for de sidste tre måneder før konkursbegæringens indgivelse (eller indgivelse af anmeldelse til skifteretten om betalingsstandsning eller begæring om tvangsakkordforhandling). Efter denne bestemmelse sammenholdt med de gældende regler i retsplejeloven ville udlæg i løvsøre, som er forblevet hos skyldneren, altså bortfalde uanset tidspunktet for udlæggets foretagelse, enten fordi udlægshaveren havde oversiddet 12 ugers-fristen, eller fordi det sidste udlæg lå mindre end tre måneder før konkursbegæringens indgivelse. Udlægsudvalget anser det for rigtigst at opretholde dette resultat, selv om 12 ugers-fristen ophæves i forhold til senere udlæg. I forholdet mellem udlæg bør tidsprioriteten, men i forhold til konkurs ligelighedsprincippet være afgørende. Det må vel i almindelighed anses for heldigst, at virkningerne af udlæg og konkurs er de sam-

me, idet kreditorer ellers kan blive fristet til at fremkalde en konkurs, som kunne være undgået. På mange punkter har det dog vist sig nødvendigt at gøre forskel, således med hensyn til gensidigt bebyrdende aftaler, jfr. kapitel 7 i konkurslovsudvalgets udkast, prioritering af lønkrav, jfr. samme udkast kapitel 9 og den gældende konkurslov kapitel 5, og navnlig afkræftelse (omstødelse), jfr. konkurslovsudkastets kapitel 8 og den gældende konkurslov kapitel 4.

Efter gældende ret kan udlæg næppe fortrænges af tvangsakkord, som fra skyldnerens side er frivillig og ikke er egentlig kreditorfølging. Da konkurslovsudkastet i henseende til omstødelse (afkræftelse) og til betydningen af sikringsakter, f. eks. tinglysning, sidestiller tvangsakkord med konkurs, jfr. konkurslovsudkastets §§ 179, stk. 1, og 183, må det samme imidlertid ske her. »Fristdagen« er den i konkurslovsudkastets § 1 valgte betegnelse for dagen for indgivelse af begæring om konkurs eller tvangsakkordforhandling eller af anmeldelse om betalingsstandsning. Herfra regnes blandt andet omstødelsefrister, medens konkursen først anses for indtrådt (tvangsakkordforhandlingen for begyndt), når konkursdekret (dekret om åbning af akkordforhandling) afsiges.

Efter konkurslovsudkastet bortfalder udlæg, der er foretaget inden for de sidste tre måneder før fristdagen, selv om det udlagte er frataget skyldneren, og selv om det er bortsolgt ved tvangsauktion, i hvilket tilfælde udlægshaveren skal afgive nettoudbyttet af auktionssalget. Bortset fra forlængelse af fristen fra tre uger til tre måneder er dette i overensstemmelse med gældende ret. Reglen i udkastets § 525, stk. 3, får derfor kun selvstændig betydning, hvis konkursbegæringen indgives mere end tre måneder (efter gældende ret tre uger) og inden et år efter udlæggets foretagelse. Har muligheden for konkurs reel betydning, vil en begæring fra udlægshaveren om genoptagelse af udlægforretningen med henblik på det udiagtes fjernelse fra skyldneren, inden eller når de tre måneder er forløbet, formentlig altid blive imødekommet, jfr. udkastets § 504, stk. 1, nr. 2.

Efter retsplejelovens § 533, stk. 2, afbrydes 12 ugers-fristen foruden ved fjernelse af det udlagte fra skyldneren ved afholdelse af tvangsauktion. Dette nævnes ikke i udkastet. Er der givet hammerslag på auktionen før fristdagen, tilhører tingen ikke mere skyldneren. Udvalget

har anset det for unødvendigt at opretholde en regel om tvangsauktion, som kun ville få selvstændig betydning, hvis auktionen bliver resultatløs.

Ligesom efter gældende ret medfører skyldnerens besiddelse af det udlagte aktiv ikke, at udlægget kan fortrænges af senere konkurs, dersom besiddelsen skyldes, at trediemands ret er til hinder for tingens fjernelse, jfr. herom ovenfor i bemærkningerne til § 523, stk. 1. Derimod har det i modsætning til gældende ret ingen betydning for fortrængning af udlægget, om trediemands ret er til hinder for auktionssalg; dette hindrer ikke rådighedsfratagelse. Antages det, at også en underpant-haver kan modsætte sig udlevering til udlægshaveren, jfr. herom *Frost: Fogedforretninger*, 2. udgave s. 149 og *Kommenteret Retsplejelov* note 2, I, B, til § 530, er den praktiske betydning af denne forskel fra den gældende regel dog kun ringe. Noget større betydning kan det have, at konkursboets fortrængning af udlægget efter udkastet i almindelighed ikke udelukkes ved anke eller kære af udlægget. Anke eller kære hindrer vel afholdelse af tvangsauktion, jfr. § 542, stk. 2, men i reglen ikke rådighedsberøvelse. Kun hvor anken eller kæren i medfør af udkastets § 506, stk. 4, undtagelsesvis er tillagt opsættende virkning og altså udelukker også rådighedsfratagelse, lader udkastet udlægget bestå over for konkursboet.

§ 533, stk. 2, udtaler intet om, hvor hurtigt udlægshaveren, når hindringen for at fjerne tingen fra skyldneren bortfalder, skal iværksætte udlevering for at bevare sin beskyttelse mod senere udlæg. Det antages i almindelighed, at han ikke kan vente 12 uger, men at han skal iværksætte fratagelsen inden en rimelig kort frist, jfr. *Gomard: Fogedret*, 2. udg. s. 108, *Erwin Munch-Petersen: Tvangsfuldbyrdelse* s. 145, *Frost: anf. v.s. 156*, *Stig Jørgensen* i U.f.R. 1954 B. 115 og *Østre Landsrets dom* i U.f.R. 1968.834, men anderledes *Illum: Tingsret*, 2. udg., s. 173, der vil lade en 12 ugers-frist løbe fra hindringens ophør. *Torben Jensen* i *Juristen* 1966 s. 274 antager, at udlægshaveren må reagere inden en rimelig tid, efter at han ved almindelig agtpågivenhed måtte være klar over hindringens fjernelse. *Jens Anker Andersen* i *Fuldmægtigen* 1969 s. 168 f. fremhæver de store vanskeligheder, som udlægshaveren har ved at følge med i, hvornår hindringen bortfalder.

Praktiske grunde taler for at fastsætte en bestemt frist. En regel, der lagde vægten på udlægshaverens subjektive forhold, ville ofte give anledning til bevisvanskeligheder. Den i udkastet fastsatte frist løber derfor uden hensyn til, om udlægshaveren har erfaret, at hindringen nu er ophørt. En alt for kort frist kunne være uheldig. Udvalgte foreslår herefter, at der fra hindringens ophør skal løbe en frist på otte uger.

Til stk. 4. Efter § 533, stk. 3, taber udlægshaveren enhver af udlægget følgende sikkerhedsret, hvis han ikke drager omsorg for inden et år efter udlægsforretningens slutning at få tvangsauktion afholdt.

I retspraksis er bestemmelsen trods ordlyden blevet forstået således, at det er alle udlæggets virkninger og ikke blot sikkerhedsretten over for trediemand, der fortabes, jfr. U.f.R. 1963. 873. Skyldneren kan således også selv råde frit over tingene, når året er gået. Udvalgets udkast er i overensstemmelse med denne forståelse. Udlæggets formål er at danne grundlag for tvangsauktion, og når der er gået et år, uden at udlægshaveren har taget skridt hertil, er der heller ikke grund til at opretholde udlægget i forhold til skyldneren selv.

§ 533, stk. 3, lader fristen begynde ved udlægsforretningens slutning. Det ville imidlertid være lidet rationelt, om fristen skulle afhænge af, om forretningen efter udlæggets foretagelse er blevet udsat eller sluttet, jfr. U.f.R. 1945.404, og udkastet knytter derfor fristen til selve udlæggets foretagelse. Fristen afbrydes efter den gældende regel ved tvangsauktionens afholdelse. Forsinkelser, som skyldes fogedkontoret, tillægges dog ikke betydning, jfr. *Gomard*: anf. v.s. 109 f. Udkastet foreslår herefter, at fristen allerede afbrydes ved indgivelsen af begæringen om tvangsauktion til fogedretten. Når begæringen er indgivet, påhviler det fogedretten at foretage de til auktionen afholdelse fornødne skridt, jfr. § 542, stk. 1. I praksis afholdes tvangsauktioner over udlagt løssøre af en auktionsleder efter henvisning fra fogedretten, jfr. lov om offentlig auktion ved auktionsledere, lovbestemt nr. 40 af 4. februar 1970, § 2, stk. 1, og udlægshaveren har en vis medindflydelse på tidspunktet for auktionen afholdelse, jfr. lovens § 10. Forsinkes auktionen ved udlægshaverens forhold, må begæringen om auktion antages at miste sin afbrydende virkning.

Ligesom efter den gældende lov bortfalder

udlægget ikke, hvis det skyldes anke eller kære eller trediemands ret, at auktionen ikke har kunnet afholdes. Er der en sådan hindring for auktionen afholdelse, kan det ikke nytte at indgive begæring om tvangsauktion. I retspraksis er det antaget, at udlægshaveren skal indgive begæring i rimelig kort tid efter den første forgæves forretning, jfr. U.f.R. 1958.1054. Da det, for at parterne kan være klare over retsstillingen, vil være mest hensigtsmæssigt at fastsætte en bestemt tidsfrist, foreslås det, at begæringen skal være indgivet inden otte uger efter hindringens ophør, d.v.s. efter at landsrettens dom eller kendelse er afsagt og eksekutionsfristen udløbet, eller efter at trediemands ret er ophørt eller dog ikke længere er til hinder for tvangsauktion.

Efter *norsk* ret skal der ved udlæg i løssørenten ske tinglysning eller besiddelsesfratagelse for at opnå beskyttelse mod trediemand, jfr. panteretloven af 12. oktober 1857 § 7 som ændret i 1935 og 1952. Formålet med lysning er navnlig at advare andre kreditorer, således at de kan fremkalde konkurs så tidligt, at udlægshaveren ikke får nogen fortrinsret, jfr. *Arnholm*: Panteretten, 3. utg. s. 111. Udlægget bortfalder, hvis der efter tre års forløb ikke er fremsat begæring om auktionssalg, jfr. tvangsfuldbyrdslovens § 99. I *svensk* ret foretages ikke særlige sikringsakter ved udlæg i løssøre. Det er tilstrækkeligt, at utmåningsmanden afmærker det udlagte, f. eks. ved en seddel om udlægget¹⁾.

Til stk. 5. Ved udlæg i fast ejendom, registreret skib eller luftfartøj afhænger såvel udlæggets prioritet som dets beskyttelse af tinglysningen, henholdsvis registreringen, jfr. tinglysningslovens §§ 1 og 25, lov om skibsregistrering nr. 93 af 29. marts 1957 § 31, stk. 1 og 2, og § 40, og lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer nr. 135 af 31. marts 1960, § 1, stk. 1 og 2, og § 20. Bestemmelserne i denne paragraf i udkastet finder derfor ikke anvendelse.

Ved udlæg i fordringer bestemmes rangfølgen efter reglen i stk. 1, og udlægget bortfalder efter et års forløb, jfr. stk. 4. Går skyldneren konkurs inden tre uger eller efter konkurslovsudkastet tre måneder, falder udlægget ligeledes bort i forhold til konkursboet.

¹⁾ Ved overdragelse af det udlagte til en erhverver i god tro kan denne ek스팅vere udlægsretten; sml. betænkning om eksstinktion nr. 370/1964 s. 79.

Er der gået mere end tre uger (tre måneder), men mindre end et år før konkursen (fristdagen, jfr. om dette begreb ovenfor), afhænger udlæggets stilling af, om der er udstedt et dokument, der er fordringens bærer. I så fald behandles udlægget på samme måde som udlæg i løsøre. Er dokumentet ikke frataget skyldneren, falder udlægget bort i forhold til konkursboet. Der er ikke nogen rimelig grund til at lade skyldneren beholde dokumentet, og fordringshaveren har - i modsætning til, hvad der efter udkastet gælder om løsøre — et ubetinget krav på, at papiret fratages skyldneren, jfr. udkastets § 523, stk. 2.

En sådan tilknytning mellem fordring og dokument, som gør det rimeligt at behandle dette efter reglerne om løsøre, findes først og fremmest ved omsætningsgældsbreve, jfr. gældsbrevslovens § 11, og andre negotiable fordringsdokumenter. Udkastet medtager endvidere de i gældsbrevslovens § 31, stk. 4, nævnte gældsbreve og andre fordringsdokumenter, der har tilsvarende betydning for frigørelse ved erlæggelse i god tro til en uberettiget. Efter § 31, stk. 4, er overgivelse af dokumentet en betingelse for, at en overdragelse af fordringen kan få gyldighed mod overdragerens kreditorer. Overgivelse kræves ikke, for at udlæg kan opnå beskyttelse mod senere udlæg; men det synes rimeligt, at udlæg falder over for konkurs, når den overgivelse, som kræves ved overdragelse, ikke er sket.

Almindelige gældsbreve har i det væsentlige kun betydning som bevis for fordringen. Efter udkastets § 523, stk. 2, skal fogedretten dog fratage skyldneren også sådanne gældsbreve; men fratagelsen er ikke nødvendig f.eks. over for et senere konkursbo. Skulle man her kræve en særlig sikringsakt, måtte det blive underretning til skyldneren ifølge den udlagte fordring, jfr. gældsbrevslovens § 31, stk. 1, men hertil har udvalget dog ikke fundet tilstrækkelig grund, jfr. *Ussing* og *Dybdal*: Gældsbrevslovene s. 158.

Aktier er ikke fordringspapirer, og de må behandles efter paragraffens hovedregel, altså som løsøre.

Immaterielle rettigheder, som ikke har manifesteret sig i en ting, et kunstværk eller lignende, altså f. eks. forfatterrettigheder eller patentrettigheder, falder efter sagens natur uden for reglerne i stk. 3. Derimod kan stk. 1 og 4 anvendes også på udlæg i sådanne rettigheder.

Til §526

§ 597, stk. 2, som affattet ved lov nr. 10 af 29. januar 1970 § 1 bestemmer, at forældelse og en eventuel særlig frist for udpantning afbrydes ved indgivelse af begæring om udpantning, såfremt denne fremmes af rekvirenten uden ugrundet ophold. Denne regel bør efter udvalgets mening også anvendes på udlæg. Efter udkastets § 478 bliver udlæg, ligesom nu udpantning, i en række tilfælde første led i en retsforfølgning. Ifølge § 2 i lov nr. 274 af 22. december 1908 om forældelse af visse fordringer, som omfatter en lang række af de vigtigste fordringer, f. eks. krav på købesummen ved salg af løsøre og de fleste erstatningskrav, afbrydes den 5-årige forældelse ved retslige skridt mod skyldneren, såfremt disse uden uforment ophold forfølges til erhvervelse af forlig, dom eller anden retsafgørelse. Indgivelse af begæring om udlæg er uden tvivl et retsligt skridt, men da bestemmelsen i 1908-loven efter sin formulering tager sigte på en retsforfølgning, som udmunder i en retsafgørelse, finder udvalget det rigtigst at give en udtrykkelig bestemmelse om udlæg, som efter udkastets opbygning også omfatter det hidtidige begreb udpantning.

Visse fordringer omfattes ikke af 1908-loven, bl. a. krav på tilbagebetaling af pengelån, og loven er heller ikke anvendelig, hvis der for fordringen er udstedt gælds brev eller tilvejebragt andet særligt retsgrundlag, hvorved fordringens tilblivelse og størrelse er anerkendt af skyldneren eller på anden måde skriftligt fastslået, f. eks. ved en dom. I disse tilfælde anvendes reglen om forældelse på 20 år i Danske Lov 5-14-4. Det er den herskende opfattelse, at denne bestemmelse må forstås således, at forældelsens afbrydelse ved sagsanlæg først sker ved stævningens forkyndelse for sagsøgte, jfr. *Henry Ussing*: Dansk Obligationsret, almindelig del, 4. udgave ved A. Vinding Kruse s. 397, som anfører, at der må lægges vægt herpå, fordi 5-14-4 i modsætning til 1908-loven ikke indeholder noget krav om forfølgelse af sagsanlægget uden uforment ophold. Da der ikke ved udlæg behøver ske en formelig forkyndelse, og da det vil være retsteknisk uheldigt at knytte forældelsens afbrydelse til meddelelsen til skyldneren om udlæggets foretagelse, afbrydes også den 20-årige forældelse efter udkastet ved indgivelse af begæring om udlæg. Nogen betæn-

kelighed herved er der ikke, da det efter udkastet er fogedretten, som berammer udlægsforretningen, og da en senere forhaling af forretningen fra fordringshaverens side efter udkastet medfører, at indleveringen af begæring om udlæg mister sin afbrydende virkning.

§ 21 i udkastet til forældelseslov i betænkning nr. 174/1957 knytter også afbrydelsen til indlevering af begæring om udlæg, men begrænser afbrydelsens område til fordringer ifølge domme og forlig. Herudover giver de gældende bestemmelser som nævnt i bemærkningerne til udkastets § 478 i visse tilfælde mulighed for udlæg på grundlag af pantebrev. Disse tilfælde blev ikke medtaget i betænkningens udkast, fordi et sådant udlæg ikke kunne rettes mod skyldnerens formue i almindelighed, men kun mod pantet, jfr. betænkningen s. 33. Dette udkasts § 478 giver imidlertid adgang til udlæg i hele skyldnerens formue på grundlag af pantebrevet.

Afbrydelse sker, hvadenten forretningen fører til udlæg, eller den slutter som forgæves, fordi skyldneren intet ejer, hvori udlæg kan foretages. Om udlægsbegæringen bevarer sin afbrydende virkning, dersom fogedretten afviser den, må afgøres efter lignende synspunkter som ved anlæg af retssag, jfr. herom *Ussing* anf. v. s. 410 med henvisninger til retspraksis.

Det er i retspraksis fastslået, at udpantning ikke skaber et sådant særligt retsgrundlag, som udelukker den 5-årige forældelse, jfr. højesteretsdom i U.f.R. 1931.107 med noter, og det samme må formodentlig antages om udlæg, jfr. den nævnte betænkning s. 18. Da lovgivningen om forældelse, herunder forkortelse af den 20-årige frist, stadig er genstand for overvejelser, mener udvalget ikke at burde foreslå ændring i 1908-lovens bestemmelser om særligt retsgrundlag, der udelukker anvendelse af den kortere forældelsesfrist, men henleder opmærksomheden på, at spørgsmålet om udlægsforretningens virkninger for forældelse eventuelt bør inddrages under disse overvejelser. Gældsbreve er i forvejen undergivet den 20-årige forældelse; men foretages udlæg på grundlag af veksel eller check, som er udstedt for en fordring, der er undergivet den korte forældelsesfrist, må fordringshaveren, hvis udlægget ikke giver dækning, altså inden 5 år begære ny fogedforretning foretaget, hvis forældelse skal undgås.

Til nr. 8-10. Kapitel 48: Særregler om tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav

Om den ændring i kapitlernes rækkefølge, der medfører, at den gældende lovs kapitel 46 om fuldbyrdelse af domme, der ikke lyder på udredelse af penge, i udkastet er kapitel 48, henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit III. Heraf følger også, at paragrafnumrene må ændres.

Som nævnt i bemærkningerne til udkastets § 478 er eksekutionsgrundlagene efter gældende ret domme, kendelser, forlig, pantebrev og visse afgørelser og aftaler om forældremyndighed eller samkvemsret. Det indledende kapitel i retsplejelovens tredje bogs tredje afsnit, kapitel 45, angiver de almindelige betingelser for eksekution. Dette kapitel afsluttes med en bestemmelse i § 492, hvorefter de i de følgende kapitler om domme givne bestemmelser også finder anvendelse på forlig og andre eksekutionsgrundlag, dog med de lempelser, som følger af forholdets natur. De nævnte kapitler 46-48 om fuldbyrdelse af domme, der ikke lyder på udredelse af penge, om fuldbyrdelse af domme, der lyder på udredelse af penge, og om eksekutionsforretningens foretagelse og proceduren under samme er da alene formuleret med henblik på domme, men anvendes i kraft af § 492 med det nævnte forbehold også på andre fuldbyrdelsesgrundlag.

Udvalget finder det rimeligt, også under hensyn til den betydelige udvidelse af fuldbyrdelsesgrundlagene, som foreslås, at bestemmelserne om tvangsfuldbyrdelse, når de dog næsten alle anvendes både på domme og andre fuldbyrdelsesgrundlag, formuleres i overensstemmelse hermed. Dette er sket i udvalgets udkast til ændret affattelse af kapitlerne om fremgangsmåden og om udlæggets genstand og retsvirkninger, men da reglerne i det kapitel, som ikke handler om udlæg, falder uden for udvalgets kommissorium, har udvalget ikke stillet forslag om ændring af formuleringen af bestemmelserne i dette kapitel. Udvalget foreslår i stedet den hidtidige § 492 overført fra kapitel 45 til kapitel 48 og begrænset til bestemmelserne i dette kapitel. Paragraffens nummer bliver § 527. Samtidig foreslås det generelle forbehold om de lempelser, som følger af forholdets natur, erstattet med en udtrykkelig undtagelse af den paragraf i kapitel 48, som ikke kan anvendes på andre fuldbyrdel-

sesgrundlag end domme, nemlig § 499 (efter udkastet § 534). Denne bestemmelse sætter straf for den, som modvillig undlader at efterkomme en dom; tilsvarende sanktion kan ikke knyttes til de andre fuldbyrdelsesgrundlag.

Til nr. 11-17

Udvalget finder det rigtigst, at »fogeden« overalt i retsplejeloven ændres til »fogedretten« i lighed med udtrykkene »retten« og »skifteretten«. I de fleste tilfælde beklædes fogedretten ikke af retskredsens dommer, den egentlige »foged«, men derimod af en fuldmægtig eller assessor. Udtrykket »fogedretten« fremhæver, at der er tale om en virkelig ret, en juridiciel myndighed. Praktisk uheldige forvekslinger med andre fuldbyrdende myndigheder undgås lettere.

Til nr. 18-28

De foreslåede ændringer er en konsekvens af ændringerne i kapitlerne om fogedforretninger, herunder af, at kapitel 46 om fremgangsmåden nu efter sin placering og titel omfatter både udlæg og tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav.

Til nr. 29 (§ 538, stk. 4)

Efter § 538, stk. 4, jfr. § 605, afholdes auktioner over udlagt eller udpantet løsøre til en værdi af under 200 kr. på landet af sognefogeden og i købstæderne af politiet. Disse regler anvendes formentlig ikke mere i praksis og foreslås ophævet.

Til nr. 30 og 31

Ændringerne er en følge af ændringerne vedrørende udlæg og andre fogedforretninger.

Til nr. 32 (§ 542, stk. 4)

Bestemmelsen afløser § 511, stk. 2, 2. pkt., som foreslås flyttet til kapitlet om almindelige bestemmelser for tvangsauktion, hvor den hører hjemme.

Til nr. 33-35

Ændringerne er en konsekvens af andre ændringer.

Til nr. 36

Ophævelsen er en følge af ophævelsen af § 525, hvortil bestemmelsen henviser, jfr. bemærkningerne til udkastets § 503, stk. 3. Det i

§ 588, stk. 2, citerede reskript af 13. juni 1783 indeholder bestemmelser om summariske indførsler i auktionsprotokollen for København og om kvartalsvis indbinding af de københavnske løsøreauktioner. Plakaten af 3. september 1823 angår tidspunktet for indførelse i auktionsprotokollen af auktioner i mark og skov.

Til nr. 37-39

Ændringerne af paragrafhenvisningerne til kapitlerne om udlæg er en følge af ændringerne i disse kapitler.

§ 589 henviser til reglerne om udsættelse og standsning. Disse to begreber er i udkastets § 501 slået sammen under betegnelsen udsættelse. § 590 henviser til § 527. Denne bestemmelse 1. stykke er ikke medtaget i udkastet, da den anses for selvfølgelig. Angående bestemmelsen i stk. 2 om indføjelse i fogedbogen henvises til bemærkningerne til nr. 36 og til § 503, stk. 3. Reglen om, hvornår fogedretten skal afsige kendelse, findes i udkastets § 500, stk. 4, og bestemmelsen i den gældende lovs § 527, stk. 3, om muligheden for at tillægge anke eller kære opsættende virkning, foreslås ændret ved udkastets § 506, stk. 4. Disse regler skal efter udkastet også gælde for tvangsauktion. Udkastets regler om omkostninger, jfr. den gældende lovs § 527, stk. 4, gøres ved nr. 35 anvendelige også på tvangsauktion. Henvisningen i § 592, stk. 3, medfører ingen realitetsændring.

Til nr. 40 og 41

Ændringerne er en følge af, at reglerne om udpantning og om udlæg er sammensmeltet, og at kapitel 55 flyttes til afsnittet om tvangsfuldbyrdelse, jfr. herom de almindelige bemærkninger, afsnit III.

Til nr. 42

Ændringerne skyldes forandringerne i paragraffernes nummerering.

Til nr. 43 (§ 610)

Ved lov nr. 218 af 11. juni 1959 ophævedes bestemmelsen i retsplejelovens § 47, stk. 2, hvorefter erstatningsansvar mod en dommer for overtrædelse af de ham som dommer påhvilende pligter skulle gøres gældende ved anke. Som en konsekvens heraf foreslås de i udkastet citerede ord fjernet fra lovteksten.

Til nr. 44-54 (arrest)

Det ligger uden for udvalgets opgave at gennemgå reglerne om arrest. I det omfang disse bestemmelser henviser til paragraffer i de kapitler, som udkastet angår, er det dog nødvendigt at ændre henvisningerne til de nye paragrafnumre. Udvalget har derimod som hovedregel undladt at gøre nye regler om udlæg anvendelige også på arrest.

Nr. 45, 47 og 51 medfører formentlig ingen realitetsændringer.

Nr. 44 løser spørgsmålet om opregning af enkelte tilbehørsgenstande ved arrest i fast ejendom på samme måde som ved udlæg.

Nr. 46 overlader det, ligesom udkastets regel om udlæg, til fogedretten at afgøre, om der skal være et vidne til stede under forretningen.

Nr. 48 ændrer reglerne om fogedretternes lokale kompetence på samme måde som ved andre fogedforretninger.

Nr. 49 går ud på, at § 627, stk. 3, ophæves. Efter bestemmelsen kan der kun kræves sikkerhedsstillelse af den, som begærer arrest for et af de krav, som er underkastet hurtig retsforfølgning efter kapitel 41, såfremt skyldneren fremsætter en af de indsigelser, der kan gøres gældende under den hurtige retsforfølgning.

Som nævnt ovenfor i bemærkningerne til § 478, III, B, 1, må udvalget anse det for tvivlsomt, om der er rimeligt behov for reglerne i kapitel 41, når der gives adgang til udlæg på grundlag af vekslers og checks. Det synes i hvert fald uheldigt, at fogedretten - bortset fra de få tilfælde, hvor skyldneren har indsigelser vedrørende myndighed, ægthed eller vekselomgangen — afskæres fra at kræve sikkerhedsstillelse i anledning af arrest for et krav, som kunne gøres gældende under hurtig retsforfølgning. Indleder kreditor forfølgningen med arrest, skal der under den justifikationssag, som kreditor skal anlægge inden en uge, jfr. § 634, alligevel ske pådømmelse af alle indsigelser mod kravet; kreditor kan altså ikke gøre den hurtige retsforfølgning gældende, når han begynder med at gøre arrest. Det bør derfor overlades fogedretten at afgøre, om sikkerhedsstillelse skal kræves.

Nr. 50 henviser til reglerne om politifremstilling af skyldneren, der på enkelte punkter er ændret. Således skal det altid være overladt til fogedretten at afgøre, om en begæring om politifremstilling skal imødekommes, og

dette bør ikke ske, hvis det på forhånd må antages, at skyldneren intet ejer, der kan gøres til genstand for udlæg eller arrest. Fremstilling, som altid kræver retskendelse, kan endvidere kun ske, hvis skyldneren har den i udkastets § 493, stk. 1, angivne tilknytning til retskredsen eller naborettskredsen, men kan på den anden side, hvis skyldneren er et selskab eller en forening, benyttes også over for visse af selskabets eller foreningens ledere.

Nr. 52 er en følge af, at vurdering efter udkastet ikke altid vil være nødvendig, jfr. den under nr. 53 foreslåede henvisning til udkastets § 507.

Det bør under arrest ligesom ved udlæg overlades parterne og fogedretten at afgøre, om vurdering skal foretages, jfr. udkastets § 507, stk. 3.

Nr. 53 indeholder den mere almindelige henvisning til reglerne om fremgangsmåden ved udlæg. Udkastets § 517 afgør enkelte tvivlsspørgsmål, der har rejst sig ved fortolkningen af de gældende bestemmelser, men indeholder ikke realitetsændringer. En henvisning til udkastets § 510, der afløser den gældende lovs § 507, stk. 3, er unødvendig, da resultatet følger af lovens § 614, stk. 1. § 507, stk. 4, er som anført i bemærkningerne til udkastets § 510 anset for overflødig. Idet der i øvrigt om de mindre ændringer, som følger af, at henvisningen i loven til §§ 519-527 ændres til at angå udkastets §§ 496-500, 502 og 506, stk. 4, 1. punktum, henvises til bemærkningerne til disse paragraffer, nævnes følgende: Udkastets § 496 svarer i alt væsentligt til den gældende lovs § 520, udkastets § 497 til lovens § 519, udkastets § 506, stk. 4, 1. pkt., til lovens § 527, stk. 3, udkastets § 498 til lovens § 523, udkastets §§ 499 og 500 til lovens §§ 522 og 524. § 521 i den gældende lov, hvortil § 632 også henviser, er ophævet. Lovens § 525 om indførelse i fogedbogen bortfalder efter udkastet, jfr. bemærkningerne til § 503, stk. 3. § 526 fastsætter i stk. 1, at udsættelse kun undtagelsesvis kan gives under forretningen, når ikke parterne er enige derom, hvorimod fogeden efter stk. 2 kan beslutte en standsning i forhandlingerne; under denne standsning sørger fogeden for, at tilstanden opretholdes. Reglerne om udsættelse i udkastets § 501 kan efter deres indhold vanskeligt finde anvendelse under arrestforretninger. Udvalget anser det imidlertid for unødvendigt at opretholde bestemmelsen i § 526 særlig for

arrest. Det må også uden udtrykelig lovbestemmelse antages, at fogedretten kan, men efter arrestens formål kun undtagelsesvis bør udsætte forretningen, når parterne ikke er enige derom. Ligeledes kan fogedretten også uden særlig lovbestemmelse herom etablere en bevogtning af aktiver eller andre sikkerhedsforanstaltninger. Det er heller ikke anset for påkrævet at opretholde § 527, stk. 1 og 2. § 527, stk. 4, erstattes af udkastets § 502, der som nærmere angivet i bemærkningerne til denne bestemmelse giver en noget videre adgang til tilkendelse af sagsomkostninger end den gældende bestemmelse. Udkastets § 507 angår navnlig spørgsmålet om, hvornår vurdering skal foretages, og § 518 optegnelse af de udlagte aktiver.

Nr. 54 er en konsekvens af, at reglerne i retsplejeloven om fogedbogen udgår, jfr. bemærkningerne til § 503, stk. 3, og at vurdering ikke altid er nødvendig, jfr. henvisningen under nr. 53 til udkastets § 507. Det øvrige indhold af § 633, stk. 1, opretholdes ved henvisningen under nr. 53 til udkastets § 518. Ændringen i § 633, stk. 2, medfører ingen realitetsændring.

Til nr. 55

Der henvises til bemærkningerne til nr. 43.

Til ændringslovens § 2

Lovens ikrafttrædelsestidspunkt bør efter udvalgets opfattelse fastsættes således, at der efter lovens vedtagelse bliver rimelig tid til at forberede dens anvendelse.

I retsplejelovens § 1036 er det bestemt, at lovens regler anvendes også på fuldbyrdelse af domme, der er afsagt inden lovens ikrafttræden, men at eksekution efter ældre pantebreve foregår efter de tidligere regler. For at anvende denne sidste regel også på de private dokumenter, som ifølge udkastet i modsætning til tidligere skal kunne tvangsfuldbyrdes uden dom, taler, at den ifølge dokumentet forpligtede, såfremt han har underskrevet dokumentet før ændringslovens vedtagelse eller ikrafttræden, har regnet med, at forpligtelsen først kunne inddrives efter afsigelse af dom. For så vidt angår checks, er dette dog uden

større praktisk betydning, såfremt loven først træder i kraft en passende tid efter dens vedtagelse, idet de særlige checkretlige forpligtelser forældes på 6 måneder at regne fra den dag, forevisningsfristen er udløbet, jfr. checklovens § 52, stk. 1. Vekselindehaverens krav mod endossenter og trassent forældes derimod på et år og mod en akceptant på 3 år, jfr. veksellovens § 70. Gældsbreve kan efter udkastets § 478, stk. 1, nr. 4, kun tjene som grundlag for umiddelbar tvangsfuldbyrdelse, såfremt gælds brevet indeholder en bestemmelse herom; udstederen har da været opmærksom på spørgsmålet. Udkastet stiller ikke krav om sådan klausul i pantebreve, og sådanne kan løbe over lang tid. En regel om, at kun dokumenter, der var udstedt eller ratihaberet efter lovens ikrafttræden, kunne tjene som grundlag for tvangsfuldbyrdelse, hvis dette ikke også var hjemlet ved de tidligere regler, ville medføre, at både de nye og de gamle regler skulle anvendes i en meget lang årrække. Dette ville være særdeles u hensigtsmæssigt. Da adgangen til umiddelbar tvangsfuldbyrdelse ikke afskærer skyldneren fra nogen indsigelse mod skyldgrundlaget, men alene forenkler fremgangsmåden ved inddrivelsen, foreslår udvalget, at de nye regler også skal være anvendelige på tidligere udstedte dokumenter.

Udkastets regler må i øvrigt som hovedregel komme til anvendelse også på udlæg, som er begæret inden lovens ikrafttræden. Værnetingsreglerne er dog efter deres indhold knyttet til begæringens indgivelse. Krav på erstatning efter udkastets § 505 kan kun rejses, hvis den handling, hvorpå kravet støttes, f. eks. et udlæg eller en afhentning ved politiet, er foretaget efter lovens ikrafttræden. Er udlæg foretaget inden lovens ikrafttræden, kan skyldneren ikke senere begære forretningen genoptaget for at gøre brug af de nye, måske for ham mere fordelagtige udtagsregler, jfr. dog afgørelsen i U.f.R. 1933. 554. Er løsøre efter udlæg forblevet i skyldnerens besiddelse, behøver kreditor for at opnå beskyttelse mod senere udlæg kun at fjerne dem fra skyldneren, dersom fristen efter § 533, stk. 2, udløber inden ændringslovens ikrafttræden.

Bemærkninger til udkast til lov om ændring af lov om udpantning m.v.

Udvalget har fundet det rigtigst at overføre de to udpantningstilfælde, som er nævnt i den gældende retsplejelovs § 596, stk. 1, nr. 2 og 3 til udpantningsloven af 1873. Det under nr. 1 nævnte tilfælde, nemlig renterestancer af pantegæld i henhold til lov af 8. april 1851 om selvejes indførelse på det staten tilhørende bøndergods, har mistet sin betydning, idet den

omtalte pantegæld er indfriet eller kvitteret, jfr. *Due* i Juristen 1967.419.

Om udvalgets overvejelser vedrørende mulighederne for en gennemgang og samling af samtlige lovbestemmelser om adgang til udpantning henvises til almindelige bemærkninger, afsnit III.

Bemærkninger til udkast til lov om ændring af lov om inddrivelse af underholdsbidrag

Ændringen går ud på at ophæve den særlige forældelsesfrist på et år for adgang til udpantning for de af loven omfattede underholdsbidrag. Den tidligere bestemmelse i retsplejelovens § 597 om forældelse af adgangen til udpantning blev ophævet ved lov nr. 10 af 29. januar 1970. Herefter gælder kun den almindelige forældelsesfrist på 5 år, jfr. lov nr. 274 af 22. december 1908 § 1, stk. 1, nr. 2. Er bidraget udbetalt forskudsvis af det offentlige, er forældelsesfristen i forhold til del offentlige dog 20 år, jfr. lov om børnetilskud og andre familieydelse, lovbekendtgørelse nr. 388 af 8. juli 1969, § 28, stk. 1. Udvalget finder det tvivlsomt, om en så lang frist er tilstrækkelig begrundet.

Udkastet gør ingen ændring i den 1-årige forældelse af adgangen til at iværksætte løn-

tilbageholdelse og afsoning, da dette falder uden for udvalgets egentlige arbejdsopgave. Det bør dog formentlig overvejes, om den særlige forældelsesfrist ikke bør ophæves, for så vidt angår adgangen til løntilbageholdelse. Løntilbageholdelse for forskudsvis udlagte bidrag kan iværksættes indtil 20 år fra forfaldsdagen, når inddrivelse er iværksat og fremmet uden ophold, jfr. den citerede bestemmelse i loven om børnetilskud og andre familieydelse. Adgangen til at iværksætte frihedsberøvelse som middel til at fremtvinge opfyldelse af en økonomisk forpligtelse (afsoning), jfr. også reglerne om personlig arrest i retsplejelovens §§ 613 og 618 ff, giver anledning til alvorlige betænkeligheder ¹⁾, men anvendelse af dette inddrivelsesmiddel falder uden for udvalgets arbejdsfelt.

¹⁾ Jfr. *Gunnar Bøgh* i *Juristen* 1971. 345 ff.

Bemærkninger til udkast til lov om ændring af lov om fremgangsmåden ved udpantning for skatter og afgifter m.v.

Loven gælder om udpantning for skatter, afgifter, bøder og andre ydelser, der opkræves eller inddrives af amtstuerne (amtsskatteinspektorerne), toldvæsenet eller kommunerne eller efter justitsministerens bestemmelse tillige for andre ydelser, der opkræves eller inddrives af det offentlige, jfr. lovens § 1.

Om lovens forhistorie henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit I.

Til nr. 1 (lovens § 4, stk. 2)

For tydelighedens skyld er her udtrykkelig nævnt, at de af loven omfattede udpantninger, som ikke er henlagt til pantefogeder eller toldfogeder, foretages af sognefogeden eller fogedretten.

Til nr. 2 (lovens § 5)

§ 5 er for klarhedens skyld opdelt i to stykker. Stk. 1 svarer til første del af den gældende lovs § 5, og stk. 2 til anden del. I stk. 1 henvises til de kapitler i retsplejelovsudkastet, som finder anvendelse på udlæg, hvortil også udpantning hører, jfr. udkastets § 478, stk. 2, og det siges udtrykkeligt, at udkastets § 503, stk. 1 og 2 om fogedrettens henvisning af udlæg til sognefogeden og om værdigrænserne for de krav, som sognefogeden kan inddrive, ikke gælder vedrørende udpantning for skat m. v. Heller ikke stk. 2 indeholder realitetsændringer i forhold til gældende ret. Da fogedretten i den retskreds, hvorfra skyldneren driver erhvervsmæssig virksomhed, efter § 487, stk. 1, nr. 2, i retsplejelovsudkastet vil være kompetent til at foretage udlæg hos skyldneren, er det unødvendigt særlig at nævne dette tilfælde i lovtæksten.

Til nr. 3 (ophævelse af lovens § 6)

Da bestemmelserne i retsplejeloven om udpantningskendelse efter udkastet bortfalder, bliver § 6 overflødig.

Til nr. 4 (lovens § 7)

Efter den gældende bestemmelse kan meddelelse til skyldneren om den forestående udpantning foregå på tre måder. Der kan ske en forkyndelse, en bekendtgørelse i dagbladene eller i henhold til justitsministerens bestemmelse anden form for meddelelse.

Udkastet ændrer ikke den første bekendtgørelsesform. Efter at der i retsplejelovsudkastets § 492, stk. 3, er givet almindelige regler om, hvad en meddelelse om udpantning skal indeholde, og om forkyndelsen for skyldneren, bliver de særlige bestemmelser herom i § 7, stk. 1, overflødige, og i stedet foreslås på dette sted indføjet den regel, som nu står i § 8, 2. pkt. At forkyndelse efter udkastet kan ske på forretningsstedet uafhængigt af, om udpantningen skal begynde i denne retskreds, kan ikke give anledning til betænkelighed.

Kommunernes Landsforening har i en skrivelse til Justitsministeriet af 19. maj 1970 tilsluttet sig synspunkterne i en skrivelse af 15. april 1970 fra Foreningen af Pantefogeder i Danmark, hvori det fremhæves, at kun en meget lille del af skatterestancerne ser en annonce i avisen, jfr. også skrivelse af 9. september 1970 fra Direktoratet for Københavns Skattevæsen. I skrivelsen fra Foreningen af Pantefogeder anføres videre, at næsten alle kommuner forinden udpantning indkalder skyldneren til forretning på pantefogedens kontor, og at retsafgift først opkræves, hvis betaling ikke sker den anførte mødedag, jfr. § 1, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 463 af 18. september 1969, hvorefter afgiftspligten indtræder ved forretningens begyndelse. Udvalget er enig i, at en tydelig angivelse på indbetalingskort, opkrævning eller anden skriftlig meddelelse til skyldneren er en langt mere sikker og effektiv underretningsmåde end en bekendtgørelse i dagbladene. Skulle det ske, at en sådan meddelelse ikke når frem til adressaten, kan skyldneren dog, når han modtager indkaldelse

til møde hos pantefogeden eller anden inddrivelsesmyndighed, undgå, at der påløber retsavgift, ved at betale ydelsen.

Efter den gældende lovs § 7, stk. 4, kan justitsministeren fastsætte bestemmelser, hvorefter udpantning kan foretages uden forudgående forkyndelse eller bekendtgørelse, såfremt skyldneren på anden måde er gjort bekendt med, at udpantning uden yderligere meddelelse vil blive begyndt på en nærmere angiven dag, der tidligst kan være en uge efter sidste rettidige betalingsdag. Sådanne bestemmelser er fastsat ved bekendtgørelse nr. 57 af 23. februar 1970 angående skattebeløb m. v., der kan inddrives ved udpantning efter kildeskattelovens § 73 eller efter lov om særlig indkomstskat m. v.

Udvalget foreslår, at meddelelse til skyldneren om den forestående udpantning for de af loven omfattede skatter, afgifter m. m. altid skal kunne ske ved en tydelig angivelse på indbetalingskort eller anden skriftlig meddelelse til skyldneren, hvori beløbets størrelse og sidste rettidige indbetalingsdag er anført. Efter de siden lovens gennemførelse indhøste erfaringer må det anses for unødwendigt at gøre retsvirkningen af denne bekendtgørelsesform afhængig af, at der af ministeriet træffes bestemmelse herom.

Også hvor varslet om udpantning først gives efter sidste rettidige betalingsdag, bør skyldneren have nogle dages frist til at betale beløbet, inden udpantning sker og retsavgift påløber. Udkastet bestemmer derfor, at hvor meddelelsen først gives efter sidste rettidige betalingsdag, regnes fristen på 7 dage fra afsendelsen af meddelelsen. Af praktiske grunde er det ikke muligt at knytte fristen til det tidspunkt, da meddelelsen kommer frem til skyldneren.

Til nr. 5 (ophævelse af lovens §§ 8-10)

§ 8, 1. pkt., om stedet for udpantningsforretningen bliver overflødig ved bestemmelsen i retsplejelovsudkastets § 487, stk. 1, nr. 2. Reglen i 2. punktum foreslås flyttet til lovens § 7, jfr. ovenfor under 4.

§§ 9-10 overflødiggøres af, at sognefogeden - og dermed efter lovens § 5 også pantefoged og toldfoged - efter den almindelige henvisning i retsplejelovsudkastets § 503, stk. 6, ligesom fogedretten kan beramme forretningen til foretagelse på sit kontor, jfr. § 490, stk. 1, og kan foretage en forretning uden for eget distrikt, jfr. § 490, stk. 2.

Uddrag af

Betænkning angående forligsmægling i borgerlige retssager, afgivet af det ved Justitsministeriets skrivelse af 20. marts 1948 nedsatte udvalg, 1951 (s. 30-32)

B. TVANGSFULDBYRDELSE AF
ANERKENDTE FORDRINGER

Ifølge forslaget til ændring af § 478 opstilles 3 betingelser for, at eksekution kan foretages på grundlag af et privat forlig:

- 1) at forliget er indgået, efter at forfaldstiden for den gæld, som forliget angår, er indtrådt,
- 2) at den umiddelbare adgang til eksekution af forliget i tilfælde af misligholdelse udtrykkelig er vedtaget i dette,
- 3) at omkostningerne er anført i forliget med et bestemt beløb.

Af disse betingelser er de to første nye.

Formålet med betingelse 1) er at forhindre, at det vedtages i kontrakter angående ydelser, som forfalder i fremtiden, at der i tilfælde af misligholdelse straks skal kunne gøres udlæg. Herved ville opstå en ny og ikke ønskelig form for hurtig retsforfølgning. De mange uheldige erfaringer fra afbetalingssalg viser endvidere, at en for let adgang til tvangsfuldbyrdelse fører til letsindig kreditgivning. Den hurtige udlægsadgang skal derfor alene kunne anvendes i de tilfælde, hvor aftaler om betaling af forfalden gæld ikke overholdes ¹⁾.

Betingelse 1) forhindrer også, at private forlig, som det nu undertiden er tilfældet, anvendes i låneforhold, således at låntageren ved lånets modtagelse underskriver et frivilligt forlig i stedet for et gælds brev. Denne fremgangsmåde vil efter forslaget ikke kunne anvendes, når lånet først forfalder til tilbagebetaling på et senere tidspunkt. Udvalgets medlemmer anser denne benyttelse af de frivillige forlig for uheldig, idet den kan give anledning til misbrug ved en hårdhændet udnyttelse af skyldnerens svage stilling, og udvalget er derfor gået ind for at stille denne betingelse. Frivillige forlig vil dog også fremtidig kunne anvendes i låneforhold, når gælden virkelig er forfalden straks.

Betingelserne 2) og 3) er ligeledes udtryk for, at der bør ydes skyldnerne beskyttelse nemlig ved, at man søger at sikre, at de på forhånd bliver bekendt med virkningen af forliget og følgerne af misligholdelse af forligets vilkår.

§ 478 må sammenholdes med den foreslåede tilføjelse til § 490, stk. 1, hvorefter der skal gives skyldneren mindst 4 løbedage. Reglen har sit forbillede blandt andet i de sædvanlig anvendte formularer til pantebreve og begrundes med, at skyldneren bør have en kortere frist til at rette for sig, inden de alvorlige virkninger af forligets misligholdelse indtræffer. Det har været overvejet af udvalget at foreslå en eksekutionsfrist på 14 dage - fakultativ efter fogedens bestemmelse eller obligatorisk - men man er enige om, at der ved den foreslåede frist normalt ydes skyldneren tilstrækkelig beskyttelse.

I øjeblikket gælder ingen fast regel i praksis for løbedage ved frivillige forlig. Mange frivillige forlig hjemler løbedage, men i andre forfalder gælden til betaling og eksekution, såsnart forliget ikke prompte overholdes. Forslaget vil formentlig medføre, at der i formularerne til frivillige forlig optages bestemmelser om 4 eller flere løbedage. Er der ikke indrømmet løbedage, eller er antallet af løbedage under 4, kan udlæg først foretages på 5. dagen efter forfaldsdagen.

Ved ændringsforslaget til § 484 gives der fogden en lignende stilling ved udlæg i henhold til private forlig, som han allerede nu har ved umiddelbare fogedforretninger, idet han kan henvise sagen til almindelig rettergang, såfremt rekvisitus fremsætter indsigelser

¹⁾ Jfr. E. Munch-Petersen, Tvangsfuldbyrdelse, 4. udg. 1948, s. 32; det siges her om frivillige forlig, at efter sagens natur kunne meget tale for i almindelighed at forlange, at kravet er forfaldet, når eksigibiliteten fastsættes. Endvidere H. Munch-Petersen, U.f.R. 1908, s. 5-8.

mod fogedforretningens fremme, enten fordi han bestrider forligets gyldighed eller hævder at have opfyldt forliget. Fogden bør herefter, hvis der foreligger udnyttelse eller bristede forudsætninger, eller hvis aftalen er i strid med almindelig hæderlighed, eller der foreligger andre ugyldighedsgrunde eller formodning om ugyldighed, henvise sagen til almindelig rettergang. Det bemærkes i denne forbindelse, at forliget også kan angå betaling af andet end kontraktsgæld, f. eks. erstatning, og at der måske netop i sådanne tilfælde vil kunne forekomme forlig, som ikke er i overensstemmelse med ret og billighed.

Vedrørende afkræftelse i henhold til konkurslovens § 23, 1. stk., bemærkes, at det af konkurslovkommissionen udarbejdede udkast til lov om gældsordning foreslår denne bestemmelse ophævet ¹⁾. Ifølge nævnte § 23, 1. stk., regnes afkræftelsesfristen, 8 uger, fra forligets indgåelse. Retspraksis har imidlertid fastslået, at indgåelse er ensbetydende med opnåelse af eksigibilitet. For frivillige forligs vedkommende bliver den afgørende dato herefter

efter nugældende ret ratihabitionsdatoen. Efter udvalgets forslag bliver fremtidig, så længe konkursloven gælder, den dato, da forliget er underskrevet, udgangspunkt for 8 ugers-fristen, og det bliver et almindeligt bevisspørgsmål, om forliget kan anses indgået den dag, debitor efter forligets indhold har underskrevet det. Eventuelt kan bevis for dateringens rigtighed sikres ved vitterlighedsvidner, notarialbekræftelse eller lignende i de særlige tilfælde, hvor en kreditor ønsker datoen fastslået.

Udvalget har ikke villet foreslå, at attestation af vitterlighedsvidner med hensyn til rigtigheden af datoen og ægtheden af debtors underskrift skal være en betingelse for eksekution. I praksis sker oprettelsen af et frivilligt forlig ikke sjældent på den måde, at den sagfører, der har fordringen til incassation, sender den udfyldte forligsformular med posten til debtors underskrift. Det vil næppe være rimeligt at forlange, at debitor i så fald skal skaffe vidner på sin underskrift, hvilket oftest vil tvinge ham til at indvie naboer eller bekendte i sine dårlige økonomiske forhold.²⁾

¹⁾ Udkast til lov om gældsordning (1941) § 103.

²⁾ En lignende regel om nødvendigheden af vitterlighedsvidner var gældende fra retsplejelovens ikrafttræden i 1919, men blev ophævet ved lov nr. 300 af 30. juni 1922 § 43. I lovens motiver (Rigsdags-tidende 1920-21, tillæg A, sp. 4917) henvises netop til, at kravet har vist sig at være urimeligt og byrdefuldt for debitorerne.

Uddrag af

Betænkning vedrørende underpantsætning af løsøre afgivet af det af Justitsministeriet den 9. maj 1955 nedsatte udvalg (betænkning nr. 172/1957)

e. Panthaverens fyldestgørelse (s. 14)

Underpanthaveren i løsøre kan hverken som håndpanthaveren direkte sætte pantet til tvangsauktion eller som panthaveren i fast ejendom foretage udlæg uden lov, mål og dom. Der gælder dog herfra en enkelt undtagelse i lovbekendtgørelse nr. 210 af 23. april 1941, hvis § 6 giver fiskeribanken ret til at foretage udlæg uden dom i pantsatte fartøjer med tilbehør. Overtagelse til brugelighed efter Danske Lov, 5-7-8 til -10 finder

ikke anvendelse på løsøre. Efter udvalgets opfattelse er det til unødigt besvær, at løsørepanthaveren først skal opnå dom og derefter gøre udlæg. Kostbar tid kan herved forspildes, og der vil næppe være nogen betænkelighed ved at sidestille panthaveren med fast ejendoms panthaver, der i de praktisk vigtigste tilfælde efter § 478, nr. 3-4 kan gøre udlæg i pantet.

Forslag til lov om ændringer i retsplejeloven (s. 48—49)

I lov nr. 90 af 11. april 1916 om rettens pleje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 265 af 15. september 1953, foretages følgende ændringer:

1) I § 478, stk. 1, nr. 3, 1. pkt., tilføjes efter »fast ejendom«: »eller løsøre«, og i 2. pkt. udgår »pantsat driftsinventar, driftsma-

teriel eller besætning« og erstattes af: »pantet«.

2) I § 478, stk. 1, nr. 4, tilføjes efter skadeløsbreve«: »og ejerpantebreve«, og efter »fast ejendom« tilføjes: »eller løsøre«.

Bemærkninger til lovforslaget

Ad nr. 1

§ 478, stk. 1, nr. 3-4 giver i de praktisk vigtige tilfælde panthaveren i fast ejendom adgang til uden lovmål og dom at foretage udlæg i pantet i tilfælde af misligholdelse. Samme adgang til umiddelbar eksekution bør gives på grundlag af løsørepantebrev. Udvalget pointerer herved, at udlæg kun bør foretages, når det kan fastslås, at det drejer sig om den pantsatte genstand. Disse vanskeligheder er imidlertid ikke særegne for udlæg uden dom. Også efter dom kan identiteten volde vanskelighed under fogedforretningen, uden at dette har givet anledning til særlige regler.

Udvalget finder ligeledes, at banker og sparekasser må have samme adgang til ved pant

i tingsindbegreb at kunne skride til eksekution, som er tillagt banker, sparekasser, kredit- og hypotekforeninger i tilfælde af væsentlig forringelse af pantsat driftsinventar, driftsmateriel eller besætning. Dette er sket ved at erstatte de nu anvendte udtryk med »pantet«. Denne ændring vil ganske vist medføre en vis udvidelse for fast ejendoms vedkommende, idet der herved åbnes adgang til umiddelbart udlæg også ved undladt vedligeholdelse af selve ejendommen. Dette er efter udvalgets opfattelse ganske ubetænkeligt.

Ad nr. 2

Foruden at der i nr. 4 som i nr. 3 åbnes adgang til udlæg også på grundlag af pante-

brev i løsøre, er der foretaget den ændring, at ejerpantebreve og skadesløsbreve sidestilles. Dette er efter udvalgets opfattelse i overensstemmelse med højesteretspraksis, når ejerpantebreve er håndpantset, jfr. således senest U.f.R. 1953, s. 1013. Benyttelsen af ejerpante-

breve på denne måde er så langt den overvejende, og udvalget nærer betænkelighed ved at løsøreejerpantebreve overhovedet benyttes som eksekutionsgrundlag efter § 478, nr. 3. Også for fast ejendoms vedkommende vil ændringen imidlertid betyde en ønsket afklaring.

København, den 29. september 1969.

*Justitsministeriets lovkontor
Slotsholmsgade 10
København K*

I anledning af overgangen til kildeskat den 1. januar 1970 har Justitsministeriet anmodet Udlægsudvalget om at fremkomme med et udkast til ny lov om inddrivelse af skatter og afgifter til det offentlige. Vedrørende forskellige spørgsmål angående udkastets udformning har der været drøftelser mellem repræsentanter for udvalget og ministeriet.

Det vedlagte udkast omhandler de spørgsmål, der behandles i den nuværende lov om samme emne, jfr. lovbekendtgørelse nr. 196 af 31. maj 1968, og tilsigter især en forenkling af fremgangsmåden ved inddrivelsen. Derimod har man også under hensyn til den begrænsede tid, der har været til rådighed, ikke taget stilling til, om der burde ske ændringer i kredsen af de krav, som kan inddrives ved udpantning. Hjemlen til udpantning findes i lov om udpantning m. m. nr. 36 af 29. marts 1873 som ændret ved lov nr. 139 af 28. marts 1951 og i en række speciallove. En udskillelse af de tilfælde, hvor adgang til udpantning eventuelt ikke kan anses fornøden, kan kun ske i samarbejde med de ministerier, under hvis ressort inddrivelsen af de pågældende krav hører.

Inddrivelse af skatter m. v. kan ske på flere måder, således navnlig ved tilbageholdelse i løn, medens nærværende udkast ligesom den lov, det tænkes at afløse, kun vedrører udpantning. Den foreslåede titel giver et prægnant udtryk for, hvad lovudkastet indeholder.

Vedrørende de enkelte bestemmelser bemærkes følgende:

Ad § 1: Den gældende lov indeholder dels en gruppe regler om inddrivelse af skatter, offentlige afgifter og andre lignende indtægter, som inddrives hos beboerne af et sogn eller en kommune, jfr. lovens §§ 2, 5 og 7, dels et sæt regler om skatter og afgifter, der opkræves ved kommunernes foranstaltning, jfr. §§ 1, 3, 4 og 6, hvortil ved lov nr. 195 af 31.

maj 1968 er føjet en regel i § 4 a om afgifter, der opkræves af toldvæsenet. Udkastet indledes derimod med en generel bestemmelse, der angiver lovens anvendelsesområde. Dette er efter stk. 1 foruden de skatter m. m., der opkræves af kommunerne, tillige de ydelser, der opkræves af amtstuerne, hvis arbejde hermed efterhånden skal overgå til amtskatteinspektorerne, jfr. lov nr. 204 af 3. juni 1967, samt de ydelser, der opkræves af toldvæsenet. Man har medtaget ordet »inddrives«, fordi kildeskatten næppe kan siges at blive »opkrævet« af kommunerne. Bøder omfatter navnlig bøder efter skatte-, afgifts- og toldlovgivningen, men ikke bøder, der fastsættes af retten eller politiet, og som inddrives af dette. Et stort antal af de nævnte administrativt fastsatte bøder vil blive opkrævet sammen med krav på efterbetaling af skat, som, hvis der ikke sker frivillig betaling, skal inddrives af pantefogden, og det vil da være en forenkling, at pantefogden også kan inddrive bødekravet. Tilsvarende gælder om bøder, der fastsættes af toldvæsenet. Den nødvendige begrænsning i de ydelser, der kan inddrives efter lovens regler, og som ikke bør omfatte krav af mere privatretlig karakter, f. eks. husleje i en af kommunen udlejet ejendom, ligger i, at der skal være udpantningshjemmel for kravet.

Stk. 2 giver Justitsministeren hjemmel til ved en bekendtgørelse at udvide lovens område til andre ydelser, der opkræves eller inddrives af det offentlige. Også her er det en forudsætning, at der haves lovhjemmel for udpantning. Blandt ydelser, der inddrives af andre offentlige myndigheder end de i stk. 1 nævnte, kan foruden bøder, jfr. ovenfor, nævnes vægtafgiften af motorkøretøjer og radio- og TV-licens. I forbindelse med en eventuel omlægning af inddrivelsen heraf kan det være ønskeligt at gøre lovens bestemmelser anvendelige på udpantning for sådanne afgifter.

I § 2, der svarer til § 3 i den gældende lov, er i stk. 1 udeladt forbeholdet om, at udpantning foretages af pantefogeden, hvor en sådan er ansat. Efter hvad der foreligger for udvalget, må det antages, at der nu er ansat pantefogeder i alle kommuner, og ved loven gøres det til en pligt for kommunerne at have en (eller flere) pantefogeder. Der er dog efter lovtæksten intet i vejen for, at flere kommuner kan have samme pantefoged.

Stk. 2 svarer til lovens § 3, stk. 5. Anmodningen om at foretage udpantning forudsættes at komme fra den kommune, der indriver ydelsen. I medfør af stk. 3 kan Justitsministeren udfærdige en instruks for pantefogederne og fastsætte regler om, hvilke bøger der skal føres, og hvem der skal anskaffe bøgerne. Bestemmelsen giver naturligvis ikke adgang til at fravige lovens eller Retsplejelovens regler.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 3, stk. 4, 2. pkt., om, at retsafgifter for de af pantefogden foretagne udpantninger tilfalder kommunekassen, er blevet overflødig ved den tilsvarende bestemmelse i Lov om retsafgifter nr. 206 af 21. maj 1969 § 63, stk. 2.

§ 3 svarer til den nugældende lovs § 4 a. Betegnelsen toldfogeder, der svarer til foged om dommeren som eksekutionsmyndighed, pantefoged og sognefoged, giver efter udvalgets mening en kort og rammende betegnelse for den pågældende funktion og letter iøvrigt fremstillingen i lovtæksten og andetsteds. Af Finansministerens almindelige instruktionsbeføjelse over for toldvæsenets personale følger, at han kan fastsætte nærmere regler, og bestemmelsen i lovens § 4 a, stk. 2, er derfor anset uforholdsmæssig.

§ 4 giver Justitsministeren adgang til ved bekendtgørelse at pålægge pantefogeder eller toldfogeder at foretage udpantning for ydelser, der ikke opkræves eller inddrives af kommunen eller toldvæsenet. Det vil formentlig være en ønskelig rationalisering at samle inddrivelsen af ydelser til det offentlige mest muligt hos pantefoged og toldfoged. Allerede i 1966 har Dommerforeningen således anbefalet, at inddrivelsen af amtstueskatter overgår til pantefogederne, idet det anbefales, at det er irrationelt at have flere myndigheder til at inddrive skatter, og at inddrivelsen af amtstueskatter belaster dommerkontorerne i urimelig grad, jfr. foreningens årsberetning 1966-67 s. 13 f. Det er en selvfølge, at der ikke uden

drøftelse med vedkommende ministerium sker en væsentlig forøgelse af de pågældendes arbejdsbyrde.

§ 5 svarer med nogle uvæsentlige sproglige ændringer til lovens § 7, stk. 2. Dog har den nye regel i § 8, hvorefter to fogeder begge kan være kompetente til at foretage udpantning, når skyldneren driver erhvervsvirksomhed fra en anden retskreds end den, hvori han har sin bopæl, nødvendiggjort en ændring i bestemmelsen om, hvilken dommer (foged) der skal træffe afgørelser om indsigelser mod udpantningen. Man kunne tænke sig, at det var fogden på det sted, hvor udpantningen foretages. I almindelighed vil behandlingen af indsigelser mod udpantningen dog ikke kræve særligt lokalkendskab, og for skyldneren vil det være lettest, at indsigelsen kan fremsættes over for fogden på det sted, hvor han har sin personlige tilknytning. Foretages et stort antal udpantningsforretninger af toldfogden på dennes kontor, kunne det føre til en mindre heldig ophobning af sager hos fogden på det sted, hvor toldfogden har kontor. Det kan være noget tvivlsomt, hvilken regel der vil virke mest hensigtsmæssig, men det har næppe afgørende betydning, hvilken kompetenceregulering man vælger, blot reglen er tilstrækkelig klar. Efter den i udkastet foreslåede regel er det dommeren på det sted, hvor skyldneren har sit personlige hjem (normalt bolig, jfr. Retsplejelovens §§ 236-38, for et aktieselskabs vedkommende hvor hovedkontoret er, jfr. Aktieselskabslovens § 84), der skal afgøre spørgsmålet. Er udpantningsforretningen i medfør af § 8 begyndt på det sted, hvorfra erhvervsvirksomheden drives, er det dog dommeren på dette sted, der skal foretage det fornødne. Derimod er det uden betydning for kompetencen, om f. eks. toldfogden har begyndt forretningen på sit kontor, jfr. § 9, i en anden retskreds end bopælsstedet, eller om en udpantningsforretning i medfør af § 10 er kontinueret i en anden retskreds.

Ad § 6. Efter Retsplejelovens § 598 skal dommeren ved kendelse »autorisere« fordringen til udpantning. Kendelsen træder i stedet for den dom, der i almindelighed danner grundlag for udlæg. Dommerforeningen har i skrivelse af 17. august 1944 til Justitsministeriet udtalt, at det, for at autorisation kan finde sted, er nødvendigt, at der foreligger sådanne oplysninger, at det er muligt for fogeden at skønne over, om fordringen er ud-

styret med udpantningshjemmel, om tidspunktet for udpantningen er kommet, og om udpantningsretten er forældet, jfr. Dommerforeningens årsberetning 1943/44 s. 33. I almindelighed påføres kendelsen udpantningsbegæringen med et stempel ved en ekspedition af sædvanligvis rent rutinemæssig karakter. Efter udvalgets mening er der heller ikke behov for en nærmere undersøgelse ved de i lovudkastet omhandlede udpantninger for ydelser til det offentlige. Pante- og toldfoged vil sædvanligvis have nøje kendskab til, hvilke ydelser der kan inddrives ved udpantning. Udpantningsbegæring til sognefogeden, der ikke som udlægsrekvisitioner skal passere fogeden, jfr. Retsplejelovens § 600 vil hidrøre fra amtstuen, toldvæsenet eller en af Justitsministeren i medfør af udkastets § 1, stk. 2, godkendt myndighed. Fremsætter skyldneren indsigelse, skal sagen forelægges dommeren, jfr. Retsplejelovens § 604. Sognefogeden og de øvrige i loven nævnte myndigheder kan, hvis de skulle være i tvivl om en udpantningshjemmel, spørge dommeren. Dommerforeningen har i skrivelse til Justitsministeriet af 20. februar 1969 udtalt, at kravet om autorisation til udpantning for skatter og afgifter, som opkræves af kommuner eller toldvæsen, samt for amtsstueskatter, straks bør ophæves. Dommerfuldmægtigforeningen har udtalt sig på samme måde. Udvalget foreslår herefter at ophæve kravet om udpantningskendelse for de ydelser, der omfattes af lovudkastet.

Ad § 7. Bestemmelsen anfører, hvorledes forudgående meddelelse om udpantning skal foretages.

Efter Retsplejelovens § 599 skal udpantningsbegæringen og fogedens kendelse med mindst 5 dages varsel forkyndes for skyldneren. Som hovedregel påhviler forkyndelsen revirenten, det vil her sige oppebørselsmyndigheden. Forkyndelsen sker efter de almindelige regler i Retsplejelovens kapitel 17. Efter loven af 23. juni 1932 § 2, stk. 1, kan forkyndelse for de enkelte skyldnere erstattes af en bekendtgørelse med en uges varsel, sædvanligvis i dagbladene, når det drejer sig om statskatter, bankhæftelsesrenter, brandhjælpsspenge, kommuneskatter og alle andre afgifter til det offentlige samt tiendeydelser og alle andre lignende indtægter, som inddrives ved udpantning hos beboerne af et sogn eller en kommune.

Udvalget finder det ikke velbegrunder at an-

vende to forskellige frister på henholdsvis 5 og 7 dage og foreslår derfor at benytte det samme mindste varsel i de to tilfælde, nemlig en uge. Da Retsplejelovens § 599 ikke nærmere angiver, hvilke oplysninger den forkyndte udpantningsbegæring skal indeholde, og da bestemmelsens angivelse af, at også kendelsen skal forkyndes, bliver uanvendelig, når kendelsen bortfalder, jfr. udkastets § 6, har man foretrukket at give reglen om forkyndelse en selvstændig udformning.

Forkyndelsen sker efter Retsplejelovens almindelige regler. Den meddelelse, som forkyndes, skal angive, hvilke ydelser udpantningen omfatter. Det må angives, hvilken art ydelse der er tale om, og ved løbende ydelser, f. eks. skatter, hvilken rate. Ved forkyndelse for den enkelte skyldner vil det være naturligt også at angive det skyldige beløb. Endvidere skal anføres, hvornår udpantningen tidligst vil blive begyndt. Det vil være tilstrækkeligt, at meddelelsen indeholder en trykt bemærkning om, at udpantning kan foretages en uge efter forkyndelsen, jfr. herved paragraffens 3. stykke. Skal forretningen påbegyndes på vedkommende myndigheds kontor, jfr. § 9, vil det være mest praktisk at lade indkaldelsen indgå i den forkyndte meddelelse.

Efter udkastet har den myndighed, som skal foretage udpantningen (fogeden, sognefogeden, pantefogeden, toldfogeden), pligt til at sørge for, at forkyndelse sker. Er forkyndelse allerede sket ved opkrævelsesmyndighedens foranstaltning, er ny forkyndelse ikke nødvendig. En forkyndelse, som er foretaget af én myndighed, som kunne foretage udpantningen, er også fyldestgørende, selv om det faktisk bliver en anden myndighed, der kommer til at gøre det.

Som nævnt giver § 2 i loven af 23. juni 1932 mulighed for at erstatte forkyndelsen for den enkelte skyldner af en bekendtgørelse, hvis der er tale om skatter, afgifter, brandhjælpsspenge og lignende indtægter, som inddrives hos beboerne af et sogn eller en kommune. Denne meddelelsesform benyttes især ved inddrivelse af skatter til stat og kommune samt forskellige andre afgifter, der opkræves sammen med kommuneskatterne eller amtsstueskatterne, f. eks. visse vejbidrag, pumpelagsbidrag m. m. og de i loven udtrykkeligt nævnte brandforsikringsbidrag. Da ordene i § 2 ikke godt passer på ydelser, der opkræves i større områder end en kommune, f. eks. i et tolddistrikt eller i lan-

det som helhed, har man i stedet valgt den i udkastet angivne formulering. De tidligere lokalt anvendte forkyndelsesmåder som læsning til kirkestævne er formentlig overalt bortfaldet, således at den anvendte bekendtgørelsesform er indrykning i aviserne. Uden for København vil det normalt være de lokale dagblade, der må anses for mest udbredt blandt skyldnerne; men hvis det f. eks. i vidt omfang drejer sig om ejendomsskatter på sommerhuse, kan det efter omstændighederne navnlig om vinteren være hensigtsmæssigt også at indrykke en bekendtgørelse i et københavnsk dagblad. Der vil intet være i vejen for, at man foruden i et eller flere dagblade foretager indrykning i et måske ugentligt udkommende distriktsannonceblad. I almindelighed vil det formentlig være mest praktisk, at bekendtgørelsen indrykkes af amtstuen eller toldvæsenet og for større kommuners vedkommende af borgmester, kærner eller skattedirektør, hvilket ikke er i strid med stk. 1, og det vil da blive disse myndigheder, der kommer til at fastsætte den tidligste dag, da udpantning kan foretages. En kontrol fra fogdens side er anset for unødvendig, cfr. derimod 1932-lovens § 2, stk. 2. Det må bero på den myndighed, der skal foretage udpantningen, om denne kan startes netop på den angivne tidligste dag, hvilket i almindelighed bør tilstræbes.

Da det formentlig er alle bekendt, at inddrivelsen af f. eks. personlige skatter påbegyndes en vis kortere tid efter sidste rettidige indbetalingsdag, må det erkendes, at den månedlige bekendtgørelse om udpantningernes påbegyndelse næppe dækker noget rimeligt behov. Der kan derfor være grund til at overveje, om bekendtgørelsen kan erstattes af en tydeligt fremhævet tilkendegivelse f. eks. på selve skattebilletten af, at udpantning vil blive påbegyndt på et vist tidspunkt efter sidste rettidige indbetalingsdag. Stk. 4 muliggør, at en sådan ordning indføres ved bekendtgørelse. Det gælder dog kun de ydelser, der omfattes af stk. 2.

§ 8 giver for de udpantninger, der omfattes af loven, en værnetingsregel, der svarer til Retsplejelovens § 241 a, indføjet ved lov nr. 151 af 10. maj 1967. Dog er reglen af praktiske grunde ikke begrænset til ydelser, der vedrører erhvervsvirksomheden. Den vil formentlig særlig finde anvendelse på udpantning for ikke tilbageholdt A-skat og for toldafgifter. De kommunale organisationer m. fl. samt Kildeskattedirektoratet har over for Justitsministeriet bl. a. anført, at kontrollen med arbejds-

vernes skattetræk i henhold til kildeskatteloven vil blive henlagt til den kommune, hvori virksomheden er beliggende, og at det derfor er mest praktisk, at der også kan foretages udpantning for manglende indbetalinger af indeholdte skatter ved denne kommunes foranstaltning, selv om virksomhedens indehaver ikke har bopæl i kommunen. Reglen i Retsplejelovens § 481, stk. 2, om udstrækning af eksekutionen til ting uden for retskredsen kan også anvendes under udpantning, der begynder på forretningsstedet.

Rekvirenten har frit valg mellem forretningsstedet og det personlige hjemting efter Retsplejelovens §§ 236-38. Skal udpantningsforretningen begyndes på forretningsstedet, kan forkyndelsen også ske her, uden at det er for nødvendigt først at søge forkyndelse iværksat på bopælen, cfr. derimod Retsplejelovens § 156.

§ 9 svarer ganske til den gældende lovs § 2, stk. 4.

§ 10 giver pantefoged og toldfoged hjemmel til at kontinuere en udpantningsforretning i andre kommuner eller tolddistrikter, hvilket er i overensstemmelse med et ønske fra de kommunale organisationer. En sådan adgang har sognefogeden ikke og fogden kun, hvis continuationen skal ske i en tilstødende retskreds, jfr. Retsplejelovens § 481, stk. 1. Samfærdselsmidlerne er i dag andre, end da Retsplejeloven blev udarbejdet, og det vil ofte være mere praktisk, at den, der har begyndt forretningen, kan fortsætte den med det samme, hvis det oplyses, at skyldneren har gods i andre kommuner eller tolddistrikter. Kommunen, henholdsvis toldvæsenet, kan dog også vælge at sende sagen til pantefogden eller toldfogden på det andet sted, jfr. § 2, stk. 2. Man har ikke anset det for påkrævet at overføre reglen i Retsplejelovens § 481, stk. 3, hvorefter fogden, der foretager udlæg i en fremmed retskreds, skal give meddelelse derom til stedets fogedkontor. I forvejen kan udpantninger efter gældende ret foretages af flere forskellige myndigheder, der ikke underretter hinanden, og der har ikke vist sig afgørende ulemper herved.

§ 11 opretholder reglen i 1932-lovens § 5. Der har i praksis vist sig nogen trang til, at udpantningsmyndigheden kan modtage skyldige beløb også inden udpantningens begyndelse; under udpantningen følger det af Retsplejelovens § 596, stk. 4, jfr. også §§ 518, stk. 2 og 503, stk. 3, at beløbet skal modtages af den, der foretager udpantningen. Skal udpantning

ske for ydelser, der inddrives af kommunen, vil der som oftest ikke være nogen praktisk trang **til**, at pantefogden skal modtage pengene, idet indbetaling lige så let kan ske på kommunekontoret. Udvalget har ment, at man helt kan overlade kommunen at bestemme, hvorvidt betaling for udpantningen ikke skal kunne ske til pantefogden, og at en kontrol hermed fra Justitsministeriets side er overflødig. Samme beføjelse tillægges toldvæsenet for så vidt angår toldfogder; skal udpantning for toldafgifter derimod foretages af fogden eller sognefogden, kan skyldneren altid fra den fastsatte tidligste udpantningsdag betale til disse.

Ad § 12: Retsplejelovens § 597, stk. 1, indeholder - foruden en regel om indtrædelse i udpantningsretten, som efter udkastet opretholdes uændret - bestemmelser om, at udpantningsretten vedvarer i et år fra forfaldsdagen, og at retten bevares, når begæring om udpantning indgives inden fristens udløb, forudsat at udpantningen derefter med tilbørlig hurtighed fremmes af rekvirenten. I stk. 2 gives en regel om afbrydelse af fristen for forældelse af udpantningsret for underholdsbidrag efter nogle bestemmelser i den familieretlige lovgivning, som forlængst er afløst af andre lovregler. Loven af 1932 bestemmer i § 7, stk. 1, at udpantningsretten for skatter m. v. vedvarer indtil 2 år efter, at fordringen er forfalden til betaling.

Efter udvalgets mening er det ikke velgrundet at opretholde særskilte regler om forældelse af udpantningsretten, når kravet dog stadig kan indfordres ved almindelig rettergang. Adgangen til at inddrive visse offentligretlige fordringer ved udpantning er væsentligt motiveret ved disse forpligtelsers særlige klarhed og ved praktiske hensyn, der nødvendiggør, at det offentlige beregning af ydelsen står fast, medmindre den private ved administrativ rekurs eller indbringelse for domstolene får fastsættelsen ændret. Sålænge fordringen ikke er forældet, må de omstændigheder, som har gjort det forsvarligt at foretage inddrivelse uden domsgrundlag, stadig være til stede. Udvalget fore-

slår derfor at ophæve de særlige forældelsesfrister for udpantningsadgangen. Kravene vil herefter kunne inddrives også ved udpantning, så længe de ikke er forældet efter de almindelige regler. Forældelsesfristen vil i reglen være 5 år, jfr. lov nr. 274 af 22. december 1908 § 1, stk. 1, nr. 4, for bøder dog 3 år, medmindre bøden er på over 3.000 kr., jfr. Straffelovens § 97 a som affattet ved lov nr. 248 af 9. juni 1967.

For underholdsbidrag gælder ifølge lov nr. 150 af 24. april 1963 § 23, at adgangen til at anvende udpantning, løntilbageholdelse og afsoning bortfalder, hvis begæring om inddrivelse ikke fremsættes inden et år efter forfaldsdagen. Udvalget mener ikke at burde tage stilling til, om de særlige hensyn, som gør sig gældende ved familieretlige underholdsbidrag, må medføre, at der her opretholdes særlig hurtigt bortfald af adgangen til at anvende udpantning. Forholdet kompliceres yderligere ved, at fristen her ikke blot rammer udpantning, men også andre, endnu stærkere inddrivelsesmidler. Udvalget foreslår derfor ikke nogen ændring for underholdsbidrags vedkommende.

Bestemmelsen i § 597, stk. 1, om, at begæring om udpantning kun afbryder fristen, når udpantningen fremmes med tilbørlig hurtighed, er forudsat såvel ved Loven om inddrivelse af underholdsbidrag, jfr. betænkning nr. 300 af 1961 s. 42, som ved Straffelovens regel om forældelse af bøder, jfr. betænkning nr. 433 af 1966 s. 29. Den udgør også et naturligt supplement til bestemmelsen i 1908-lovens § 2, hvor efter fordringshaveren for at undgå forældelse uden uforløst ophold må forfølge retsskridt til erhvervelse af forlig, dom eller anden retsafgørelse. Udvalget foreslår derfor at bevare denne regel, idet man dog har valgt at benytte 1908-lovens formulering: uden uforløst ophold, som formentlig på en mere præcis og med nutidig sprogbrug bedre stemmende måde giver udtryk for det samme som Retsplejelovens regel.

Forældelsesfristen for fortrinsretten i fast ejendom efter amtstueforordningen af 8. juli 1840 § 2 berøres ikke af forslaget.

P. u. v.

BERNHARD GOMARD

Udkast til lov om fremgangsmåden ved udpantning for skatter og afgifter m.v.

§ 1. Loven gælder for udpantning for skatter, afgifter, bøder og andre ydelser, der opkræves eller inddrives af amtstuerne (amtskatteinspektoraterne), toldvæsenet eller kommunerne.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser, hvorefter loven også skal gælde for udpantning for andre ydelser, der opkræves eller inddrives af det offentlige.

§ 2. Udpantning for ydelser, der opkræves eller inddrives af kommunerne, foretages af pantefogder, der ansættes af kommunen.

Stk. 2. En pantefoged skal efter anmodning foretage udpantning for ydelser, der opkræves eller inddrives af andre kommuner.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler om forretningernes foretagelse.

§ 3. Udpantning for ydelser, der opkræves eller inddrives af toldvæsenet, kan foretages af personer, der er bemyndiget dertil af toldvæsenet (toldfogder).

§ 4. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser, hvorefter pantefogder og toldfogder kan foretage udpantning for ydelser, der ikke er omfattet af §§ 2 og 3.

§ 5. Udpantningen foretages, hvor ikke andet er bestemt i loven, efter reglerne i Retsplejelovens kapitel 54, således at bestemmelserne om sognefogdernes udpantningsvirksomhed anvendes på pantefogder og toldfogder, og således at afgørelser om indsigelser efter Retsplejelovens § 604 mod udpantninger foretaget af disse personer træffes af dommeren i den retskreds, hvor skyldneren har hjemting eller, hvis udpantningsforretningen er begyndt på forretningsstedet, af dommeren i denne retskreds.

§ 6. Udpantning foretages uden dommerens kendelse efter Retsplejelovens § 598.

§ 7. Er forkyndelse ikke allerede sket, foranlediger den myndighed, som skal foretage udpantningen, at der forkyndes en meddelelse for skyldneren med oplysning om, hvilke ydel-

ser udpantningen omfatter, og hvornår udpantningen tidligst vil blive begyndt.

Stk. 2. Ved udpantning for ydelser, der betales til forud fastsatte terminer i henhold til en almindelig betalingsordning, kan forkyndelse for de enkelte skyldnere erstattes af en bekendtgørelse i de mest udbredte dagblade.

Stk. 3. Forkyndelse og bekendtgørelse kan først ske efter sidste rettidige indbetalingsdag, og udpantning kan tidligst begyndes en uge efter forkyndelsen eller bekendtgørelsen.

Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser, hvorefter udpantning for ydelser, der omfattes af stk. 2, kan foretages uden forudgående forkyndelse eller bekendtgørelse, såfremt skyldneren på anden måde er gjort bekendt med, at udpantning uden yderligere meddelelse vil blive begyndt på en nærmere angiven dag, der tidligst kan være en uge efter sidste rettidige indbetalingsdag.

§ 8. Udpantningsforretningen kan begyndes i den retskreds (sognefogeddistrikt, kommune eller tolddistrikt), hvor skyldneren driver erhvervmæssig virksomhed. Forkyndelse kan i så fald ske på forretningsstedet.

§ 9. Den myndighed, der skal foretage udpantningen, kan beramme forretningen til bekyndelse på sit kontor.

§ 10. Pantefoged eller toldfoged kan fortsætte udpantningsforretning uden for vedkommende kommune eller tolddistrikt.

§ 11. Fra den dag, da udpantning kan foretages, jfr. § 7, kan skyldneren med frigørende virkning betale det skyldige beløb til den, der skal foretage udpantningen. Vedkommende kommune eller toldvæsen kan dog bestemme, at betaling til pantefoged eller toldfoged kun kan ske under udpantningen.

§ 12. Retsplejelovens § 597 affattes således:

»Udpantningsretten følger fordringen, så at den tilkommer enhver, som med hensyn til samme er trådt i den oprindelig berettigedes sted.

Stk. 2. Forældelse og en eventuel særlig frist for udpantning afbrydes ved indgivelse af begæring om udpantning, dersom denne fremmes af rekvirenten uden ugrundet ophold«.

§ 13. Loven træder i kraft den 1. januar 1970.

§14. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Paragrafnøgle til **retsplejelovsændringer**

<i>Gældende lov:</i>	<i>Udkastet:</i>
§	§
478, stk. 1	478
stk. 2	
479, stk. 1	479
stk. 2	
480, stk. 1	487, 503, stk. 1
stk. 2	490, stk. 3, jfr. 503, stk. 6, 507, stk. 3 og 4
stk. 3	497, stk. 2
481	490, stk. 2
482	488
483	500, stk. 2
484, 485	500, stk. 1 og 2
486	479
487	480, stk. 1
488	480, stk. 1, 2 og 4
489	481
490, stk. 1	482, 484
stk. 2 og 3	484, 492, stk. 1 og 2
stk. 4	483
491	480, stk. 3
492	527
493	528
494	529
495	530
496	531
497	532
498	533
499	534
499a	535
500	536
501, stk. 1	507, stk. 1
stk. 2 og 3	
502, stk. 1	507, stk. 1
stk. 2	502
503, stk. 1	507, stk. 1, 508
stk. 2	508
stk. 3	503, stk. 5, 517, stk. 2, 521, 522
504	
505	507, stk. 1 og 3
506	517, stk. 1 og 3

§	§
507, stk. 1 og 2	517, stk. 4
stk. 3	510
stk. 4	
508	
509	509, 494, stk. 2, 499
510	(509, stk. 2)
511	508, 511
512	514
513	511, stk. 1, 512, stk. 3
514	511, stk. 1, 512, stk. 2 og 3, 516
515	512, stk. 3
516	487. 490, stk. 1 og 2, 503, stk. 2 og 6
517, stk. 1	491
stk. 2	494
518	495
519	497, 503, stk. 4
520, stk. 1	491, stk. 2, 493, stk. 2, 494, stk. 1, 496, stk. 1
stk. 2	493, stk. 2 og 3, 496, stk. 2
521 ophævet	
522	500, stk. 1
523	498, 500, stk. 1
524, stk. 1-3	
stk. 4	500, stk. 3
stk. 5	499
stk. 6	503, stk. 3
525	
526, stk. 1-3	491, stk. 2, 501
stk. 4	503, stk. 3
527, stk. 1	500, stk. 4, 503, stk. 3
stk. 2	
stk. 3	506, stk. 4
stk. 4	502
528, stk. 1	518
stk. 2	519, stk. 2
stk. 3	520, stk. 1
529, stk. 1	520, stk. 2
stk. 2	525, stk. 5
530	523, stk. 1
531, stk. 1	523, stk. 2
stk. 2	524
stk. 3	525, stk. 5
532	523, stk. 4
533, stk. 1	519, stk. 1, 525, stk. 1-3
stk. 2	525, stk. 3
stk. 3	525, stk. 4
534, 535	504
536, 537	506
596	478, stk. 2, 495, 507, stk. 2
597, stk. 1	
stk. 2	526
598	488, stk. 1

§	
599	485, 486, 492, stk. 3
600, stk. 1	503, stk. 1 og 2
stk. 2	
601	
602, stk. 1	478, stk. 2, 491, stk. 2, 504, 507, stk. 1
stk. 2	490, stk. 3
stk. 3	521, 523, stk. 1
603, stk. 1 og 2	500, 501
stk. 3	506
604	503
605	542, stk. 2, kap. 49-52
606	506
607	
608	505, stk. 1
608a	

